МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ІНОЗЕМНОЇ ФІЛОЛОГІЇ
РАДА МОЛОДИХ ВЧЕНИХ ЗНУ
НАУКОВЕ ТОВАРИСТВО СТУДЕНТІВ, АСПІРАНТІВ І ДОКТОРАНТІВ ЗНУ

Різдвяні студентські наукові читання: Vita in lingua

Матеріали ІІІ Всеукраїнської студентської науково-практичної конференції

(13 грудня 2024 р., м. Запоріжжя)

Запоріжжя 2025

УДК 811.111’25’272’42(063)
ББК Ш 143.21-7лО

Різдвяні студентські наукові читання : Vita in lingua : Матеріали III Всеукраїнської студентської науково-практичної конференції (Запоріжжя, 13 грудня 2024 р.). Запоріжжя : Запорізький національний університет, 2025. 198 с.

У збірнику представлені результати студентських досліджень з актуальних проблем перекладознавства, когнітивної лінгвістики, зіставного мовознавства, літературознавства, методики викладання іноземних мов тощо.

Для мовознавців, викладачів та студентів філологічних факультетів.

Члени редакційної колегії: Морошкіна Г.Ф., к.філол.н., доц.
Вапіров С.Ю., к.філол.н., доц
Василина К.М., к.філол.н., доц.
Веремчук Е.О., д.філол.н., доц.
Залужна М.В., к.філол.н., доц.
Запольских С.П., к.філол.н., доц.
Іваненко С.В., к.філол.н., доц.
Каніболоцька О. А., к.пед.н.,доц.
Надточій Н.О., к.пед.н., доц.
Тєлкова О.В., к.філол.н., доц.

Адреса редакційної колегії: 69600, Запоріжжя, вул. Університетська, 66,
ЗНУ, корп. 2, ауд. 306.
Тел. (061) 289-12-85

Вид-во Запорізького національного університету, 2025

ЗМІСТ

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ АНГЛІЙСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ

Гергец К. В. (Запорізький національний університет) Екометафора в художньому дискурсі (*наук. кер.: д.ф.н., проф. Козлова Т.О.)*…….. 10
Карнакова О. О. (Запорізький національний університет) Заголовок як елемент газетного стилю: функції та особливості (*наук.кер.: д.ф.н., проф. Приходько Г.І.*) …… 12
Коваленко Н. В. (Національний університет «Одеська політехніка») Інтерпретаційні підходи до новітніх лінгвістичних змін у сучасній англійській мові (*наук.кер.: к.п.н., доц. Чепелюк Н.І.*) ……..... 13
Козуб М. Ю. (Запорізький національний університет) Алюзивність як смислопороджуючий чинник в англомовній публіцистиці (*наук.кер.: д.ф.н., проф. Веремчук О.І.*) ……... 16
Конєва С. В. (Запорізький національний університет) Евіденційність як актуальна проблема мовознавчих студій (*наук.кер.: д.ф.н., проф. Козлова Т.О.*)……. 18
Куракова А. О. (Запорізький національний університет) Фразеологічні одиниці з компонентом-зоонімом в англійській мові: структурно-семантичний та лінгвокультурологічний аспекти (*наук.кер.: к.ф.н., доц. Голуб Ю.І.*) ……... 20
Лаврененко Д. О. (Запорізький національний університет) Особливості реалізації психологічного аспекту буття людини за допомогою мовних засобів у сучасній англійській мові (на матеріалі пісень музичної групи Linkin Park) (*наук.кер.: к.ф.н., доц. Шевчук О.В.*) …… 23
Левадний О. О. (Запорізький національний університет) Діахронічний аналіз тематичних тенденцій журналу «TIME» (на матеріалі корпусу текстів**)** (*наук.кер.: к.ф.н., доц. Залужна М.В.)*……..... 25
Лисенко О. О. (Запорізький національний університет) Теоретичні основи аудіовізуального перекладу (*наук.кер.: к.ф.н., доц. Запольських С.П.*) ……. 28
Лічікакі М. С. (Національний університет «Одеська політехніка») Системи пам'яті у білінгвів: англійська мова та міжмовні асоціації (*наук.кер.: к.п.н., доц. Чепелюк Н.І.*) …… 30
Максименко А. В. (Запорізький національний університет) Загальний психологічний портрет типового головного герою жанру комікс (*наук.кер.: к.ф.н., доц. Шевчук О.В.)*…….... 32
Мельник А. Є. (Запорізький національний університет) Особливості використання засобів виразності у пісні Лани Дель Рей “Pretty When You Cry” (*наук.кер.: к.ф.н., доц. Бережна М.В.*) …….. 35
Міщенко С. Ю. (Запорізький національний університет) Орієнталізм у детективах Агати Крісті: до постановки проблеми (*наук.кер.: к.ф.н., доц. Василина К.М.*) …… 38

Могилевець Д. О. (Запорізький національний університет) Утворення і функціонування фемінітивів в англійській мові (*наук.кер.: к.ф.н., доц. Залужна М.В.*) …….. 40
Мудряк Д. В. (Національний університет «Одеська політехніка») Використання англійської мови в соціальній мережі Інстаграм *(наук.кер.: к.ф.н., доц. Мітіна О.М.)* …….. 43
Проданчук А. О. (Запорізький національний університет) Особливості фразеологічних репрезентантів концепту SUCCESS (*наук.кер.: д.ф.н., проф. Козлова Т.О.*) ……..…….. 44
Сапожникова О. А. (Запорізький національний університет) Діалекти Англії як джерело культурної ідентичності (*наук.кер.: к.ф.н., доц. Лужаниця О.І.*) …… 46
Ткаченко В. Ю. (Запорізький національний університет) Мовні особливості жанру наукової фантастики (на матеріалі творів Р. Бредбері) (*наук.кер.: к.ф.н., доц. Голуб Ю.І.*) ……..….. 48
Хованова У. О. (Запорізький національний університет) Засоби інтертекстуальності у романі Рея Бредбері «451 градус за Фаренгейтом» (*наук.кер.: к.ф.н., доц. Голуб Ю.І.*) ……. 50
Холявко А. А. (Запорізький національний університет) Лексичні засоби впливу в електоральній комунікації (*наук.кер.: д.ф.н., проф. Козлова Т.О.*) 52
Чадова С. А. (Запорізький національний університет) Основні жанри ділових паперів (*наук.кер.: д.ф.н., проф. Приходько Г.І.*) ……..... 54

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВА

Біркович А. В. (Ужгородський національний університет) Analysis of Rendering British Soociolects into Ukrainian (a case-study of Guy Ritchie's "The Gentlemen") (*наук.кер.: к.ф.н., доц. Гайданка Д.В.*) ……. 56
Біченко Д. П. (Запорізький національний університет) Специфіка перекладу термінології у науково-фантастичних фільмах (на матеріалі серіалу "Doctor who") (*наук.кер.: д.філос. з філології, ст. викл. Сєдакова М.В.*) …… 58
Бойко О. О. (Запорізький національний університет) Особливості перекладу назв фільмів з англійської на українську мову (на матеріалі фільмів 2023-2024 років) (*наук.кер.: к.ф.н., доц. Бережна М.В.)*…….. 61
Брунець А. Р. (Ужгородський національний університет) Порівняльний аналіз відтворення особливостей мовлення оригіналу в різних версія дубляжу кінострічки Гая Річі «Великий куш» (*наук.кер.: к.ф.н., доц. Гайданка Д.В.)* …….. 63
Власова Л. А. (ІННІ ім. Ю.М. Потебні Запорізького національного університету) Структурні особливості англомовних термінів з кібербезпеки та їх переклад українською мовою *(наук.кер.: к.ф.н., доц. Мосієвич Л.В.)*……. 67

Зирянов М. П. (ІННІ ім. Ю.М. Потебні Запорізького національного університету) Переклад англомовних багатокомпонентних термінів з архітектури та містобудування українською мовою (*наук.кер.: к.ф.н., доц. Мосієвич Л.В.)*…… 69
Зубкова А. А. (Національний університет «Одеська політехніка») Особливості перекладу термінів (*наук.кер.: к.п.н., доц. Чепелюк Н.І.)*…..…….. 71
Клеменко О. Ю. (Запорізький національний університет) Перекладацькі трансформації як шлях до якісного кіноперекладу (*наук.кер.: д.ф.н., доц. Шевченко О.І.*) ……...…….. 74
Кучерявенко Н. О. (Запорізький національний університет) Способи перекладу пасивних форм дієслів у романі С. Коллінз «Голодні ігри» (*наук.кер.: к.ф.н., доц. Бережна М.В.*) …….. 77
Лопатченко Д. Г. (Запорізький національний університет) Гра слів: способи відтворення (на матеріалі фільму “Home Alone” та його перекладу українською мовою) (*наук.кер.: к.ф.н., доц. Бережна М.В.*) ……. 79
Максименко У. Я. (Національний університет «Одеська політехніка») Peculiarities of translating phraseological units and idioms (*наук.кер.: к.п.н., доц. Чепелюк Н.І.)* ……. 82
Мірошниченко Н. М. (Запорізький національний університет) Особливості перекладу фразеологізмів з компонентом feu з французької на українську мову (*наук.кер.: к.ф.н., доц. Павлюк О.О.*) ……... 84
Мущинко О. О. (Ужгородський національний університет) Відтворення міфопоетичних та інтертекстуальних елементів у романі Кадзуо Ішіґуро «Похований велетень» (*наук.кер.: к.ф.н., доц. Гайданка Д.В.)* ……. 87
Полторацька А. С. (Запорізький національний університет) Особливості перекладу фразеологізмів з соматичним компонентом з англійської мови українською (*наук.кер.: к.ф.н., доц. Запольських С.П.*) …….. 89
Седченко О. О. (Запорізький національний університет) Лінгвістичні труднощі та стратегії перекладу мультиплікаційного серіалу “Monster High” українською мовою (*наук.кер.: к.ф.н., доц. Запольських С.П.*) ……. 92
Скабала Д. О. (Запорізький національний університет) Переклад артилерійської термінології з англійської мови українською (*наук.кер.: к.ф.н., доц. Запольських С.П.*) ……... 94
Скібіна Ю. О. (Запорізький національний університет) Особливості перекладу власних назв у відеоіграх для дітей (на матеріалі ігор “Castle Cats” та “Dungeon Dogs”) (*наук.кер.: к.ф.н., доц. Бережна М.В.*) ……. 96
Скрипак С. О. (ІННІ ім. Ю.М. Потебні Запорізького національного університету) Переклад англомовних лексичних інновацій з кібербезпеки українською мовою (*наук.кер.: к.ф.н., доц. Мосієвич Л.В.*) …… 99
Ткачова Є. Г. (Запорізький національний університет) Особливості перекладу текстів жанру трилер (на прикладі роману Ґілліан Флінн “Gone girl”) (*наук.кер.: к.ф.н., доц. Хацер Г.О.*) …….. 101

Федоренко Н. А. (Національний університет «Одеська політехніка») Лексико-семантичні трансформації в українському перекладі «Кентерберійських оповідей» Джеффрі Чосера (переклад Максима Стріхи) (*наук.кер.: к.ф.н., доц. Мітіна О.М.*) ……..... 104
Чижикова Н. (Ризький технічний університет, Латвія) Study of movie title adaptation from English to Spanish and Turkish (*наук.кер.: д.п.н., проф. Каніболоцька О.А.*) ……. 106
Шокарєва Д. О. (Запорізький національний університет) Проблеми відтворення зниженої лексики (на матеріалі фільму «The Substance» та його перекладу українською мовою) (*наук.кер.: к.ф.н., доц. Бережна М.В.*) …….. 108
Ячменьова К. Ю. (Національний університет «Одеська політехніка») Особливості перекладу тексту субтитрування (*наук.кер.: к.ф.н., доц. Мітіна О.М.*) …… 110

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ФРАНЦУЗЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ

Мацак З. В. (Запорізький національний університет) Номінативні особливості франкомовних текстів кулінарного блогу аналіз (*наук.кер.: к.ф.н., доц. Тарасюк І.В.)*…….. 113
Носова А. Д. (Запорізький національний університет) Структурно-семантичні та комунікативно-прагматичні особливості франкомовного молодіжного сленгу *(наук.кер.: к.ф.н., доц. Тарасюк І.В.)* ……. 115
Шпільова Т. А. (Запорізький національний університет) Аудіо-медіальний текст, визначення поняття та його аналіз (наук.кер.: *к.ф.н., доц. Стуліна Є.В.)* …… 117

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ІСПАНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ

Булавінова С. А. (Запорізький національний університет) Колоратив «чорний» у фразеології як вираження лінгвоментальності на матеріалі іспанської мови (*наук.кер.: к.ф.н., доц. Стуліна Є.В.)* …… 120
Зима В. Р. (Запорізький національний університет) Відтворення образу іспанця та іспанки в іспанськомовній картині світу (*наук.кер.: к.ф.н., доц. Тєлкова О.В.*) …… 122
Кисельова А. О. (Запорізький національний університет) Порівняльний аналіз стратегій встановлення мовленнєвого контакту в іспанській та англійській мовах (*наук.кер.: д.п.н., проф. Каніболоцька О.А.*) ……. 124
Коваль Н. С. (Запорізький національний університет) Культурний компонент в іспанських інтернет-мемах (*наук.кер.: к.ф.н., доц. Тєлкова О.В.*) 126
Петренська В. Г. (Запорізький національний університет) Свято як ключовий концепт іспанської лінгвокультури (*наук.кер.: к.ф.н., доц. Стуліна Є.В.*) …….. 128
Темченко Д. Р. (Запорізький національний університет) Лінгвокультурологічні особливості текстів іспаномовних пісень (*наук.кер.: к.ф.н., доц. Тарасюк І.В.*) ……..…….. 131

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ НІМЕЦЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ

Біловицька Д. С. (Запорізький національний університет) Дослідження рекламних текстів з точки зору їх впливу на свідомість та поведінку споживачів, аналіз когнітивних стратегій переконання (*наук.кер.: викл. Соколова О.В*.) …… 133
Бречко О. О. (Запорізький національний університет) Тематична спрямованість німецьких запозичень у сучасній українській мові (на основі лексикографічних джерел) (*наук.кер.: к.ф.н., доц. Мамедова А.І*.) …… 134
Дейнега Є. С. (Запорізький національний університет) Тематичний корпус скоромовок в німецькій та англійській мовах (*наук.кер.: к.ф.н., доц. Мамедова А.І*.) …… 136
Кучерявенко Н. О. (Запорізький національний університет) Лінгвокогнітивний аналіз комічного ефекту у німецькомовних анекдотах (*наук.кер.: викл. Соколова О.В*.) ……... 138
Наливайко А. В. (Запорізький національний університет) Порівняльна характеристика тематики скоромовок (на матеріалі німецької та української мов) (*наук.кер.: к.ф.н., доц. Мамедова А.І*.) …….. 140
Пожогіна М. Т. (Запорізький національний університет) Модальність та способи її вираження в німецьких приказках та прислів'ях про поведінку людини (*наук.кер.: к.ф.н., доц. Мамедова А.І*.) …… 142
Проданчук А. О. (Запорізький національний університет) Реклама – дослідження рекламних текстів з точки зору їх впливу на свідомість та поведінку споживачів, аналіз когнітивних стратегій переконання (*наук.кер.: викл. Соколова О.В*.) ……... 144
Романова С. Д. (Запорізький національний університет) Аналіз когнітивних механізмів, які використовуються в лірициі пісень для вираження емоцій і передачі настроїв. Метафоричні та символічні образи у німецькомовних піснях (*наук.кер.: викл. Соколова О.В*.) ……. 146
Савва А. А. (Національний університет «Одеська політехніка») Роль німецької мови в наукових комунікаціях та публікаціях (*наук.кер.: к.п.н., доц. Чепелюк Н.І*.) ……... 148
Халіуліна П. С. (Запорізький національний університет) Вивчення когнітивних механізмів гумору в німецькій культурі (*наук.кер.: викл. Соколова О.В*.) ……. 151

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ КИТАЙСЬКОЇ МОВИ ТА КУЛЬТУРИ

Атманхіл А. Г. (Запорізький національний університет) Структурні різновиди китайських фразеологізмів (*наук.кер.: д.ф.н., проф. Козлова Т.О*.) 154
Карастаянова В. О. (Запорізький національний університет) Художні функції метафори в китайській поезії доби Тан (*наук. кер.: к.ф.н., доц. Кравченко Я.П*.) ……. 156

Люсова І. В. (Запорізький національний університет) Художній засіб бі (зіставлення) як категорія давньокитайської поетики (за книгою «Шидзін») (*наук.кер.: к.ф.н., доц. Кравченко Я.П.*) …… 158
Поляков О. О. (Запорізький національний університет) Періодизація історії китайської лексикографії (*наук.кер.: д.ф.н., проф. Козлова Т.О.*) ……. 160
Тарасова А. О. (Запорізький національний університет) Фетишистські уявлення в міфології Давнього Китаю (на матеріалі «Каталогу гір і морів») (*наук.кер.: к.ф.н., доц. Кравченко Я.П.*) …… 161

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЗАРУБІЖНОГО ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВА

Бабич Д. О. (Запорізький національний університет) Готичні мотиви у романі Стівена Кінга "Rose Madder" (*наук. кер.: к.ф.н., доц. Василина К.М.*) 164
Вороніна А. М. (Запорізький національний університет) Творчість Т. Свіфт в контексті літературної традиції (*наук. кер.: д.ф.н., проф. Ніколова О.О.*) … 166
Лакіза А. Ю. (Запорізький національний університет) Феномен «транскосмічного горору» Г. Ф. Лавкрафта (*наук. кер.: д.ф.н., проф. Ніколова О.О.*) ……. 168
Носик Є. С. (Запорізький національний університет) Травма в історичній хроніці «Річард ІІІ»: особливості художньої репрезентації (*наук. кер.: д.ф.н., проф. Торкут Н.М.*) …… 170
Перевалова А. П. (Запорізький національний університет) Роман «Цифрова Фортеця» у контексті творчості Дена Брауна (*наук. кер.: к.ф.н., доц. Василина К.М.)* ……. 173
Поліщук Н. С. (Запорізький національний університет) Специфіка художньої репрезентації війни в історичній хроніці В. Шекспіра «Генріх V»: семантика і прагматика (*наук. кер.: д.ф.н., проф. Торкут Н.М.*) ……... 175

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ МЕТОДИКИ ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ

Гаврилко В. В. (Запорізький національний університет) Перспективи використання штучного інтелекту у вивченні іноземних мов курсу (*наук. кер.: викл. Рось С.В.*) ……..…… 178
Каракаш А. М. (Національний університет «Одеська політехніка») Методи викладання читання (*наук. кер.: к.п.н., доц. Чепелюк Н.І.*) ……..…… 180
Козиряцька Л. С. (Запорізький національний університет) Dogme approach в формуванні іншомовної комунікативної компетенції студентів-філологів 1 курсу (*наук. кер.: д.п.н., проф. Пахомова Т.О.*) …… 183
Лопатченко Д. Г. (Запорізький національний університет) Особливості формування комунікативної компетентності з другої іноземної мови студентів-перекладачів (*наук. кер.: д.п.н., проф. Каніболоцька О.А.*) …… 184

Павелко М. І. (Запорізький національний університет) Про деякі методичні прийоми навчання усного мовлення учнів основної школи (на матеріалі книги Jeremy Harmer “How to Teach English”) (*наук. кер.: к.п.н., доц. Пінчук Л.М.*) …… 187
Скаржинська В. І. (Запорізький національний університет) Створення штучного мовного середовища на уроках з іноземної мови (*наук. кер.: д.п.н., проф. Пахомова Т.О.*) …… 189
Татаринцева В. С. (Національний університет «Одеська політехніка») Виклик часу. Сучасні тенденції при викладанні іноземних мов (*наук. кер.: к.п.н., доц. Чепелюк Н.І.*) ……..... 190
Титаренко С. Ю. (Запорізький національний університет) Роль розважального контенту під час вивчення іноземних мов (*наук. кер.: к.п.н., доц. Борін К.А.*) …… 193
Ткаченко Є. Є. (Національний університет «Одеська політехніка») Ономастика в юридичному дискурсі: аспекти вивчення та викладання в ЗВО МВС (*наук. кер.: д.ф.н., проф. Громко Т.В.*) ……..... 195

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ АНГЛІЙСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ

ГЕРГЕЦ К. В.
Запорізький національний університет
Наук. кер.: д.ф.н., проф. Козлова Т. О.

ЕКОМЕТАФОРА В ХУДОЖНЬОМУ ДИСКУРСІ

Інтенсивний розвиток технологій і забруднення довкілля, а також усвідомлення науковцями важких наслідків цих процесів унеобхіднили акцентуацію уваги на екологічній тематиці, яка являє собою невід'ємну складову дискурсії XX-XXI ст. [Бабире 2011, с. 51].

Актуальність дослідження зумовлена активним розвитком лінгвокогнітології, центральністю зв'язку «мова – когніція – культура», проблем формування картин світу, а також підвищеним інтересом науковців до екокритичного аналізу.

Мета дослідження полягає в аналізі особливостей формування та ролі екометафор в сучасний особистісно-орієнтований (художній) комунікації.

Матеріалом дослідження стали екометафори, відібрані методом суцільної вибірки з 15 текстів художньої літератури на екологічну тематику.

Методи дослідження: функційний метод – для з'ясування набору функцій, які виконують екометафори в сучасному англомовному дискурсі; метод суцільної вибірки – для інвентаризації та виокремлення метафоричних одиниць з метою формування фактичного матеріалу дослідження; метод індукції – для окреслення глобальних проблем з екологією на підставі вживання екометафор; метод системного аналізу – задля установлення структурних зв'язків між екометафорами; контекстуально-інтерпретаційний метод – для комплексного розгляду екометафор як інструментів комунікації в екологічній картині світу.

Результати дослідження екометафор в художньому дискурсі можуть бути систематизовані таким чином:

– художній дискурс розглядаємо як комунікативний акт, що охоплює мовленнєво-мисленнєві дії учасників спілкування, пов'язані з пізнанням, осмисленням та поданням світу автором і його сприйняттям реципієнтом;

– апеляція до природи чи природних катаклізмів є характерною ознакою художнього дискурсу і реалізується через екологічні метафори;

– концептуальну базу екометафор становлять концепти ENVIRONMENT/ ДОВКІЛЛЯ, POLLUTION/ЗАБРУДНЕННЯ, ENERGY/ЕНЕРГІЯ, CLIMATE CHANGE/ЗМІНА КЛІМАТУ, CHERNOBYL/ЧОРНОБИЛЬ, які маркують

екологічну проблематику, де інтегруючим є концепт ENVIRONMENT/ ДОВКІЛЛЯ [Семида 2019, с. 106];

– онтологічні метафори (“*acorn animism*”; “*plants are willful and crafty*”; “*feed creation, and create the very air*” [Powers 2018]) уживані для репрезентації рослин живими створіннями, які можуть змінювати світ навколо себе;

– орієнтаційні метафори (“*people have no corner on curious behavior*” [Powers 2018]) критично зображують людину, яка не має змоги сприймати та реагувати на довкілля, як, наприклад, рослини;

– метафори зв’язку (“*he tells her…about all the oblique miracles that green can devise* та *she…sees what he knows*” [Powers 2018]) акцентують на зв’язку ‘природа – людина’, захоплюють реципієнта інформації й створюють на нього потужній емоційно-експресивний вплив.

Отже, в особистісно-орієнтованому, зокрема художньому, дискурсі метафори забезпечують когнітивну акцентуацію на поняттях «природа», «людина», «довкілля», «життя». Роль екологічних метафор в художній сфері спілкування виявляється в гармонізації людського досвіду з довкіллям, природи та життя соціуму. Метафори актуалізують усвідомлення впливу дій людини на природу, а також симбіоз між людьми та екосистемами. У сучасному екокритичному дискурсі метафори поглиблюють усвідомлення комунікантами екологічних проблем, місці і ролі людини на планеті, посилюючи важливість екологічної свідомості як у художній, так і повсякденній свідомості.

Література

Бабире О. В. Стилістичні засоби як аргументативні прийоми в англомовному екологічному дискурсі. *Лінгвістика XXI століття: нові дослідження і перспективи.* 2011. № 6. С. 51–56.

Семида О. В. Метафоризація концепту *Radiation* у текстах на екологічну тематику. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету.* Філологія. 2019. № 42. Т. 2. С. 105–108.

Powers R. The Overstory. New York : W. W. Norton & Company, 2018. 476 p.

КАРНАКОВА О. О.
Запорізький національний університет
Наук. кер.: д.ф.н., проф. Приходько Г. І.

ЗАГОЛОВОК ЯК ЕЛЕМЕНТ ГАЗЕТНОГО СТИЛЮ: ФУНКЦІЇ ТА ОСОБЛИВОСТІ

Заголовок є невід'ємним елементом будь-якої публікації в засобах масової інформації. Його основна функція – привернути увагу читача, забезпечити інформативність і дати початкове уявлення про зміст матеріалу. У сучасних умовах розвитку інформаційних технологій та зростаючої конкуренції за увагу аудиторії заголовки стають все більш важливим елементом газетного стилю.

Газетний заголовок виконує кілька основних функцій. По-перше, він має інформативний характер, забезпечуючи стисле та яскраве уявлення про зміст матеріалу. По-друге, заголовок виконує орієнтаційну функцію, допомагаючи читачеві швидко знайти потрібну інформацію серед великої кількості інших публікацій. По-третє, він виконує емоційно-виразну функцію, пробуджуючи зацікавленість, а іноді навіть емоційну реакцію.

У сучасній англомовній журналістиці можна виділити два основні типи преси: якісну та таблоїдну. Кожен з них має свої підходи до створення заголовків. Якісна преса (наприклад, *The Guardian*, *The Times*) орієнтується на точність, аналітичність та нейтральність. У таких виданнях заголовки часто є лаконічними, але водночас інформативними. Наприклад: *“UN Warns of Global Hunger Crisis”*. Таблоїди ж (наприклад, *The Sun, Daily Mail*) тяжіють до сенсаційності, провокаційності та емоційного забарвлення. Їхні заголовки створюються для того, щоб миттєво викликати інтерес і емоції у читача, наприклад: *“Royal Scandal Rocks Buckingham Palace”* [Черкай 2020, с. 14].

Серед стилістичних прийомів, характерних для заголовків, можна виділити такі, як метафори, алітерація, гіпербола, риторичні питання та еліпсис. Якісна преса тяжіє до використання метафор, що допомагають пояснити складні теми через образи, та алітерації, яка покращує звучання заголовків. Таблоїди активно використовують гіперболу для підсилення сенсаційності, каламбури для створення незвичайного ефекту та еліпсис для стислості. Сучасні тенденції у створенні заголовків зумовлені зростанням ролі цифрових медіа. Заголовки мають бути короткими, інтерактивними та адаптованими до алгоритмів пошукових систем і соціальних мереж. Важливу роль відіграє мультимедійність: дедалі частіше заголовки супроводжуються зображеннями, відео чи інтерактивними елементами, що підсилюють їхній

вплив [Доканін 2014, с. 118].

Таким чином, заголовок у газетному стилі виконує не лише інформаційну, але й емоційно-виразну та орієнтаційну функції. Вибір стилістичних прийомів залежить від типу преси та цільової аудиторії. Розуміння функцій і особливостей заголовків дозволяє краще оцінити роль цього елемента у сучасній англомовній журналістиці.

Література

Доканін Ю. Л. Лінгвостилістичні особливості текстів соціальної реклами: заголовки. *Актуальні проблеми української лінгвістики: теорія і практика*. 2014. Вип. 29. С. 116–128.

Заголовок - тлумачення, орфографія, новий правопис онлайн. *Тлумачний словник української мови, орфографічний словник онлайн*. URL: https://slovnyk.ua/index.php?swrd=заголовок (дата звернення: 10.12.2024).

Черкай О. О. Газетні заголовки: стилістичний аспект: master's thesis. 2020. (дата звернення: 09.12.2024).

Britain Faces Storm of Uncertainty Amid Economic Crisis. *The Guardian*. 2019. No. 12. P. 25–31.

Celeb Wedding Shock: What Really Happened?". *The Sun*. 2019. No. 14. P. 37–39.

Chaos in Parliament: PM Under Fire. *Daily Mail*. 2020. No. 9. P. 11.

КОВАЛЕНКО Н. В.
Національний університет «Одеська політехніка»
Наук.кер.: к.п.н., доц. Чепелюк Н. І.

ІНТЕРПРЕТАЦІЙНІ ПІДХОДИ ДО НОВІТНІХ ЛІНГВІСТИЧНИХ ЗМІН У СУЧАСНІЙ АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ

Сучасна англійська мова є динамічною системою, яка зазнає постійних змін на всіх рівнях – від лексики та граматики до стилістики, семантики та прагматики. Це зумовлено як внутрішніми законами розвитку мови, так і зовнішніми чинниками, які впливають на англійську мову в глобальному масштабі. Серед них, на нашу думку, варто виділити такі:

- глобалізація, як основна мова міжнародного спілкування, англійська значно поширюється за межами англомовних країн. Це призводить до її взаємодії з іншими мовами, внаслідок чого в англійській з'являються нові лексичні одиниці, запозичення та кальки. Вона адаптується до різних

культурних контекстів, що спричиняє виникнення так званих «нових англійських мов» (New Englishes) у країнах, де англійська не є рідною, але активно використовується. Наприклад, специфічні варіанти англійської сформувалися в Індії, Нігерії, на Філіппінах, де вона адаптована під місцеві культурні реалії та мовні структури [McWhorter 2016];

- вплив цифрових технологій. Розвиток інтернету, соціальних мереж та цифрових технологій у цілому змінив стиль і способи спілкування. З'явилися нові форми мовлення, як-от текстові скорочення (наприклад, "LOL" – laughing out loud, "BRB" – be right back), емодзі, хештеги, а також різноманітні меми, які формують своєрідну "цифрову мову". Це також стимулює виникнення нових лексичних одиниць і термінів, пов'язаних із технологічними інноваціями, і змінює характер письмового мовлення, яке стає більш лаконічним і неформальним [Gee 2017];

- потреба у гендерно-нейтральній мові. В умовах підвищення уваги до прав людини й інклюзивності англійська зазнає змін на рівні граматики та лексики, спрямованих на виключення гендерних стереотипів. Це проявляється, наприклад, у заміні слів із суфіксами "-man" на більш нейтральні варіанти, як-от "chairman" на "chairperson", а також у розширенні використання займенника "they" як нейтрального для випадків, коли стать не є визначальною або відома;

- зміни у прагматиці та стилістиці. Прагматичний рівень мови, що стосується правил та особливостей мовного етикету, також змінюється під впливом соціальних та культурних процесів. В англійській мові поступово знижується формальність у спілкуванні, що проявляється у використанні менш офіційних стилів у робочих та соціальних ситуаціях. Сучасні цифрові технології, зокрема інтернет, соціальні мережі та різні платформи обміну повідомленнями, створили новий лінгвістичний простір, у якому англійська мова зазнає значних трансформацій. Одним із найбільш помітних результатів цього процесу стало створення нових форм мовлення, таких як скорочення, емодзі, меми, а також збагачення мови новою термінологією, пов'язаною з інтернет-культурою. Завдяки цим змінам сучасна англійська адаптується до швидкого темпу цифрового спілкування, відповідаючи на потребу в лаконічності, швидкості та візуалізації інформації;

- скорочення та акроніми. Однією з ключових змін, спричинених цифровою комунікацією, стало широке використання скорочень і акронімів, які забезпечують швидкість і зручність у листуванні. Наприклад, "LOL" (laughing out loud), "BRB" (be right back), "IDK" (I don't know) та багато інших акронімів стали нормою у розмовній англійській мові. Ці скорочення не тільки зберігають час, але й додають емоційного забарвлення, яке в іншому разі могло б бути

виражене інтонацією чи невербальними засобами в розмові [Ковальчук 2021];

- емодзі як елементи мови. Виникнення емодзі, які передають емоції, настрої або конкретні ідеї, також стало невід'ємною частиною цифрового мовлення. Емодзі використовуються для передачі настрою та емоцій, що допомагає усунути неоднозначність письмової комунікації. Цей візуальний елемент забезпечує ефективну комунікацію та може виступати як заміна або доповнення до тексту. Наприклад, серце або сумне обличчя можуть додати інтонації, допомагаючи відправнику виразити свої почуття, що особливо важливо у письмовій формі, де інтонація відсутня;

- меми як форма культурного коментаря. Меми – це унікальна форма комунікації, яка з'явилася і розвивається виключно в межах цифрового середовища. Меми можуть передавати багатошарове значення, зокрема іронію, сатиру, або ж виступати формою соціального коментаря, яка вимагає спільного культурного розуміння. Вони часто базуються на популярних фразах, зображеннях чи відео, що стають своєрідними культурними кодами для певної аудиторії. Таким чином, меми стають не просто засобом розваги, але й інструментом передачі ідей, що поступово входять до лексикону;

- інтернет-сленг та креативність у написанні. Інтернет-сленг також відіграє важливу роль у формуванні сучасної англійської мови. У пошуках індивідуальності та виразності користувачі часто змінюють орфографію, вводять неформальні структури чи креативно комбінують слова. Наприклад, написання "thx" замість "thanks" або "pls" замість "please" стає все більш поширеним, особливо в неформальному онлайн-спілкуванні. Ця креативність є свідченням того, як користувачі адаптують мову під цифровий формат і створюють нові норми [Богачевська 2022].

Висновки: новітні лінгвістичні зміни в англійській мові відображають не лише мовні тенденції, але й культурні, технологічні та соціальні зміни. Для їх вивчення важливо застосовувати різні методи та підходи, які дозволяють глибше зрозуміти процеси, що відбуваються з мовою. Ця тема є перспективною для подальших досліджень, адже англійська мова, як і будь-яка жива система, продовжує розвиватися та змінюватися в умовах глобалізації та технічного прогресу.

Література

Богачевська Ю. В. Когнітивно-дискурсивний аналіз сучасних англійських новотворів. Харків : ХНУ ім. *В.Н. Каразіна*, 2022. 152 с.

Ковальчук О. В. Мовна картина світу сучасної молоді в англомовних країнах. Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2021. 200с.

Gee J. P. Introduction to Discourse Analysis. London : Routledge, 2017. 162 с.

McWhorter J. Words on the Move: Why English Won't—and Can't—Sit Still (Like, Literally). New York : Henry Holt, 2016. 133c.

КОЗУБ М. Ю.
Запорізький національний університет
Наук. кер.: д.ф.н., проф. Веремчук Е. О.

АЛЮЗИВНІСТЬ ЯК СМИСЛОПОРОДЖУЮЧИЙ ЧИННИК В АНГЛОМОВНІЙ ПУБЛІЦИСТИЦІ

У журналістській творчості автори вдаються до пошуку ефективних експресивних засобів, які не лише б зацікавлювали читача, а й активізували б його пізнавальний потенціал, залучали б до спільного осмислення буття. Одним із таких прийомів є використання в журналістських творах цитат, перефразувань, покликань на відомі твори, символів тощо, які створюють певні імпліцитні контексти.

Інтертекстуальні засоби увиразнюють подання інформації, відіграють специфічну текстотвірну роль, декорують контент ЗМІ різноманітними конотаціями. Інтертекстуальність є критерієм гносеологічної та естетичної цінності тексту. Залучення інтертекстів у журналістських творах активізує читацьке сприйняття та сприяє конденсації авторської думки. Це своєрідний позатекстовий діалог автора (журналіста, публіциста) й читача, спрямований на більш глибоке розуміння проблеми, її різновимірні інтерпретації, осмислення буття у відомих образах, ситуаціях.

Різноманітність та неоднорідність джерел цитування: висловлювання суспільних діячів, зразки класичної літератури, назви пісень, кінофільмів та ін., що прийнято називати сьогодні масовою культурою – є відображенням менталітету читача та журналіста.

Алюзія – це посилання на будь-який попередній текстуальний референт, який передбачає наявність фонових знань (сукупність свідчень культурно- та матеріально-історичного, географічного та прагмалінгвістичного характеру, які мають носій певної мови) у читача про цей факт і викликає у нього відповідні асоціації [Ярема 2014, с. 111].

Попередній текстуальний референт називають прецедентним текстом, який є завершеним і самодостатнім продуктом мовної діяльності, або складним знаком, кількість значень елементів якого не дорівнює його сутності.

Сучасні автори включають в тексти інтертекстуальні одиниці, які

актуальні для даного соціокультурного простору і не представляють труднощів у розумінні для читачів, котрі, у свою чергу, здатні зрозуміти сутність посилань, відшукуючи у своїй пам'яті необхідні відомості про історичні, культурні чи суспільні явища, на які вказують у тексті автори.

Використання авторами інтертекстуальних референцій у газетному тексті потребує часу, знань, начитаності, культурної та мовної компетенції, а також збагачують мовний матеріал, що стимулює мовленнєво-розумову діяльність реципієнтів, сприяючи розвитку, логічного мислення. Автори, що використовують інтертекст, сприяють розширенню їхнього кругозору та збагаченню словникового запасу. Звернення до нього створює додаткову привабливість інформації, що повідомляється, забезпечуючи емоційне задоволення читачів.

Особлива роль інтертекстів у газетному дискурсі полягає в тому, що вони реалізують крім двох основних функцій: оціночної та інформативної, які орієнтовані на подання картини світу, ще й: апелятивну (тобто інтертекстуальні референції виступають у ролі заклику автора звернути увагу на певну проблему), метатекстову (яка демонструє зв'язок двох текстів, при чому надається можливість або продовжити читання, або звернутися до джерела для більш повного розуміння задуму тексту), полемічну (для критики, іронії чи сатири), та евфімістичну (вираження змісту певного явища завуальовано, уникаючи прямої назви). Наприклад: *As she sips her triple-shot latte and scrolls through social media, she channels her inner Steve Jobs, imagining she's about to revolutionize the world with just a few taps on her phone (*полемічна функція; порівняння в цьому реченні з гумором применшує реальну глибину досягнень Стіва Джобса, прирівнюючи тривіальний момент (випивання кави та перегляд соціальних мереж) до інновацій, що змінюють світ); алюзія "*Big Brother*", що має відсилку до роману Джорджа Орвелла «1984»: "*With new surveillance laws, critics warn that 'Big Brother' is watching more than ever*" – виконує апелятивну функцію.

Як показав аналіз фактичного матеріалу, в газетних заголовках і самих публіцистичних текстах використовується велика різноманітність літературної алюзії: літературні цитати-ремінесценції, назви творів, імена персонажів; видозмінені висловлювання вчених, політиків діячів культури; біблеїзми (факти, імена, фрази із Старого Заповіту) і сюжети та персонажі міфів; цитати, у тому числі й трансформовані, з популярних пісень; перефразовані назви теле- та відео-фільмів, фрази з популярних фільмів та телепрограм, реклами; трансформовані крилаті вирази; назви живописних полотен, скульптур та інших творів мистецтва. *Pandora's box – уособлення чогось чарівного, але дуже*

непередбачуваного та небезпечного за наслідками; Sisyphean Task – позначення завдання, яке не має логічного завершення та є безглуздою витратою часу; Einstein – позначає генія в будь-якій галузі; *Ilon Mask* – теж геній, але зазвичай в галузі підприємництва та фінансів, багата людина, але з певною, дещо дивною, поведінкою; *Rome Wasn't Built in a Day* – прислів'я використовується для позначення дії, яка потребує часу для вирішення, планомірної та кропіткої праці.

Проведений аналіз інтертекстуальних референцій із англомовних інформаційних порталів показав, що автори газетних статей звертаються як до дослівного цитування, так і до способу трансформації, демонструючи свій високий інтелектуальний рівень та сучасний підхід до створення публіцистичних текстів. Зазначений аналіз дає можливість не лише підтвердити актуальність використання даного типу мовних засобів, а й припустити вікові та інтелектуальні особливості авторів, наявність у них почуття гумору, почуття такту та мовного смаку. Вони дозволяють співвідносити минуле і сьогодення, побачити процеси життя, що змінюється в динаміці, розширювати кругозір і розвивати художній смак.

Література

Ярема О. Б. Типологія і функції алюзії. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету.* Серія «Філологія». 2014. №12. С 111-113.

КОНЄВА С. В.
Запорізький національний університет
Наук. кер.: д.ф.н., проф. Козлова Т. О.

ЕВІДЕНЦІЙНІСТЬ ЯК АКТУАЛЬНА ПРОБЛЕМА МОВОЗНАВЧИХ СТУДІЙ

У сучасних дослідженнях зростає актуальність вивчення мовних, зокрема граматичних категорій, їх реалізації та засобів вираження, а також комунікативної значущості [Загнітко 2007, с. 7-25]. Підвищення уваги до змісту та форм комунікації пов'язано перш за все з усвідомленням її поліаспектного характеру, адже людське спілкування синтезує лінгвістичні, психологічні, філософські, логічні та інші ознаки. Комунікація являє собою інтерактивне явище, яке не тільки реалізується у писемній, усній та паравербальній формах, відбувається у межах конкретного каналу спілкування, а ще й передбачає реалізацію конкретних тактик і стратегій комунікантів. Тому вивчення

категорій, що регулюють вербальну взаємодію, є вельми важливим.

Актуальність дослідження мовних категорій визначається орієнтацією сучасного мовознавства на широке гуманітарне та міждисциплінарне вивчення природної мови, необхідністю розв'язання низки важливих питань щодо особливостей реалізації комунікації, принципів побудови висловлювання, визначення мовцем своєї ролі в комунікативному процесі, а також зв'язку з інформацією, яку він повідомляє.

Категорію евіденційності, яку тлумачать як епістемічну модальність, тобто вираження впевненості, сумніву, логічної можливості, необхідності тощо, актуалізовано у різних мовах [Aikhenvald 2004]. Її універсальність стимулювала науковий інтерес до поліаспектного і міждисциплінарного вивчення цього явища. Розглянуто загальнотеоретичні питання, пов'язані з визначенням категорії [Boye 2018; Dendale, Tasmowski 2001], типологію евіденційності за семантичними ознаками [Curnow 2003] та з огляду на мовні і мовленнєві засоби її маніфестації [Visser 2015]. Плідними є розвідки, присвячені чинникам формування категорії евіденційності, зокрема в ситуаціях мовного контактування [Aikhenvald 2018].

У фокус уваги мовознавців також потрапляють психолінгвістичний [Aksu-Koç, Slobin 1986], лінгвокогнітивний [Evidentiality Revisited 2017], лінгвокультурологічний [Michael 2015] та комунікативно-прагматичний [Evidentiality 2024; Evidentiality 2015] аспекти вивчення категорії евіденційності.

Попри значний інтерес до проблематики евіденційності та велику кількість присвячених цій проблемі наукових праць, у лінгвістиці усе ще бракує порівняльних досліджень цієї категорії. *Перспективу* наукових розвідок становить системний зіставний аналіз засобів вираження категорії евіденційності в типологічно відмінних мовах, а також мовах різної генетичної спорідненості.

Література

Загнітко А. П. Сучасні лінгвістичні теорії : монографія. Донецьк : ДонНУ, 2007. 219 с.

Aikhenvald A.Y. Evidentiality and language contact. *The Oxford Handbook of Evidentiality* / ed. by A.Y. Aikhenvald. Oxford : Oxford University Press, 2018. P. 148–172.

Aikhenvald A.Y. Evidentiality. Oxford: Oxford University Press, 2004. 452 p.

Aksu-Koç A. A, *Slobin* D. I. A psychological account of the development and use of evidentials in Turkish. *Evidentiality: The Linguistic Coding of Epistemology* / ed. by J. Nichols, W. Chafe. Norwood, New Jersey : Ablex, 1986. P. 159–167.

Boye K. Evidentiality: the notion and the term. *The Oxford Handbook of Evidentiality* / ed. by A.Y. Aikhenvald. Oxford : Oxford University Press, 2018. P. 261–272.
Curnow T. J. Nonvolitionality expressed through evidentials. *Studies in Language.* 2003. № 27. P. 39–59.
Dendale P., Tasmowski L. Introduction: evidentiality and related notions. *Journal of Pragmatics.* 2001. Vol. 33. P. 339–348.
Evidentiality and the Semantics-pragmatics Interface / ed. by B.B. Cornillie, J.I.M. Arrese. Amsterdam / Philadelphia : John Benjamins Publishing Company, 2015. 216 p.
Evidentiality in Language and Discourse / ed. by G. Ganea, G. Scripnic. Cambridge : Cambridge Scholars Publishing, 2024. 212 p.
Evidentiality Revisited: Cognitive grammar, functional and discourse-pragmatic perspectives / ed. by J.I.M. Arrese, G. Haßler, M Carretero. Amsterdam / Philadelphia : John Benjamins Publishing Company, 2017. 320 p.
Michael L. The cultural bases of linguistic form: the development of Nanti quotative evidentials. Language Structure and Environment: Social, Cultural and Natural Factors / ed. by R. Busser, R. J. LaPolla. Amsterdam : John Benjamins, 2015. P. 99–130.
Visser E. Tensed evidentials: a typological study. Linguistic Typology. 2015. №. 19. P. 279–325.

КУРАКОВА А. О.
Запорізький національний університет
Наук. кер.: к.ф.н., доц. Голуб Ю.І.

ФРАЗЕОЛОГІЧНІ ОДИНИЦІ З КОМПОНЕНТОМ-ЗООНІМОМ В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ: СТРУКТУРНО-СЕМАНТИЧНИЙ ТА ЛІНГВОКУЛЬТУРОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТИ

Фразеологічні одиниці є репрезентантами лінгвокультурологічних особливостей мови як неподільні, відтворювані, образні лексичні єдності. Фразеологічна одиниця - це відтворювана загальновживана мовна одиниця, цілісна за своїм значенням і складена з двох і більше повнозначних слів. Дослідження, присвячені лінгвокультурологічним особливостям фразеології, дозволяють нам говорити про велику теоретичну базу, проте дискусійними залишаються питання виявлення національно-культурної специфіки ФО у різних мовах. Зазначені обставини мотивують вивчення окремих компонентів ФО, зокрема фразеологічних одиниць із компонентом-зоонімом.

Національно-культурна специфіка фразеологічних одиниць зумовлена не лише зовнішньою своєрідністю, власне структурою, а й внутрішнім чином, пов'язаним із фоновими знаннями та національною пам'яттю носіїв мови. Як пріоритетний термін лінгвокультурології, релевантний для опису об'єкта цього дослідження, виступає поняття «зооніма», яке описується як первинна номінація будь-якого звіра чи домашнього вихованця, крім того, саме воно не містить жодних додаткових асоціацій.

Активне вивчення та аналіз лексико-семантичної групи тварин призвело до з'яви різноманітних термінів, якими послуговуються дослідники для номінації цього мовного явища: зоонім, зоологізм, зооморфізм, зооморфи, зоосемізм, зоонімний компонент, зооморфний образ, зооморфічний елемент, анімалізм, анімалістичний компонент тощо, які позначають пряму номінативну назву тварин [Болотнікова]. Вторинне лексичне значення зоонімів обумовлено самою системою мови, етномовною специфікою, а також контекстом та ситуацією вживання. У компонентів-зоонімів, що функціонують у складі ФО, переважає вторинне лексичне значення, оскільки актуалізується національна специфіка сприйняття тваринного світу, що історично склалася.

У процесі аналізу ФО з найменуваннями тварин в англійській мові було виявлено 30 назв тварин. Серед них найчастіше зустрічаються: *bear, bull, camel, cat, calf, cow, dog, donkey, fox, goat, hare, hog, horse, lamb, monkey, pig, rabbit, crow, dove*. Компонент-зоонім в англійській мові є широким семантичним пластом, який у рамках даного дослідження був умовно розподілений за наступними семантичними групами: «домашні тварини», «дикі тварини» та «міфологічні тварини». У свою чергу, група «домашні тварини» була поділена на підгрупи: «домашній птах», «домашня худоба», «домашні вихованці». Група «дикі тварини» складається з 2 підгруп, розділених згідно з традиційною біологічною класифікацією: «хижаки», «травоїдні та всеїдні тварини». Структура кожної підгрупи ієрархічна, причому розподіл компонентів-зоонімів усередині підгрупи в досліджуваних мовах нерівномірний, що визначає неможливість їх структурованого опису, покладаючись лише на мовні дані.

Проведення аналізу групи ФО, що містить компонент-зоонім «домашні тварини», показало, що діапазон семантичних метафоричних ознак є досить широким, дана група є найбільш численною в англійській мові. Основним мотиватором виникнення метафоричних ознак у цій групі послужила корисність тварин у сільському господарстві, їх близькість до людини, роль в його благополуччі і навіть особливості їх поведінки. Наприклад: *change horses in midstream, a cash cow, a wolf in sheep's clothing, make a pig of oneself*.

Фразеологічні одиниці з компонентом-зоонімом виступають як мотивовані

номінації, що мають позитивну або негативну конотацію. Наприклад*: every dog has his day* – позитивне ставлення до житті та перспектив на майбутнє; *catch a tiger by the tail* – схвалення ризику при вирішенні складної проблеми але *cat in gloves catches no mice* – застереження щодо можливої невдачи;, *tickle the dragon's tail* – засудження невиправданого ризику. Аналіз фактичного матеріалу та лексикографічних даних показує, що всі метафоричні ознаки детерміновані фенотиповими ознаками.

Емотивні характеристики компонентів-зоонімів виражають національно-культурну специфіку англійської мови. Різні народи по-різному оцінюють події, що відбуваються, при вивченні зібраної картотеки ФО відзначені такі тенденції:

- в англійській лінгвокультурі ми спостерігаємо високу частоту репрезентації негативних якостей людини;

- конотації зоонімів у складі фразеологічних одиниць можуть не співпадати з образом тварини, що склалася у свідомості нації, внаслідок впливу семантики ФО як неподільного поєднання на одиничний зоонім, а також впливу інших компонентів-зоонімів;

- зоонім як компонент ФО висловлює різні аспекти сутності іменованої тварини, релевантні для носіїв мови та обумовлені сформованим образом тварини в культурі народу (так, кролик може бути дурним, смішним).

Підсумовуючи сказане вище, відзначимо, що аналіз зібраного матеріалу із залученням екстралінгвістичного знання дає можливість зробити висновок, що національно-культурна специфіка зоонімів визначається низкою екстралінгвістичних факторів: розташуванням країни, умовами життя народу, його звичаями та традиціями, історією, релігією та суспільно-політичним устроєм. Все це закріплює за зоонімами національно-специфічну конотацію та зумовлює їхню продуктивність.

Література

Болотнікова А. П., Мороз А. С. Поняття зоонім, проблеми його опису та аналізу в польській лінгвокультурі. URL : https://reposit.nupp.edu.ua/bitstream/PoltNTU/12417/1/75%20T.1-398-400.pdf (дата звернення: 11.10.2024)

ЛАВРЕНЕНКО Д. О.
Запорізький національний університет
Наук. кер.: к.ф.н., доц. Шевчук О. В.

ОСОБЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ПСИХОЛОГІЧНОГО АСПЕКТУ БУТТЯ ЛЮДИНИ ЗА ДОПОМОГОЮ МОВНИХ ЗАСОБІВ У СУЧАСНІЙ АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ (НА МАТЕРІАЛІ ПІСЕНЬ МУЗИЧНОЇ ГРУПИ LINKIN PARK)

Для дослідження особливостей реалізації психологічного аспекту буття людини за допомогою мовних засобів було залучено пісні музичної групи Linkin Park “Papercut” (2000) та “Cut the Bridge” (2024). В ході аналізу цих композицій на наявність вживання лексичних, граматичних та фонетичних мовних засобів було виявлено яскраве застосування стилістичних прийомів для передачі головних ідей пісень.

По-перше, у порівняльному досліджені двох музичних композицій “Papercut” і “Cut the Bridge” можна виокремити кілька спільних і відмінних рис у вживанні лексичних засобів для створення настрою. Обидві пісні зображують боротьбу з емоційними труднощами. Однак, у “Papercut” ідея фокусується на параної, а в “Cut the Bridge” на зруйнованих стосунках і болі через втрату [Ayandele 2016, p. 74–76]. По-друге, обидва твори характеризуються насиченістю метафорами, які слугують засобом передачі емоційної напруги та психологічних переживань. У “Papercut” метафори стосуються параної, внутрішнього голосу і контролю: *voice in the back of my head* [Linkin Park 2000], тоді як у “Cut the Bridge” вони часто вказують на руйнування відносин із людиною через її слабкість: *burn it just to watch it burn* [Linkin Park 2024].

Спільною рисою текстів є застосування персоніфікації для надання абстрактним поняттям ознак живих істот. Також часто використовуються порівняння, наприклад, у “Cut the Bridge” образ *gas from a burner left open* підкреслює сильну емоційність наратора [Linkin Park 2024], що є спільним із порівняннями психологічного стану героя з *whirlwind* у “Papercut” [Linkin Park 2000]. Виразною з точки зору стилістичних засобів є композиція “Cut the Bridge”: вона містить значно більшу кількість епітетів, які ефективно підсилюють психоемоційний тон пісні: *ignorant, reckless, chemical, medical, hypothetical, identical* [Linkin Park 2024]. Обидві музичні композиції вирізняються використанням потужної образності для відтворення внутрішнього неспокою, а їхні підходи до висвітлення цієї теми за допомогою лексичних мовних засобів мають спільні риси.

Порівняльний аналіз вживання граматичних мовних засобів у піснях “Papercut” та “Cut the Bridge” демонструє, що текст пісні “Papercut” містить набагато більше варіацій застосування граматичних засобів мовної образності, таких як, наприклад, риторичні запитання, перерахування та епіфору: *Why does it feel like night today? Something in here’s not right today? Why am I so uptight today?* [Linkin Park 2000]. Пісня “Cut the Bridge” вирізняється більш виразним і широким використанням парантези, що особливо помітно у приспіві, де цей стилістичний засіб застосовано для підсилення емоційного впливу: *a face that laughs every time I fall (and watches everything)* [Linkin Park 2024]. Більш того, у композиції використано емфатичну конструкцію: *oh wow! Looking like a criminal* [Linkin Park 2024].

Спільним для двох музичних композицій є широке використання повторів, асиндетону та паралелізму: повтори акцентують увагу на ключових ідеях пісень; асиндетон сприяє передачі напруженості, динаміки і хаосу, створюючи ефект «потоку» думок і відчуттів; паралелізм підкреслює послідовність і повторюваність переживань оповідача: *feeling like it’s chemical all under my skin, like it’s medical* та *the sun goes down I feel the light betray me* [Linkin Park 2024]. Анафора посилює ефект циклічності і нав’язливості, що відображає повторювані переживання*: Why does it feel like night today? Why am I so uptight today?* [Linkin Park 2000].

Заключним етапом дослідження є порівняльний аналіз особливостей використання фонетичних мовних засобів. У піснях “Papercut” і “Cut the Bridge” фонетичні засоби виконують схожі функції, сприяючи формуванню емоційного ефекту, проте з різними смисловими акцентами. У “Papercut” алітерація й асонанс надають тексту ритмічності та мелодійності, підкреслюючи тривогу та внутрішній конфлікт героя. Натомість у композиції “Cut the Bridge” фонетичні засоби не лише формують ритмічність і драматизм, але й зосереджують увагу на напруженості та невідворотності змін, що досягається за допомогою консонансу та звукових повторів: звук [*k*] у словах *chemical, skin, stuck, like, identical* [Linkin Park 2024].

Таким чином, дослідження психологічного буття людини було проведено за допомогою порівняльного аналізу вживання мовних засобів в текстах пісень “Papercut” та “Cut the Bridge”. Можемо зазначити, що обидві композиції використовують мовні засоби для передачі емоційного стану ліричних героїв. Лексичні засоби, такі як метафори і персоніфікація, зображують різні емоційні аспекти: параною в “Papercut” і біль зруйнованих стосунків у “Cut the Bridge”.

Граматичні засоби, такі як риторичні запитання і парантеза, підсилюють емоційну напругу. Фонетичні прийоми, зокрема алітерація і консонанс,

створюють відповідний емоційний ефект. Обидві композиції використовують повтори і асиндетон для виділення важливих ідей.

Література

Ayandele O. Basic Psychology. Ibadan : Hope Publications Ltd, 2016. P. 74–76. URL : https://www.infobooks.org/pdfview/7269-basic-psychology-olusola-ayandele/ (retrieved from: 02.12.2024).

Linkin Park "Papercut". *Hybrid Theory*. NRG Recordings, 2000. URL: https://genius.com/Linkin-park-papercut-lyrics (retrieved from: 21.11.2024).

Linkin Park "Cut the Bridge". *From Zero*. EastWest Studios, 2024. URL : https://genius.com/Linkin-park-from-zero-intro-lyrics (retrieved from: 21.11.2024).

ЛЕВАДНИЙ О. О.
Запорізький національний університет
Наук. кер.: к.ф.н., доц. Залужна М. В.

ДІАХРОНІЧНИЙ АНАЛІЗ ТЕМАТИЧНИХ ТЕНДЕНЦІЙ ЖУРНАЛУ «TIME» (НА МАТЕРІАЛІ КОРПУСУ ТЕКСТІВ)

Корпусна лінгвістика – одна з відносно молодих галузей філології, що займається проблемами збору великої кількості інформації та текстових зразків задля їхнього подальшого аналізу. Подібний підхід дозволяє виокремити тенденції в певній текстуальній сфері як в діахронічному, так і в синхронічному розрізах. Принципи науки як такої були сформовані ще наприкінці XIX ст., а перший корпус, відомий як "Brown Corpus" (або ж "*Standard Sample of Present-Day American English"*), з'явився у 1961-му році в США – він складався з 1-го мільйона слів [Bennett 2010, p. 2]. Корпус призначався для вивчення американського варіанту тогочасної різножанрової англійської мови.

Однак формальним початком нового напрямку досліджень можна вважати 1983-ий рік, коли була опублікована збірка "*Corpus Linguistics: Recent Developments in the Use of Computer Corpora in English Language Research*" [Жуковська 2013, с. 8]. У статті 1983-го року автори доходять висновку, що комп'ютерні методи збору даних в умовах лінгвістичних досліджень мають право на життя та можуть виявитися досить результативними, однак водночас вважають, що оптимізм та песимізм у цьому питанні варто обмежити [Leech, Garside, Atwell 1983, pp. 36-38]. Також робота підтверджує незвичність для мовознавства акумулятивного характеру корпусних досліджень [Leech, Garside,

Atwell, p. 34].

Значним популяризатором розвитку представленої галузі філології називають Джона Сінклера та його книгу "*Corpus, Concordance, Collocation*" із серії "*Describing English language*" [Bennet 2010, p. 2]. Фактично, вона є програмним документом дисципліни. У своїй роботі він зазначає важливу різницю між традиційним мовознавством та прикладним (у нашому випадку – корпусна лінгвістика), оскільки перше покладається у своїх здогадках на інтуїцію, а друге – на об'єктивні данні [Sinclair 1991, p. 4]. Для Сінклера, намагання дослідити мову з найнижчих рівнів до найвищих зазвичай призводить до того, що самі тексти, як об'єкти дослідження, залишаються поза увагою лінгвістів [Sinclair 1991, p. 9]. Самі ж корпуси Джон розділяє на "sample" та "monitor". Перший у цьому випадку представлений як обмежений корпус лише з фрагментами текстів, а останній – як необмежена колекція текстів, яка має змогу розвиватися та розширятися а отже має набагато більші перспективи в майбутньому [Sinclair 1991, pp. 23-26]. Відповідно, саме такий тип корпусів наразі переважає інші й прогресує надалі. Незважаючи на професіоналізм Сінклера, багато в чому він був обмежений тогочасним технічним розвитком. Практичну користь від корпусної лінгвістики він вбачав не лише в академічних дослідженнях, а й, наприклад, у розвитку освіти.

Обраний нами для роботи корпус статей з журналу TIME був створений Марком Девісом, він містить 275,000 текстів, що вийшли у період з 1923-го по 2006-ий роки та що складаються зі 100 мільйонів слів [TIME]. Ідейною основою дослідження стала поширена думка, що мас-медіа дуже часто фокусуються на жорстокості та шокуючих темах, у той час як більш інтелектуальні роботи залишаються поза увагою. Для цього нами було відібрано дві окремі групи мовних одиниць, які категорично різняться за свою семантичною просодією, оскільки вони позначають відносно «позитивні» та «негативні» поняття [Morley, Partington 2009, pp. 139-143]. У ці групи увійшли по 25 одиниць (слова, морфеми, леми), що були знайдені завдяки Thesaurus.com та перевірені на наявність високої частотності в мовленні через Oxford English Dictionary. Першу групу складають слова на позначення жорстокості та насилля, другу – естетичні, наукові та літературні поняття. Перша група отримала назву "violence", друга – "aesthetics".

У результаті огляду діахронічних тенденцій використання одиниць завдяки інструментам веб-сайту, нами були створені 4 категорії для кожної з груп, що позначають частотність використання одиниць:

- перша – однозначний ріст, що продовжився у 1990-их або 2000-их;
- друга – однозначний спад;

- третя – одиниці, що мали зріст до 1990-их та 2000-их, але втратили популярність до цих років;
- четверта – одиниці, що втратили популярність, але у 1990-их та 2000-их знову набрали частотність.

Перевага сайту полягає у тому, що він створює графіки розвитку не на основі загальної кількості використання одиниці за десятиліття, а на основі їхньої частотності на 1 мільйон слів, що дозволяє презентувати об'єктивні дані.

Надалі кількість одиниць у кожній групі була підрахована для узагальнення наших знахідок. Отже, до першої категорії належать 10 одиниць із групи "violence" та 6 – "aesthetics", до другої – 2 та 8, третьої – 5 та 7, четвертої – 7 та 4. Слово "guts" залишилося некатегоризованим через нечіткий шлях та велику кількість флуктуацій. Продемонстровані знахідки дають змогу казати, що одиниці з жорстокою та насильницькою конотацією переважають у тих категоріях, де спостерігається зріст, у той час як естетична конотація або ж літературна форма домінує там, де частотність спадає.

За результатами роботи зроблено висновок, що жорстокість та насилля дійсно активніше згадуються в дискурсі медіа-сфери як діахронічно, так і в порівнянні з іншими темами. Представлена тенденція у журналістиці відзначає популярність «негативних» тем у порівнянні з «позитивними», що може бути обґрунтоване декількома причинами: комерція, більша кількість тематичних репортажів та особливість соціально-історичних реалій. Подальші роботи мають взаємодіяти з критичною літературою задля пояснення тенденцій, які ми спостерігаємо.

Література

Жуковська В. В. Вступ до корпусної лінгвістики : навчальний посібник. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2013. 142 с. URL : http://eprints.zu.edu.ua/18909/1/korpusna_lingv.pdf (дата звернення: 26.11.2024)

Bennett G. Using Corpora in the Language Learning Classroom: Corpus Linguistics for Teachers : University of Michigan Press, 2010. 144 p.

Leech G., Garside R. & Atwell E. Recent developments in the use of computer corpora in English language research. *Transactions of the Philological Society*. №81. Pp. 23-40. URL: 10.1111/j.1467-968X.1983.tb01200.x. (date of access: 26.11.2024)

Partington A., Morley J. A few Frequently Asked Questions about semantic — or evaluative — prosody. *International Journal of Corpus Linguistics*. 2009. №14(2). P. 139-143.

Sinclair J. Corpus, Concordance, Collocation : Oxford University Press, 1991. 179 p.

TIME Magazine Corpus. English-Corpora.org. Access: https://www.english-corpora.org/time/ (date of access: 26.11.2024)

ЛИСЕНКО О. О.
Запорізький національний університет
Наук. кер.: к.ф.н., доц. Запольських С. П.

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ АУДІОВІЗУАЛЬНОГО ПЕРЕКЛАДУ

Аудіовізуальний переклад відіграє важливу роль у доступі до іноземних фільмів та телепрограм для глядачів різних мовних культур, зокрема україномовних. Теорія аудіовізуального перекладу привертала увагу багатьох науковців, які досліджували її з різних аспектів: лінгвістичних, культурних, технічних і навіть психологічних. Час від часу, перекладачі стикаються з низкою складних проблем, пов'язаних із культурними, технічними та мовними аспектами цього виду діяльності.

Одним із ключових викликів для перекладачів є необхідність збереження синхронності між вербальними (текстовими) та невербальними (звуковими та візуальними) елементами. У випадку дубляжу це означає, що перекладений текст має відповідати руху губ персонажів, а іноді й музичному супроводу чи звуковим ефектам, що супроводжують оригінальне висловлювання. Х. Діаз-Сінтес активно досліджував проблеми синхронізації вербальних і невербальних елементів у субтитруванні та дубляжі, зокрема у своїй книзі «Audiovisual Translation: Subtitling» [Diaz Cintas, Remael 2007]. Оскільки англійська та українська мови мають різні граматичні структури і часто різну кількість слів для вираження одного і того ж змісту, перекладачам доводиться застосовувати різні лексичні та граматичні прийоми для збереження цієї синхронності. Крім того, ця проблема ускладнюється, якщо герої розмовляють швидко або емоційно, адже темп мовлення потрібно адаптувати під нову мовну структуру [Baranauskiene, Blazeviciene 2008, c. 14-21].

Вчена Д. Чіаро вивчала питання культурної адаптації, особливо при перекладі гумору і культурних реалій. Вона аналізувала, як культурно-специфічні елементи можуть бути адаптовані для іншомовної аудиторії. Часто оригінальний текст містить культурно специфічні елементи, як-от гумор, ідіоми, історичні чи соціальні реалії, що можуть бути незрозумілими для іншої аудиторії при дослівному перекладі [Chiaro 2006, p. 85-108]. У дубляжі та інших видах аудіовізуального перекладу часто неминуче скорочення або перефразування тексту, щоб він підходив під темп мовлення персонажів і не виглядав штучно на екрані. Особливо це важливо для дубляжу, де важливо, щоб текст був природним і легким для сприйняття.

Я. Іварссон та М. Керролл у своїй праці «Subtitling» описували компресію тексту в субтитруванні, що є ключовим аспектом для синхронізації з відео та аудіо. Вони також вивчали, як компресія тексту впливає на зміст і сприйняття. Компресія тексту призводить до того, що частина змісту оригіналу може втратитись або змінитись, і це є одним із найсуттєвіших обмежень для перекладачів у передачі точного значення [Ivarsson, Carroll 1998, p. 185]. Одним із технічних викликів є необхідність підбору слів, що відповідають артикуляції акторів. Наприклад, якщо актор на екрані вимовляє певну фразу з активною артикуляцією, переклад має бути таким, щоб губи героя виглядали природно під час мовлення. Це особливо критично для крупних планів, коли глядачі можуть помітити різницю між рухом губ і звуком.

Х. Діаз-Сінтес та Ф. Шайдер розглядали проблему артикуляційної синхронізації в дубляжі, підкреслюючи важливість збігу рухів губ і вимовлених слів [Diaz Cintas, Remael 2007]. Процес дубляжу займає набагато більше часу, ніж субтитрування або закадровий переклад, що також впливає на кінцеві терміни та витрати. До невербальних компонентів аудіовізуального тексту належать зображення, звуки, музика, які створюють загальну атмосферу та емоційний фон фільму. Ж. Невес досліджувала полісемантичність аудіовізуальних текстів, що включають невербальні компоненти, такі як зображення, музика і звуки. Вона акцентувала на необхідності врахування невербальних компонентів для точного відтворення атмосфери [Neves 2005, p. 151-169]. Британська дослідниця Д. К'яро є провідною в галузі комічного перекладу. Вона детально розглядала особливості передачі гумору, ідіом і сленгу, підкреслюючи значення адаптації для збереження емоційного ефекту. Переклад гумору вимагає не лише володіння мовою, а й культурними кодами обох мов, щоб досягти відповідного ефекту [Chiaro 2006, p. 85-108].

Отже, аудіовізуальний переклад є важливою сферою перекладацької діяльності, яка забезпечує доступ до контенту різним мовним та культурним аудиторіям. Одним із головних викликів є збереження синхронності між текстовими (вербальними) і невербальними компонентами, такими як звуки, музика та зображення. Роботи Х. Діаз-Сінтеса та Ж. Невес підтверджують важливість точного узгодження цих елементів. Д. К'яро підкреслює, що для ефективної передачі гумору, ідіом та культурних реалій необхідно враховувати культурний контекст цільової аудиторії. Компресія тексту також є невід'ємною частиною аудіовізуального перекладу, особливо в субтитруванні. Цей процес, описаний Я. Іварссоном і М. Керролл, може призводити до втрати частини змісту, але водночас забезпечує зручність для глядачів. Аудіовізуальний

переклад є багатогранною дисципліною, яка вимагає не лише лінгвістичної майстерності, а й глибокого розуміння культурних і технічних аспектів.

Література

Колесник Р.С. Відтворення комічного у художньому перекладі (на матеріалі творів німецькомовних авторів XX століття) : дис. … канд. філол. наук. Київ, 2011. 220 с.

Baranauskiene R., Blazeviciene R. Audiovisual translation of feature films from English into Lithuanian. *Magistro darbas. Šiaulių universitetas*, 2008. № 4(20). P. 14-21. URL: https://www.academia.edu/69498311/Audiovisual_Translation_of_Feature_Films_from_English_Into_Lithuanian (дата звернення: 25.10.2024)

Chiaro D. Verbally Expressed Humour and Translation : An Overview of a Neglected Field. *The Journal of Specialised Translation*, 6, 2006. P. 85-108. URL: https://www.researchgate.net/publication/249929402_Foreword_Verbally_Expressed_Humor_and_translation_An_overview_of_a_neglected_field (дата звернення 25.10.2024)

Diaz Cintas J., Remael A. Audiovisual Translation : Subtitling. London : Routledge, 2007. 284 p.

Ivarsson J., Carroll M. Subtitling. Simrishamn : TransEdit. 1998. 185 p.

Neves J. Interlingual Subtitling for the Deaf and Hard-of-Hearing. Roehampton University, 2005. URL: https://www.researchgate.net/publication/304602506_Interlingual_Subtitling_for_the_Deaf_and_Hard-of-Hearing (дата звернення 25.10.2024)

ЛІЧІКАКІ М. С.
Національний університет «Одеська політехніка»
Наук. кер.: к.п.н., доц. Чепелюк Н. І.

MEMORY SYSTEMS IN BILINGUALS: ENGLISH LANGUAGE AND CROSS-LINGUISTIC ASSOCIATIONS

The topic of memory systems in bilinguals is of great significance in linguistics and cognitive psychology. With increasing globalization, bilingualism has become a widespread phenomenon, and understanding how individuals process and store linguistic information is vital. This study explores bilingual memory systems, focusing on how cross-linguistic associations influence memory retention and

cognitive adaptability. These findings carry practical applications for education, language teaching, and cognitive therapy.

Cross-linguistic associations, mental links connecting semantic, phonological, and syntactic structures across languages, play a key role in bilingual memory systems. Research indicates that bilinguals draw upon these associations to facilitate recall and problem-solving in one language while leveraging the cognitive frameworks of another. According to Bartolotti J., & Marian V., "such associations enable the transfer of linguistic information, promoting cognitive flexibility and multilingual competency" [Bartolotti, Marian 2012, p. 87]. This ability enhances the efficiency of memory systems, allowing bilinguals to navigate complex linguistic tasks.

The primary objective of this study is to investigate the mechanisms underlying cross-linguistic associations and evaluate their impact on memory systems, specifically within English-speaking bilinguals. The hypothesis suggests that active bilinguals demonstrate superior memory retention due to these associative networks. Techniques such as recall tasks and multitasking assessments have been employed to analyze how bilinguals utilize memory systems. As Lindberg, M. asserts, "bilinguals show a unique ability to manage linguistic interference, which strengthens overall cognitive control" [Lindberg 2016, p. 43].

Results reveal that bilinguals possess memory systems integrating first and second languages, enabling transfer effects across linguistic tasks. While cross-linguistic interference may sometimes complicate retrieval, it also promotes stronger cognitive control. McManus, K. explains that such cognitive benefits extend beyond language, influencing problem-solving and multitasking capabilities [McManus 2021, p. 122]. Additionally, Marian V. & Kaushanskaya M. highlight the potential of leveraging these associative methods to improve second-language acquisition and translation practices, making language learning more effective [Marian, Kaushanskaya 2007, p. 95].

The implications of this research are far-reaching. By understanding how memory systems operate in bilinguals, educators can develop methods to enhance language acquisition. For example, associative learning strategies can simplify the process of teaching a second language. Translators can also benefit from insights into managing linguistic nuances and cultural differences. Furthermore, these findings support the design of educational programs tailored to bilingual learners, fostering effective communication and cultural exchange.

In conclusion, bilingual memory systems exemplify the intricate interactions between languages within a single cognitive framework. By exploring cross-linguistic associations, this study provides valuable insights into the cognitive

advantages of bilingualism and its applications. Understanding these mechanisms advances not only linguistic theory but also practical methodologies in education and cognitive psychology.

Literature

Altarriba J., Isurin L. Language and Memory Systems in Multilinguals. 2012. URL: https://books.google.de/books?hl=ru&lr=&id=wruHIwovAkYC&oi=fnd&pg=PA7&dq=Memory+systems+in+bilinguals+&ots=FBJlt2W8k7&sig=et01-wZqH6vgNKEXXnBSyjUDkOY&redir_esc=y#v=onepage&q=Memory%20systems%20in%20bilinguals&f=false (дата звернення: 15.11.2024).

Bartolotti J., Marian V. Bilingual Memory: A Cognitive Perspective. 2012. URL: http://bilingualism.soc.northwestern.edu/wp-content/uploads/2012/09/Bilingual-memory-chapter.pdf (дата звернення: 15.11.2024).

Heredia R. R., Altarriba J. Cross-Linguistic Memory Effects in Bilinguals. 2010. URL: http://citeseerx.ist.psu.edu/document?repid=rep1&type=pdf&doi=eff770726b421a53497530f025612b886258974a (дата звернення: 15.11.2024).

Lindberg M. Bilingual Memory Systems and Cognitive Control. 2016. URL: http://diva-portal.org/smash/get/diva2:1022782/FULLTEXT01.pdf (Дата звернення: 15.11.2024).

Marian V., Kaushanskaya M. Applications of Bilingual Memory Systems. 2007. URL: http://bilingualism.soc.northwestern.edu/wp-content/uploads/2012/02/AppPsy2007.pdf (дата звернення: 15.11.2024).

McManus K. Second Language Learning and Memory Systems. 2021. URL: http://mcmanuskevin.com/wp-content/uploads/2021/09/9780429341663_previewpdf.pdf (Дата звернення: 15.11.2024).

МАКСИМЕНКО А. В.
Запорізький національний університет
Наук. кер.: к.ф.н., доц. Шевчук О. В.

ЗАГАЛЬНИЙ ПСИХОЛОГІЧНИЙ ПОРТРЕТ ТИПОВОГО ГОЛОВНОГО ГЕРОЮ ЖАНРУ КОМІКС

Герої коміксів *Marvel* швидко стали одними з найцікавіших і найскладніших персонажів у популярній культурі. У порівнянні з ранніми супергероями, яким бракувало унікальних характерів, персонажі *Marvel* мали більш глибокі почуття, переживання та емоції, у них з’явилося власне життя,

яке часто відрізнялося від звичного оточення читача [Насалевич 2020, с. 147]. До одних з культових, а також найбільш відомих та улюблених героїв *Marvel* належать Людина-павук та Шибайголова, на прикладі який можна скласти загальний психологічний портрет типового героя коміксів *Marvel*.

Обох персонажів світ побачив у 1960-х роках, у час, коли комікси переживали відродження своєї популярності. Людина-павук був створений відомим письменником Стеном Лі та художником Стівом Дітко і вперше з'явився в 15 випуску "Amazing Fantasy" у 1962 році. Шибайголову створили письменник Стен Лі та художник Білл Еверетт, і його дебют стався на сторінках першого випуску "Daredevil" у 1964 році [Marvel Comics History].

Історії походження Людини-павука та Шибайголови мають багато чого спільного. Обидва персонажі були підлітками, коли отримали свої здібності, а стати героями їх обох мотивувала втрата близької людини. Людина-павук отримав свої сили після укусу радіоактивного павука, а Шибайголова в результаті нещасного випадку в дитинстві. Обидва герої використовують свої здібності для боротьби зі злочинністю та захисту мешканців своїх міст.

Людина-павук та Шибайголова відомі своєю **рішучістю, наполегливістю та стійкістю перед лицем негараздів**, що притаманно героям коміксів *Marvel*. Вони стикаються з численними викликами та перешкодами, але ніколи не здаються. Вони продовжують боротися, навіть коли все проти них. Ця непохитна стійкість робить їх по-справжньому надихаючими персонажами.

Втім головною типовою рисою героїв коміксів *Marvel* є, безумовно, **їхній чіткий та непохитний моральний кодекс.** Людина-павук та Шибайголова керуються почуттям справедливості та бажанням захистити невинних і готові поставити під загрозу власну безпеку, щоб захистити інших. Ними рухає глибоке бажання робити те, що правильно, і захищати тих, хто не може захистити себе сам [Duncan 2015].

Людина-павук, наприклад, найбільш відомий за своїм переконанням, що «з великою силою приходить велика відповідальність». Ця фраза відображає суть морального кодексу Людини-павука, який ґрунтується на ідеї, що ті, хто має можливість допомагати іншим, зобов'язані це робити. Це почуття відповідальності проявляється в багатьох сюжетних лініях, наприклад у 121-122 випусках коміксу "The Amazing Spider-Man", після того, як Гвен Стейсі, дівчина Пітера, гине від рук Зеленого Гобліна, Пітера охоплює почуття провини, і він звинувачує себе в її смерті, адже він глибоко впевнений в тому, що зобов'язаний всіх захищати.

Так само і Шибайголова, також відомий як Метт Мердок, керується глибоким почуттям справедливості. Як адвокат, Метт прагне захищати

невинних і боротися за справедливість законними методами у межах правової системи. Однак як супергерой, він бореться зі злочинністю та захищає свою громаду на вулицях, використовуючи свої загострені почуття. Ним рухає глибоке бажання захищати слабших і відстоювати закон, навіть якщо це означає ризикувати власним життям. У "Born Again", класичному коміксі про Шибайголову авторства Френка Міллера, почуття справедливості Шибайголову піддається випробуванню, коли його заклятий ворог, Вілсон Фіск, руйнує його життя і залишає його без даху над головою і без грошей. Незважаючи на власні страждання, Шибайголова відмовляється здаватися чи поступатися своїми принципами, натомість з новою силою бореться проти злочинної імперії Фіска [Juniewicz 2009]. Почуття справедливості Шибайголови підживлюється його унікальною перспективою як сліпої людини. Його загострені відчуття слуху, нюху, дотику та смаку дають йому перевагу над супротивниками, дозволяючи сприймати світ так, як більшість людей не можуть.

Таким чином, виявляємо, що рішучість, наполегливість і стійкість є одними з основних типових рис психологічного профілю головного герою жанру комікс. Однак найбільш помітною і значущою характеристикою головних героїв коміксів Marvel є їхній чіткий і непохитний моральний кодекс. Вони керуються почуттям моралі та етики, які вони вважають важливішими за власні інтереси. Загалом, психологічний портрет типового героя коміксів – це складне поєднання глибокого почуття справедливості та рішучості робити те, що правильно. Цими персонажами рухає бажання зробити світ кращим і захистити невинних від шкоди. Вони часто мотивовані особистою трагедією або травмою, яка підживлює їхню рішучість боротися за справедливість.

Література

Насалевич Т., Рябуха Т., Лопушанський І. Становлення коміксу як жанру сучасної літератури. *Вчені записки ТНУ імені В. Вернадського. Серія : Філологія.* 2020. Т. 31. Вип. 4. С. 145–149. URL : http://www.philol.vernadskyjournals.in.ua/journals/2020/4_2020/part_3/28.pdf (дата звернення: 22.11.2024).

Duncan R. The Power of Comic History Form & Culture. New York : Bloomsbury Academic, 2015. P. 322–330.

Marvel Comics History and Marvel Comics Background. URL : https://www.worldcollectorsnet.com/features/comics/marvel-comics/ (accessed: 21.11.2024).

Juniewicz J. Comic Books and the Addressing of Social Issues. URL : http://www.jasonjuniewicz.com/Writing/comicpaper.pdf (accessed: 23.11.2024).

МЕЛЬНИК А. Є.
Запорізький національний університет
Наук. кер.: к.ф.н., доц. Бережна М. В.

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ЗАСОБІВ ВИРАЗНОСТІ У ПІСНІ ЛАНИ ДЕЛЬ РЕЙ “PRETTY WHEN YOU CRY”

Засоби виразності є важливим інструментом для створення емоційного та стилістичного наповнення будь-якого тексту. Їхня основна мета – привернути увагу до висловлювання, вплинути на емоції та почуття аудиторії, а також зробити текст більш виразним і наочним. У цій роботі розглянемо особливості використання засобів виразності в пісні Лани Дель Рей *Pretty When You Cry* з альбому *Ultraviolence*.

Творчість Лани Дель Рей вирізняється атмосферою меланхолійної романтики, де переплітаються ретро-естетика, нуарні мотиви та сучасні поп-елементи. Її пісні часто концентруються на темах любові, втрати, внутрішніх переживань і токсичних стосунків. Альбом *Ultraviolence* (2014) поглиблює ці настрої, додаючи більш похмурого відтінку та психоделічних рокових акцентів. У ньому співачка поєднує мінімалістичні аранжування з впевненими, проникливими текстами, створюючи унікальний звуковий ландшафт, який посилює чуттєвість та емоційну напруженість її музики.

До мовних засобів виразності належать засоби художньої образності, зокрема звукове оформлення тексту, інтонація, логічний наголос, тропи й фігури поетичного мовлення, а також стилістично різнорідні лексичні й граматичні одиниці [Башманівська 2017, с. 552].

Мета цього дослідження – проаналізувати текст *Pretty When You Cry* з акцентом на засоби виразності, що розкривають глибокі душевні переживання. Як можна помітити, болісна любов, самопожертва та емоційна залежність є ключовими темами твору. Виразність тексту підсилюється використанням стилістично розмаїтої лексики, граматичних конструкцій, а також синтаксичних фігур, як-от звертання, повтори, градація й риторичні запитання. Додатково авторка звертається до елементів стилістичного міксування, поєднуючи ретро-естетику з сучасною меланхолійністю, що створює унікальну атмосферу.

Розуміння засобів виразності важливе не лише для аналізу текстів, а й для адекватної передачі емоцій та тональності під час перекладу. Філологи завдяки цьому можуть глибше усвідомити вплив добору слів та їхніх комбінацій на смислове наповнення й сприйняття твору. Кожний літературний засіб –

метафора, порівняння чи гра слів – відіграє свою роль у переданні настрою. Особливо це помітно у творах із великим стилістичним навантаженням (поезія, літературна проза та пісенна лірика). Для перекладачів важливо зважати не лише на граматичні структури, а й на культурні відмінності між мовами, щоб максимально зберегти вкладені емоції й сенс. Іноді це вимагає креативних рішень, особливо коли йдеться про гумор чи місцеві каламбури, які можуть бути важко або й неможливо безпосередньо відтворити іншою мовою.

Для демонстрації того, як мовні засоби виразності у пісні *Pretty When You Cry* діють на емоційному рівні, проілюструємо їх на конкретних прикладах. Першим стилістичним прийомом є гіпербола – навмисне перебільшення певної якості предмета чи явища. Цей троп може бути виражений різними частинами мови. Так, наприклад, іменником (*all, every, everybody, everything*), числівниками (*a million, a thousand*), через прислівники (*ever, never*). Гіпербола посилює виразність мовлення [Єфімов 2004, с. 46]. У рядку *All the pretty stars shine for you, my love* зірки, зазвичай далекі та величні, уособлюють виняткову значущість партнера для ліричної героїні. Перебільшення підкреслює невимовну велич і унікальність коханого. Інший приклад гіперболи: *I'll wait for you, babe, that's all I do, babe* – тут героїня зображує своє життя як суцільне очікування, що створює враження повної залежності від коханої людини та підсилює драматизм.

Наступний прийом – порівняння. Воно полягає у зіставленні явищ, предметів і дій, які мають подібні ознаки. Порівняння складається з чотирьох компонентів: 1) предмета порівняння, тобто того, що ми пізнаємо; 2) образу порівняння – того, з чим порівнюється предмет; 3) основи порівняння – ознаки, на основі якої здійснюється порівняння; 4) показника порівняльних відношень – найчастіше сполучника, який відіграє вирішальну роль у реалізації порівняння. Порівняння зберігають свою самостійність і, на відміну від метафори, не зливаються в один образ [Гергелійник 2022, с. 221]. У рядку *You make me feel like your whole world* лірична героїня порівнює своє місце в житті коханого з цілим світом, підкреслюючи власну значущість. Інше порівняння *I'm stronger than all my men* вказує на те, що пережиті стосунки зробили героїню сильнішою та незалежнішою. Використання слів-показників порівняння (*like, than*) підсилює ефект зіставлення.

Лана Дель Рей також звертається до зниженої лексики, що робить текст емоційно відвертішим та створює довірливу атмосферу між співачкою та слухачем. Наприклад, у рядку *They don't mean sh*t compared to all your drugs* наявність вульгаризму використана для посилення емоційної напруги. Хоч такі елементи трапляються рідко, вони додають тексту більшої прямоти й

глибинності.

Останнім засобом виразності, на якому варто зупинитися, є повтор, зокрема редуплікація – подвійне повторення певної мовної одиниці на фонетичному, морфемному, лексичному, чи синтаксичному рівні. У прикладі *You leave and you leave again* повтор посилює емоційну насиченість фрази, акцентуючи увагу на циклічному характері дій.

Отже, проаналізувавши пісню Лани Дель Рей *Pretty When You Cry*, можна дійти висновку, що авторка майстерно використовує різноманітні стилістичні засоби для створення емоційної глибини та виразності. Гіпербола, порівняння, знижена лексика та повтори допомагають передати внутрішній конфлікт героїні, підкреслюючи її залежність від партнера та боротьбу з власними почуттями. Усі ці прийоми формують глибоку, болісну атмосферу, надаючи твору реалістичності й особливої значущості.

Завдяки вмілому поєднанню ліричних образів і прозорих меседжів, творчість Лани Дель Рей лишається оригінальною, а слухачі можуть відчути особистий емоційний зв’язок із її піснями.

Література

Башманівська Л. А. Виразність як комунікативно-стилістична особливість мовленнєвої культури філолога. *Матеріали XXI Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції «Тенденції та перспективи розвитку науки і освіти в умовах глобалізації»:* Зб. наук. праць. Переяслав-Хмельницький, 2017. Вип. 21. С. 550-561.

Гергелійник О. О., *Заполовський* М. В. Особливості перекладу метафор і порівнянь у романі Т. Ґлавініча «Життя бажань». *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського*. Серія: Філологія. Журналістика, 2022. Том 33 (72). № 6. Ч. 1. С. 220-224.

Єфімов Л. П. Стилістика англійської мови і дискурсивний аналіз. Вінниця : Нова книга, 2004. 240 с.

Pretty When You Cry : текст пісні. URL : ttps://genius.com/Lana-del-rey-pretty-when-you-cry-lyrics

МІЩЕНКО С. Ю.
Запорізький національний університет
Наук. кер.: к. ф. н., доц. Василина К. М.

ОРІЄНТАЛІЗМ У ДЕТЕКТИВАХ А. КРІСТІ: ДО ПОСТАНОВКИ ПРОБЛЕМИ

Термін «орієнталізм» спочатку мав широкі межі та стосувався робіт західних митців, які цікавилися східними темами. Однак, коли «зв'язок між Європою та Індією був відкритий, це породило значний інтерес до східних мов та культур» [Burney 2012, p. 37], що призвело до появи сходознавства як наукової дисципліни. Книга «Орієнталізм» Едварда Саїда, який цікавився подоланням розриву між західним і східним світами, стала базовою для формування постколоніальної критики [Said 2013].

Варто звернути увагу на те, що до теми Сходу у своїй творчості звертається і відома англійська письменниця А. Крісті, залучаючи читачів до ознайомлення з культурою і особливостями цього регіону. У доробку авторки наявні твори, де дія відбувається в країнах Близького Сходу та Північної Африки. Це, зокрема, "Murder on the Orient Express", що розповідає про групу пасажирів, які подорожують зі Стамбула до Лондона, "Murder in Mesopotamia", що змальовує роботу на розкопках в Іраку, "Death on the Nile", що розповідає про людей, які подорожують річкою Ніл, "Appointment with Death" про туристів у Єрусалимі, "They Came to Baghdad", що описує змову на таємному міжнародному саміті в Багдаді, і "Destination Unknown", дія якого відбувається в Марокко.

У творах А. Крісті Схід представляє місце, де західна цивілізація зустрічається із східною. Опис відмінностей між культурами відбувається з точки зору імперіалізму, оскільки персонажі із Заходу оцінюють все через європоцентричне бачення. В цих творах Схід слугує переважно тлом для подій та не є активним їх «учасником».

При першій зустрічі західних персонажів із Сходом, вони часто відчувають певне розчарування, оскільки їхні очікування не справджуються. Наприклад, у творі "Appointment with Death", коли англійську лікарку, запитують про Єрусалим, вона відповідає: "*It's rather terrible in some ways*" [Christie 2012, p. 15], а коли містер Коуп і сім'я Бойнтон говорять про місто царя Давида, містер Коуп каже: "*Find it kind of disappointing, do you? I'll confess it struck me that way first*" [Christie 2012, p. 38]. У книжці "Murder in Mesopotamia" медсестра Емі висловлює своє розчарування Багдадом, коли

пише у листі: "*The dirt and the mess in Baghdad you wouldn't believe*" [Christie 2001, p. 13]. Крім того, Емі зазначає: "*It was a disappointment! The whole excavation looked like nothing but mud to me!*" [Christie 2001, p. 68].

Так само в романі "They Came to Baghdad", коли Вікторія Джонс, молода англійка, прибуває до Багдада, то вона має наступне враження: "*unfavourably impressed by Baghdad*" (Christie 2003, p. 89). Через несприятливу погоду місцина виглядає неприглядно ("*nothing to be seen of the Tigris but a thick yellow haze*" [Christie 2003, p. 91]), і жінка одразу ж відчуває відразу до цього місця, кажучи собі: "*what a hateful place*" [Christie 2003, p. 91]. У творі "Murder on the Orient Express" місіс Хаббард стверджує, що Стамбул – "*a very disappointing city, [since it is] all tumbling down*" [Christie 2017, p. 179]. З іншого боку, в "Destination Unknown" сказано, що Касабланка "*had vaguely disappointed Hilary by being such a prosperous-looking French town with no hint of the Orient mystery about it, except for the crowds in the street*" [Christie 2003, p. 89]. Можна зробити висновок, що в цих творах простежується особливість відносин домінуючого імперського центру і пасивної колоніальної периферії; Схід наче існує для того, щоб догоджати західним людям і виконувати їхні мрії та очікування.

Протягом творів розчарування інколи змінюється захопленням, оскільки герої поступово відкривають для себе таємничість Сходу. Тоді він представляється як неймовірне місце, а слова "*fairy*" і "*dream-like*" часто використовуються для опису його атмосфери. Наприклад, у "Murder in Mesopotamia" Хасанія описується як "*standing up quite white and fairy-like with minarets*" [Christie 2001, p. 33]. У "Appointment with Death" Сара описує Петру, історичне та археологічне місто, як "*wonderful and just a little horrible… I've always thought of it as romantic and dream-like – the 'rose-red city*" [Christie 2012, p. 111]. У творі "Destination Unknown", коли героїня прибуває до міста Фес, яке позначене як "*untouched*" [Christie 2003, p. 92], вона заявляє звертає увагу на незвичайність цього місця ("*like stepping into another world*" [Christie 2003, p. 105]) і те, що перебування тут відчувалося, як "*living and walking in a dream world*" [Christie 2003, p. 106]. Це підкреслює казковість Сходу в творах; зображені «західні» персонажі приїжджають на Схід зі своїми стереотипами сприйняття, які згодом і проєктують на нього.

Хоча східний пейзаж здебільшого є пасивним тлом для подій, у романах "Death on the Nile" та "Destination Unknown" він доповнює історію. У першому творі обстановка дозволяє персонажам розкрити свою справжню сутність, однак, переважно в негативному плані: "*There's something about this country that makes me feel – wicked. It brings to the surface all the things that are boiling inside one. Everything's so unfair – so unjust*" [Christie A. Death On The Nile]. Більш

того, на борту корабля відбуваються три вбивства, і коли круїз закінчується, Еркюль Пуаро бурмоче: “*Quel pays sauvage!*” («Що за дика країна!») [Christie A. Death On The Nile], маючи на увазі, що східне середовище було основною причиною того, що ці злочини сталися. У творі “Destination Unknown” порожнеча північноафриканської пустелі підкреслює таємничість науково-дослідного центру та створює необхідний настрій читачам.

Отже, розглянувши особливості репрезентації Сходу у детективах англійської письменниці А. Крісті, можна стверджувати, що авторка робить Схід більш близьким і зрозумілим для західного читача, але здебільшого це відбувається через акцентування його екзотичності та інакшості, що ще більше посилює дистанцію між двома культурами.

Література

Burney S. Chapter One: Orientalism: The Making of the Other. *Counterpoints.* №417. *2012. P. 23-39.*

Christie A. Appointment with Death. London: Harper Collins, 2012. 122 p.

Christie A. Death On The Nile. URL : https://griml.com/WfuVm (access date: 02.12.2024).

Christie A. Destination Unknown. London: Harper Collins, 2003. 253 p.

Christie A. Murder in Mesopotamia. London: HarperCollins, 2001. 284 p.

Christie A. Murder on the Orient Express. London: HarperCollins, 2017. 288 p.

Christie A. They Came to Baghdad. London: HarperCollins, 2003. 304 p.

Said E. Orientalism. London : Penguin Books, 2003. 365 p.

МОГИЛЕВЕЦЬ Д. О.
Запорізький національний університет
Наук. кер.: к.ф.н., доц. Залужна М. В.

УТВОРЕННЯ І ФУНКЦІОНУВАННЯ ФЕМІНІТИВІВ В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ

Протягом багатьох століть жінки в усьому світі відстоювали свої права і домагалися поваги до жіночої статі. Фемінітиви стали одним зі способів демонстрації рівності жінок і чоловіків у різних сферах життя.

Фемінітиви – це іменники жіночого роду, альтернативні іменникам чоловічого роду, що позначають професію, вид діяльності, соціальний статус тощо [Гуцал, Дерік 2021, с. 315]. Використання даних лексичних одиниць є

інструментом мовної візуалізації присутності жіночої статі не тільки в домашньому господарстві та вихованні майбутніх поколінь, як стереотипно було заведено вважати упродовж багатьох століть, але й у різноманітних сферах життя, таких як професії та посади, творчість, спорт, громадська діяльність, наука та інші. Це дає змогу підкреслити важливість жіночого внеску у світі та позначити, що жінки також є повноцінними учасницями суспільного життя, а їхні досягнення не менш важливі, ніж чоловічі. Завдяки цьому в мові унеможливлюється двозначність при згадці жіночих здобутків і спростовується стереотипне твердження про те, що багато сфер діяльності є суто чоловічими.

Порівняно з іншими мовами, англійська не має певних специфічних закінчень або форм різних частин мови для позначення чоловічого чи жіночого роду, відтак, чітка система родів у англійських іменників відсутня. У сучасній англійській мові рід іменників є прихованою категорією, тобто не має формального висловлювання і виявляється лише при використанні особових займенників третьої особи однини та їх форм (*he, she; him, her; his, her*) [Втюріна 2022, с. 23]. Ми можемо визначити рід іменників за їхньою семантичною сумісністю з особовими займенниками третьої особи однини, тобто їхньою спроможністю замінити ту чи іншу лексичну одиницю, таким чином надаючи слову гендерного забарвлення, наприклад, іменник "*father*" співвідноситься із займенником "*he*", а замінником "*mother*" є займенник "*she*". Таким чином, навіть іменники можуть позначати представників чоловічої чи жіночої статі.

Однак, попри тяжіння до нейтралізації англійської мови й відсутність чіткої віднесеності іменників до одного з гендерів, ми все одно можемо натрапити на безліч фемінітивів. В англійській мові іменники не мають закінчень і процес фемінізації мови відбувається іншим чином, завдяки іншим граматичним засобам. Фемінітиви можуть створюватися такими способами:

1) додавання «фемінних» суфіксів до іменників, що позначають представників чоловічої статі: –ess (*waiter – waitress*); –enne (*comedian – comedienne*); –stress (*headmaster – headmistress*); –ine/ina (*hero – heroine, ballet-master – ballerina*); –euse (*masseur – masseuse*); –trix (*aviator – aviatrix*); –ette (*bachelor – bachelorette*);

2) заміна іменників, що позначають чоловіків, відповідними іменниками, що позначають жінок: заміна *man* на *woman* (*businessman – businesswoman*); заміна *man* на *maid* (*manservant – maidservant*) заміна *lord* на *lady* (*landlord – landlady*); заміна іменника, який означає представника чоловічої статі на інший, що означає приналежність до жіночої статі (*peacock – peahen*); заміна *his* на *her* (*history – herstory*, в якості антиподу до початкової форми даного слова, адже

досить часто history використовується для опису історії, де чоловіки є головними дійовими особами й викладають інформацію від своєї особи);

3) додавання гендерного маркера до гендерно-нейтральних слів: woman *(woman* doctor); girl (*girl-friend*); she (*she-wolf*); lady (*lady-cat*); female (*female athlete*).

Визначивши способи утворення фемінітивів, мовці можуть створити нові лексичні одиниці в тих видах людської діяльності, де присутній їхній дефіцит. Наприклад, привертає увагу той факт, що гендерно-нейтральними є багато іменників у сфері спорту (*jumper; swordsman; coach; swimmer; boxer; gymnast*), однак, це не виключає можливості перетворити їх на фемінітиви, зокрема, у такі способи:

1) додаванням суфіксів до іменників, що ідентифікують представників чоловічої статі: *jumper – jumpress* (стрибунка); *swimmer – swimmeress* (плавчиня); *boxer – boxeress* (боксерка);

2) заміною іменників, що позначають чоловіків, відповідними іменниками, що позначають жінок: *swordsman – swordswoman* (фехтувальниця);

3) додаванням гендерного маркера до *гендерно-нейтральних слів: coach – woman coach* (тренерка); *gymnast – female gymnast* (гімнастка).

З вищенаведеного можемо зробити висновок, що, попри тяжіння сучасної англійської мови до гендерної нейтралізації, фемінітиви широко в ній використовуються, що дозволяє підкреслювати присутність та роль жінок в різних сферах життя. Існує достатньо способів формування фемінітивів, що дозволяє фемінізувати вже наявні іменники або створити нові. Такі слова необхідні не тільки тому, що мови потребують еволюції, підлаштовуючись під темп розвитку суспільства, а й тому, що вони виконують безліч соціальних, культурних, історичних і лінгвістичних функцій.

Література

Втюріна А. А. Фемінітиви-неологізми та їх гендерно-нейтральні еквіваленти у сучасній англійській мові: перекладацький аспект. Суми : Сумський державний університет, 2022. 64 с.

Гуцал Д., *Дерік* І. Особливості відтворення фемінітивів у перекладі української публіцистики англійською мовою. *Науковий вісник ПНПУ ім. К. Д. Ушинського*. Одеса, 2021. № 33. С. 311–327.

МУДРЯК Д. В.
Національний університет «Одеська політехніка»
Наук. кер.: к.ф.н., доц. Мітіна О. М.

ВИКОРИСТАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ В СОЦІАЛЬНІЙ МЕРЕЖІ ІНСТАГРАМ

Соціальна мережа Instagram – одна з найпопулярніших платформ сучасності, де користувачі з різних країн світу обмінюються найрізноманітнішим контентом. Англійська мова як мова інтернаціонального вжитку виступає універсальним засобом для комунікації користувачів, що дозволяє їм охопити ширшу аудиторію, залучити підписників з усього світу та брати участь у міжнародних трендах і челенджах.

Лексичні зміни є природним процесом, що відбувається в будь-якій мові під впливом різних факторів. Instagram, як платформа, що об'єднує мільйони користувачів, стає джерелом численних лексичних змін, утворюючи ряд нових лексичних одиниць, що з часом впливають не тільки на англійську мову, але й на інші мови по всьому світу. Наприклад, слово «boomerang» стало не лише позначенням фізичного об'єкта – бумеранга, що є різновидом дерев'яної метальної палиці та бойової мисливської зброї австралійських аборигенів, але є випадком узагальнення та конверсії, який походить від платформи Instagram. Boomerang – це програма, запущена Instagram у 2015 році, що дозволила своїм користувачам створювати зображення, схоже на GIF, тобто анімоване зображення, яке відтворюється в стрічці [Семен 2022, с. 77].

Подібним чином слово *follower*, яке спочатку мало більш загальне значення (послідовник, прихильник), проте в контексті соціальних мереж набуло нових відтінків. *Follower* стосуються особи, яка стежить за іншою особою на певних соціальних платформах як Instagram так і платформі Twitter. Тобто позначає особу, яка підписується на оновлення, що публікує запис в соціальних мережах. Неологізми, створені за допомогою словотвору, такі як "*instastory*", "*instalike*" та "celebgram", демонструють здатність мови адаптуватися до потреб цифрової епохи. Такі слова, утворені шляхом поєднання елементів *("Instagram" + "story", "Instagram" + "like", "Instagram" + "celebrity"*), підкреслюють динамічність мовної системи [Козубай 2020, с. 61].

Вплив цифрових медіа на лексичні інновації має значний вплив на розвиток мови. З одного боку, швидке впровадження та широке поширення нових термінів через цифрові платформи відображає динамічну природу мови, демонструючи її здатність адаптуватися до сучасних соціальних і технологічних

змін. Однак це також створює виклики, такі як потенційна втрата мовного розмаїття та домінування певних мовних норм над іншими [Кирпа 2021, с. 54]. Крім того, запозичення можуть впливати на граматичні й фонетичні особливості мови.

Таким чином, Instagram та інші цифрові платформи стають не лише джерелом комунікації, але й інструментом глобальної мовної трансформації. Це явище потребує подальшого аналізу, адже воно формує нові тенденції в мовній системі, зберігаючи баланс між адаптацією та захистом лінгвістичної різноманітності.

Література

Кирпа А. В. Використання соціальної мережі Інстаграм у навчанні англійської мови учнів старшої школи. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2021. Том 86. №6. С. 52–69.

Козубай І., Плиска В. Актуальність використання соціальної мережі Інстаграм для вивчення англійської мови. *Scientific Collection «InterConf»: INTERNATIONAL FORUM: PROBLEMS AND SCIENTIFIC SOLUTIONS.* November 6-8, 2020. С. 355–359. URL: https://archive.interconf.center/index.php/conference-proceeding/issue/view/6-8.11.2020/60

Семен Н. Роль соціальної мережі INSTAGRAM у популярязації журналістського контенту. *Вісник Національного університету "Львівська політехніка": журналістика*. Вип. 1. № 3. С. 74–79. URL: https://doi.org/10.23939/sjs2022.01.074

ПРОДАНЧУК А. О.
Запорізький національний університет
Наук. кер.: д.ф.н., проф. Козлова Т. О.

ОСОБЛИВОСТІ ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ РЕПРЕЗЕНТАНТІВ КОНЦЕПТУ *SUCCESS*

Актуальні проблеми мовознавства пов'язані насамперед з кореляціями ментального та мовного просторів. Чільне місце в сучасних дослідженнях посідає теорія картин світу. На переконання вчених, у концептуальній системі кожного суспільства зберігається інформація стосовно соціально значущих понять (див. огляд літератури у [Демченко, Чала, Твердохліб 2022]. Ці поняття концептуалізовані та вербалізовані різними засобами [Kövecses 2015]. У такий

спосіб інформація про соціальні цінності, настанови, стереотипи тощо акумулюється і передається в етнічному часі і просторі. Одним з таких концептів постає *SUCCESS/ УСПІХ*, який віддзеркалює цінності та орієнтири індивідуальної і колективної свідомості носіїв сучасної англійської мови. Особливу роль у репрезентації концептів відіграє фразеологія [Запухляк 2020], адже втілює специфіку світобачення мовців.

Мета розвідки – описати структурно-семантичні особливості фразеологізмів (ФО), за допомогою яких репрезентовано концепт *SUCCESS*.

Матеріал дослідження становить авторська картотека фразеологізмів (60 одиниць), виокремлених *методом* суцільної вибірки та аналізу словникових дефініцій з авторитетних лексикографічних джерел [Cambridge 2024; Longman 2024]. Фактичний матеріал проаналізовано за допомогою структурного та контекстологічного методів.

Систематизація вибірки дозволяє зробити такі *узагальнення* стосовно структурно-семантичних особливостей репрезентантів концепту *SUCCESS*:

– ФО здебільшого представлені конструкціями з дієслівним ядерним компонентом (*to **hit** the big time* “to experience a sudden rise to fame and glory”);

– у ролі ядерного складника ФО виступають дієслова на позначення активної (*to **break** new ground* “if you do something completely different or you do something in a completely different way”) чи результативної дії (*to **reach** for the stars* “to try to do something that is very difficult and impressive”), але також і стану (*to **be** in the spotlight* “of a person receiving a lot of public attention”);

– у семантиці складників ФО ‘підвищення’, ‘верх’, ‘прибуття’ (*to **climb** the ladder* “to reach a higher level, to succeed”, *to reach for the **stars***) маніфестовано і когнітивно виділено ознаку ‘досягнення, позитивний результат роботи’;

– у семантиці складників ФО ‘руйнація’ (*to **break** new ground, to **hit** the big time*) , ‘створення’ (to ***make** a killing* “to earn a lot of money in a short time and with little effort”), ‘новизна’ (*to break **new** ground*) маніфестовано і когнітивно виділено ознаку ‘досягнення успіху вимагає творчого підходу та ініціативи’;

– словникові дефініції з семами позитивної оцінки та контекстні вживання ФО засвідчують соціально схвальне ставлення до успіху в англомовній картині світу (*at the summit of (one’s) success* “at the highest possible degree of success at a given point in time; in the most **prosperous**, **prodigious**, or **prestigious** position that can be achieved” – *The business is at the summit of success, supplying nearly every industrialized country at the moment*” [Cambridge 2024]).

Отже, фразеологічні репрезентанти концепту *SUCCESS* втілюють уявлення представників англомовної культури про досягнення і визнання. Через структурно-семантичні особливості фразеологізмів у мовній картині світу

маніфестовано прагнення мовців до вдосконалення та успіху.

Перспективними вважаємо порівняльно-історичні дослідження фразеологічної репрезентації концептів споріднених і неспоріднених лінгвокультур.

Література

Демченко Н. Д., Чала А. Г., Твердохліб В. А. Етнокультурні концепти українського діалектного дискурсу. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Журналістика*. 2022. Т. 33 (72). № 1. Ч. 1. С. 12–17.

Запухляк І. М. Структурні особливості ад'єктивних компаративних фразеологізмів з компонентом на позначення неживої природи в англійській та українській мовах. *Закарпатські філологічні студії.* 2020. Вип. 14. Т. 2. С. 129 – 135.

Cambridge Dictionary. Cambridge : Cambridge University Press & Assessment, 2024. URL : https://dictionary.cambridge.org

Kövecses Z. Language, Mind, and Culture: A Practical Introduction. Oxford : Oxford University Press, 2015. 400 p.

Longman Dictionary of Contemporary English Online. Pearson. 2024. URL : https://www.ldoceonline.com/

САПОЖНИКОВА О. А.
Запорізький національний університет
Наук. кер.: к.ф.н., доц. Лужаниця О. І.

ДІАЛЕКТИ АНГЛІЇ ЯК ДЖЕРЕЛО КУЛЬТУРНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ

Актуальність вивчення діалектів складно переоцінити, адже вони сприяють у розумінні витоків та процесів історичного розвитку різних мов, допомагають простежити шлях становлення етносів та встановити взаємовідносини між історією мови та її носіями. Праці у цьому напрямку здійснюються у межах історичної лінгвістики, соціальної лінгвістики, когнітивної лінгвістики, етнолінгвістиці, культурології, діалектології етнолінгвістиці (А. Хьюз, П. Традгіл, Дж. Чемберс, Д. Крістал, З. Зальцман, О. Лужаниця).

Загальновідомо, що діалекти виступають як засіб спілкування людей різних регіональних та соціокультурних співтовариств. Вони є носіями унікальних мовних варіантів, які відображають історичні, географічні та культурні особливості певного регіону чи соціальної групи. Тому, діалекти

мають важливий культурний компонент, який з'єдную людей та ідентифікує їх у групі та за її межами. Вони є складовою частиною культурної спадщини та сприяють збереженню та передачі традицій, цінностей та історії, а також культурної ідентичності спільнот.

Мета цього дослідження полягає у визначенні елементів культурної ідентичності діалектоносіїв Англії XIX сторіччя, яка вербалізована діалектними одиницями.

Матеріалом дослідження слугували лексичні елементи, які зафіксовані у словнику XIX сторіччя діалекту графства Йоркшир, Англія [Smith 1855].

Ідентичність – це уявлення про себе, свою приналежність до певної соціокультурної групи; це особистісна, соціальна і культурна конструкція, яка формується під впливом культурних традицій, належності до етносу, релігії, статусу, соціо-регіональної групи, регіону, тощо. Регіональна ідентичність є формою колективної ідентичності, але обидві, насамперед, пов'язані з культурою, яка є спільною для певної території, або простору, та включає міфічні, культурні та реальні цінності цієї спільноти. Важливим чинником у цьому аспекті виступають такі категорії як патріотизм та самоідентифікація.

В нашому дослідженні регіональна культурна своєрідність діалектоносіїв вербалізована наступними базовими категоріями: спосіб життя мешканців, особливості їх типу господарювання, праця, регіональні традиції, звичаї, вірування, психологія діалектоносіїв, їх менталітет.

За результатом аналізу, група *праця* представлена термінами ремісництва, промисловості, фермерства, наприклад:

Група *спосіб життя мешканців, особливості їх типу господарювання* включають: (1) назви предметів побутового вжитку, наприклад: *bass* (кошик), *bessom* (віник), *brandrith / brandree* (рухомий залізний каркас, щоб тримає каструлі над вогнем), дитячі іграшки – *batrn-lairkings*, вугілля – *ass*, шафа для посуду – *aumry*, дерев'яний молоток – *beetle*, полиця – *brade*; (2) назви житлових і господарських приміщень та їх частин: *clocks*, або *biggin* (будівля), простір нижче решітки – *assenook / assnook,* двірний отвір – *dooar 'oile,* димохід – *chimbley*.

Регіональні традиції, звичаї, вірування поділяються на релігійні та світські. Їх багато, наведемо декілька прикладів: шлюбні традиції: *axins* (*banns of marriage* – оприлюднення в церкви імен молодят), *back-word* (скасування заручення); поховальні традиції: *bidding* (запрошення на похорон); Різдвяні традиції: *Yule Candles* (величезні Різдвяні свічки), *Yule-cake* (традиційний сливовий пиріг, яким пригощали гостей у період з Різдва до Нового Року); *Kern* (свято на честь закінчення збору врожаю), звідси *kern-doll, mell-doll, kern*

sup'er.

Психологія діалектоносіїв, їх менталітет, наприклад, *awf* (ідіот), *bleffin-yed* (дурень), *blether-yed* (говорун), *bletwaddled* (збентежений, бо п'яний), *chatter-basket* (надокучливий говорун), *chewter-yed* (дурень), *clot-yed* (дурник), *crambazzled* (передчасно постарілий через пияцтво), *gammerstone* (аморальна дівчина), *gaumless* (дурний), *gauve – Andrew* (простак), *gawp-'eea'd* (тупий, дурний). Більшою мірою діалектні слова позначають специфічну поведінку людини.

Просторова самоідентифікація концентрується на особливостях життя регіону певного періоду: цінностях соціуму, їх побуту, віруваннях, особливостях праці та розваг. Культурна ідентичність є рухливою структурою, що зумовлюється фізичними, духовними, економічними, історичними змінами у суспільстві. На регіональному рівні вона вербалізується у діалектах.

Література

Smith J. R. A glossary of Yorkshire words and phrases. London : Tucker & Co. Printers, Perry's Palace, 1855. 204 c.

ТКАЧЕНКО В. Ю.
Запорізький національний університет
Наук. кер.: к.ф.н., доц. Голуб Ю. І.

МОВНІ ОСОБЛИВОСТІ ЖАНРУ НАУКОВОЇ ФАНТАСТИКИ (НА МАТЕРІАЛІ ТВОРІВ Р. БРЕДБЕРІ)

Жанр наукової фантастики пропонує уявлення про майбутній розвиток суспільства, ґрунтуючись на сучасних наукових досягненнях. Відомі дослідники цього жанру, такі як Є. Брандіс, С. Олійник, О. Стужук, О. Палій, виділяють у ньому кілька основних напрямів: альтернативну, соціальну, військову, апокаліптичну та постапокаліптичну фантастику, ксенофантастику, кіберпанк, космічну оперу, феміністську наукову фантастику та ін.

Метою даного дослідження є вивчення мовних особливостей жанру наукової фантастики та визначення його унікальні рис, що впливають на створення вигаданих світів, зокрема у кіноадаптаціях та відеоіграх. ***Матеріалом*** дослідження стали художні твори Р. Бредбері.

Наукова фантастика – це жанр літератури, який характеризується своєю зосередженістю на футуристичних або уявних науково-технічних досягненнях

та переносить читачів у нові та незнайомі місця. Для опису незвіданих світів та передачі складних наукових концепцій автори використовують широкий арсенал мовних засобів, таких як неологізми, архаїзми та історизми, наукова термінологія та футуристичний сленг, чужі та нелюдські мови, засоби реалізації текстових категорій часу та простору, стилістичні засоби та ін.

Метафори, персоніфікації, епітети та порівняння є базовими стилістичними прийомами, що використовує Р. Бредбері у своїх творах, для того щоб викликати у читача неоднозначні змішані почуття через протиставлення понять «страху і щастя», «смерті і життя» тощо. Вони збагачують тексти шарами значення та емоційного резонансу, часто долаючи прірву між футуристичним і звичним, роблячи абстрактні або чужі концепції пов'язаними.

Так, в оповіданні «І вдарив грім» час метафорично описується як небезпечна, неприборкана сила: *'Time was a film run backward. Suns fled and ten million moons fled after them'* [Bradbury, с. 35]. Пізніше час стає 'slippery trap', що ілюструє крихкість шкали часу та катастрофічні наслідки її порушення. Ця метафора підсилює напругу та підкреслює тонкий баланс причини та наслідку. В оповіданні «Насувається лихо» Р. Бредбері метафорично описує осінь як передвісник старіння та неминучості смерті: *'The autumn leaves skidded on the wind, as if dying souls flung back and forth in torment'* [Bradbury, с. 12].

Ще один прийом, який часто використовує автор – це персоніфікація. Зазвичай у його творах вона грає одну з ключових ролей, створюючи контраст між живою природою і механізованою цивілізацією. Наприклад, можна це побачити у творі «Вино з кульбаб»: '*Here was where the big summer-quiet winds livedand passedin the green depths, like ghost whales, unseen; ... the tangle, the contact of bodies, the falling tumblehad not scared off the tidal seathat crashed now, flooding and washingthem along the shoreof grass deep throughthe forest'* [Bradbury, с. 54]. Тут реалізується персоніфікація «великих вітрів, що жили і померли у зелених глибинах», підсилена стилістичним порівнянням із китами-привидами, – у фрагменті описано літні лісові вітри через образ океану.

Будинок в оповіданні «Буде ласкавий дощ» уособлюється, оскільки він продовжує своє рутинне існування після знищення людства: '*The house shuddered, oak bone on bone, its bared skeleton cringing from the heat*' [Bradbury, с. 25]. Будинок зображується як жива істота, яка відчуває страх і біль, піддаючись вогню. Це уособлення підкреслює марність технологій без присутності людини, створюючи гострий коментар про втрату та спустошення. В оповіданні «Ревун» море уособлюється як величезна, стародавня сутність: '*The ocean rolled its dark waters, sending whispers and warnings to the land*' [Bradbury, с. 3]. Це уособлення

створює образ моря як чуттєвого, позачасового спостерігача, посилюючи моторошну та меланхолійну атмосферу історії.

Також Рей Бредбері часто використовує епітети, щоб підсилити образи персонажів та створити необхідну атмосферу. Наприклад, в оповіданні «Насувається лихо» епітет '*Autumn People*' використовується для опису зловісних працівників карнавалу, які полюють на людські слабкості. Цей епітет викликає відчуття занепаду та неминучості, прив'язуючи героїв до тем смертності та моральної розбещеності. Пристрої автоматизованого будинку в оповіданні «Буде ласкавий дощ» описуються як '*eternal machines*', що підкреслює їх невпинну, незмінну роботу навіть після вимирання людства. Цей епітет викликає почуття гіркої іронії, оскільки ці машини продовжують своє функціонування у світі, позбавленому життя.

Отже, результати проведеного дослідження підтверджують той факт, що мовні особливості науково-фантастичної літератури роблять цей жанр унікальним і вражаючим. Завдяки ним письменники здатні створювати захопливі історії, які переносять читачів у фантастичні незвідані світи.

Література

Bradbury R. The Fog Horn. URL : http://surl.li/sqggwb
Bradbury R. A Sound of Thunder. URL : http://www.astro.sunysb.edu/fwalter/AST389/ASoundofThunder.pdf
Bradbury R. Dandelion wine. UK : HarperCollins Publishers, 2012. 320 p.
Bradbury R.There Will Come Soft Rains. URL : http://surl.li/jhclta
Bradbury R. Something Wicked This Way Comes. URL : http://surl.li/rwyeay

ХОВАНОВА У. О.
Запорізький національний університет
Наук. кер.: к.ф.н., доц. Голуб Ю. І.

ЗАСОБИ ІНТЕРТЕКСТУАЛЬНОСТІ У РОМАНІ РЕЯ БРЕДБЕРІ «451 ГРАДУС ЗА ФАРЕНГЕЙТОМ»

На сьогоднішній день інтертекст набуває особливого значення в літературному дискурсі, а проблема інтертекстуальності привертає увагу багатьох дослідників, зокрема. Ю. Крістєвої, Ж. Женнета, У. Еко, Р. Барта, М. Бахтіна, Н. Фатєєвої, О. Астаф'єва, В. Просалової та ін.

Метою дослідження є виявлення засобів інтертекстуальності у романі

Рея Бредбері «451 градус за Фаренгейтом», який є однією з найбільш знакових антиутопій XX століття. Твір розглядає питання цензури, руйнування культури та знецінення знань у житті суспільства. Використання засобів інтертекстуальності, таких як алюзії, ремінісценції та цитати, є однією з ключових характеристик роману, що створює багатошаровість його концептуального простору.

Однією з головних інтертекстуальних особливостей роману є посилання на біблійні мотиви. Наприклад, образ вогню у творі Р. Бредбері має подвійну символіку. З одного боку, він є засобом руйнування та репресій: пожежники знищують книги, обмежуючи доступ до знань. З іншого боку, вогонь є символом очищення, спокути та можливості відродження, що перегукується з ідеями біблійного суду та відновлення.

Особливо значущою є алюзія на «лілії польові» з Євангелія від Матвія, яку головний герой Монтег повторює в епізоді з рекламою зубної пасти: "*Shut up, thought Montag. Consider the lilies of the field*" [Bradbury 2018, с. 109]. Вона підкреслює контраст між його внутрішнім спокоєм і хаосом сучасного суспільства, в якому він живе. Такі алюзії дозволяють автору звернутися до християнської традиції та розкрити глибокі етичні проблеми, які виникають у наш час.

Історичні посилання у романі сприяють поглибленню його соціальної критики. Наприклад, сцена, де старенька жінка добровільно гине разом зі своїми книгами, цитуючи відомі слова Г'ю Латімера, спаленого на вогнищі в 1555 році, є нагадуванням про жахи релігійного та політичного переслідування: *"Play the man, Master Ridley; we shall this day light such a candle, by God's grace, in England, as I trust shall never be put out"* [Bradbury 2018, с. 59]. Р. Бредбері проводить паралель із тоталітарними режимами XX століття, де цензура й репресії також служили для знищення інакомислення.

Літературні алюзії у романі відіграють важливу роль у створенні його художньої структури. Вони звертають увагу на порожнечу та депресію, які охоплюють суспільство двадцять четвертого століття [Sisario 1970, с. 204]. Автор використовує посилання на твори Шекспіра, Ділана Томаса та Метью Арнольда, щоб підкреслити значення літературної спадщини. Наприклад, цитата з «Дуврського берега» Арнольда, яку Монтег згадує в розмові, символізує втрату віри та духовних цінностей, що панує в суспільстві тотального контролю.

Цікавою є алюзія на міф про Ікара та Дедала, де трагічний політ Ікара поглиблює розуміння образу Монтега, який прагне знань і свободи, але стикається з перешкодами: *"Old Montag wanted to fly near the sun and now that*

he's burnt his damn wings, he wonders why" [Bradbury 2018, с. 151]. Це показує, як суспільство може перешкоджати інтелектуальному розвитку, і підкреслює небезпеку надмірних амбіцій.

Алюзивні імена, використані в романі, посилюють його ідейний зміст, нагадуючи читачам про великі історичні та культурні постаті. Наприклад, у розмові між Монтегом і Гренджером звучать імена Джонатана Свіфта, Чарльза Дарвіна, Шопенгауера, Ейнштейна та багатьох інших: *"I want you to meet Jonathan Swift, the author of that evil political book, Gulliver's Travels! And this other fellow is Charles Darwin, and-this one is Schopenhauer, and this one is Einstein, and this one here at my elbow is Mr. Albert Schweitzer, a very kind philosopher indeed* [Bradbury 2018, с. 199]. Це підкреслює ідею про цінність збереження інтелектуальної спадщини та її значення для розвитку суспільства.

Засоби інтертекстуальності відіграють ключову роль у романі Рея Бредбері «451 градус за Фаренгейтом». Вони дозволяють автору розкрити тему цензури, боротьби за свободу слова та збереження культурної спадщини. Біблійні, історичні, літературні алюзії підвищують ідейний зміст твору та роблять його актуальним для сучасного читача.

Література

Bradbury R. Fahrenheit 451: A Novel. New York : Simon & Schuster Paperbacks, 2018. 253 p.

Sisario P. A Study of the Allusions in Bradbury's "Fahrenheit 451". *The English Journal.* 1970. Vol. 59, № 2. P. 201-206.

ХОЛЯВКО А. А.
Запорізький національний університет
Наук кер: д.ф.н., проф. Козлова Т. О.

ЛЕКСИЧНІ ЗАСОБИ ВПЛИВУ В ЕЛЕКТОРАЛЬНІЙ КОМУНІКАЦІЇ

Життєдіяльність сучасного суспільства визначається комплексом чинників, серед яких впливовими виявляються не тільки економічні та політичні зміни, а й значення мови в суспільному житті, оскільки мова – універсальний засіб спілкування. Можна сказати, що суспільні процеси, зокрема перебіг електоральної кампанії, спрямовуються за допомогою мови, завдяки реалізації її аргументативної функції.

Важливість майстерної риторики для впливу на свідомість представників соціуму усвідомлювали ще в культурах періоду Античності. Промови і праці

Цицерона, Сократа, Платона та інших філософів переконують у тому, що оратор (в термінах комунікації – адресант повідомлення) – людина високої культури, яка знає історію, розуміє вплив ретельно дібраного слова і ритму на сприйняття інформації аудиторією, здатна здійснювати емоційних вплив на реципієнта [Азарова, Капличний 2018]. У своїх промовах політики і філософи Античності застосовували вигуки, повтори, яскраві метафори, епітети, порівняння, гіперболи серед інших способів аргументації та експресивно-емотивного впливу.

Промови політиків в США XX-XXI ст. демонструють витонченість аргументації. Вони сповнені риторичних фігур та модуляцій мовлення з метою апеляції до соціальних цінностей, ідеалів тощо. Політичний дискурс, зокрема електоральну комунікацію [Юмрукуз 2021], вирізняє насиченість прийомами впливу на думку і позицію виборців [Кобзєва 2019].

Характерними ознаками електоральної комунікації є такі:

– дейктичні заміни (*I* > *we*) з метою експлікації значення інклюзивності, вираження ідеї єдності усіх членів суспільства, а також власної приналежності;

– повтори в ініціальній позиції синтаксичних структур з метою акцентуації на важливій інформації, виділенні конкретних деталей та експрессивності;

– застосування великої кількісті епітетів та метафор;

– частотність забарвленої лексики, інтенсифікаторів, одиниць з інгерентним значенням позитивної оцінки, в окремих випадках навіть ласкаво-пестливих форм;

– частотні звертання до електорату, які мають розширену форму за рахунок додавання епітетів з позитивними оцінними значеннями (My dear friends, great people of America тощо);

– уживання вигуків для вираження здивування, захоплення, збудження, зацікавлення, переконання, схвалення;

– уживання алюзій, цитування, покликання на відомих, авторитетних діячів, представників культури, історичних осіб тощо.

Література

Азарова Л. Є., *Капличний* О. С. Історія ораторського мистецтва. Вінниця : Вінницький національний технічний університет. 2018. URL : http://surl.li/oihfni

Кобзєва О. О. Особливості організації сучасного електорального дискурсу. *Закарпатські філологічні студії : науковий журнал*. Ужгород : Видавничий дім "Гельветика", 2019. Т. 1. Вип. 9. С. 93–97.

Юмрукуз А. А. Прагмастилістичні особливості електорального дискурсу (на

матеріалі передвиборчих президентських теледебатів). *Вісник ХНУ імені В. Н. Каразіна. Серія: Іноземна філологія. Методика викладання іноземних мов*. 2021. № 92. С. 66–73.

ЧАДОВА С. А.
Запорізький національний університет
Наук. кер.: д. ф. н., проф Приходько Г. І.

ОСНОВНІ ЖАНРИ ДІЛОВИХ ПАПЕРІВ І ЇХ СПЕЦИФІКА

Ділові папери є невід'ємною частиною сучасного ділового середовища, зокрема у англомовному світі, де комунікація значною мірою базується на письмових документах. Кожен жанр ділових документів має свої специфічні риси, які визначають його функціональність, зміст та структуру.

Юридичні документи спрямовані на забезпечення правової безпеки, адміністративні – на організацію внутрішньої діяльності, офіційне листування - на зовнішню комунікацію, технічні та фінансові документи – на підтримку спеціалізованих завдань. Ця різноманітність гарантує ефективність ділового спілкування в сучасному англомовному середовищі. [Зінукова 2006, с. 15].

1. Юридичні документи (Legal Documents)

Юридичні документи регулюють правові відносини між сторонами, забезпечують захист інтересів та виконання зобов’язань. Приклади: контракти (contracts), ліцензії (licenses), угоди (agreements), судові рішення (court rulings). Зміст: Юридичні документи мають бути максимально точними, однозначними та вільними від двозначностей [Акмалдінова 2016, с. 45].

2. Адміністративні документи (Administrative Documents)

Ці документи забезпечують організацію внутрішньої роботи установи або компанії. Приклади: протоколи засідань (minutes), звіти (reports), розпорядження (directives). Зміст: Протоколи: записи обговорених питань, рішень, відповідальних осіб. Звіти: аналіз виконаних завдань, фінансові результати, рекомендації. Розпорядження: вказівки для виконання певних дій.

3. Офіційне листування (Official Correspondence)

Офіційне листування є найпоширенішим жанром ділового спілкування, що забезпечує взаємодію між організаціями та особами. Приклади: запити (requests), пропозиції (proposals), відповіді (responses), скарги (complaints). Зміст: Вступ: привітання, мета листа; основна частина: деталі питання; завершення: формули ввічливості та закриття.

4. Технічні документи (Technical Documents)

Ці документи містять спеціалізовану технічну інформацію, яка використовується в інженерії, IT чи науці. Приклади: посібники користувача (user manuals), технічні специфікації (technical specifications), патенти (patents). Зміст: Точні інструкції щодо використання обладнання чи програмного забезпечення; технічні параметри, формули, креслення; опис патентованих технологій або винаходів.

5. Фінансові документи (Financial Documents)

Цей жанр документів призначений для управління фінансами компаній або установ. Приклади: рахунки (invoices), фінансові звіти (financial statements), кошториси (budgets). Зміст: Інформація про транзакції, витрати, доходи; Розрахунки, баланси, прогнози.

Отже, ділові папери у англомовному середовищі відзначаються різноманітністю жанрів, кожен із яких має свої специфічні функції, структуру та мовні особливості. Їхня класифікація та детальне вивчення дають змогу глибше зрозуміти комунікативні потреби сучасного ділового спілкування. [Davidson, Emig 2015, p. 112].

Таким чином, жанр ділових документів відповідає стандартам високої точності, структурованості та формальної мови. Це не тільки забезпечує ефективну комунікацію, а й формує професійний імідж як організації,так і окремих фахівців. В умовах глобалізації бізнес-процесів знання тонкощів ведення ділових документів англійською мовою є важливим елементом успішної взаємодії в міжнародному середовищі.

Література

Акмалдінова О.М., Балацька Н.І., Сорокун Г.В., Ткаченко С.І., Юрченко С.О. English for International Business Communication : Навчальний посібник. Київ : НАУ, 2016. 164 с.

Зінукова Н. В. Ділова документація англійською мовою: складання та переклад. Дніпро : ДУЕП, 2006. 68 с.

Davidson, W., *Emig* J. Business Writing: Proven Techniques for Writing Memos, Letters, Reports, and Emails that Get Results. St. Martin’s Publishing Group, 2015. 336 p.

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВА

БІРКОВИЧ А. В.
Ужгородський національний університет
Наук. кер.: к.ф.н., доц. Гайданка Д. В.

ANALYSIS OF RENDERING BRITISH SOOCIOLECTS INTO UKRAINIAN (A CASE – STUDY OF GUY RITCHIE'S "THE GENTLEMEN")

The film industry continues to gain momentum and expand its rights, influencing our lives and language. As a result, some people - linguists - are increasingly paying attention to such changes and are implementing new research to determine how these changes "provoke" the emergence of new words. Now, our attention will be moved precisely to these "new" words, namely sociolects. According to P. Trudgill, sociolect is "a variety or lect which is thought of as being related to its speakers' social background rather geographical background" [Benlakdar 2020, p. 89-90]. To support this opinion, I. O. Lelet claimed that the term "sociolect" can be understood in both narrowly and broad context. In the narrow sense, sociolect refers to a specific expressive or professional social variety, such as those found student communities, military groups, or criminal networks. Broadly speaking, sociolects encompass language varieties associated with various social groups, including distinctions based on class, social status, environment, and professional affiliations [Lelet 2023, p. 56]. Summing up, we can suggest that sociolects are deeply integrated into the speech community language varieties that determine social classes, genders, socio-economic status, age, and other social features. Each social group has its sociolects that are different from another's.

To prove the above-mentioned information, there is an excellent example of how great the influence of the use of sociolect can be. In 2019, a renowned producer Guy Ritchie produced one of his top films — "The Gentlemen," which contains a great variety of sociolects that perfectly define the multi-layeredness of British society: professionalisms [Benlakdar 2020, p. 91], class-based sociolects, age-based sociolects (street slang), and criminal underworld sociolects (slangisms that denote drugs, threats, profanity, and violence). Moreover, the film is especially known for its sharp and comedic dialogue, full of these sociolects. Hence, a here is a simple question: will the translators manage to preserve the original context of these distinct yet appealing language varieties for the target audience?

Let's start with the example of profanity use in such dialog:

ST: "Give the soppy prick his money." [00:23:59 --> 00:24:01] [2]

TT: «Заплати цьому вбогому чмошнику.» [00:23:59 --> 00:24:01] [3]

In the phrase "*soppy prick*," such a strategy as **cultural adaptation** is used. The example consists of two words that mean a direct insult: the first word, "*soppy*," implies emotional weakness or foolishness, and the second, "*prick*," is a vulgar term that describes an arrogant person. The translator decided to use the phrase "*вбогому чмошнику*". The term "*вбогому*" substitutes for "*soppy*" and "*чмошник*" is for "*prick*". This **cultural adaptation** ensures the term fits within the Ukrainian context. This choice of words reflects the vulgarity retention strategy, where the translator opts for a word that maintains the crudeness of the original in the target language, ensuring that the insult retains its harshness and disrespectful nature.

The next examples show the direct threat (by Raymond) to harshly deal with someone:

*ST: "Touch me again, I'll cut your f***ing arm off."* [00:55:25 --> 00:55:28] [2]

*TT: «Ще раз мене торкнешся – я тобі, б**ха, руку відірву.»* [00:55:25 --> 00:55:28] [3]

Raymond's threat, "*I'll cut your f***ing arm off*," was translated as "*я тобі, б**ха, руку відірву*", where the translator employs **modulation** and **cultural adaptation** to recreate the original's aggressive tone. The **addition** of "*бл**а*" (an example of an often-used profanity) is less vulgar than "*f***ing*," but it fits naturally within the Ukrainian conversational style, heightening the anger. The word "*cut*" is replaced with "*відірву*" which adds a sense of violence that matches the brutality of the original phrasing. The original lines from the film reflect a confrontational and violent tone. However, the translation maintains this aggressiveness while adjusting for cultural and linguistic norms, ensuring the level of threat and anger in the dialogue is preserved.

And one more example of sociolect variety will be slang units to denote drugs.

ST: "England's green and pleasant land." [00:19:35 --> 00:19:37] [2]

TT: «Зелень Англії свята й рясна!» [00:19:35 --> 00:19:37] [3]

"England's green and pleasant land." - this famous phrase, often associated with England's pastoral image, is **culturally adapted** and used here to describe marijuana. The phrase itself originates from William Blake's poem "And Did Those Feet in Ancient Time," which is culturally significant in British literature and often associated with national pride. The word "*green*" metaphorically refers to both the natural environment and marijuana, while "*pleasant*" suggests the drug's allure or appeal. The translation "*свята й рясна*" retains a poetic tone but replaces "*pleasant*" with "*свята*", emphasizing a reverence for the drug within the context of the conversation. The term "*рясна*" highlights the quantity of marijuana being discussed, aligning with the original idea of abundance but infusing it with a more culturally

resonant phrasing for the Ukrainian audience.

The study of sociolects via the film “The Gentlemen” sets a great example of the use of various types of sociolects, and the Ukrainian translation signals the successes in preserving the original context, humor nuances, and sociolect richness.

Література

Benlakdar M. A Sociolinguistic Exploration of Sociolects in Translation. *ALTRALANG Journal*. 2020. P. 88-99. URL : https://www.researchgate.net/publication/366941659_A_Sociolinguistic_Exploration_of_Sociolects_in_Translation.

https://himovies.sx/watch-movie/the-gentlemen-59074.5418538.

https://uaserial.tv/movie-the-gentlemen/a.

Lelet I. O. Sociolectal linguistic variability among contemporary British youth: comprehensive examination. *Науковий журнал Львівського державного університету безпеки життєдіяльності «Львівський філологічний часопис»*. Львів. 2023. № 14. P. 118. URL : http://philologyjournal.lviv.ua/archives/14_2023/10.pdf.

БІЧЕНКО Д. П.

Запорізький національний університет

Наук. кер.: д. філос. з філології, ст. викл. Сєдакова М.В.

СПЕЦИФІКА ПЕРЕКЛАДУ ТЕРМІНОЛОГІЇ У НАУКОВО-ФАНТАСТИЧНИХ ФІЛЬМАХ (НА МАТЕРІАЛІ СЕРІАЛУ “DOCTOR WHO”)

На сьогоднішній день науково-технологічний прогрес має великий вплив на людину, змінюючи звичний хід життя та породжуючи нові проблеми, з якими людство раніше не стикалося. Жанр наукової фантастики відображає роздуми щодо цієї теми, переносячи місце дії з об’єктивної реальності у вигаданий світ майбутнього, різні галактики або планети.

Існує багато тлумачень терміну «наукова фантастика», які демонструють відмінність підходів до його інтерпретації через постійний розвиток цього жанру. Як слушно зазначає Катиш Т.В., наукова фантастика є особливим художнім жанром, що зображує вигаданий фантастичний світ так, щоб він сприймався як реально існуючий й характеризується наявністю таких взаємопов’язаний ознак як фантастичність, науковість, орієнтація на сучасність, спрямованість у майбутнє [Катиш 2005].

До лексико-стилістичних особливостей науково-фантастичних фільмів належить наявність наукової термінології, квазіреалій, оказіоналізмів, Зазначені лексичні одиниці можуть створити труднощі у роботі перекладача, серед яких: робота з багатозначними лексичними одиницями або з новоутвореними словами, складність передачі реалій вигаданого світу тощо.

Детального розгляду, на нашу думку, потребують особливості перекладу термінології, як невід'ємної частини жанру. Термін – «слово або словосполучення, що виражає чітко окреслене поняття певної галузі науки, культури, техніки, мистецтва, суспільно-політичного життя» [Мацюк 2005, с.89]. Фіксованість значення терміну виключає можливість «вільної» інтерпретації. Для ознайомлення зі значенням перекладач має звернутись до спеціальних словників або довідників.

Складність перекладу термінів пов'язана з їхньою неоднозначністю, відсутністю еквівалентів у мові перекладу (у випадку термінів-неологізмів), національною варіативністю (неоднакове позначення у різних варіантах мови). Переклад термінів ускладнюється ще й омонімією. Так, в різних галузях науки й техніки один і той же термін може мати різне значення, що пояснюється поширеним застосуванням у науковій галузі семантичного словотворення – приписування певного значення уже існуючій формі слова. Здійснення адекватного перекладу термінологічної лексики можливе при розумінні їхньої словотвірної та морфологічної структури та вмінні визначати семантичні відмінності, що відрізняють терміни від загальновживаних слів [Карабан 2004, с. 315].

Для перекладу термінологічної лексики фахівці найчастіше послуговуються такими лексичними трансформаціями: калькування, транслітерація, транскрипція, описовий переклад або переклад за аналогією, підбір існуючого еквіваленту. Проте, залежно від особливостей конкретних лексичних одиниць та контексту їхнього вживання, можливе поєднання перекладацьких трансформацій [Антонюк 2016, с. 26-27].

У науково-фантастичному серіалі «Doctor Who» спостерігається частотне використання специфічної термінології. Розглянемо приклади їхнього використання в оригіналі та в українському озвученні:

"Any thoughts on the, ah, interference?- A stray FM broadcast possibly. But I've fitted some ferrite suppressors and some RF chokes." – «Які можуть бути проблеми? - Гадаю, перешкоди в радіо ефірі. Але я поставив феритові фільтри і високочастотні дроселі» [Doctor Who. Hide]. У зазначеному терміні мова йде про налаштування електроніки для експерименту та використана специфічна термінологія. Термінологічні сполуки "ferrite suppressors" та "RF chokes"

перекладено еквівалентами. Щодо слова “stray”, воно не є вузькоспеціалізованим терміном і може використовуватися як загальновживане, проте, в контексті електроніки воно означає «побічний сигнал» або «радіоперешкоду». Перекладач здійснив влучний адекватний переклад термінологічної лексики.

“*Augmented human. Computer-augmented, yes?* ***Mainframe*** *in your head*.” - *«Удосконалена людина. Комп’ютерна модифікація, так?* ***Мейнфрейм*** *в голові»* [Doctor Who. Time Heist]. В цьому прикладі переклад слова “mainframe” здійснено за допомогою трансформації транскрибування, що лаконічніше ніж описовий переклад «універсальний потужний комп’ютер». Сенс повідомлення не спотворюється, адже попередні речення пояснюють, що мова йде саме про комп’ютерну галузь, що забезпечує розуміння глядачів. Крім того, слово “mainframe” може бути прикладом термінологічної омонімії, бо використовується не лише в галузі комп’ютерних технологій. Наприклад, у авіаційній галузі воно може перекладатися як «шпангоут». Але, звичайно, в наведеному прикладі таке значення виключається контекстом.

Отже, світ наукової фантастики нерозривно пов’язаний з темою науково-технічного прогресу, що пояснює частотне використання специфічної термінології у цьому жанрі. Перекладацькі труднощі можуть бути пов’язані з багатозначністю термінів, наявністю кількох еквівалентів, що залежать від контексту, омонімією. Саме тому перекладач має задіяти найпродуктивніші способи й прийоми при відтворенні науково-фантастичної термінології українською мовою.

Література

Антонюк Н. М., Славова Л. Л. Present-day English terminology: Theory and Practice. Житомир : Видавництво ЖДУ ім. І. Франка, 2016. 120 с.

Давиденко Г. Й., Чайка О. М., Гричаник Н. І., Кушнєрьова М. О. Історія новітньої зарубіжної літератури : навч. посіб. Центр учбової літератури. 2008. 273 с.

Карабан В. І. Переклад англійської наукової і технічної літератури: Граматичні труднощі, лексичні, термінологічні та жанрово-стилістичні проблеми. Вінниця : Нова книга, 2004. 576 с.

Катиш Т. В. Особливості функціонування термінологічної лексики в мові української фантастики : дис. … канд. філол. н. Дніпропетровськ, 2005. 210 с.

Мацюк З., Станкевич Н. Українська мова професійного спілкування : навч. посіб. Львів. 2005. 245 с.

Doctor Who. Hide. URL: https://uaserial.com/doctor-who/season-7#watch

Doctor Who. Time Heist. URL: https://uaserial.com/doctor-who/season-8

БОЙКО О. О.
Запорізький національний університет
Наук. кер.: к.ф.н., доц. Бережна М. В.

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ НАЗВ ФІЛЬМІВ З АНГЛІЙСЬКОЇ НА УКРАЇНСЬКУ МОВУ (НА МАТЕРІАЛІ ФІЛЬМІВ 2023-2024 РОКІВ)

Актуальність дослідження особливостей перекладу назв фільмів з англійської на українську мову постійно зростає, що зумовлено стрімким розвитком світової кіноіндустрії та збільшенням кількості англомовних фільмів на українському ринку. Назва фільму має важливе значення, оскільки формує перше враження глядача: натякає на жанр, створює інтригу і може суттєво впливати на рішення подивитися стрічку. Тому перекладачам важливо враховувати жанр фільму, очікування аудиторії та культурний контекст, адаптувавши назву так, щоб вона звучала природно й водночас зберігала атмосферу оригінального твору. Метою дослідження є аналіз особливостей перекладу назв кінофільмів з англійської мови українською на матеріалі фільмів 2023–2024 років. Оригінальні назви та описи фільмів для прикладів взято з онлайн-ресурсу *Megogo*, як і переклади назв українською.

У процесі перекладу назв кінофільмів з англійської мови українською найчастіше застосовується прямий переклад (калькування). Це пояснюється тим, що в багатьох випадках оригінальна назва має просту структуру та прозорий зміст, який не потребує складних адаптацій або трансформацій. Прямий переклад зберігає основний смисл і впізнаваність назви, що важливо для маркетингу та сприйняття фільму глядачем. Прикладами можуть бути: *“Mothers' Instinct”* – «Інстинкт матері», *“Little Dixie”* – «Маленька Діксі», *“Fast Charlie”* – «Швидкий Чарлі», *“The Killer”* – «Вбивця», *“What Happens Later”* – «Що стається пізніше».

Для ефективного перекладу назв кінофільмів часто використовують транскодування, що допомагає зберегти впізнаваність та оригінальне звучання назв для аудиторії. Розрізняють чотири види транскодування: транскрибування, транслітерування, змішане транскодування і адаптивне транскодування [Карабан 2004, с. 282]. Наприклад, у назві «Бітлджюс Бітлджюс» для *“Beetlejuice Beetlejuice”* використовується транскрипція, яка передає звучання англійського слова засобами української графіки. Назва *“Abigail”* перекладена як «Ебіґейл», що зберігає фонетичну форму і передає ім'я героїні без зміни значення, а це також є прикладом транскрипції. У випадку з *“Asteroid City”* – «Астероїд-Сіті» та *“Blackwater Lane”* – «Блеквотер Лейн» застосовано

транслітерацію та транскрипцію відповідно, що зберігає звучання оригіналу та є практичним для власних назв.

Трансформації є ще однією стратегією перекладу назв фільмів. Трансформації – це різного роду зміни лексичних елементів мови оригіналу під час перекладу з метою адекватної передачі їх семантичних, стилістичних і прагматичних характеристик із врахуванням норм мови перекладу та мовленнєвих традицій культури мови перекладу [Карабан 2004, с. 300]. Серед проаналізованих нами перекладів назв фільмів можна виділити такі трансформації:

– Додавання. Наприклад, назву кінофільму *"Memory"* перекладено як «Пам'ять любові». Тут відбулося емоційне розширення за рахунок доданого слова «любові», яке натякає на романтичний контекст і може зацікавити глядача.

– Генералізація. У фільмі *"Hidden Strike"* – «Місія на двох» використано генералізацію, яка зміщує акцент з «прихованого удару» на партнерство персонажів, наближаючи назву до звичного формату пригодницьких бойовиків для української аудиторії.

– Вилучення. У перекладі назви фільму *"John Wick: Chapter 4"* – «Джон Уік 4» відбувається шляхом вилучення слова *"Chapter"*. Назва стає лаконічнішою й водночас зберігає акцент на продовженні історії.

– Заміна. У випадку з назвою *"Hypnotic"*– «Під гіпнозом» прикметник *"hypnotic"* у перекладі замінено конструкцією з іменником «гіпноз», що є більш природною для української мови і зрозумілою для глядача.

Непрямий переклад також є поширеною стратегією. Він передбачає цілісну трансформацію назви, яка враховує оригінальні особливості тексту. Це важливо, коли дослівний переклад не зберігає сенсу або не відповідає культурним очікуванням аудиторії. Наприклад, при перекладі *"Strays"* – «Кудлаті перці» перекладач використовує стилістичну адаптацію: оригінальна назва акцентує на безпритульності, а український варіант – на комедійному жанрі. Інший приклад: *"About My Father"* – «Татусів уікенд». Оригінал є досить нейтральним, а український варіант додає легкості та гумору, що відповідає жанровим очікуванням.

Таким чином, у роботі проаналізовано різні стратегії перекладу назв фільмів з англійської мови на українську: прямий переклад, транскодування та трансформації (додавання, генералізацію, вилучення, заміну). Кожна стратегя спрямована на адаптацію оригінального змісту до культурних і мовних особливостей українських глядачів, завдяки чому зберігається атмосфера фільму, його жанрова належність та відповідність очікуванням аудиторії.

Література

Карабан В. І. Переклад англійської наукової і технічної літератури. Граматичні труднощі, лексичні, термінологічні та жанрово-стилістичні проблеми. Вінниця : Нова книга, 2004. 576 с.

Cambridge Dictionary. URL: https://dictionary.cambridge.org (дата звернення: 09.12.24)

Megogo. URL: https://megogo.net (дата звернення: 09.12.24)

БРУНЕЦЬ А. Р.
Ужгородський національний університет
Наук. кер.: к.ф.н., доц. Гайданка Д. В.

ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ВІДТВОРЕННЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ МОВЛЕННЯ ОРИГІНАЛУ В РІЗНИХ ВЕРСІЯХ ДУБЛЯЖУ КІНОСТРІЧКИ ГАЯ РІЧІ «ВЕЛИКИЙ КУШ»

Кінодискурс – складне полікодове явище, що поєднує в собі вербальні та невербальні компоненти кінотвору. Це комплексна семіотична система, яка реалізується через взаємодію аудіальних та візуальних кодів, створюючи цілісне повідомлення для глядача. Вивчення кінодискурсу особливо актуальне через його потужний вплив на аудиторію, здатність формувати світогляд та цінності, а також поширювати мовні та культурні патерни. Іншим важливим аспектом дослідження кінодискурсу є його міждисциплінарний характер, який охоплює лінгвістичні, семіотичні, культурологічні та соціальні аспекти, що разом створюють складну багаторівневу систему значень [Гридасова 2014, с. 120].

Чорна комедія як жанр кінематографу відрізняється особливим підходом до висвітлення серйозних, часто трагічних тем через призму сатиричного гумору. Цей різновид комедії висвітлює теми, що зазвичай вважаються трагічними та складними для обговорення. Чорний гумор використовується як інструмент для дослідження табуйованих питань, провокуючи дискомфорт, серйозні роздуми та водночас розвагу для своєї аудиторії. У контексті кінодискурсу чорна комедія вимагає особливої майстерності при перекладі, оскільки необхідно зберегти баланс між комічним та трагічним, враховуючи культурні особливості цільової аудиторії [Black humor].

Культовий фільм «Великий куш» 2000 року є справжнім шедевром кінематографу. Його динамічний сюжет, блискуче виконання і дотепний діалог

створили нестаріючу кримінальну драму, яка захоплює глядачів в будь-якій країні. Переклади цього шедевру британсько-американського кінематографу на інші мови, зокрема українську, є цікавим предметом дослідження, оскільки вони демонструють, як майстерність оригіналу може як зберігатися, так і втрачатися в процесі адаптації.

«Великий куш» [Netflix] славиться своїм дотепним і комедійним діалогом, який є одним з ключових чинників його успіху. Проте при перекладі цього культового фільму на інші мови, у тому числі українську, виникає закономірне питання - наскільки вдало вдається передати цей специфічний гумор й чи зберігає він свою привабливість для глядачів, які не знайомі з англійською мовою.

Почнемо з українського дубляжу від ICTV [ICTV.ua]. Переклад, на жаль, прісний, в основному дослівний. Як мінімум, в одному місці навіть втрачено повністю жарт, що піддається легкій міжмовній адаптації. Так, на початку фільму пес, що дратує своїм існуванням всіх, крім власника, ковтає гумовий м'ячик. В оригіналі діалог звучить так:

"How am I gonna get it out?"

"It will probably cough it up."

"Will he be all right?"

"I hope not". [00:35:11,469 --> 00:35:18,309] [Snatch subtitles]

Тоді як ICTV повністю оминула жарт, тобто була застосована стратегія вилучення:

"Як тепер її витягти?"

"Він її виплюне."

"Гадаєш, все буде гаразд?"

"Сподіваюся."

З широко використовуваних (але, на жаль, лише в українському дубляжі) слів можна складати окремий словник. *Дядько, чорт забирай, бовдуре, до біса, виродок* і тому подібні вирази, можливо, допомагають відцензурувати фільм під ширшу телевізійну аудиторію, але тоді не зрозуміло, чому не вирізали, наприклад, момент з яскравим описом статевого акту [00:31:14,148 --> 00:31:22,490] [Snatch subtitles].

На нашу думку, ця нормативна лексична неповноцінність сильно спростила репліки персонажів, лишаючи глядачам, що не володіють англійською, незначні залишки дотепних висловів та самобутніх виразів – приклади наведені нижче.

Проблема повного кліше перекладу не тільки у використанні слів неприродніх для повсякденного мовлення та тих, що не застосовуються у

побуті пересічного мовця. Проблема полягає і в надмірному їх використанні. *"Real tight f***er"* [00:17:21,608 --> 00:17:23,151] перекладається як *"жадібний виродок"*, *"little bugger"* [00:18:11,866 --> 00:18:12,909] - як *"малий виродок"*, *"f***ing fringe"* [00:41:19,921 --> 00:41:23,007]- *"бісовий виродок"*, а *"fat f***er"* [00:20:49,148 --> 00:20:51,234] - *"нахабний виродок"*. Можна припустити, що фільм надто автентичний для адаптації, але існують достойні переклади, що розбираються на цитати. Можна припустити, що існують можливості для подальшого розвитку перекладачів фільму «1+1», або, можливо, варто звернути увагу на деякі аспекти політики каналу, які можуть впливати на оптимальні умови для їх роботи.

Першу теорію підтверджує той простий факт, що навіть там, де ненормативної лексики не було, або вона не була критично важлива, перекладачі часто обирали скоріше нейтральний підхід до перекладу. *"Він нічогенько не вартий"* там де в оригіналі - *"And it's worth... f***-all"* [00:23:21,884 --> 00:23:25,054]. Або маловиразне *"Ти маєш лежати. Ти маєш лежати. Ти маєш лежати. Лягай і лежи. Обіцяю, ти таки лежатимеш. Я тебе вкладу",* замість експресивного *"You want to stay down. You want to stay down! Get back down and f***ing stay down. I promise you, you want to stay down"* [00:20:32,382 --> 00:20:48,898]. Подекуди переклад звучить, як дослівна калька, хоч і не може нею бути, адже вся нецензурна лексика турботливо ліквідована. Це породжує цікаві інтерпретації – і *"f***ing"* перетворюється на *"маленький",* наприклад*: "It's a four-ton truck. It's not like it's a packet of f***ing peanuts"* [00:28:04,918 --> 00:28:09,005]. *"Це чотирьохтонна вантажівка, а не маленький пакунок з горішками"*.

На противагу розглянемо дубляж від ScomUA. На початку переклад може здатись дещо складним для сприйняття. Але тут відчутні спроби відтворити особливості режисерського гумору максимально наближено до оригіналу, привнести щось своє в плані креативних адаптацій. Через це переклад цікаво слухати (навіть коли фільм переглядається повторно).

Головним мінусом SkomUA [Великий куш] є кількість недоречної, на наш погляд, нецензурної лексики, засилля якої перевантажує глядацьку аудиторію. Крім того, творці дубляжу занадто модифікують оригінал занадто модернізованими жартами на кшталт жартів про маршрутку «Богдан» чи таких вільних трактувань та переінакшень тексту як "*з Росії в болоті*", що в оригіналі звучало як "*from Russia with love*" [00:24:37,126 --> 00:24:38,753], або ж іменування росіянина «свинособакою» (*sneaky f***ing Russian* [00:53:09,297 --> 00:53:12,34]. Ми засуджуємо агресивні дії країни-агресора, але чи мав до цього стосунок Гай Річі під час створення стрічки – дещо незрозуміло. Вагома

частина людей включають художні фільми аби розслабитися та відволіктися від реальності, а британці що у 2000-них, що тепер не дуже знайомі з українськими неологізмами, однак це ще не найважливіша з існуючих проблем. Найбільша проблема полягає в тому, що перекладачі, здається, не зробили спроби створити більш оригінальні рішення, а натомість використали банальні та стереотипні вирази, як-от "болота" та "свинособаки". Оскільки фільм є легендарним, переклад повинен відповідати заданому рівню.

Однак, незважаючи на очевидні недоліки SkomUA, втішно, що в Україні поступово розвивається культура авторського непрофесійного дубляжу. Ентузіасти намагаються творчо підходити до адаптації відомих фільмів, зберігаючи дух оригіналу та знаходячи влучні україномовні еквіваленти для гумористичних діалогів. Аматорство в цьому випадку, як ми бачимо, звісно, не вбереже від помилок, але може надати неочікувану перевагу для більш свіжого, нестандартного підходу. Такі альтернативні переклади, хоч і не позбавлені власних огріхів, демонструють, що українська мова здатна передавати тонкощі кінематографічного гумору не гірше за англійську, за умови належного творчого підходу. В кінцевому підсумку, дослідження різноманітних перекладів «Великого куша» дає цікавий матеріал для аналізу не лише лінгвістичних, але й культурних аспектів адаптації іноземного кіноконтенту.

Література

Великий куш. Дивитися онлайн українською. UAKino - дивитися фільми та серіали онлайн в HD якості. URL: https://uakino.me/filmy/genre_comedy/56-velikiy-kush.html (дата звернення: 17.11.2024).

Гридасова О. І. Кінодискурс як об’єкт навчання кіноперекладу. Вісник Житомирського державного університету. 2014. Т. 2, 74. С. 102.

Black humor | encyclopedia.com. Encyclopedia.com | Free Online Encyclopedia. URL: https://www.encyclopedia.com/reference/encyclopedias-almanacs-transcripts-and-maps/black-humor (date of access: 17.11.2024).

ICTV.ua. URL: https://ictv.ua/ua/tvproject/5067/ (date of access: 17.11.2024).

Netflix. URL: https://www.netflix.com/ie/title/60003388 (date of access: 17.11.2024).

Snatch subtitles | 543 subtitles. Subtitles - download movie and TV Series subtitles. URL: https://www.opensubtitles.org/en/search/sublanguageid-all/idmovie-696 (date of access: 17.11.2024).

ВЛАСОВА Л. А.
ІННІ ім. Ю.М. Потебні
Запорізького національного університету
Наук. кер.: к.ф.н., доц. Мосієвич Л. В.

СТРУКТУРНІ ОСОБЛИВОСТІ АНГЛОМОВНИХ ТЕРМІНІВ З КІБЕРБЕЗПЕКИ ТА ЇХ ПЕРЕКЛАД УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ

Як зазначає Карабан В.І. [Карабан 2004, с. 243], для коректного перекладу терміна важливо знати його словотвірну і морфологічну структуру. Аналіз словника з кібербезпеки показав [Гладун 2018], що вони класифікуються за такими групами відповідно до кількості компонентів:

1) прості: *essence, license, node*. Основною ознакою простих однослівних термінів є їхня компактність. Терміни не викликають труднощів при перекладі. Майже усі вони мають словниковий еквівалент.

2) похідні: *суфіксальні numbers, numeric; префіксальні decode; суфіксально-префіксальні reauthentication.* Ці терміни можуть утворюватися за допомогою різних суфіксів та префіксів.

3) складні, що складається з двох основ і пишеться разом або дефісом: *copyright, cryptography, malware (телескопія);*

4) складені, або терміни-словосполучення: *open systems interconnection model – модель взаємозв'язку відкритих систем, regulation of access to information – регламентування доступу до інформації, single information space of state – єдиний інформаційний простір держави.* Багатокомпонентні терміни займають значне місце в термінології даної сфери. Це обумовлено складністю та різноманітністю процесів, адже кібербезпека тісно пов'язана з багатьма галузями. Базою для них слугують двокомпонентні словосполучення, які можуть мати такі структурні моделі:

- іменник+ іменник: *control object – об'єкт керування;*
- дієприкметник+ іменник: *aborted connection – перерване з'єднання.*

Серед багатокомпонентних зустрічаються чотири- та п'ятикомпонентні терміни: *corporate information security policy – корпоративна політика інформаційної безпеки, data encryption procedure in telecommunication systems – процедура шифрування даних в телекомунікаційних системах.*

Розглянемо більш детально термінологічні словосполучення, оскільки вони викликають труднощі при перекладі. Для багатокомпонентних термінів характерним є безприйменниковий спосіб утворення. Безприйменникові словосполучення мають такі структури:

а) іменник + іменник + іменник: *power distribution system – система розподілу електроенергії*; *guidance data protection document – настановчий документ системи захисту інформації;*

б) прикметник + іменник + іменник + іменник: *Secure Data Transmission Protocol – протокол безпечної передачі даних;*

в) прикметник + прикметник + іменник: *external information relations – зовнішні інформаційні зв'язки*;

г) дієприкметник + іменник + іменник: *distributed information system – розподілена інформаційна система*.

Якщо терміносполучення містить прийменник, то це, як правило, прийменник of: *convergence branches of information industry – конвергенція галузей інформаційної індустрії*, *correctness estimation of information – оцінки вірогідності інформації*, *criterion of quality and quantity of information obtained – показник якості і кількості добутої інформації*. В цих випадках переклад здійснюється лінійно, послідовно.

Для англійських багатокомпонентних термінів з типовим лівим розгортанням характерні залежні компоненти, які розташовуються зліва від основного компонента, для українських багатокомпонентних термінів, навпаки, властиве праве розгортання. Саме тому переклад українською мовою в багатьох випадках починається з останнього компоненту: *client-server relationship – відношення між клієнтом і сервером*, *configuration control board – група контролювання конфігурації*.

При перекладі кількість компонентів може зменшуватися або збільшуватися за допомогою трансформацій додавання та вилучення. Наприклад, при додаванні чотирикомпонентні терміни можуть ставати п'ятикомпонентними: *access to top-secret clearance – доступ до відомостей, що складають державну таємницю*, *adaptive chosen plaintext attack – криптоаналітична атака з адаптивновибраним відкритим текстом*. При вилученні чотирикомпонентні терміни стають трикомпонентними: *block cipher modes of operation – режим блочних шифрів, broadcasting receiver dynamic range – динамічний діапазон радіоприймача*. Наведемо ще приклади додавання та вилучення: *chosen cryptogram attack – криптоаналітична атака з вибраним криптотекстом*, *client-server relationship – відношення між клієнтом і сервером*, *computer-aided testing – комп'ютеризоване тестування*.

Слід зазначити, що одним з важливих аспектів перекладу є абревіатури: *NIDS – network intrusion detection system – система виявлення вторгнень до мережі, UPS – uninterruptible power supply – джерело безперебійного живлення.* Абревіатури відтворюються в українській мові через повний переклад усіх

компонентів.

Таким чином, ми з'ясували, що прості та похідні терміни з кібербезпеки перекладаються через словниковий еквівалент. Багатокомпонентні терміни викликають труднощі при перекладі. Зазвичай вони перекладаються такими способами: дослівний переклад, трансформації додавання або вилучення, зворотній переклад. Абревіатури відтворюються через переклад усіх компонентів.

Література

Гладун А.Я. Англо-український словник термінів з інформаційних технологій та кібербезпеки. Київ : ІСЗЗІ КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2018. 380 с.

Карабан В.І. Переклад англомовної наукової і технічної літератури. Граматичні труднощі, лексичні, термінологічні та жанрово-стилістичні проблеми. Вінниця : Нова Книга, 2004. 576 с.

ЗИРЯНОВ М. П.
ІННІ ім. Ю.М. Потебні
Запорізького національного університету
Наук. кер.: к.ф.н., доц. Мосієвич Л. В.

ПЕРЕКЛАД АНГЛОМОВНИХ БАГАТОКОМПОНЕНТНИХ ТЕРМІНІВ З АРХІТЕКТУРИ ТА МІСТОБУДУВАННЯ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ

Як зазначає Коваленко А. Я., усі терміни по своїй будові поділяються на прості, складні, терміни-словосполучення [Коваленко 2004, с. 259]. Наведемо приклади цієї класифікації термінів з архітектури і містобудування:

1) прості: *agent – добавка; apex – верхівка; ridge – коник;*

2) складні: *habitable room – житлова кімната; anchor rod – стрижневий анкер; angle section – кутовий профіль;*

3) багатокомпонентні: *corrugated shell roof – крівля в формі хвилястої оболонки; building storm sewer – з'єднувальна гілка зливової каналізації.*

Аналіз словникових статей термінології з архітектури та містобудування показав [Кирилов 2011], що в англійській мові превалюють складні та багатокомпонентні терміни – приблизно 77% досліджених термінів.

Значною мірою вплив структурних особливостей термінів на їх переклад проявляється в багатокомпонентних термінах. Для цих термінів є характерним безприйменниковий спосіб утворення. Безприйменникові словосполучення мають такі структури:

1) іменник + іменник + іменник: *landscape water requirement – потреба ландшафту у воді; district energy system – централізована система енергопостачання;*

2) прикметник + іменник + іменник: *electric chain hoist – електрична ланцюгова таль; differential steam hammer – паровий молот подвійної дії;*

3) прикметник + прикметник + іменник: *linear plastic theory – лінійна теорія пластичності;*

4) прикметник + дієприкметник + іменник: *chemical setting sealant – хімічний герметик, що твердне;*

5) прислівник + дієприкметник + іменник: *perennially frozen ground – багаторічномерзлий фунт*; *annual thawed layer – сезонно відталий шар (ґрунту в зоні вічної мерзлоти).*

Поява значної кількості багатокомпонентних термінів в сучасній англомовній термінології з архітектури та містобудування пов'язано з тим, що ця галузь має дуже тісний зв'язок з низкою науково-технічних областей (фізикою, хімією, матеріалознавством, механікою, математикою та ін.).

Для англійських багатокомпонентних термінів із типовим лівим розгортанням характерні залежні компоненти, які розташовуються зліва від основного компонента, для українських багатокомпонентних термінів, навпаки, властиве праве розгортання [Карабан 2004, с. 383]. Цей факт слід обов’язково враховувати при перекладі багатокомпонентних термінів. Як правило, головне слово термінологічного словосполучення знаходиться в кінці, і переклад терміна виконується від останнього слова до першого з додаванням відсутніх змістових компонентів: *exterior vegetated surface area – площа зовнішньої вкритої рослинністю поверхні; contract performance bond – гарантія виконання контракту; equivalent embedment length - довжина зони зчеплення, еквівалентна кінцевому гаку, french baroque architecture – архітектура французького бароко*.

Зазначимо, що багатокомпонентні терміни також можуть перекладатися через трансформації вилучення або додавання: *architectural details of urban environment – малі архітектурні форми*, *primary settling tank – первинний відстійник*. В цьому прикладі в українському перекладі чотирикомпонентний термін стає трикомпонентним, а трикомпонентний – двокомпонентним. Та, навпаки, чотирикомпонентний термін може ставати п’ятикомпонентним в українському перекладі за рахунок додавання: *gravity warm water heating – система водяного опалення з природною циркуляцією*. Цікавим є приклад: *plane stress rupture – руйнування в умовах плоского напруженого стану,* де трикомпонентний термін стає п’ятикомпонентним при перекладі. Ще наведемо

приклад додавання: *full diamond interchange – повний ромбоподібний перетин доріг у різних рівнях; plane-strain critical stress interference – критична інтенсивність напруження при плоскому напруженому стані.*

Додавання прийменника в українському перекладі є також характерним: *doweled contraction joint – шов стиснення зі з'єднувальними штирями; grade-separated roundabout junction – кільцевий перетин доріг у різних рівнях.*

Прийом калькування також зустрічається при перекладі багатокомпонентних термінів: *tubular metal construction – трубчаста металева конструкція*, *automated dynamic façade systems – автоматизовані динамічні фасадні системи*.

Прийом специфікації (звуження значення) є нетиповим для перекладу термінів. В цьому прикладі термін *liner* перекладено більш вузьким – *тюбінг*: *fabricated steel liner – сталевий тюбінг*.

Таким чином, через складний і різносторонній характер утворення англомовних термінів з архітектури та містобудування іноді виникають труднощі при їх перекладі українською мовою. Ми виокремили наступні прийоми перекладу термінів-словосполучень: калькування, вилучення та додавання, специфікація.

Література

Карабан В. І. Переклад англомовної наукової і технічної літератури. Граматичні труднощі, лексичні, термінологічні та жанрово-стилістичні проблеми. Вінниця : Нова Книга, 2004. 576 с.

Кирилов О. А. Англо-український словник будівельних термінів. Вінниця : ВНТУ, 2011. 130 с.

Коваленко А. Я. Загальний курс науково-технічного перекладу : навчальний посібник. Київ : Видавництво Карп'юка, 2004. 290 с.

ЗУБКОВА А. А.
Національний університет «Одеська політехніка»
Наук. кер.: к.п.н., доц. Чепелюк Н. І.

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ТЕРМІНІВ

Головним завданням перекладача є необхідність донесення до звичайного користувача коректну інформацію в повному обсязі. Крім цього, перекладач повинен при перекладі термінів враховувати особливості сфери, терміни якої перекладаються. Науковці налічують близько 200 різних галузей, кожна з яких

має свою термінологічну систему, при цьому в сучасному світі сфери діяльності різних наук найчастіше є взаємопов'язаними, тому на сьогодні важливою є оптимізація перекладу термінологічних одиниць фахових мов.

За структурою терміни поділяються на три групи:

1. **Прості** – складаються з одного слова: *forgery* (шахрайство), *cash* (готівка), *fine* (штраф).

2. Складні – складаються з двох слів, які пишуться разом або через дефіс: *gateway* (ворота), *checkpoint* (пункт пропуску), *endpaper* (форзац).

3. **Терміни-словосполучення** – складаються з кількох компонентів: *border check* (прикордонна перевірка), *asylum applicant* (заявник на статус біженця), *foreign nationals* (іноземні громадяни). Саме терміни-словосполучення, зокрема багатокомпонентні, викликають найбільші труднощі при перекладі [Герасімова].

Переклад є одним із головних джерел поповнення термінологічної лексики. Він не тільки передає інформацію іншою мовою, а й випробовує її здатність відображати нові поняття. Якщо в мові перекладу бракує необхідних лексичних одиниць, перекладачі створюють відповідні еквіваленти. Основні прийоми перекладу термінів:

1. **Описовий переклад** – пояснення значення слова: *custom terminals* – митні термінали, *cross border workers* – працівники на державному кордоні.

2. Використання родового відмінка: *Schengen States* – країни Шенгенської зони, *risk analysis techniques* – система аналізу ризиків.

3. **Калькування** – дослівний переклад: *Customs Service* – митна служба, *minimum check* – мінімальна перевірка.

4. **Транскрибування** – передача фонетичного звучання: *Polaris* – Поляріс.

5. **Транслітерація** – передача англійських літер українськими: *confiscation* – конфіскація, *cabotage* – каботаж.

6. **Переклад із використанням прийменників**: *confinement facility* – місце утримання під арештом, *barrier sentry* – вартовий біля шлагбаума [Коваленко 2001, с. 260].

При перекладі термінів виникають труднощі в доборі точного перекладацького відповідника, що є необхідною умовою адекватного перекладу. Це зумовлено такими причинами: розходженнями в структурі термінів англійської та української мов; багатозначністю і варіантністю відповідників у перекладі, матеріальним проявом чого є полісемія, омонімія, синонімія, гіпонімія, антонімія; а також наявністю безеквівалентної лексики. При перекладі термінів застосовуються весь спектр прийомів, але все ж таки

базовим прийомом відтворення термінологічних одиниць є переклад за допомогою лексичного еквіваленту [Вискушенко]

Багатокомпонентні терміни часто займають особливе місце в прикордонній тематиці. Наприклад: *person enjoying the community right* – особа, яка має право на вільне пересування.

Окремі терміни-словосполучення не допускають дослівного перекладу, хоча мають українські еквіваленти: термін *dolly* має декілька значень: *мех.* «підвіска, серга, візок», *гірськ.* «матриця», *буд.* «підбабок»; *Skip* – *мех.* «ківш, баддя», *гірськ.* «зачіпка при виймці стовпа», eye (око) – мех. Петелька. [Мосієвич]

Найбільші складнощі викликають терміни з багатозначними компонентами або ті, що суперечать буквальному значенню: *male* – мандат, *detail* – наряд. Крім того, складність перекладу посилюється через невідповідності між мовою оригіналу та мовою перекладу, а також через наявність великої кількості скорочень, професіоналізмів і сленгу.

Приклади аналізу термінів

1. Термін: *Cloud Computing*

- *Оригінал*: Cloud Computing refers to the delivery of computing services over the internet.
- *Переклад*: Хмарні обчислення означають надання обчислювальних послуг через інтернет.
- *Розбір:* Використано калькування (*cloud* → "хмара", *computing* → "обчислення").

2. Термін: *Machine Learning*

- *Оригінал*: Machine Learning is a subset of Artificial Intelligence that enables systems to learn and improve from experience without being explicitly programmed.
- *Переклад*: Машинне навчання – це підрозділ штучного інтелекту, що дозволяє системам навчатися та вдосконалюватися на основі досвіду без явного програмування.
- *Розбір:* Калькування для терміна *machine learning*, пояснення для контексту.

Отже, переклад термінології – це один із найскладніших і водночас найбільш значущих аспектів роботи перекладача, особливо в технічних текстах. Переклад технічних термінів вимагає від перекладача не лише глибоких знань у відповідній галузі, але володіння різними методами адаптації мовних одиниць. У цьому процесі враховуються лінгвістичні, культурні та предметно-фахові особливості. Головним прийомом перекладу термінів є переклад за допомогою лексичного еквіваленту – постійної лексичної відповідності, яка точно

співпадає зі значенням слова. Терміни, які мають еквіваленти у рідній мові, відіграють важливу роль при перекладі. Необхідно вміти находити відповідний еквівалент у рідній мові і розширювати знання еквівалентів [Герасімова].

Література

Вискушенко С. А. Загальні особливості перекладу термінологічних одиниць. URL: http://surl.li/oaaqdt

Герасімова О. М. Особливості перекладу термінів (на прикладі прикордонного дискурсу). *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Сер.: Філологія. 2016 № 22. URL: http://www.vestnik-philology.mgu.od.ua/archive/v22/51.pdf.

Коваленко А. Я. Загальний курс науково-технічного перекладу : навчальний посібник. 2001. 290 с.

Мосієвич Л. В. Особливості перекладу англомовних термінів з механіки українською мовою. URL: https://journals.indexcopernicus.com/api/file/viewByFileId/791777.

КЛЕМЕНКО О. Ю.
Запорізький національний університет
Наук. кер.: д.ф.н., доц. Шевченко О. І.

ПЕРЕКЛАДАЦЬКІ ТРАНСФОРМАЦІЇ ЯК ШЛЯХ ДО ЯКІСНОГО КІНОПЕРЕКЛАДУ

Переклад кіноматеріалу – це специфічне мистецтво, яке базується на детальному ознайомленні з аудіовізуальним твором та потребує використання певних стратегій, сучасних технічних досягнень та врахування низки додаткових чинників, таких як культурні та мовні відмінності, тривалість реплік, а також часових обмежень. Вагомий внесок у розвиток теорії перекладу внесли українські науковці та філологи, такі як Г. Кузенко, А. Мельник, П. Іванов, а також закордонні фахівці, наприклад, М. Берді, Дж. Андерсон, Я. Чанг, У. Еко. У дослідженнях кіноперекладу саме перекладацькі трансформації посідають вагоме місце і є предметом досліджень у межах прагматики та когнітивістики.

Враховуючи зазначене вище, науковий інтерес викликають перекладацькі трансформації, які слугують опорою для досягнення якісного перекладу та допомагають подолати труднощі у розбіжності мов. Під терміном

«перекладацькі трансформації» вчені розуміють перетворення різних рівнів, за допомогою яких відбувається перебудова одиниць тексту оригіналу в одиниці мови перекладу. Науковець Т. Андрієнко зазначає, що «трансформації – це міжмовні зміни формальних та семантичних компонентів вихідного тексту зі збереженням призначеної для передачі інформації» [Andrienko 2019, p. 125]. Відповідно до її підходу наведемо найбільш уживану класифікацію перекладацьких трансформацій, стосовно задіяних рівнів:

- семантичний (узагальнення, конкретизація, модуляція)
- лексичний (опущення, додавання)
- лексико-граматичний (антонімічний переклад, компенсація)
- граматичний [Andrienko 2019, p. 126-127].

Переклад як речень, так і стійких словосполучень дійсно викликає певні труднощі і залежить від багатьох факторів. Проте саме трансформації постають ключовим шляхом до якісної передачі сенсу висловлювань, особливо коли мова йде про складні для перекладу одиниці. Наведемо декілька прикладів на основі проаналізованого матеріалу відомого кінофільму «Рубі Спаркс», переклад якого ілюструє специфіку застосування низки перекладацьких трансформацій.

Наприклад, репліка, як-от: *I wasn't sure you were there* [Kazan, p. 56] була подана у закадровому перекладі як «*Я сумнівалася чи ти там»* [Voiceover translation, 00:46:30]. У цьому випадку прослідковується максимальна наближеність до артикуляційної специфіки мови оригіналу, яка була досягнута шляхом опущення допоміжного дієслова "*were"*. Особливу увагу варто звернути на клішований вираз "*I wasn't sure"*, значення якого було передано за допомогою антонімічного перекладу «*Я сумнівалася»*. Застосування лексичної та лексико-граматичної трансформацій дозволило отримати тексту мови перекладу більш стислий вигляд, зберігаючи сенс виразу. Не менш цікавим є приклад використання граматичної трансформації, як-от: *She always, always roots for the underdog* [Kazan, p. 20], що було перекладено як: «*Вона завжди підтримує слабших»* [Voiceover translation, 00:15:46]. Враховуючи граматичний лад двох мов, доречним вбачаємо заміну однини на множину *(underdog - слабші)* за допомогою чого перекладачеві не довелося вказувати невідому з контексту особу.

Зазначимо, що не завжди використання трансформацій є єдиним шляхом, бо вони також можуть ускладнювати сприйняття матеріалу чи порушувати певні норми кіноперекладу. Доречним є наступний приклад, а саме вираз *So I let you do that* [Kazan, p. 89], який під час субтитрування було перекладено як «*І я тобі надала таку можливість»* [Voiceover translation, 01:17:29]. У цьому прикладі перекладач правильно декодував інформацію, подану у виразі, однак,

на нашу думку, недопрацьованим є сам переклад. Маємо впевненість у тому, що дослівний переклад у поєднанні з трансформацією додавання лексичної одиниці «*можливість*» значно розширюють структуру речення, порушуючи синхронність та ускладнюючи сприйняття кінотексту. Хоча трансформація додавання і допомагає правильно відтворити смисл та дотриматись мовленнєвих норм української мови, але її використання не було необхідним.

Особливої уваги потребує переклад ідіоми "*No big deal"* [Kazan, p. 80], якій у закадровому перекладі було надано такого значення, як «*Велике діло»* [Voiceover translation, 01:09:24]. З одного боку, переклад ідіоми ілюструє прийом калькування *(big deal – велике діло)*, але з іншого боку, ми бачимо також і передачу значення ідіоми антонімічним шляхом через втрату граматичного засобу вираження заперечення – частки "*no"*. Унаслідок заміни негативного словосполучення стверджувальним перекладач забезпечує передачу саркастичної конотації, покладаючись на його відповідний емоційно-оцінний вплив на глядача. Враховуючи той факт, що в українській мові існують доречні вирази на позначення сенсу цієї ідіоми, такі як «*Нічого складного*», «*Ніяких проблем*», то використання дослівного чи антонімічного перекладу не вважаємо виправданим.

Тож, проаналізувавши переклад кінофільм «Рубі Спаркс», нам вдалось зафіксувати активне використання перекладацьких трансформацій при перекладі ідіом та ідіоматичних виразів. Нами було виявлено, що при кінематографічному перекладі можуть бути використані різноманітні трансформації: лексичні, граматичні, семантичні та лексико-граматичні. Розглянуті приклади вказують на те, що існують випадки, коли перекладацькі трансформації є доречними, але є також такі ситуації, коли їх використання не було необхідним. Проведена розвідка закладає підґрунтя для подальшого аналізу доречності використання перекладацьких трансформацій та вивчення шляхів уникнення перекладацьких помилок у недоцільному використанні трансформацій.

Література

Andrienko T. Intercultural communicative interaction: Translation concepts. California : VEGA Press Silicon Valley, 2019. 315 p.

Kazan Z. The script of the film «Ruby Sparks». The Web's Largest Resource for Movie & Play Scripts. URL: Ruby Sparks Script | TOAZ.INFO (дата звернення: 16.08.2024)

Voiceover translation and subtitles for the film «Ruby Sparks». 2012. https://rezka.ag/films/fantasy/181-rubi-sparks-2012.html (дата звернення: 22.09.2024)

КУЧЕРЯВЕНКО Н. О.
Запорізький національний університет
Наук. кер.: к.ф.н., доц. Бережна М. В.

СПОСОБИ ПЕРЕКЛАДУ ПАСИВНИХ ФОРМ ДІЄСЛІВ У РОМАНІ С. КОЛЛІНЗ «ГОЛОДНІ ІГРИ»

У процесі перекладу виникає чимало труднощів, зумовлених відмінностями лексичної та граматичної будови мов. Однією з граматичних проблем при перекладі є відтворення пасивних конструкцій. Зрозуміло, що граматичні системи двох мов рідко повністю збігаються, тому цей чинник змушує перекладачів вдаватися до різних трансформацій задля досягнення адекватності перекладу. Багато лінгвістів вважають, що переклад пасивних конструкцій може бути складним через відмінності у вживанні пасивного стану в англійській та українській мовах [Гелетка 2024, с. 183]. Саме ці розбіжності потребують ретельного дослідження і порівняння.

Дослідники виокремлюють такі способи перекладу пасивних конструкцій: 1) заміна на активну конструкцію зі зміною структури речення за допомогою дієслова у формі ІІІ особи множини, що є головним членом односкладного неозначено-особового речення; 2) збереження пасивної конструкції з дієприкметником, який утворює складений іменний присудок; 3) використання активної конструкції з трансформацією речення, коли додаток перетворюється на підмет; 4) імперсональний пасив [Ісакова 2024, с. 199].

У цьому дослідженні проаналізовано способи передачі пасивних конструкцій в українському перекладі роману С. Коллінз «Голодні ігри» (переклад Уляни Григораш). Зокрема, розглянуто випадки як дослівного перекладу пасивних конструкцій, так і застосування граматичних трансформацій (до прикладу, заміна пасиву формами дієслів в активному стані).

Сюжет роману зосереджений на подіях у житті головних героїв, однак позасюжетні елементи, такі як описи, сповільнюють розповідь і дають змогу читачеві краще уявити зображуваний художній світ.

Англ.: *But instead we have to be standing in the square at two o'clock waiting for the names to be called out*.

В оригіналі – пасивна конструкція *to be called out*. У перекладі вона не збережена, застосована лексико-граматична трансформація функціональна заміна. Функціональна заміна полягає в тому, що певна ситуація, описана засобами мови джерела, передається у мові перекладу видозміненими або

іншими лексичними одиницями-відповідниками, що складаються у словосполучення згідно з нормами та правилами граматики, прийнятими в мові перекладу.

Укр.: Та натомість рівно о другій треба з’явитися на площі й чекати, поки оголосять результати жеребкування.

Розглянемо ще один випадок використання граматичної заміни замість формального збереження пасивної конструкції.

Англ.: *My father could have made good money selling them, but if the officials found out he would have been publicly executed for inciting a rebellion*.

В оригіналі – пасивна конструкція *would have been executed*. У перекладі її замінено на безособову форму. У контексті виконавець дії очевидний, а називати його не тільки немає причин, але може бути небезпечно, адже мова йде про уряд країни.

Укр.: Батько міг би непогано заробляти, продаючи луки, але якби про це стало відомо владі, його б публічно стратили, звинувативши у підбурюванні до перевороту.

В іншому уривку описані буденні речі: дівчинка збирається на свято. Втім, свято під назвою «Жнива» не викликає радісних емоцій, а тільки страх та ненависть. Для психологічного відокремлення себе від ситуації використовуються пасивні конструкції. Вони також підкреслюють безсилля персонажів проти свавілля та бездумної жорстокості влади.

Англ.: *Today her drab school outfit has been replaced by an expensive white dress, and her blonde hair is done up with a pink ribbon*.

В оригіналі дві пасивні конструкції: *has been replaced* та *is done up*, які формують паралелізм. Своєю чергою цей стилістичний засіб формує уявлення про періодичність дійства, його монотонність та відсутність спротиву жителів тринадцятого району. У перекладі пасивні конструкції збережені.

Укр.: Сьогодні, в день Жнив, вона була одягнена в дорогу білу сукню замість сірої шкільної, в якій я звик її бачити, а її русяве волосся перев’язане було рожевою стрічкою.

Пасивна конструкція у промові мера про важливість проведення «Жнив», свідчить про його байдужість, бажання відсторонитись від історії округу, не вказувати на тих, хто стоїть за знищенням десятків тисяч людей.

Англ.: *Twelve were defeated, the thirteenth obliterated*.

В оригіналі бачимо використання пасивної конструкції до дієслів *defeat* та *obliterate*. У перекладі пасивні форми збережені.

Укр.: Дванадцять із них були підкорені, а тринадцятий — стертий із лиця землі.

В цілому, проведений аналіз свідчить, що пасивні конструкції, які часто трапляються в художній та публіцистичній літературі, у перекладі українською можуть або передаватися пасивними формами, або відтворюватися безособовими конструкціями, або перетворюватися на активні, залежно від контексту та стилістичних потреб. Такі зміни здійснюються шляхом граматичних замін або при використанні функціональної заміни. Адекватний переклад пасивних конструкцій також значною мірою залежить від прийнятих у мові перекладу норм і традицій, що регулюють використання пасивних та активних конструкцій.

Література

Гелетка М., *Рижкова* В., Левін Гелетка Є. Особливості перекладу англійських пасивних конструкцій українською мовою (на матеріалі текстів у галузі авіабудування і космонавтики). *Актуальні питання гуманітарних наук :* міжвуз. зб. наук. пр. молодих вчених Дрогоб. держ. педагог. ун-ту ім. Івана Франка. Дрогобич : Гельветика, 2024. Вип. 71, т. 1. С. 183-191.

Ісакова Є. П. Граматичні трансформації при перекладі англійських пасивних конструкцій на українську мову. *Закарпатські філологічні студії*. Ужгород, 2024. Вип. 35. С. 197-200.

Collins S. The Hunger Games. London, New York: Scholastic Press, 2008. 384 p.

Коллінз С. Голодні ігри. Київ : Країна Мрій, 2010. 384с.

ЛОПАТЧЕНКО Д. Г.
Запорізький національний університет
Наук. кер.: к.ф.н., доц. Бережна М. В.

ГРА СЛІВ: СПОСОБИ ВІДТВОРЕННЯ (НА МАТЕРІАЛІ ФІЛЬМУ *HOME ALONE* ТА ЙОГО ПЕРЕКЛАДУ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ)

Гра слів – це стилістичний прийом, що базується на поєднанні слів за принципом співзвуччя, використанні омонімів, а також полісемічних одиниць. При цьому важливим критерієм розрізнення омонімії та полісемії є наявність семантичного зв’язку між значеннями слова у полісемії. Цей зв’язок виявляється через внутрішні смислові переходи й розширення значення. Якщо такий зв’язок втрачається, виникає омонімія.

Вважають, що термін «гра слів» вперше вжив австрійський філософ Людвиг Вітгенштейн, який під «мовною грою» розумів «єдність мови та дій, із якими вона переплітається». Таким чином, будь-яка мовленнєва дія та

взаємодія можуть розглядатися як мовна гра. Згідно з його теорією, елементи мови мають зміст лише як частина певної гри, і цей зміст актуалізується лише в конкретних ситуаціях вживання, а не існує як абстрактна категорія. Гра слів є досить складним та розповсюдженим явищем як в літературі, так і в лінгвістиці. Зважаючи на брак комплексного аналізу стосовно даної теми, явище гри слів потребує поглибленого та розширеного вивчення – з урахуванням його прагматики, складної структури та специфіки семантичного аспекту. Варто приділити увагу проблемі перекладу гри слів, адже це питання актуальне і єдиної вірної методики перекладу гри слів досі не існує [Shevchenko 2019, с. 396].

О. Куца та М. Голик пропонують такі шляхи перекладу гри слів в аудіомедіальному тексті:

а) гра слів → не гра слів: 1) з втратою комічного ефекту: і. гра слів → зміна початкової фрази на іншу; іі. гра слів → буквальний переклад фрази; 2) зі збереженням комічного ефекту (зокрема заміна на інший риторичний засіб);

б) гра слів → гра слів: 1) тип гри слів у перекладі збігається з оригіналом: і. гра слів → ідентична гра слів; іі. гра слів → альтернативна гра слів; 2) тип гри слів у перекладі змінено на інший; в) опущення гри слів і використання місця, яке вона займає в аудіодоріжці, для розлогішого перекладу фраз, що її оточують [Куца 2022, с. 215].

Фільм *Home Alone* сповнений комедійних епізодів, певна частина яких базується на грі слів. Розглянемо кілька прикладів:

Англ.: *Guys, I'm eating junk and watching rubbish!*

Укр.: Хлопці, я їм сміття і дивлюсь дурниці!

В оригіналі використано слова-синоніми *junk* та *rubbish* у прямому й переносному значеннях. Український переклад зберігає основний комічний сенс завдяки вдалому добору синонімів. Використано калькування.

В іншому випадку бачимо:

Англ.: - *Are those microwave dinners any good?*

- *I don't know.*

- *I'll give 'em a whirl.*

Укр.: - Ці заморожені страви смачні?

- Я не знаю.

- Добре, спробуємо.

Фраза *I'll give 'em a whirl* побудована за аналогією з фразами *to give smth a try / give smth a shot* «спробувати (зробити) щось». Лексему *whirl* («крутити, обертати») використано з гумористичним підтекстом, адже йдеться про мікрохвильову піч, в якій буде обертатися заморожена страва, яку купує

головний персонаж. Гра слів у його мовленні викликає посмішку у співрозмовниці на екрані. В українському перекладі ця гра слів зникає, оскільки переклад «спробуємо» є нейтральним, а посмішка касирки виглядає неприродною у ситуації. Використано вилучення гри слів.

Розглянемо ще один приклад:

Англ.: *Five boys, six girls, four parents, two drivers and a partridge in a pear tree.*

Укр.: П’ятеро хлопців, шестеро дівчат, четверо батьків, двоє водіїв, усі на місці.

Фраза *...and a partridge in a pear tree* в оригіналі є алюзією на різдвяну пісню *The Twelve Days of Christmas*, що створює комічний ефект безглуздого переліку. У пісні описується, як протягом дванадцяти днів Різдва ліричний герой отримує від коханої людини дедалі більшу кількість подарунків. Кожен куплет закінчується повторенням усіх попередніх подарунків, починаючи з першого – *a partridge in a pear tree* («куріпка на грушевому дереві»). Цей образ – своєрідна кульмінація списку, який повторюється і розширюється з кожним днем. Фраза у контексті пісні є жартівливим, пісенним рефреном і символічним першим, базовим подарунком, навколо якого вибудовується весь інший перелік. Безпосередньо буквальний зміст – «куріпка на грушевому дереві», – сам по собі досить абсурдний і комічний, що й робить цю пісню впізнаваною та гумористичною. В досліджуваному матеріалі фраза набуває особливих конотацій, адже фільм розповідає про пригоди головного персонажа під час Різдва. Український переклад цю культуро-специфічну гру слів елемент втрачає. Використано вилучення гри слів.

Перейдемо до розгляду останнього прикладу:

Англ.: *Just give it a shot. For your granddaughter anyway. I'm sure she misses you... and the presents.*

Укр.: Спробуйте хоча б, для вашої онучки. Я упевнений, вона сумує за вами і за подарунками.

В оригіналі створено гру слів на контрасті емоційного та матеріального. Дієслово *miss* сприймається в оригіналі в двох значеннях: дівчинка сумує за своїм дідусем і їй не вистачає подарунків від нього на свята. Український переклад зберігає зміст, проте гумористичний ефект дещо слабшає, внаслідок лише часткового співпадіння у значенні дієслова «сумувати». Використано калькування.

В цілому зазначимо, що український переклад *Home Alone* демонструє переважно невдалі перекладацькі рішення при відтворенні гри слів: калькування та вилучення. Втім, оскільки в переважній кількості випадків в

оригіналі використовуються інші засоби створення комічного ефекту, такі як алогізм, перебільшення, невербальний гумор тощо, гумор фільму залишається зрозумілим українській аудиторії, зберігаючи основний настрій та атмосферу оригіналу.

Література

Куца О., *Голик* М. Шляхи перекладу гри слів як засобу репрезентації комічного. *Актуальні питання гуманітарних наук. Мовознавство. Літературознавство*, 2022. Вип 54, том 1. С. 213-220.

«Один вдома» в українському перекладі (1990). URL: https://uakino.me/filmy (дата звернення: 01.12.2024).

Home Alone (1990). URL: https://en.poliglot1.com/films (дата звернення: 01.12.2024)

Shevchenko A. Wordplay in the English language and its translation in film scripts. *Молодий вчений*, 2019. № 5(69). С. 396-398.

МАКСИМЕНКО У. Я.
Національний університет «Одеська політехніка»
Наук. кер.: к.п.н., доц. Чепелюк Н. І.

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ ТА ІДІОМ

Переклад фразеологізмів та ідіом — одна з найскладніших ділянок у художньому перекладі. Ці мовні явища мають важливе значення для створення емоційного забарвлення тексту, передачі його стилістики та авторського задуму. Утім, перекладач стикається з труднощами через культурні, мовні та контекстуальні відмінності між мовами.

Фразеологізми (англ. Phraseological units or Idioms) – стійкі словосполучення. Це готові сполучення слів, які не створюються в мовленні подібно до вільних словосполучень [Кочерган 2001, с 241]. Фразеологізми виникають з різних джерел, таких як активне усне мовлення, виробничо-професійна сфера, твори художньої, наукової та політичної літератури, вирази, що вийшли з ужитку, а також з елементів античної літератури й міфології. Наприклад, англійський фразеологізм *“Bite the bullet”* (змусити себе зробити щось неприємне або болісне) з’явилась у часи війни, коли поранені солдати кусали кулі, щоб витримати біль під час операцій. А фрезеологізм *“A wolf in sheep’s clothing”* (людина, яка приховує свої злі наміри, видаючи себе за

безневинну) походить з біблійної притчі “Вовк в овечому хутрі” – Євангелії від Матвія (7:15)).

Труднощі перекладу фразеологічних одиниць із компонентом-назвою особи за родом занять спричинені такими їхніми специфічними ознаками як образність, виразність, лаконізм та афористичність. Основними способами передачі англомовних фразеологізмів засобами української мов є їх еквівалентний і аналоговий, описовий переклад, а також калькування [Черней, Бялик 2019, с. 140].

1) Еквівалент, тобто наявний в українській мові адекватний фразеологічний зворот, що збігається з англійським зворотом за змістом, і за образною основою. Наприклад, *the prince of darkness* [Баранцев 2006, с. 775] – цар (або князь) тьми [Білоноженко 2008, с. 755] (спільне біблійне походження); *a workman is known by his work* [Баранцев 2006, с. 1026] – по роботі пізнати майстра [Номис, Пазяка 1993 с. 335]; *actions speak louder than words* – справи говорять голосніше за слова;

Часткові еквіваленти – це переклад, коли частина значення зберігається, а інша частина змінюється або адаптується до контексту. Наприклад, *spill the beans* – фраза, яка дослівно означає – виплескати секрет. Український частковий еквівалент – розкрити карти, де переноситься основне значення, але конструкція дещо змінена. Англійські ідіоми *baker's dozen a printer's dozen* «тринадцять, так зване чортове число» [Баранцев 2006, с. 61] перекладають як чортова дюжина. Англійський фразеологізм *the philosopher's stone* [Баранцев 2006, с. 755] та український філософський камінь мають однакове значення «чудодійна речовина, здатна перетворювати метали в золото, виліковувати всі хвороби, повертати молодість, продовжувати життя тощо».

2) Аналог, тобто такий український стійкий зворот, що за значенням адекватний англійському, але за образною основою відрізняється від нього повністю або частково. Наприклад, *like mistress, like maid* – яблуко від яблуні недалеко падає; *when Queen Anne was alive* [Баранцев 2006, с. 1004] – за царя Гороха (Панька, Тимка, Хмеля) [Білоноженко 2008, с. 756]; *agree like pickpockets in a fair* – жити, як кішка з собакою, зовсім не миритися;

3) Описовий переклад, тобто переклад шляхом передачі змісту англійського звороту вільним словосполученням, застосовується тоді, коли в українській мові відсутні еквіваленти й аналоги. Наприклад, *barber's news* [Баранцев 2006, с. 63] – спізніла новина; стара подія, яку видають за нову; *the three tailors of Tooley Street* – невеличка купка людей, які вважають себепредставниками всього народу; *to be unwilling to call the king one's cousin*

[Баранцев 2006, с. 127] – зазнатися, загордитися; тішитися своїм становищем; *to beat around the bush* – ходити кругами, уникати прямої відповіді;

4) Калькування або дослівний переклад застосовується в тому разі, коли перекладач хоче виділити образну основу фразеологізму або коли англійський зворот не може бути перекладений за допомогою інших видів перекладу. Наприклад, *but now the flat was silent as a tomb* [Michaelides 2019, с. 78] – але зараз у квартирі було тихо, як у могилі [Майклідіс 2021, с. 70]; *I felt like a rabbit in the headlights* [Michaelides 2019, с. 78] – я відчував себе кроликом у світлі фар [Майклідіс 2021, с. 70];

Переклад фразеологізмів та ідіом – це мистецтво, яке вимагає від перекладача не лише знання мов, але й розуміння культурних контекстів та художніх засобів.

Література

Англо-український фразеологічний словник / уклад. Баранцев К. Т. Вид. 3-тє. Київ : Т-во «Знання», КОО, 2006. 1056 с.

Кочерган М. П. Вступ до мовознавства. Київ : Видавн. центр «Академія». 2001. 368 с.

Майклідіс А. Мовчазна пацієнтка / пер. з англ. Ю. Підгорної. Харків : Віват, 2021. 288 с.

Словник фразеологізмів української мови / уклад. Білоноженко В. М. та ін. Київ : Наук. думка. 2008. 1104 с.

Українські приказки, прислів’я і таке інше / уклад. Номис М., упоряд., приміт. та вступна ст. Пазяка М. М. Київ : Либідь. 1993. 768 с.

Черней Д. В., Бялик В. Д. Труднощі та способи перекладу англомовних фразеологізмів. *Закарпатські філологічні студії.* Ужгород : Видавничий дім «Гельветика». 2019. Т. 1. Вип. 10. С. 138-141.

Michaelides A. The Silent Patient. London : Orion Books. 2019. 352 p.

МІРОШНИЧЕНКО Н. М.
Запорізький національний університет
Наук. кер.: к.ф.н., доц. Павлюк О. О.

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ З КОМПОНЕНТОМ FEU З ФРАНЦУЗЬКОЇ НА УКРАЇНСЬКУ МОВУ

Вогонь – одна з чотирьох стихій, що приносить радощі, дає людям тепло, світло, гарячу їжу, але також може нести лихо, руйнацію, смерть. Значення

вогню в житті людей неможливо переоцінити, тож не дивно, що в різних мовах існує чимала кількість фразем зі згадкою цього явища, у тому числі, з компонентом *feu* у французькій. Фразеологізми є невід'ємним складником будь-якої мови; правильно їх інтерпретувати та перекладати є непростим завданням для перекладача. Труднощі перекладу ФО з французької на українську мову зумовлені розбіжностями граматичної будови цих мов, семантичною структурою, образністю і культурно-національним колоритом фразем.

Розглянемо особливості перекладу деяких ФО з компонентом *feu* з французької на українську мову. Ідеальним варіантом перекладу фразем є фразеологічний переклад, тобто підбір еквівалента або аналога до конкретної ФО. Наприклад, фразема *jouer avec le feu* нерідко використовується для констатації необережної поведінки людини або для попередження про певні ризики [Rey, Chantreau 1993, с. 359]. В українській мові існує усім відомий еквівалент цього фразеологізму – *грати з вогнем*, який збігається за значенням, образністю, компонентним складом і структурно-граматичним оформленням з французькою версією цього стійкого виразу.

Переклад ФО, в яких є прямі відповідники у цільовій мові, не є складним. Але при перекладі важливо передати не кожне слово, а цілісне значення виразу.

Фразеологічний аналог передає те саме значення за допомогою іншого образу, причому його заміна може бути як повною, так і частковою. Так, підбір фразеологічних аналогів забезпечує адекватний переклад наступних ФО. Вираз *mettre sa main au feu,* що має значення «бути в чомусь впевненим; активно доводити власну правоту» [Rey, Chantreau 1993, с. 494], може бути перекладений як *дати голову на відруб* [Горох]; тут має місце часткова заміна образу. Лексема *main* замінюється на *голова*, а компонент *feu* – на *відруб*. У цих фразем збігається значення і експресивно-емоційна конотація, проте існують розбіжності у компонентному складі й у структурно-граматичній будові. Це суто українська версія ФО, сенс якої повністю відповідає французькій.

Фразема *manquer de feu et de pain* [TLFi], дослівний переклад якої звучав би як «бракувати (комусь) вогню і хліба», сенс якого незрозумілий, може бути перекладена *перебиватися з хліба на воду* [СФУМ 2003, с. 489]. Як бачимо, слово *manquer* передано за допомогою модуляції, лексему *хліб* переставлено, а *вогонь* замінено на *воду*, протилежну стихію. Внутрішня форма ФО змінена повністю, хоча значення обох виразів однакове.

До другої групи належать фразеологізми, передані шляхом нефразеологічного перекладу, тобто у випадку, коли не вдається знайти відповідник у мові перекладу. Ми виділили 3 прийоми такого виду при

перекладі ФО з компонентом *feu*: лексичний переклад, калька і описовий переклад. При лексичному перекладі фразеологізму мови оригіналу в мові перекладу відповідає одне слово. Наприклад, вираз *coup de feu* позначає «постріл», здійснений з вогнепальної зброї [TLFi]. Калька може бути застосована при перекладі виразу *tirer les marrons du feu pour qn* [LeRobert] – тягати каштани з вогню для когось, що має значення «виконувати за когось важку чи небезпечну роботу, замість когось наражатися на ризик». Описовий переклад було застосовано при перекладі застарілого виразу *cet homme ne trouverait pas du feu* [TLFi] – «я не дав би йому прикурити, навіть найменшої допомоги йому не надав би», який вживався щодо людини, яка всім неприємна і якій ніхто не допоможе в разі виникнення в неї проблем.

Отже, перекладач має не тільки добре знатись на фразеології мови оригіналу і мови перекладу, але також активно працювати з різними фразеологічними словниками.

Трапляються випадки, коли французький фразеологізм має кілька значень, у такому разі перекладач має вивести значення ФО з контексту і підібрати адекватний відповідник українською мовою. Наприклад, компоненти *feu et flamme(s)* [Rey, Chantreau 1993, с. 357] передають сильний гнів людини, особливо в дієслівних фраземах *jeter feu et flamme(s*), *lancer feu et flamme(s*) – укр. *метати громи і блискавки* [Горох], а у стійкому звороті *être tout feu tout flamme* [Rey, Chantreau 1993, с. 358] – *палати (горіти) бажанням* [Горох] репрезентують ентузіазм суб'єкта, його готовність швидко взятися до діла.

Таким чином, у ході нашого дослідження було проаналізовано 48 французьких фразеологізмів з компонентом *feu*. До 33 з них (69%) було підібрано еквіваленти і аналоги, 15 ФО (31%) було перекладено нефразеологічно. Окрім цього, у 10 стійких зворотів було вилучено певні складники, а 14 фразем було перетворено цілісно. Робимо висновок, що серед аналізованих ФО найбільш вживаним способом перекладу є власне фразеологічний переклад, а найменш вживаним – нефразеологічний. Переклад фразеологізмів є достатньо непростим викликом для перекладача, який має виявити стійкий вислів, правильно його інтерпретувати і перекласти.

Література

Горох. Фразеологія. URL: https://goroh.pp.ua

Словник фразеологізмів української мови / уклад.: Білоноженко В.М., Гнатюк І.С., Дятчук В. В., Неровня Н. М., Федоренко Т. О. Київ : Наукова думка, 2003. 788 с.

LeRobert : dico en ligne. URL: https://dictionnaire.lerobert.com/dis-moi-

robert/raconte-moi-robert/droles-expressions/tirer-les-marrons-du-feu.html
Rey A., *Chantreau* S. Dictionnaire d'expressions et locutions. Le Robert, 1993. 888 p.
TLFi : Trésor de la langue Française informatisé. ATILF – CNRS & Université de Lorraine. URL: http://atilf.atilf.fr/

МУЩИНКО О. О.
Ужгородський національний університет
Наук. кер.: к.ф.н., доц. Гайданка Д. В.

ВІДТВОРЕННЯ ІНТЕРТЕКСТУАЛЬНИХ ТА МІФОПОЕТИЧНИХ ЕЛЕМЕНТІВ У РОМАНІ КАДЗУО ІШІҐУРО «ПОХОВАНИЙ ВЕЛЕТЕНЬ»

The relevance of the topic is linked to the booming research in the study of intertextuality and the popularity of research of mythonyms in literature, as well as studies of ways to translate them within the scope of translation studies.

The aim of the study is to identify intertextual and mythonymic elements in Kazuo Ishiguro's novel "The Buried Giant" (2015) and analyse their usage and strategies for translating them into Ukrainian.

In our research, we carried out a thorough analysis of 362 pages of Kazuo Ishiguro's novel "The Buried Giant" and 370 pages of the Ukrainian edition of the novel translated by Tetiana Savchynska. We differentiated the following types of allusions: historical, cultural, mythological, and religious.

As an example of historical allusion, Ishiguro also mentions the Viking raids on the British Isles that took place from the 8th to the 11th century. In the novel, Vikings are referred to as "sea raiders." In Chapter 3, the characters meet a Saxon warrior who had been fighting Vikings: *"A Saxon, but one from a distant country. The fenlands in the east, so he says, where he's lately been fighting sea raiders."* [Ishiguro 2015, p. 61] This part is translated into Ukrainian the following way: *"Він сакс, але з далеких земель – із болотних країв на сході. Принаймні так він стверджує, як і те, що там він нещодавно боровся з морськими розбійниками."* [Ішіґуро 2024, p. 69] However, there's the translator's footnote regarding the "sea raiders": *"Так у ті часи називали вікінгів"* – "That is how Vikings were called at that time."

Besides the historical allusions, Ishiguro also refers to myths and legends. Ishiguro incorporates Arthurian legends into his plot. Although Arthur is dead at the time the events of the novel occur, his presence is traced in the narrative. Ishiguro

first introduces the image of Arthur by incorporating the character of Gawain, his nephew, into the novel: *"I'm Gawain, right enough, nephew of the great Arthur who once ruled these lands with such wisdom and justice. I was settled many years in the west, but these days Horace and I travel where we may."* [Ishiguro 2015, p. 121] This passage is translated into Ukrainian as *"Я Гавейн – це справді так, племінник великого Артура, який колись мудро і справедливо правив цими землями. Багато років я прожив на заході, але тепер ми з Горацієм мандруємо, де душа забажає."* [Ішіґуро 2024, p. 129] The translator adds a footnote explaining which Arthur is mentioned in the novel: *"Ідеться про «короля Артура» – центрального персонажа епосу бритів і лицарських романів. Згідно з численними легендами, він жив у V-VI століттях і очолював героїчну боротьбу кельтських бритів проти германських саксів."*

As for religious allusions, Ishiguro refers to paganism and Christianity. In Chapter 1, Beatrice accuses younger women of superstition: *"...what do I find but it's the young are riddled with beliefs like they never heard the Lord's promise to walk beside us at all times."* [Ishiguro 2015, p. 17] The Lord's promise to walk beside people mentioned by Beatrice refers to Leviticus 26:12. This extract is translated as *"...виявляється, що то молодь вірить у всілякі нісенітниці, наче ніколи й не чула Господньої обітниці повсякчас іти поруч із нами."* [Ішіґуро 2024, p. 25]

In "The Buried Giant", we singled out anthroponymic mythonyms, mythonyms denoting names of animals, and mythotoponyms.

Some of the examples of anthroponymic mythonyms are the names of the novel's main characters – *Axl* and *Beatrice*. They are first introduced in Chapter 1: *"In one such area on the edge of a vast bog, in the shadow of some jagged hills, lived an elderly couple, Axl and Beatrice."* [Ishiguro 2015, p. 4] The sentence is translated as: *"В одному такому місці, на краю широкого болота в тіні гостро-верхих пагорбів, жило літне подружня: Аксель і Беатрис."* [Ішіґуро 2024, p. 12] *Alx* is a variant of Axel, a male given name of Scandinavian origin. It is translated using the strategy of conventionality as *Аксель*. *Beatrice* is a female given name of Latin origin meaning "blessed." It no longer retains the original meaning and, in the novel, is translated using transcoding as *Беатрис*.

An example of mythonyms denoting the names of animals is a name of a horse. In Chapter 5, Sir Gawain introduces his horse *Horace*, *"My old battlehorse, Horace, you see him there."* [Ishiguro 2015, p. 119] – *"Отам мій старий бойовий кінь, Горацій."* [Ішіґуро 2024, p. 126]. The name of the horse *Horace* is homonymous with the name of a Roman poet *Horace*, thus in Ukrainian, the name of the horse is translated using the strategy of conventionality as *Горацій*, the same way the name of the poet is translated.

Having carried out an analysis of Kazuo Ishiguro's novel "The Buried Gaint" (2015) and its Ukrainian edition (2024), translated by Tetiana Savchynska, we singled out 16 intertextual elements in the form of allusions and 29 mythonyms.

Out of the 16 (100%) analysed allusions, 7 (43,75%) allusions are historical and cultural, 8 (50%) allusions are mythological, and 9 (56,25%) allusions are religious. Out of 16 (100%) intertextual elements, the translator used the translator's footnotes when translating 6 (37,5%) of them.

Out of 29 (100%) analysed mythonyms, 25 (86,2%) are anthroponymic mythonyms, 2 (6,9%) are mythonyms denoting the names of animals, and 2 (6,9%) mythotoponyms. Out of 29 (100%) analysed mythonyms, 7 (24,1%) were translated using the strategy of conventionality, 1 (3,5%) – using transcoding, 14 (48,3%) using transliteration, 4 (13,8%) – using transcription, and 3 (10,3%) – using the strategy of literal translation.

Література

Ішіґуро К. Похований велетень пер. з англ. Т. Савчинська. Львів : Видавництво Старого Лева. 2024. 376 с.

Ishiguro K. The Buried Giant. London: Faber & Faber. 2015. 384 p.

ПОЛТОРАЦЬКА А. С.
Запорізький національний університет
Наук. кер.: к.ф.н., доц. Запольських С. П.

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ З СОМАТИЧНИМ КОМПОНЕНТОМ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ УКРАЇНСЬКОЮ

Наука фразеологія займається вивченням стійких виразів – фразеологізмів. Ці мовні одиниці посідають важливу позицію у складі англійської мови. Фразеологічні одиниці відрізняються від вільних сполучень тим, що відтворюються у мовленні автоматично. До інших ознак фразеологізмів можна віднести семантичну цілісність, нарізнооформленість, метафоричність, експресивність, надслівність тощо. Лінгвісти досить часто звертаються до вивчення фразеологічного фонду мови, намагаючись розробити власні концепції чи доповнити роботи своїх попередників.

Переклад фразеологізмів із соматичним компонентом з англійської мови українською є однією з найскладніших ділянок міжмовної передачі значень, оскільки такі вирази часто мають глибоко вкорінені культурні та мовні особливості. Соматичні фразеологізми, які включають частини тіла, не лише

описують фізичні аспекти, а й відображають особливості світосприйняття носіїв мови, що зумовлює необхідність врахування контексту та культурних відмінностей при їхньому перекладі. Метою нашого дослідження є особливості перекладу таких фразеологізмів, що дає змогу зрозуміти принципи міжмовної еквівалентності та розкрити значущі нюанси українськомовного й англійськомовного світів.

Виникнення соматичних фразеологізмів має безпосередній зв'язок з явищем «антропоцентризму». Н. Барвіна пише, що антропоцентризм притаманний будь-якій мові і ФО описують фізичний та психічний стан людини, адже мовні структури організовані за аналогією до людських уявлень [Барвіна 2012, с. 44].

Переклад ФО з соматичним компонентом може бути досить складною задачею для перекладача. Формування ФО відбувається під впливом низки чинників: територіальне положення, вірування, традиції тощо [Бондар 2020, с. 449]. Таким чином, перекладач повинен не тільки досконало володіти мовою оригіналу, а і ще знати культурні та національні особливості носіїв. Загалом, для передачі ідіом можна вдатися до загальноприйнятих способів перекладу: використання еквіваленту, аналогу, дослівного перекладу чи описового.

Переклад з використанням еквіваленту – це підбір в мові-перекладу відповідника, що повно або частково передає зміст, структуру, експресивність ФО мови-оригіналу. Наприклад: *to give (one) the helping hand – допомагати, простягати руку допомоги; to hold one's tongue – прикусити язика*. Переклад з використанням аналогу – це переклад за допомогою відповідника, що передає зміст фразеологізма, але заснований на відмінному образі. Наприклад: *to pull one's leg – морочити комусь голову; beneath (under) one's feet – під черевиком у когось.* Дослівний переклад (калькування) – це переклад, до якого вдаються при відсутності відповідного еквівалента або аналога. Користуючись цим способом, перекладач повинен передати образність ФО і не втратити адекватність перекладу.

М. Нагорна зазначає, що переклад повинен бути зрозумілим реципієнту та відповідати нормам української мови [Нагорна 2016, с. 47-48]. Л. Сога зазначає, що такий спосіб перекладу дає змогу передати зміст ФО "з усіма його відтінками і нюансами" [Сога 2023, с. 348]. Наприклад: to have one's life in one's hands – тримати чиюсь долю або чиєсь життя у своїх руках; scales fell from one's eyes – завіса впала з очей. Описовий переклад – це спосіб перекладу, що передає лише зміст ФО, але не зберігає її образність. В цьому випадку, перекладач вдається до використання вільного сполучення слів для передачі змісту ФО [Черней 2019]. Наприклад: *a death's head at the feast – людина або*

річ, що стримує веселощі, що псує настрій; carry it off with a high hand – діяти владно.

Проаналізувавши способи перекладу 100 ФО з соматичним компонентом, відібраних з «Англо-українського фразеологічного словника», ми отримали наступні результати: 43 ФО перекладено описово, 25 – з використанням аналогу, 24 - з використанням еквіваленту, 8 – шляхом калькування.

Отже, у перекладацькій практиці застосовуються 4 основні варіанти перекладу ФО з соматичним компонентом: еквівалент, аналог, калька та описовий переклад. Варто зазначити, що представлене слово-компонент може не завжди зберігатися у мові-перекладу. У таких випадках перекладачу варто зосередитися на контексті виразу та пошуку відповідника. Доцільно приділити увагу передачі не тільки сенсу ФО, а її образності та експресивності.

Література

Баранцев К. Т. Англо-український фразеологічний словник : 2-ге видання, виправлене. Київ : Знання, 2005. 1056 с.

Барвіна Н. О. Семантико-культурологічні особливості соматичної фразеології. *Вісник Запорізького національного університету. Філологічні науки.* 2012. № 1. С. 44-48. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vznu_fi_2012_1_10 (дата звернення: 27.10.2024)

Бондар О.В. Фразеологізми в англійській мові. Проблема перекладу фразеологізмів. *Збірник тез доповідей V Всеукраїнської науково-практичної конференції «Інноваційні тенденції підготовки фахівців в умовах полікультурного та мультилінгвального глобалізованого світу»*. 2020. URL: https://er.knutd.edu.ua/bitstream/123456789/15228/1/ITPF2020_P449-452.pdf (дата звернення: 27.10.2024)

Нагорна М. Основні шляхи перекладу фразеологізмів українською мовою. *Наука. Освіта. Молодь.* 2016. № 2. С. 47–48. URL: https://library.udpu.edu.ua/library_files/stud_konferenzia/2016_2/16.pdf (дата звернення: 27.10.2024)

Сога Л. В. Переклад фразеологізмів: підходи та методи передачі значень. *XVIII Міжнародна науково-практична конференція "Theoretical and applied aspects of the development of science"*. Більбао, Іспанія. 2023. С. 348-349. URL: https://isg-konf.com/theoretical-and-applied-aspects-of-the-development-of-science/ (дата звернення: 27.10.2024)

Чаєнкова О. К. Фразеологічні одиниці з соматичним компонентом голова (на матеріалі української, турецької та англійської мов). *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Соціальні комунікації. Порівняльно-*

історичне і типологічне мовознавство. 2020. Том 31 (70) №24. 3. С. 141–146. URL: https://doi.org/10.32838/2663-6069/2020.2-3/24 (дата звернення: 27.10.2024)
Черней Д. В. Труднощі та способи перекладу англомовних фразеологізмів. *Закарпатські філологічні студії 1 (Вип.10).* 2019. 12, 2019. С.138-141. URL: https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2019.10-1.27 (дата звернення: 27.10.2024)

СЕДЧЕНКО О. О.
Запорізький національний університет
Наук. кер.: к.ф.н., доц. Запольських С. П.

ЛІНГВІСТИЧНІ ТРУДНОЩІ ТА СТРАТЕГІЇ ПЕРЕКЛАДУ МУЛЬТИПЛІКАЦІЙНОГО СЕРІАЛУ “MONSTER HIGH” УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ

Переклад мультфільмів є складним завданням, що вимагає врахування багатьох аспектів: культурної адаптації, збереження гумору, стилістичної відповідності та індивідуальності персонажів. Як зазначають Юджин Найда, Гідеон Турі та Пітер Ньюмарк, успішний переклад повинен бути адекватним, прийнятним, функціональним і природним для цільової аудиторії.

Основні правила перекладу мультфільмів:

1. Локалізація: адаптація тексту до культурних особливостей аудиторії [Nida 1964, с. 143]. Наприклад, використання знайомих глядачам культурних явищ чи сленгу.

2. Збереження гумору: переклад каламбурів, гри слів та жартів із врахуванням динамічної еквівалентності, яка дозволяє досягти схожого ефекту [Toury 1995, с. 215].

3. Узгодження зі звучанням: синхронізація тексту з рухом губ персонажів при озвучуванні.

4. Збереження характерів персонажів: мова кожного героя має відображати його індивідуальність і стиль спілкування.

5. Робота з назвами та термінами: перекладачі часто використовують як транскрипцію, так і адаптацію залежно від контексту [Newmark 1988, с. 34].

Серіал Monster High створює особливі виклики для перекладачів через насиченість сленгом, грою слів і культурними посиланнями. Юджин Найда підкреслював важливість динамічної еквівалентності для адаптації гумору й емоційних діалогів. Крім того, Гідеон Турі акцентував на необхідності

врахування мовних і культурних норм цільової аудиторії.

Приклади лінгвістичних труднощів та стратегії їх вирішення:

1. Гра слів у назвах серій.

“Jaundice Brothers” (S1E1): назва пародіює гурт Jonas Brothers і водночас відсилає до медичного терміну jaundice (“жовтяниця”). Український переклад “Жондіс Бразерс” зберігає звучання, але не передає контексту. Можливий варіант: “Жовті брати” або “Жовтушні брати”.

“Talon Show” (S1E2): назва об’єднує talon (“кіготь”) і talent show (“шоу талантів”). Переклад “Шоу талантів” зберігає основну ідею, але втрачає моторошний підтекст. Альтернатива: “Кігтисте шоу” або “Шоу пазуристих талантів”.

“Fear Squad” (S1E3): англійська назва грає зі словами cheer squad (“команда підтримки”) і fear (“страх”). Переклад “Упирлідерки” вдало передає гру слів та тематику серіалу.

2. Сленг і культурні реалії.

Фраза Лагуни: “Shaka!” У перекладі слово збережено без змін “Шака!”, що вдало підкреслює автентичність серфінгової культури.

3. Гумор і гра слів.

Фраза Клодін: “…my clothes aren’t the only things that are fierce during the full moon.” Переклад: “…коли місяць у повні агресивне не тільки моє вбрання.” Для підсилення гумору можна використати: “…на повний місяць скажене не лише моє вбрання” або ”…з повним місяцем дичавіє все, навіть мій гардероб”.

4. Індивідуальність персонажів через мову.

Гулія: говорить “зомбі-мичанням”, що викликає комічний ефект. Фраза Френкі: “Wow, that was pretty deep, Ghoulia.” Гумор полягає в іронічній реакції на “глибокий” зміст звуків, які насправді не містять чітких слів. Переклад: “Оввa, це було щиро, Гуліє.” Український варіант підкреслює щирість, яку Френкі “чує” в словах Гулії, зберігаючи оригінальний задум гумору. А також використовує слово “щиро” замість буквального перекладу deep (“глибоко”), щоб адаптувати фразу до української мовної культури. Альтернатива: “Отакої, Гуліє, це майже філософія!”.

Переклад Monster High українською мовою вимагає врахування культурних, мовних і стилістичних особливостей аудиторії. Використання принципів еквівалентності, адекватності й прийнятності дозволяє створити переклад, який є точним, природним і привабливим для глядачів.

Література

Школа монстрів. 2010. URL:

https://www.youtube.com/watch?v=hoX7Wi1VDnI&list=PLSy9wEWvbyWU7Mm_h6ofS3VvUOcjNtgol&index=13.
Monster High, dir. by S. Sacks, 2010. URL: https://www.youtube.com/watch?v=YYq5DkJouSk&t=440s.
Newmark P. Approaches to Translation. New York : Prentice Hall International, 1988. 199 p.
Nida E. Toward a Science of Translating. Netherlands : Leiden, 1964. 331 p.
Toury G. Descriptive Translation Studies – and beyond. Amsterdam : John Benjamins Publishing Company, 1995. 322 p.

СКАБАЛА Д. О.
Запорізький національний університет
Наук. кер.: к.ф.н., доц. Запольських С. П.

ПЕРЕКЛАД АРТИЛЕРІЙСЬКОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ УКРАЇНСЬКОЮ

Останні роки в Україні показали, наскільки важливою є чітка та зрозуміла військова термінологія для забезпечення успішної комунікації як у межах збройних сил, так і з міжнародними партнерами. Переклад військових термінів, особливо в такій спеціалізованій галузі, як артилерія, має значні виклики через технічну специфіку, унікальні мовні особливості та культурні відмінності. Наше дослідження має за мету розглянути основні труднощі перекладу артилерійської термінології з англійської на українську, а також способи їх подолання.

Загальною проблемою є той факт, що військова термінологія є багатогранною та часто контекстуально залежною [Балабін 2018; Prokopenko, Chuprina 2020]. У випадку з артилерією, терміни можуть описувати як технічні характеристики зброї (калібр, тип снарядів, дальність), так і тактичні поняття, які стосуються маневрів, позицій та дій під час бою.

Одним з викликів є те, що артилерійські терміни описують конкретні технічні параметри або функції, які не мають точних відповідників в українській мові. Наприклад, термін *fuze* – 1. запал, вогнепровідний шнур, ґніт; 2. снарядна трубка, зривник, детонатор [АУСВТ]. Терміни в українській мові не завжди охоплюють усі функції та різновиди *fuze*, які можуть бути механічними, електронними або радіолокаційними. Саме в англомовному контексті *fuze* часто вживається для опису багатофункціональних пристроїв, що визначають момент

вибуху снаряда, і цей термін має відмінності у порівнянні з українськими аналогами.

Іншою проблемою є культурні відмінності, адже термінологія військової справи в англомовних країнах може відображати не тільки технічні особливості, але й певну специфіку культури та традицій, які не завжди мають прямі аналогії в українській армії. До того ж, в англійській мові іноді один і той самий термін має декілька варіантів залежно від контексту (наприклад, *artillery shell* та *round* можуть описувати один і той самий об'єкт, але використовуються в різних ситуаціях). *Artillery shell* – це більш специфічний термін, який зазвичай використовується для позначення артилерійських снарядів, тобто боєприпасів, що стріляються з великокаліберних артилерійських систем (гармат, гаубиць тощо). *Shell* може вказувати на боєприпас, який має корпус і вибухову частину, і в більшості випадків передбачає боєприпас, що має велику кількість вибухових речовин або фрагментів для ураження цілей [АУСВТ]. *Round* – це більш загальний термін, що вживається для позначення будь-якого боєприпасу, який можна використати в гарматі чи іншій вогнепальної зброї. Це може бути як артилерійський снаряд, так і боєприпас для меншої зброї, наприклад, патрон для гвинтівки. У контексті артилерії, *round* зазвичай описує один боєприпас (наприклад, один снаряд, який завантажується в гармату) [АУСВТ].

Щоб забезпечити коректність та адекватність перекладу військової термінології, необхідно враховувати кілька важливих принципів. Першочерговим завданням перекладу є збереження точності термінів, особливо якщо вони мають практичне застосування на полі бою. Це важливо для того, щоб військові та технічні фахівці могли однозначно розуміти значення термінів. Наприклад, *high-explosive shell* – осколково-фугасний снаряд [АУСВТ].

Артилерійські терміни мають бути зрозумілими для тих, хто ними користується, незалежно від рівня освіти або досвіду. Це означає, що складні терміни бажано перекладати простими та інтуїтивно зрозумілими словами. Також важливою є уніфікація термінів, тобто військова термінологія повинна бути уніфікованою, щоб уникнути плутанини під час бойових дій.

Сучасні технології, зокрема, системи автоматичного перекладу та спеціалізовані словники, можуть значно полегшити процес перекладу. Існують онлайн-платформи, які надають доступ до баз даних військової термінології, де можна знайти узгоджені переклади для багатьох термінів [АУСВТ]. Використання подібних інструментів може забезпечити не тільки точність перекладу, але й пришвидшити процес.

Отже, переклад військової артилерійської термінології з англійської мови

українською є складним, але надзвичайно важливим завданням. Для того, щоб забезпечити ефективне спілкування і взаєморозуміння в армії, перекладачі мають прагнути до максимальної точності, враховувати культурні та функціональні особливості термінів, а також використовувати сучасні технології для підтримки процесу перекладу.

Література

(АУСВТ) Англо-український словник військової термінології, скорочень та абревіатур. URL: https://milword.net/ (дата звернення: 27.11.2024)

Балабін В. В. Теоретичні засади військового перекладу в Україні. Київ: Логос, 2018.

Prokopenko A., *Chuprina* I. Translation Strategies of the Ukrainian Military Terminology on the Basis of English Media Discourse. *Philological Treatises*. 2020. 10(4). P. 62-
67. URL: https://doi.org/10.21272/https://doi.org/10.21272/Ftrk.2018.10(4)-8 (дата звернення: 02.12.2024)

СКІБІНА Ю. О.
Запорізький національний університет
Наук. кер.: к.ф.н., доц. Бережна М. В.

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ВЛАСНИХ НАЗВ У ВІДЕОІГРАХ ДЛЯ ДІТЕЙ (НА МАТЕРІАЛІ ІГОР *CASTLE CATS* ТА *DUNGEON DOGS)*

Власні назви відіграють важливу роль у житті та присутні в різних його сферах. Через поширеність і багатогранність цього явища питання особливостей і способів адекватного перекладу власних назв є актуальним для сучасного перекладознавства.

Дослідженням власних назв (онімів) займається ономастика – розділ мовознавства, що вивчає власні імена, їх функціонування в мові й суспільстві, закономірності їх утворення, розвитку та перетворень [Зубко 2007, с. 262]. Власні назви (оніми) – це слова або словосполучення, які позначають індивідуальні об’єкти. На відміну від загальних назв, що об’єднують ряд однотипних об’єктів, власні назви навпаки індивідуалізують певний об’єкт, виокремлюючи його з класу подібних [Енциклопедія 2005].

Серед власних назв розрізняють: назви географічних об’єктів (топоніми), особові імена (антропоніми), назви божеств та міфічних істот (теоніми,

міфоніми), клички тварин (зооніми), назви проміжків часу й подій (хрононіми), назви організацій і суспільних об'єднань (ергоніми), а також назви предметів матеріальної й духовної культури (хрематоніми) й інші типи онімів [Енциклопедія 2005].

В художній ономастиці власні назви можуть виконувати номінативну, ідеологічну, характеристичну, естетичну та символічну функції [Вербич 2008, с. 54]. За допомогою власних назв створюють експресивні ефекти: наприклад, форма імені може охарактеризувати героя, а збіг імені персонажа з міфологічним чи історичним може надати твору додаткового смислового та емоційного навантаження [Олійник 2001, с. 21].

Оскільки власні назви відіграють суттєву роль у мистецтві (фільмах, книгах, іграх тощо), їх якісний переклад важливий для збереження інформації, закладеної в оригіналі. Зазвичай виділяють чотири основні способи перекладу власних імен: транслітерацію, транскрипцію, калькування та транспозицію, а також можливі комбінації цих прийомів [Кликова 2017, с. 162].

Метою роботи є дослідження використання англійських власних назв та найбільш продуктивних способи їхнього перекладу українською мовою на матеріалі дитячих відеоігор *Castle Cats* та *Dungeon Dogs*.

В обраних для аналізу відеоіграх, розрахованих на дитячу аудиторію, зустрічаємо велику кількість персонажів. Серед них як носії типових імен, так і персонажі з іменами, що мають характеристичну функцію або експресивне забарвлення.

У більшості випадків основними засобами перекладу власних назв (зокрема, імен) є транскрипція й транслітерація. Якщо власна назва вже відома носіям мови перекладу, зберігається її традиційна, усталена форма [Кликова 2017, с. 162]. Транслітерація полягає у відтворенні кожної літери оригіналу графемами мови перекладу, а транскрипція — у відтворенні звучання.

Розглянемо використання транскрипції та транслітерації на прикладі імен персонажів із *Castle Cats* та *Dungeon Dogs*.

Транслітерація:

Англ.: Rita — Укр.: Ріта

Англ.: Amanda — Укр.: Аманда

Англ.: Anna — Укр.: Анна

У цих випадках транслітерування повністю зберігає написання імені, лише замінюючи літери оригіналу на відповідні літери мови перекладу.

Транскрипція:

Англ.: Angela — Укр.: Анджела

Англ.: Shaun — Укр.: Шон

Англ.: Halley — Укр.: Хейлі

Транскрипція передає звучання оригінального імені, при цьому така стратегія є виправданою, коли йдеться про загальновідомі власні назви без особливого контексту чи додаткового авторського задуму.

Для імен, які виконують характеристичну функцію або мають експресивне забарвлення, доцільно застосовувати калькування — заміну слів та словосполучень оригіналу їх еквівалентами мовою перекладу:

Англ.: Fang — Укр.: Ікло

Англ.: Snowball — Укр.: Сніжок

Англ.: Cupcake — Укр.: Кексик

Англ.: Emerald — Укр.: Смарагд

Англ.: Angel — Укр.: Янгол

У цих прикладах калькування передає зміст, характеристику або функціональне навантаження імені, роблячи його зрозумілим та інформативним для реципієнта.

Крім цих прийомів, можливі й комбіновані стратегії. Зокрема, можна поєднувати калькування з транспозицією (зміна частини мови):

Англ.: Wetbeard — Укр.: Мокробородий (іменник beard → прикметник «мокробородий»)

Англ.: Redmane — Укр.: Червоногривий (іменник mane → прикметник «червоногривий»)

Також можна поєднувати калькування з транскрипцією/трансліцією, коли частину імені перекладають, а частину транскрибують:

Англ.: Magic Mia — Укр.: Чарівна Мія

Англ.: Beelinda — Укр.: Бджолінда

Таким чином, проаналізувавши особливості перекладу власних назв на матеріалі дитячих відеоігор *Castle Cats* та *Dungeon Dogs*, можна зробити висновок, що існує широкий спектр перекладацьких прийомів: трансліцація, транскрипція, калькування, транспозиція та їх комбінації. Вибір конкретної стратегії залежить від контексту, функцій та призначення власної назви. Завдяки вдалому добору перекладацьких засобів забезпечується якісне відтворення оригінальної інформації, збереження функціонального й естетичного навантаження власних назв, а також доступність для цільової аудиторії.

Література

Вербич С. О. Сучасна українська онімна лексика: функціональний аспект. *Вісник НАН України*. 2008. № 5. С. 54–60.

Енциклопедія сучасної України. Власні назви (оніми). Масенко Л. Т. НАН

України, НТШ. К.: Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2005. URL: https://esu.com.ua/article-35126
Зубко А. Українська ономастика : здобутки і проблеми. Київ : Інститут історії України НАН України, 2007. С. 262-281.
Кликова Г. І. Методи перекладу власних назв німецькою мовою. *Тези доповідей XVII Міжнародної науково-практичної конференції молодих учених і студентів*: [у 2-х т.]. Т. 2. Національний авіаційний університет. Київ : НАУ, 2017. С. 162-163.
Олійник Т. С. Семантичні та функціональні характеристики символічних власних імен в сучасній англійській мові : автореф. дис. канд. філол. наук : 10.02.04 – германські мови. Київ, 2001. 21 с.

СКРИПАК С. О.
ІННІ ім. Ю. М. Потебні
Запорізького національного університету
Наук. кер.: к.ф.н., доц. Мосієвич Л. В.

ПЕРЕКЛАД АНГЛОМОВНИХ ЛЕКСИЧНИХ ІННОВАЦІЙ З КІБЕРБЕЗПЕКИ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ

Кібербезпека стрімко розвивається на тлі сучасних політичних та економічних процесів. Термінологія кібербезпеки активно формується в англійській мові, постійно збагачуючись неологізмами. У зв’язку з цим переклад таких термінів українською мовою залишається надзвичайно актуальним. Під неологізмами ми розуміємо слова й словосполучення, які носії літературної мови окремого національного варіанта сприймають як нові [Зацний 2007, с. 4]. Проблемою перекладу неологізмів є те, що вони не зафіксовані в словниках. Через це перекладачам доводиться самостійно визначати значення та відповідники таких термінів, враховуючи контекст використання, що ускладнює забезпечення адекватності перекладу. Наприклад, онлайн-словник Microsoft Terminology Search не фіксує досліджувані нами терміни.

Основними стратегіями перекладу цих лексичних одиниць, за В. І. Карабаном, є:

1) транскодування: передача графічної чи звукової форми (транскрипція, транслітерація);

2) калькування: дослівний переклад складових терміна;

3) контекстуальна заміна: адаптація терміна під контекст;

4) смисловий розвиток: спрощення складних термінів шляхом видалення зайвої, очевидної інформації;

5) описовий переклад: передача змісту через визначення [Карабан 2004, с. 279].

Але велика кількість неологізмів є складними термінами, при перекладі яких, згідно з В. І. Карабаном, потрібно розбити процес на два етапи: аналітичний, і синтетичний. Де аналітичний включає розбив терміна на компоненти (слова й словосполучення), а синтетичний – вибудовування терміна мовою перекладу [Карабан 2004, с. 383].

У дослідженні надаються визначення деяких неологізмів з кібербезпеки та приклади їх вживання україномовному Інтернет-контенті, порівнюються переклади лексичних інновацій українською мовою машинними перекладачами (Google Translate, DeepL) та пропонується власний переклад.

Розглянемо приклади за схемою: значення – вживання – переклад Google Translate, DeepL, власний переклад.

Deepfake описує вид інтернет-шахрайства, у якому штучний інтелект використовується для створення неправдивих матеріалів. В інтернет-контенті термін вживається через транскодування: ***Діпфейки*** *безпосередньо звертаються до кожного інстинкту людської природи та емоції* [Кусий 2021]. Google Translate взагалі не перекладає його, зберігаючи автентичне написання: *deepfake*. DeepL перекладає дослівно: *глибока підробка*. На нашу думку, фраза *глибока підробка* звучить занадто буквально і не передає специфіки технології, яка стоїть за цим явищем. Саме тому запропонований нами термін *нейронна підробка* краще пояснює зв'язок між технологією (нейронними мережами) та кінцевим результатом (фальсифікацією).

Techlash описує сильне негативне почуття серед групи людей як реакцію на новітні технології: ... *звіт Dentsu Aegis Network показує, що в довгостроковій перспективі існує загроза «техлеша»*... [Як брендам перейти від techlash до techlove?]. *Techlash* є телескопією від *Tech* (технології) та *Backlash* (протистояння, негативна реакція). Google Translate взагалі не перекладає його, зберігаючи автентичне написання – *Techlash*. DeepL перекладає через транслітерацію – *техлаш*. Найбільш точним перекладом, на нашу думку, є калькування *Негативна реакція на технології*.

Наступний неологізм, **AI washing,** це маркетинговий прийом, коли продукт чи послугу неправдиво або перебільшено позиціонують як такі, що базуються на технологіях штучного інтелекту. *AI* – абревіатура *Artificial Intelligence* і *washing* в значенні *відмивання.* Google Translate перекладає як *AI*

прання, DeepL – *Мийка зі штучним інтелектом.* Обидва переклади, на нашу думку, не є коректними, оскільки ігнорують контекст і переносне значення слів. Ми пропонуємо описовий переклад: *маркетингова спекуляція щодо штучного інтелекту.* Попри громіздкість, цей варіант є точним і зрозумілим у будь-якому контексті. Якщо перекласти за аналогією «відмивання грошей» – *відмивання ШІ,* то це потребує додаткового контексту для точного розуміння.

Отже, дослідження перекладу неологізмів показало, що машинні перекладачі надають перевагу калькуванню та транскодуванню, що може обмежувати зрозумілість термінів для ширшої аудиторії через високий ризик хибного тлумачення. Власний переклад враховує необхідність забезпечення зрозумілості для пересічного читача, саме тому в деяких випадках пропонується контекстуальна заміна або описовий переклад.

Література

Зацний Ю. А. Сучасний англомовний світ і збагачення словникового складу. Львів : ПАІС, 2007. 228 с.

Карабан В. І. Переклад англійської наукової і технічної літератури. Граматичні труднощі, лексичні, термінологічні, та жанрово-стилістичні проблеми : навч. посібник. 4-те вид. Вінниця : Нова Книга, 2004. 576 с.

Кусий А. Діпфейки: як розпізнати та захиститися? URL: https://netfreedom.org.ua/article/dipfejki-yak-rozpiznati-ta-zahistitisya (дата звернення: 16.10.2024).

Як брендам перейти від techlash до techlove? URL: https://adsider.com/ua/yak-brendam-pereyty-vid-techlash-do-techlove-doslidzhennia-dentsu-aegis (дата звернення: 16.10.2024).

ТКАЧОВА Є. Г.
Запорізький національний університет
Наук. кер.: к.ф.н., доц. Хацер Г. О.

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ТЕКСТІВ ЖАНРУ ТРИЛЕР (НА ПРИКЛАДІ РОМАНУ ҐІЛЛІАН ФЛІНН “GONE GIRL“)

Переклад художніх текстів, особливо в жанрі трилеру, є складним процесом, який потребує не лише мовних знань, а й розуміння культури та психології читача. Жанр трилера в літературі характеризується динамічністю сюжетів, напруженою атмосферою, глибокою психологічною картиною

характерів. Це ускладнює завдання перекладача, який повинен передати не лише мовні нюанси, але й емоційний і культурний контекст оригінального тексту.

Роман Гілліан Флінн «Gone Girl» («Зникла» у перекладі українською) є яскравим прикладом сучасного трилера, який вимагає від перекладача вміння передати атмосферу, ритм і емоційний фон твору. У процесі аналізу було використано підходи, описані в працях В. А. Глушко [Глушко 2010], M. Baker [Baker 2011] та інших дослідників. Робота Г. Флінн «Gone Girl» характеризується багатошаровістю сюжету та глибокою психологізацією персонажів. Роман досліджує та глибоко аналізує такі теми, як маніпуляція, довіра, соціальні стереотипи і темні сторони людського характеру. Завдяки стилю письменниці, яка робить акцент між двома головними героями, авторка вдало створює атмосферу невизначеності, яка до останньої миті тримає читача в напрузі.

У ході аналізу було виокремлені наступні характерні риси твору та особливості їх передачі українською мовою:

1. Особлива структура тексту для створення напруги. «Gone Girl» побудована на паралельних сюжетних лініях та ретроспективі, що допомагає створити напругу. Завдання перекладача полягає у збереженні такої побудови, щоб передати оригінальний наратив. Наприклад:

It was the anniversary of the day my wife disappeared [Flynn 2012, с. 17]. – *Це була річниця дня, коли зникла моя дружина* [Флінн 2017, с. 18].

Це речення несе подвійне значення: воно одночасно є інформаційним і створює напругу, яка наростає далі по мірі розвитку сюжету.

2. Авторка широко використовує уривчасті речення. Це пояснюється тим, що короткі, уривчасті речення є важливим стилістичним прийомом у трилерах, адже вони відтворюють тривогу та психологічний дискомфорт. Наприклад:

There was something off. Something that didn't fit [Flynn 2012, с. 48]. – *Щось було не так. Щось не вкладалося в логіку* [Флінн 2017, с. 49].

При перекладі використовуються конкретизація – *«something that didn't fit»* передано через більш конкретну форму *«не вкладалося у логіку»,* що робить його більш зрозумілим для українського читача. Також перекладач використовує емфатизацію – збереження інтонаційної структури речення.

3. Збереження емоційної насиченості і психологічної глибини монологів персонажів одночасно передаючи культурні особливості американського середовища. Перекладач повинен зберегти їхню емоційну насиченість і психологічну глибину:

Nick Dunne. The day of [Flynn 2012, с. 121]. – *Нік Данн. Той самий день* [Флінн 2017, с. 122].

Вираз *«the day of»* є англомовною ідіоматичною конструкцією, яка передбачає конкретний день, що пов'язаний із конкретною подією. В українському перекладі зроблено адаптацію до природної стилістики мови.

4. Широке використання метафор і порівнянь, при перекладі яких здійснюється пошук аналогічних образів в українській мові. Наприклад:

He was as quiet as a church mouse [Flynn 2012, с. 201]. – *Він був тихий, як миша під віником* [Флінн 2017, с. 202].

Англійський ідіоматичний вираз *«as quiet as a church mouse»* має культурне коріння, яке не є притаманним для українського читача. У перекладі використано український відповідник *«миша під віником»*, який передає те ж саме значення, що й оригінал. Також перекладач використовує стилістичну адаптацію при якій зберігається простота й метафоричність оригіналу й використовується образ, що відповідає стилю і культурним уявленням мови перекладу.

5. Г. Флінн віддає перевагу грі слів, іронії та сарказму, які викликають певні труднощі при перекладі тексту. Розглянемо приклад:

Nick thought his wife was a saint, but saints can be pretty vicious too [Flynn 2012, с. 89]. – *Нік вважав свою дружину святою, але й святі можуть бути досить жорстокими* [Флінн 2017, с. 90].

Переклад точно передає зміст оригіналу, стилістично адаптуючи його до української мови. Так, оригінальна конструкція *«saints can be pretty vicious too»* у перекладі адаптована через додавання слова «досить», яке підсилює зміст і додає емоційності, яка властива українській мові.

Таким чином, переклад трилерів, таких як «Gone Girl», є складним процесом, що вимагає врахування багатьох аспектів – від структури тексту до передачі психологічного стану героїв, культурних реалій, стилістичних особливостей та іронії. Успішний переклад забезпечує збереження атмосфери оригінального тексту та його емоційного впливу на читача.

Література

Глушко В. А. Переклад художніх творів : теорія та практика. Київ : Видавництво НАН України, 2010. 125 с.

Флінн Г. Зникла. Київ : КМ-Букс, 2017. 480 с.

Baker M. In Other Words: A Coursebook on Translation. London : Routledge, 2011. P. 56-78.

Flynn G. Gone Girl. New York : Crown Publishing Group, 2012. 419 p.

ФЕДОРЕНКО Н. А.
Національний університет «Одеська політехніка»
Наук. кер.: к.ф.н., доц. Мітіна О. М.

ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНІ ТРАНСФОРМАЦІЇ В УКРАЇНСЬКОМУ ПЕРЕКЛАДІ «КЕНТЕРБЕРІЙСЬКИХ ОПОВІДЕЙ» ДЖЕФФРІ ЧОСЕРА (ПЕРЕКЛАД МАКСИМА СТРІХИ)

Переклад «Кентерберійських оповідей» Максима Стріхи — це важливий етап у адаптації класичних текстів світової літератури до українського контексту. Важливим аспектом цієї роботи є лексико-семантичні трансформації, які дозволяють передати особливості середньоанглійської мови та оригінального стилю Чосера, зберігаючи їх автентичність та глибину.

Джеффрі Чосер, один з найбільш впливових авторів середньовічної Англії, створив текст, що має свою специфіку як з мовної, так і з культурної точки зору. Оригінальний текст «Кентерберійських оповідей» написаний середньоанглійською мовою, яка значно відрізняється від сучасної англійської, не лише лексично, але й структурно [Oxford Guides 2023]. Середньоанглійська мова використовує численні архаїзми, диалектизми та особливості фразеології, які потребують обережної трансформації в український контекст [Блум 2007, с. 122; Стріха 2016, с. 2].

Максим Стріха, як перекладач, обрав стратегію збереження автентичності тексту через використання архаїзмів та старомодних конструкцій української мови, що дозволяє передати середньовічний дух оригіналу. Такий підхід не лише зберігає поетичний стиль Чосера, але й додає глибини в передачі соціальних, культурних і філософських аспектів тексту [Стріха 2016, с. 3].

Ключовими лексико-семантичними трансформаціями в перекладі є адаптація термінів, що мають культурну або історичну специфіку. Так, у перекладі назви святинь, соціальних титулів, звичаїв та інших культурних реалій Стріха вживає відповідники, які найбільш точно передають значення оригіналу в контексті української культури. Проте, не завжди можна знайти точні еквіваленти, тому перекладач часто вдається до пояснень чи описів.

Особливої уваги заслуговують персонажі «Кентерберійських оповідей», кожен з яких має свою унікальну роль і стиль мовлення. Наприклад, образ Жінки з Бату — однієї з найколоритніших персонажок Чосера, яка втілює феміністичні ідеї в середньовічному контексті. Її лексика сповнена гумору та сарказму, що відображає не лише її індивідуальність, але й ставлення до соціальних норм того часу [Стріха 2016, с. 85]. У перекладі Стріхи цей

персонаж набуває додаткового значення завдяки передачі не тільки лексичних особливостей, а й глибини її аргументації, де питання шлюбу і жіночої сексуальності розглядаються через релігійні та соціальні аспекти [Стріха 2016, с. 83].

Іншим важливим моментом є переклад сатиричних елементів тексту, зокрема в образі Продавця реліквій, персонажа, який є уособленням корупції і лицемірства. Тут перекладач використовує специфічні мовні прийоми для того, щоб підкреслити цинізм та лицемірство цього персонажа через лексичні засоби, що також допомагає зберегти сатиричний тон оригіналу.

Крім лексико-семантичних трансформацій, важливим аспектом є адаптація культурних реалій середньовічної Англії для українського читача. Оскільки багато з тем і образів, присутніх у «Кентерберійських оповідях», можуть бути чужими чи малозрозумілими сучасному українському читачеві, Стріха вирішує ці проблеми через використання пояснень, а також через введення деяких адаптованих реалій, що відображають схожі соціальні структури та звичаї в Україні.

Також, важливою є адаптація ритмічної структури віршованих оповідей, що є значною частиною перекладацької роботи. Оскільки оригінальний текст Чосера використовує п'ятистоповий ямб з героїчним куплетом, Стріха зберігає цей ритм, але іноді використовує інші поетичні форми, щоб відобразити гнучкість і багатогранність оригінального стилю. [Oxford Guides, 2023].

Переклад Максима Стріхи не є лише лінгвістичною адаптацією, він є також культурним мостом, що з'єднує дві різні епохи та культури. Перекладач використовує всі можливі засоби для того, щоб читач відчув іронію, гумор, трагізм і глибину оригінального тексту, в той час як зберігається наукова точність і літературна елегантність. Саме тому цей переклад є не тільки важливим для розуміння середньовічної англійської літератури, але й важливим для розвитку українського перекладацького мистецтва.

Переклад «Кентерберійських оповідей» Максима Стріхи є важливим кроком у розвитку української літератури і перекладу. Лексико-семантичні трансформації, культурна адаптація та збереження поетичної структури оригіналу дозволяють українському читачеві отримати доступ до тексту, який є не лише частиною світової літературної спадщини, але й важливим джерелом для розуміння соціальних і культурних процесів середньовічної Англії.

Література

Блум Г. Західний канон: книги на тлі епох (Пер. з англ. під заг. ред. Р. Семківа.) Київ : Факт, 2007. 720 с.

Стріха М. Передмова до українського перекладу «Кентерберійських оповідок» Джеффрі Чосера. *Перекладацькі та інтермедіальні проекції ренесансних творів.* Київ : Видавництво Київського університету, 2016. С. 37.
Стріха М. Джеффрі Чосер і його Жінка з Бату. *Всесвіт*. 2016. №10. С. 83–88.
Чосер Д. Кентерберійські оповідки (Пер. з англ. М. Стріхи.) Київ : А-ба-ба-га-ла-ма-га, 2020. 400 с.
Oxford Guides to Chaucer: The Canterbury Tales / Ed. S. Ellis. Oxford : Oxford University Press, 2023. URL: https://academic.oup.com/book/46796

ЧИЖИКОВА Н.
Ризький технічний університет, Латвія
Наук.кер.: д.п.н., проф. Каніболоцька О. А.

STUDY OF MOVIE TITLE ADAPTATION FROM ENGLISH TO SPANISH AND TURKISH

Nowadays movie title adaptation has started to play a more vital role than ever due to the globalization of recent centuries. A movie title doesn't stop at representing the movie or the idea behind the movie, in some cases it can even define a certain culture or a part of it. Transferring these movie titles and their characteristics from English into the target languages as Spanish and Turkish, which have different language typologies, involves linguistic, cultural, and marketing considerations. Hence, the linguist adapting the movie or recreating it for the target audience must possess certain skills and an understanding of movie title functions.

Movie titles possess three functions that they must fulfil to reach success; informational, marketing, and aesthetic function [Xuedong 2014, p. 134]. The informational function represents the ability of the movie title to exhibit the content of the movie in several words. The marketing function is the ability to drive interest in the movie, while the aesthetic function involves creating an attractive and visually pleasing title. Even though, finding a movie title fulfilling the requirements of all functions may be a hard task and, in some cases, even a subjective opinion, an example that "failed" to meet all the requirements can be provided. One of the brightest examples is the translation of the movie title [Kanibolotska 2024, p. 112] «*Beverly Hills Ninja*» which was translated as «*La salchicha peleona*» (Bald Salami) to Spanish. This movie title adaptation fails to meet the requirements of informational function due to failing to represent the content of the movie, the aesthetic function due to repelling the audience, and finally the marketing function because of not being

attractive to viewers.

Furthermore, movie title adaptations face two main approaches [Wenfen 2010] domestication and foreignization. As mentioned before one of the hardships encountered by translators during movie title adaptation is the cultural difference between the audiences. Overcoming this hardship may be manifested in the form of these approaches. Domestication is a more target-oriented approach that concentrates on the target audience. It can alter the movie title completely to make it more understandable for the target audience. Whereas foreignization is source-oriented and focuses on preserving the source text, in other words, the original movie title. Both have their disadvantages, foreignization can translate a movie title in a way that it will be extremely foreign to the target language, while domestication can completely delete the culture and meaning behind the source title.

The argument of which approach being the best among linguists continues to this day, however, the one certain thing is that most movie title adaptations are target-oriented, made with a domestication approach. As a case in point, the movie title «*The Godfather*» was translated to «*Baba (The Godfather)*» into Turkish, meaning «Father (The Godfather)». By using cultural equivalent and zero translation procedures, the translators achieved a target-oriented adaptation. Due to the culture of the target audience, Turkish people, the movie title wouldn't be perceived well, breaking the marketing function, it was translated literally. Instead, the translator used domestication to enhance the possibility of the movie to performed amongst the target audience.

The translation procedures [Vinay 1995] used in movie title adaptation can vary to a great extent. Nevertheless, considering the fact that most of the movie title adaptations are performed using a domestication approach [Kanibolotska 2024, p. 112] the most used translation procedures are target-oriented ones such as paraphrase, expansion, and modulation. They are followed by more source-oriented procedures such as literal translation and zero translation, which is, unexpectedly, very common procedure. It can be seen in Spanish adaptations as «*Point Break (Sin límites)*», «*Blade Runner 2049*» and «*Pulp Fiction: Tiempos violentos*».

To conclude, because of the need to fulfil the requirement of movie title functions most of the movie title adaptations end up being target-oriented and performed by using domestication. Different natures of languages and their distinct language typologies also may cause hardships during adaptations, which can be overcome by using various translation procedures.

Literature

Kanibolotska O., *Chyzhykova* N., *Viļuma* J. Analysis of movie title translation from

english to spanish and Turkish. *Moderní aspekty vědy: LI. Díl mezinárodní kolektivní monografie*. Mezinárodní Ekonomický Institut s.r.o.. Česká republika : Mezinárodní Ekonomický Institut s.r.o., 2024. Str. 111-122.
Vinay J-P., *Darbelnet* J. Comparative Stylistics of French and English: A methodology for translation, 1995. URL: https://www.researchgate.net/publication/307725092_Vinay_J_P_J_Darbelnet_Comparative_Stylistics_of_French_and_English_A_Methodology_for_Translation
Wenfen Y. Brief Study on Domestication and Foreignization in Translation, 2010 URL: https://www.academypublication.com/issues/past/jltr/vol01/01/11.pdf
Xuedong S. The English Film Title Translation Strategies. 2014. URL: https://www.academypublication.com/issues/past/jltr/vol05/03/jltr0503.pdf

ШОКАРЄВА Д. О.
Запорізький національний університет
Наук. кер.: к.ф.н., доц. Бережна М. В.

ПРОБЛЕМИ ВІДТВОРЕННЯ ЗНИЖЕНОЇ ЛЕКСИКИ (НА МАТЕРІАЛІ ФІЛЬМУ *THE SUBSTANCE* ТА ЙОГО ПЕРЕКЛАДУ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ)

«Субстанція» (англ. *The Substance*) – англо-американо-французький феміністичний кінофільм у жанрі боді-горору, написаний та зрежисований Коралі Фаржею. У центрі сюжету – колишня відома акторка Елізабет Спаркл, яка, досягнувши п’ятдесятирічного віку, стикається з безжальністю індустрії до людей старшого покоління. Це спонукає її звернутися до *the Substance* (Субстанції) – речовини, що дає змогу створити кращу версію себе: молодшу, привабливішу, ідеальнішу. Фільм пропонує багато викликів для перекладача, одним з яких є відтворення стилістично-зниженої лексики. У перекладі спостерігаємо різні підходи до перекладу таких одиниць залежно від конкретної ситуації.

Українська письменниця, ілюстраторка, сценаристка та викладачка кінодраматургії Ірен Роздобудько вказує, що зі зростанням свободи суспільної думки українська література звільнилася від усталених канонів, що призвело до проникнення на її сторінки стилістично зниженої лексики з помітним експресивним забарвленням. Ця лексика – досить розгалужене явище, яке включає просторіччя, сленгізми, жаргонізми, вульгаризми тощо. Їй властиві пейоративні відтінки, а також емоційність, оцінність та експресивність.

Забарвлення таких слів може змінюватися під впливом контексту та інтонації [Вівчаренко 2016, с. 71].

Наприклад, у сцені телефонної розмови студійного боса Гарві оригінальна фраза *I don't care* могла б бути перекладена як «Мені байдуже» або «Мені начхати», але у фінальному варіанті звучить як «Мені наср*ти». Тобто в оригіналі йшлося про нейтральніший вираз байдужості (на межі розмовного мовлення), а український переклад використовує вульгаризм.

У деяких випадках, навпаки, знижена лексика пом'якшувалася. Приміром, фразу *Find every f*cking young girl in this f*cking town* у перекладі передали як «Знайди всіх молодих дівок у місті». Слово *f*cking* в обох випадках вилучено, а знижений стиль вдалося зберегти за допомогою слова «дівок» (*ім, ж., розм. Те саме, що дівчина*). У цій же сцені фразу *Oh, Oscar winner, my ass* перекладено як «О, Гос…, лауреатка Оскару». *My ass (slang, sometimes vulgar, indicates disapproval, disagreement, or disbelief, often with a tone of disregard, disdain, or disgust, referring to the buttocks)* замінили на «О, Гос…» (*у знач. виг. [о] господи - уживається для вираження подиву, нетерпіння, роздратування*); тобто за сенсом фрази, хоч український відповідник і не є вульгаризмом.

Ще один приклад: *This is network TV, not a f*cking charity* перетворено на «У нас тут телик, а не благодійна організація». Слово *TV* передано як «телик» для передачі розмовності, а *f*cking* знову вилучено. Аналогічно, при перекладі фрази *I need you for this show, and we will work around any mother, brother, f*cking sick puppy you need to take care of* вилучено *f*cking*, залишивши лише розмовний відтінок шляхом використання слів «вирішимо» та «там»: «Ти потрібна мені в цьому шоу, вирішимо з усіма мамами, братами і хворими цуциками, про яких ти там дбаєш».

Зустрічаються і зворотні випадки: в оригіналі *Come on, come get your f*cking Jurassic Fitness* перекладено як «Хочеш, к*рво, буде тобі, бл*ха, Фітнес Юрського періоду». Тут *f*cking* передали словом «бл*ха», а також додали «к*рво» для посилення емоційного забарвлення.

Часто в перекладі зберігається стилістичне навантаження оригіналу. Фраза *How the old b*tch has been able to stick around for this long, that's the f*cking mystery to me* перекладена «Велике диво, що стара к*рва стільки протрималась, просто, бл*ха, загадка якась». Англійські *b*tch* і *f*cking* адекватно передані українськими «к*рва» та «бл*ха», що мають подібне експресивне забарвлення. Інший приклад: *She's a selfish b*tch* перекладено «Вона егоїстичне стерво!», де «стерво» є розмовним словом зі схожою негативною конотацією.

Також цікавим є різноманіття відповідників до найуживанішого в оригіналі вульгаризму *f*ck* у різних контекстах: *I don't give a f*ck* – «Мені

наср*ти»; *F*ck! Watch out!* – «Бл*ха! Обережніше!»; *What the f*ck?* – «Якого х*я?»; *Get the f*ck out!* – «З'йбуй звідси, негайно!»; It's f*cking 503! – «Це номер 503, бл*ха!»; *F*ck off!* – «Пішов у п*зду!»; *Shut the f*ck up!* – «Стули, бл*ха, пельку!»

Отже, якщо в оригіналі часто повторюється те саме слово (*f*ck* у різних формах), то український переклад пропонує значно ширший добір експресивної лексики. Як доцільно зазначає В. Закутська [Закутська 2023, с. 102], перекладачеві варто пам'ятати про експресивні можливості української мови й не обмежуватися одним еквівалентом до певного вульгаризму.

На завершення можна підсумувати, що оскільки кінематограф відіграє значну роль у сучасному суспільстві, питання підвищення якості кіноперекладу залишається актуальним. Необхідно шукати нові підходи, які забезпечать точну відповідність між оригіналом і перекладом за змістом, стилем та функцією, включно з адекватною передачею стилістично зниженої лексики.

Література

Вівчаренко О. Сленгова лексика у художньому дискурс Ірен Роздобудько. *Наука. Освіта. Молодь*, 2016. Частина 1. С. 71-73. URL: https://library.udpu.edu.ua/library_files/stud_konferenzia/2016_1/25.pdf

Закутська В. Переклад вульгаризмів у кінострічках (на матеріалі фільму Deadpool та його перекладу українською мовою). *Вісник студентського наукового товариства Горлівського інституту іноземних мов*. Вип. 11. Дніпро : Вид-во ГІІМ ДВНЗ ДДПУ, 2023. С. 102-104.

Субстанція. 2024. URL: https://uaserials.pro/9332-razom-2015.html

Oxford Learner's Dictionaries. URL: https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/

The Substance. 2024. URL: http://surl.li/iffhvn

ЯЧМЕНЬОВА К. Ю.
Національний університет «Одеська політехніка»
Наук. кер.: к.ф.н., доц. Мітіна О. М.

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ТЕКСТУ СУБТИТРУВАННЯ

Якість українського телевізійного продукту, культура подання матеріалів, до якої відносимо і грамотність пропонованих текстів, – проблема надзвичайно важлива, яка потребує уваги і професійного підходу. Як творець контенту, переклад аудіовізуального матеріалу може допомогти вам охопити глядачів, які

розмовляють різними мовами. Коли глядачі розуміють ваш відеоконтент, вони знаходять його цікавим. Субтитри, які забезпечують чітке розуміння для іноземної аудиторії, відіграють важливу роль у сфері перекладу.

Субтитрування – це зазвичай визначається як процес додавання тексту до будь-якого аудіовізуального носія для вираження повідомлення, яке що є потужним механізмом перекладу, який використовується в масовій аудіовізуальній комунікації, такій як кіно та комунікація. Процес субтитрування є одним з основних видів аудіовізуального перекладу, який також називають кіноперекладом, екранним перекладом або медіаперекладом. Порівняно з іншими способами перекладу фільмів, субтитрування найменше спотворює зміст оригінального тексту для цільової аудиторії в інших країнах, де транслюються субтитровані фільми [Підмогільна 2019, с. 108].

Розглядаючи субтитрування фільмів як об'єкт лінгвістичного аналізу, редактори та перекладачі часто стикаються з труднощами, пов'язаними з різними концепціями та знаннями двох аудиторій: тих, хто володіє мовою оригіналу фільму і здатний повноцінно зрозуміти сенс і зміст його повідомлень, та тих, для яких створюється адаптований переклад у вигляді субтитрів.

Переклад через субтитри являє собою адаптацію оригінальних діалогів з урахуванням потреб іншомовної аудиторії, що вимагає досягнення семантичної та формальної еквівалентності між початковим і перекладеним текстами. Особливістю цього перекладу є необхідність скорочення (компресії) оригінального тексту для відображення його в субтитрах. Наприклад, мовні елементи типу *well, you know, you see, amm, as I say* тощо можуть бути опущені без втрати основного значення речення. Проте залежно від комунікативної ситуації, таке опущення не завжди є доречним. Прикладом є неясна вимова чи сленгові варіанти: *okey-dokey, tha, yup, nup* тощо. У процесі перекладу на українську мову такі опущення можуть супроводжуватися об’єднанням кількох речень в одне [[Підмогільна 2019, с. 111].

Однією з важливих складнощів для перекладача є обмеження в кількості рядків і знаків, що пов'язано з міжнародними стандартами швидкості читання та відображення субтитрів на екрані. Зазвичай на екрані не повинно бути більше двох рядків тексту, а інтервал між репліками має становити мінімум 8 кадрів. Це необхідно для того, щоб дати глядачеві час для сприйняття інформації, адже швидке переміщення тексту без пауз ускладнює розуміння. Колір субтитрів зазвичай білий або світло-жовтий з тонкою чорною обводкою, а шрифт має бути простим і не надто жирним, щоб букви не зливалися [Бахов 2019, с. 126].

Особливу складність становить узгодження зміни субтитрів із зміною

кадрів, оскільки це часто обмежує час і простір для перекладу. Перекладач змушений адаптувати текст з урахуванням ряду зовнішніх факторів, які впливають на його формулювання. Деякі з цих факторів стосуються специфіки програмного забезпечення для відтворення субтитрів, інші — суті субтитрів як форми подання інформації, а також текстових і паратекстових аспектів аудіовізуального матерілу, таких як міміка, інтонація чи жести персонажів. Важливим фактором є відеозображення на екрані, оскільки під час перекладу перекладач має враховувати, що актори часто використовують мову жестів замість слів [Драпалюк 2022, с.238].

Враховуючи той факт, що аудіовізуальний текст – це завжди багатокодовий текст, який містить зображення, музику, різні звуки та шуми, то для створення зручного для глядача продукту завжди необхідно створити цілісну єдність усіх цих інформаційних каналів. У випадку з субтитруванням ми повинні втиснути все це в щільну гору символів, щоб глядач зміг їх прочитати. Успішний переклад субтитрів вимагає від перекладача вміння передати інформацію вихідного тексту без спотворень і надмірностей і, в той же час водночас вибрати відповідну мову, яка відповідає звичкам вираження мови перекладу, щоб досягти мети функціональної еквівалентності.

Література

Бахов І. С. Субтитрування в перекладі як інструмент формування професійної ідентичності перекладачів в умовах глобалізації. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Філологія.* 2019. № 38. Т. 1.С.122–127. URL: http://www.vestnik-philology.mgu.od.ua/archive/v38/part_1/32.pdf

Лукьянова Т. Г. Жанрово-стилістичні особливості перекладу субтитрів (на матеріалі англомовних художніх фільмів). *Філологічні трактати.* 2012. Т. 4, № 2. С. 50–55. URL: https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream-download/123456789/25197/1/Lukianova.pdf

Драпалюк К., Мітіна О., Ростомова Л., Дублювання як вид аудіовізуального перекладу. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Журналістика.* 2022. Том 33 (72). № 6. Ч. 1. С. 235–242. URL: http://philol.vernadskyjournals.in.ua/journals/2022/6_2022/part_1/40.pdf

Підмогільна Н. В., Трофімова М. О. Субтитрування кінофільмів як лінгвістична проблема. *Проблеми загального і слов'янського мовознавства.* 2019. № 3. С.107–117.

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ФРАНЦУЗЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ

МАЦАК З. В.
Запорізький національний університет
Наук. кер.: к.ф.н., доц. Тарасюк І. В.

НОМІНАТИВНІ ОСОБЛИВОСТІ ФРАНКОМОВНИХ ТЕКСТІВ КУЛІНАРНОГО БЛОГУ

Кулінарні тексти – рецепти, тексти меню, кулінарні блоги, кулінарні гіди тощо – відображають національні традиції, звичаї та світогляд. У зв'язку з розвитком цифрових медіа та зростанням популярності кулінарних блогів, актуальним стає дослідження їх номінативних особливостей. Отже, *об'єктом нашого дослідження* є франкомовні тексти кулінарних блогів, у яких відтворюються певні особливості кулінарного дискурсу. *Предметом дослідження* виступають номінативні засоби, що використовуються для вербалізації ключових концептів у франкомовних текстах кулінарних блогів.

Метою дослідження є описати номінативні особливості франкомовних текстів кулінарного блогу *Empreinte Sucrée* із фокусом на засобах вербалізації ключових концептів та на ролі метонімії в цьому процесі.

Дослідження ґрунтується на наступних теоретичних положеннях:

1. Номінація – це процес найменування об'єктів, явищ або понять, який є однією з основних функцій мови, що дозволяє мовній системі позначати та виділяти фрагменти реальності, формуючи поняття про них у вигляді слів, словосполучень або інших мовних одиниць [Гаращенко 2020, с. 331-333]. У франкомовних текстах кулінарних блогів номінативні одиниці забезпечують передачу змісту, структурування тексту та взаємодію з адресатом.

2. Серед номінативних засобів, що використовуються у текстах кулінарних блогів широко представлені метонімічні одиниці, які стисло й точно передають потрібні авторам значення. Когнітивна лінгвістика розглядає метонімію як фундаментальний когнітивний механізм, який структурує наше мислення та дії. Вона пронизує повсякденну мову та відображає спосіб, у який ми концептуалізуємо світ [Лут 2011].

3. Кулінарні тексти, зокрема рецепти, мають інструктивний характер, чітку структуру та логічний виклад. Їхня мета – навчити адресата процесу приготування їжі, передаючи точну інформацію. Лексика рецептів є переважно нейтральною та однозначною.

Фактичним матеріалом слугували номінативні одиниці кулінарних

текстів франкомовного блогу *Empreinte Sucrée [https://empreintesucree.fr/],* створеного професійним кондитером Максимом Гюссом. Мета блогу полягає у популяризації кондитерського мистецтва, а також у наданні практичних рекомендацій і рецептів для всіх, хто цікавиться випічкою. Контент структурований у кількох ключових рубриках для полегшення навігації: *Recettes* (рецепти) поділені на підкатегорії за типом десертів, *Par Difficulté* дозволяє обирати страви відповідно до рівня майстерності, а розділ *Matériels & Ingrédients* надає корисну інформацію про необхідні інструменти та інгредієнти.

Серед номінативних засобів, які фігурують у текстах блогу, нами виокремлені наступні лексико-семантичні групи: назви страв (*Pâte à tartiner noisettes* – Паста з лісових горіхів, *Madeleines* – Мадлени тощо), предмети посуду (*moules à gâteaux* – форми для тортів, *ramequins* – рамекіни, *cercles à pâtisserie* – кулінарні кільця тощо), кухонне приладдя (*robot pâtissier* – кулінарний міксер, *zesteur* – тертка для цедри, *maryse* – силіконова лопатка тощо), інгредієнти (*noisettes* – лісові горіхи, *chocolat blanc* – білий шоколад, *poudre d'amande* – мигдальна пудра тощо) та назви процесів (*torréfier* – підсмажити, *enfourner* – випікати, *faire fondre* – розтопити тощо). Метонімія відіграє важливу роль у текстах цього кулінарного блогу, сприяючи їх лаконічності та функціональності. Наприклад, вираз *en tôle* (з листового металу) позначає «форма для випічки», а *le moteur* (двигун) є позначенням кухонного комбайну загалом. Серед моделей метонімічних переносів переважать ті, що додають текстам компактності та óбразності, полегшуючи їх сприйняття: «матеріал – предмет» та «частина – ціле».

Отже, номінативні одиниці у текстах кулінарного блогу сприяють створенню комплексного комунікативного ефекту: уточнюють склад страви та назви кулінарних процесів, забезпечують логічність текстової структури та досягнення потрібного прагматичного ефекту з боку адресата.

Література

Гаращенко Л. Б. Принципи когнітивно-ономасіологічного аналізу термінологічних одиниць терміносистеми документознавства : дис. … д-ра. філол. наук : 10.02.04. Полтава, 2020. 333 с.

Лут К. А. Метонімія: когнітивний погляд на традиційний феномен. *Науковий вісник Херсонського державного університету.* Сер. : Лінгвістика. 2011. Вип. 15. С. 372-376.

Huss M. Empreinte Sucrée. URL: https://empreintesucree.fr/ (дата звернення: 30.11.2024).

НОСОВА А. Д.
Запорізький національний університет
Наук. кер.: к.ф.н., доц. Тарасюк І. В.

СТРУКТУРНО-СЕМАНТИЧНІ ТА КОМУНІКАТИВНО-ПРАГМАТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ФРАНКОМОВНОГО МОЛОДІЖНОГО СЛЕНГУ

Сленг як лінгвістичне явище має свою історію виникнення, етимологію, постійно розвивається та поповнюється. Сленг широко використовується у молодіжних спільнотах і визначається як неформальна мова певної соціальної групи чи колективу [Вентсковська 2024]. Дотичними до сленгу є поняття *жаргон* (свого роду «таємна» мова, яку розуміють та використовують тільки члени окремої групи людей, і вона часто містить штучні терміни та фразеологізми [Мартос 2006, с. 20]) та *арго* (соціальний діалект, різновид мови, що вживається декласованими елементами суспільства).

О. Кондратюк визначає сленг як певний рівень мови, «який представляє слова і вирази, властиві лише окремим групам людей (професійним, віковим, соціальним). Сутнісною характеристикою сленгу виступає те, що він не призначений для того, щоб бути зрозумілим для всіх» [Кондратюк 2005, с. 96].

Отже, *актуальність дослідження* полягає у вивченні нових підходів до аналізу сленгізмів – лексичних і фразеологічних одиниць, які виникають в ситуаціях живої комунікації.

Об'єктом дослідження є сленгові слова або вирази, властиві молодіжному неформальному спілкуванню.

Предметом дослідження є комунікативно-прагматичні та структурно-семантичні особливості сленгових одиниць, які використовуються у текстах франкомовних молодіжних блогів.

Мета дослідження – проаналізувати комунікативно-прагматичні та структурно-семантичнихі особливості сленгізмів.

Нами було проаналізовано тексти семи франкомовних блогів, у дописах яких зустрічаються сленгові одиниці, утворені наступними способами:

1. Верлан (перестановка приголосних звуків з певною заміною голосних): *reup* – père «батько», *teuf* – fête «вечірка», *chelou* – louche «підозрілий», *zarb* – bizarre «дивно», *féca* – café «кава».

2. Словоскладання: *beaufitude* (beauf + attitude) «вульгарність»; *tête-plate* «плоскоголовий»; *pied-noir* «переселенець».

3. Афіксація – *poteau* «посада», *blédard* «солдат», *boulotter* «куштувати», *engueulade* «сварка».

4. Запозичення (зокрема з арабської мови): *seum* «роздратування», *toubib* «лікар», *kiffer* «отримувати задоволення», *flouze* «гроші».

5. Скорочення / абревіатура: *fac* «факультет», *TMTC* (toi-même tu sais*)* «сам знаєш», *ASKIP* (à ce qu'il paraît) «як здається», *zik (*musique*)* «музика», *aprem* (après-midi*)* «після полудня».

Серед функцій, які сленгова лексика виконує у текстах блогів, можна зазначити: номінативну, експресивну, ідентифікаційну, функцію економії часу тощо. Наприклад, «Hier, mes amis et moi sommes allés à un concert du célèbre groupe « Aphélandra». La *zik* de ce groupe est vraiment originale, j'adore leur dernier album» [Demotivateur.fr].

Автором тексту є молодий хлопець, який інформує свою аудиторію про відвіданий нещодавно концерт улюбленої музичної групи. Використання сленгізму *«zik»* (замість *musique*) зменшує формальність тексту та додає йому емоційного забарвлення, дружньої атмосфери при розповіді автора про своє захоплення.

Отже, автори блогів часто вдаються до сленгізмів для встановлення емоційного контакту з читачами, роблячи тим самим свої тексти менш офіційними та більш експресивними. Подальші розвідки можуть бути спрямовані на дослідження факторів, що впливають на соціолінгвістичну диференціацію сленгової лексики сучасної французької мови.

Література

Вентсковська Ю. Що таке сленг та чому його важко перекладати. URL: https://mk-translations.ua/ua/blog/shho-take-sleng-ta-chomu-jogo-vazhko-perekladati (дата звернення: 10.10.24).

Кондратюк О. Молодіжний сленг як мовне явище. *Незалежний культурологічний часопис «Ї»*. №38. 2005. С. 21-25.

Мартос С. А. Молодіжний сленг : комунікативний аспект. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. Серія «Лінгвістика». Вип. II. 2005. С. 199–202.

Demotivateur.fr. URL: https://www.demotivateur.fr (дата звернення: 27.11.24).

ШПІЛЬОВА Т. А.
Запорізький національний університет
Наук. кер.: к.ф.н., доц. Стуліна Є. В.

АУДІО-МЕДІАЛЬНИЙ ТЕКСТ: ВИЗНАЧЕННЯ ТА ЖАНРОВІ СКЛАДОВІ

У сучасному світі медіа постійно еволюціонують, пристосовуючись до зміни умов і вимог споживачів. Розширення *нових* цифрових медіа, зростання стрімінгових платформ, персоналізація контенту, вплив соціальних мереж, залучення аудиторії та розвиток мобільного контенту – це лише кілька ключових тенденцій, які визначають майбутнє медіа. Існує єдина точка зору наукового співтовариства, що аудіо-медіальний текст складається з рухомих і статичних образів, які реалізуються в усній і письмовій мовах, графічних, шумових ефектах і музиці.

Сучасні дослідники з комунікації говорять про конвергенцію медіа та мультимедійності – злиття різних медіа на одній платформі, яка об'єднує текст, відео, аудіо та інші види цифрового контенту [Jenkins 2008, p. 7–8; Herring 2011]. Мова йде про аудіо-медіальний текст, який включає в себе дві складові: лінгвістичну і нелінгвістичну, які є представлені звуковими і візуальними знаками. Вважаємо доречним звернутися до визначення поняття *аудіо-медіальний текст*. Дослідниця Н. І. Лютянська, використовуючи термін *полікодовий текст,* розглядає аудіо-медіальний текст як особливий, цілком завершений твір, наділений комплексом вербальних і невербальних елементів [Лютянська 2019, с. 90]. Німецька мовознавиця К. Райс вважає, що даний тип текстів є поєднанням мовних засобів (сукупність умовних знаків) і немовних графічних, акустичних і оптичних форм вираження (сукупність образотворчих знаків) [Reiss 2000]. Аудіо-медальний текст є особливим, цілком завершеним твором, наділеним комплексом вербальних і невербальних елементів [Завадська 2016, с. 164].

Слідуючи точці зору вчених про полікодовість аудіо-медіального тексту, про його багатознаковість, ми здійснили аналіз інтернет-додатку французької газети Le Figaro Le club Figéro idées. При аналізі такого типу текста ми дотримувались принципу його полікодової природи, використовуючи комплексний підхід. Подібної точки зору дотримувався Ролан Барт, згідно з яким аудіо-медіальний текст є єдністю вербального та аудіального кодів [Barthes 1977, p. 41]. Саме комплексний підхід до аналізу аудіо-медіального інтернет-додатку Le club Figéro idées дозволив констатувати його комплексну

знакову природу та з'ясувати, як використання сукупності різних знакових систем дозволяє створювати певне значення. Цей висновок, враховуючи тематичні і лексико-семантичні особливості побудови таких текстів, надихнув нас на думку про існування окремого жанру аудіо-медіального тексту. Сучасний подкаст Le club Figéro idées, який існує в усному звучанні впродовж двох років (2023-2024), є прикладом аудіо-медіального тексту, який надходить до реципієнта через немовне середовище в усній формі і сприймається одержувачем на слух. Важливо пам'ятати про екстралінгвістичні допоміжні засоби, які у певній мірі сприяють реалізації змішаної жанрової форми, яка є поєднанням лінгвістичної і нелінгвістичної складових. В таких подкастах, відповідно, мовні одиниці є лише частиною цілого, а крім них єдність створюється елементами позамовного (технічного) середовища, такими як оптичні, акустичні та графічні форми вираження.

Таким чином, з огляду на полікодову природу аудіо-медіальних текстів та тематичний і семантико-стильовий аналіз подкасту Le club Figéro idées ми виділяємо такі ознаки цього жанру: технічне середовище або позамовне: акустична складова (музика, звукові ефекти), графічна складова, голос ведучої (Eugénie Bastié). Завдяки використанню музики, звукових ефектів та змін інтонацій, аудіо-медіальні тексти подкасту Le club Figéro idées створюють емоційний фон, який значно посилює сприйняття контенту. Le club Figéro idées має наступні жанрові ознаки : форма подачі матеріалу (наприклад, інтерв'ю з запрошеним гостем), тематика (*A quoi sert la littérature, Wokisme, Cancel-culture, L'âme française, Le travail c'est la santé, Peut-on vivre ensemble? De Notre-Dame aux kebabs, voyage au bout de la France archipelisée* та ін.), мова та стиль викладу (науково-термінологічний), аудиторія (масова або вузька спеціалізована), формат виходу (тривалість : короткі або довгі), роль ведучого (*Eugénie Bastié*) та гостя *(invités obligatoirs*).

Отже, аналізуючи такий жанр текстів, як аудіо-медіальний, необхідно зважати на його багатознаковість тобто на його вербальну і невербальну єдність. Саме комплексний аналіз цієї єдності, сукупності різноманітних знакових систем, дасть змогу виявити ті значення, ті концептуальні смисли, які були закладені в основу даного типу текстів, а також виявити той вплив, який аудіо-медіальний текст робить на реципієнта.

Література

Завадська О. В. Феномен креолізованого тексту: актуальна проблема сучасних лінгвістичних досліджень. *Лінгвістичні дослідження :* зб. наук. праць ХНПУ ім. Г.С. Сковороди. Харків, 2016. Вип. 43. С. 163-169.

Лютянська Н. І. Полікодовість як ознака англомовних мас-медійних текстів. *Науковий вісник ДДПУ імені І. Франка.* Серія “Філологічні науки”. Мовознавство. Дрогобич, 2019. Вип. № 11. С. 88-92.
Barthes R. Image, music, text. London : Fontana Press, 1977. 220 p.
Herring S. C. Commentary: Contextualizing digital discourse. *Digital discourse: Language in the new media.* New York : Oxford University Press, 2011. P. 1-6.
Jenkins H. Convergence Culture: Where Old and New Media Collide. New York : NYU Press, 2008. 368 p.
Reiss K. Translation criticism: The potentials and limitations. Categories and criteria for translation quality assessment / tr. from the German Erroll F. Rhodes. Manchester : American Bible Society, 2000. 127 p.

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ІСПАНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ

БУЛАВІНОВА С. А.
Запорізький національний університет
Наук. кер.**:** к.ф.н., доц. Стуліна Є. В.

КОЛОРАТИВ *ЧОРНИЙ (NEGRO)* У ІСПАНСЬКІЙ ФРАЗЕОЛОГІЇ ЯК ВИРАЖЕННЯ МЕНТАЛЬНОСТІ

На наш погляд, колір грає найважливішу роль у свідомості людини, тому що ми можемо дізнатися про особливості культури й ментальності іншомовного суспільства завдяки зв'язку кольорів з лінгвокультурною спільнотою. На додачу, кожен колір описує не тільки природне явище, але й здатний, через осмислення, передати психологічний стан людини, означити його період життя. Це означає, що у будь-якій мові існують унікальні сталі звороти, де, в залежності від певної мотиваційної ознаки, назва кольору вербалізує культурологічне світобачення членів лінгвістичної спільноти.

Дане дослідження передбачає пошук специфічного національного світобачення іспаномовного суспільства через аналіз фразеологічних одиниць, до складу яких входить колоратив *чорний* (*negro*). З іспаномовних словників було відібрано 50 фразеологічних одиниць, які містять колоратив *чорний* (*negro*).

Аналіз словникових дефініції довів, що значення сталих висловів з колоративом *чорний* (*negro*) здатні передавати наступні смисли.

Іспанські фразеологізми, враховуючи символічне значення колоративу *чорний* (*negro*) у багатьох європейських культурах, здатні висловлювати, характеризувати загальнолюдські вад. Наприклад, *Cargar con el negro / мати на собі провину або відповідальність за щось погане; Estorbarle a uno lo negro / не вміти читати, бути безграмотним; No distinguir lo blanco de lo negro / зовсім не розбиратися в чомусь; Estar de un humor negro / бути пригніченим, подавленим; Ser la oveja negra de la familia / бути « білою вороною » ; Poner a alguien negro / вивести когось з себе ; Corazón negro / зла або безжалісна людина ; Tener la sombra negra / бути нещасним ; Verlo todo negro / негативно мислити ; Estar negro con / бути похмурим ; Bestia negra / предмет ненависті ; Negro de feria / чужинець.*

Всі перелічені фразеологізми з колоративом *чорний* (*negro*) мають негативну конотацію. Простежується, що дані сталі звороти виражають пригнічений стан людини, почуття самотності, вчинки, які можуть викликати

осуд та несхвалення. Також, символічне значення чорного кольору у складі фразеологізмів виражає людськи гріхи, як-от лінь, жорстокість, песимізм, віроломство, зраду й провину. Виходячи з наведених вище прикладів, можемо з впевненістю сказати, що чорний колір тісно пов'язаний з почуттям меланхолії та страху до життя в іспанській національній свідомості. Отже, фразеологічні одиниці з компонентом *чорний* (*negro)* підкреслюють негативні риси характеру людини, її гріхи, почуття безнадії у важкій ситуації.

Іспанські фразеологічні вирази, які описують гірки та розпачливі події у житті людини, також спираються на символічне значення колоратива *чорний negro*: *Ponerse negra una cosa / справи можуть скластися кепсько; Costar una cosa negro con pito y todo – датися в копійчину; Poner negro sobre blanco / писати чорним по-білому; Estar más negro que la muerte / бути надто понурим; Venirle la negra a uno / прийшла біда, відкривай ворота; Sobre negro no hay tintura / горбатого могила виправить; Tener uno la negra / переживати чорну смугу у житті; Tocarle a uno la negra / зазнавати період невдач; Punto negro / негативний момент виступу; Tener la negra / зазнати невдачі; Suerte negra / важка доля; Comedia negra / комедія з чорним гумором; Pasarlas negras / бідувати, мучитися, микатися; Ponerse negro / розлютитися; Jueves Negro / крах на Нью-Йоркському фондовому ринку, який спричинив світову економічну кризу* [Diccionario español].

Семантика іспанських фразеологізмів доводить, що чорний колір у свідомості носіїв мови виступає мотивацією для таких значень: важка доля людини у супроводі з песимізмом, брехнею, скорботою та ненавистю. Це значення формується на традиційних культурних уявленнях, які можуть мати корені в релігії і пов'язані з темрявою, нечистими силами.

Спостерігання за реальним життям викликало появу у іспанській мові компаративних фразеологізмів, значення яких виникло в результаті асоціативного порівняння об'єкта чорного кольору з певної ознакою для характеристики. Серед таких сталих висловів є наступні: *Negro como un carbón / чорний як сажа, Más negro que un grajo / чорний як ворона; Negro como el azabeche / чорний як гагат, El gato negro / чорний кіт* [Diccionario español]. Щодо значень таких фразеологізмів, вони взагалі спираються на уявлення людей про предмет чорного. Так, принагідно зазначимо, що вугілля має негативну конотацію через асоціацію з брудом, який у свою чергу символізує темну сторону людської поведінки. Порівняння з вороною досить часто асоціюються з таємницями, магією та навіть нещастям в культурі та фольклорі Іспанії. Маємо підкреслити, що в іспанських повір'ях ворони виконували роль посланців або провісників смерті, що підтверджує зв'язок з чаклунством та

чорною магією. Порівняння з чорним гагатом має позитивне враження про об’єкт порівняння зважаючи на природню красу каменю та історію його як талісмана паломницького шляху. Не зважаючи на існуючі вірування щодо чорної кішки її образ має позитивну конотацію в сучасній історії іспанського народу. 27 жовтня іспанці святкують день на честь чорної кішки для того, щоб розвіяти міфи про її зло.

Викладене вище дозволяє нам стверджувати, що чорний колір у фразеологізмах іспанської мови є символом темних сторін життя, таких як обман, злочинність або негативні емоції, і зазвичай має негативну оцінку. Водночас чорний може бути пов’язаний із загадковістю або з чимось важким і серйозним, що додає виразам певної глибини та емоційної насиченості.

Література

Diccionario español. Diccionario en línea. URL : https://www.wordreference.com/definicion/

ЗИМА В. Р.
Запорізький національний університет
Наук. кер.: к.ф.н., доц. Тєлкова О.В.

ВІДТВОРЕННЯ ОБРАЗІВ ІСПАНЦЯ ТА ІСПАНКИ В ІСПАНСЬКОМОВНІЙ КАРТИНІ СВІТУ

Іспанськомовна картина світу надзвичайно багата на особливі образи та уявлення іспанського народу. Проте одними з найважливіших елементів іспанськомовної картини світу є образи іспанця та іспанки, адже вони є носіями національної ідентичності, що відображають як реальні людські риси, так і узагальнені стереотипні уявлення. Ці образи знаходять своє вираження у літературі, кіно, музиці та інших аспектах культури та мистецтва, що робить їх вивчення надзвичайно **актуальним** для розуміння іспаномовного культурного коду. Тому наше дослідження спрямоване на виділення образів іспанця та іспанки у п'єсі Ф. Г. Лорки “Дім Бернарди Альби” з огляду на історичне тло (1930-і роки).

У роботі ми спираємось на такі поняття як: *образ* (від грец. “eidos”), що позначає відображення зовнішнього світу у свідомості людини, певну модель дійсності, що трансформує отриману інформацію у нову сутність [Приходько 2019, с. 2]; *художній образ*, під яким розуміють специфічну форму та спосіб

відображення життя різними формами мистецтва, такими як скульптура, живопис, архітектура, художня література, поезія, кіно, театр [Бєлєхова 2002, с. 22]; *мовна картина світу*, що являє собою систему понять, образів і символів, закладених у структурі мови, яка передає національні та культурні особливості народу. Вона допомагає читачеві глибше зрозуміти цінності та установки певної культурної групи [Калиновська 2015, с. 45].

Щодо історичного тла у творі, слід зазначити, що події відбуваються в Андалусії, приблизно у 1930-х роках, під час диктатури Прімо де Рівери, перед початком громадянської війни. Цей історичний період характеризується жорсткими патріархальними настроями у суспільстві, що має значний вплив на відтворення чоловічих та жіночих образів у творі.

Образ іспанської жінки допомагають створити численні мовні та мовленнєві засоби, вжиті автором, наприклад, "*hilo y aguja*" символічно уособлюють традиційні обов'язки жінок у патріархальному суспільстві. Контекст жалоби у творі ("*luto*") символізує ізоляцію та емоційне придушення жінок, а гіпербола "*En ocho años que dure el luto*" підкреслює абсурдність та жорстокість норм, яким мають коритися жінки. Фраза Ангустіас "*mas vale onza en el arca que ojos negros en la cara*" свідчить про рішуче та помірковане ставлення до шлюбу та життя, а повторення "*¡No, no!*" Адели свідчить про наявність невдоволення та протесту проти системи. Здатність насолоджуватися красою природи ("*¡Qué noche más hermosa!*") говорить про романтичність та ніжність жіночої натури. Вигук "*¡.. quiero un varón para casarme y tener alegría!"* у свою чергу характеризує прагнення жінки до щастя та її мрії про справжнє кохання.

Іспанські чоловіки, у свою чергу, зображені в негативному контексті, вони виступають агресорами ("*ataron a su marido a un pesebre*"), що силою примушують жінок до задоволення усіх їхніх потреб та бачать у них лише інструменти (порівняння "*Maximiliano la llevaba cogida como si tocara la guitarra*"). Чоловіки постають корисливими, меркантильними (антитеза "*Si viniera por el tipo de Angustias ... pero viene por el dinero*"), цинічними та приземленими, в них немає духовного, романтичного, є лише тваринні бажання та інстинкти. Вони виступають прямим втіленням патріархальної системи, що поневолює та експлуатує жінок.

Таким чином, Ф. Г. Лорка засуджує патріархальну модель поведінки, демонструючи її огидною та жорстокою, такою, що змушує жінок страждати, а також показує читачеві тогочасні реалії іспанського суспільства.

Література

Бєлєхова Л. І. Образний простір американської поезії: лінгвокогнітивний аспект : дис. … док. філол. наук : 10.02.04. Київ, 2002. 476 с.

Калиновська Л. І. Мовна картина світу і її вираження в художньому тексті. Київ : Видавничий дім Дмитра Бураго, 2015. 212 с.

Приходько І. В. Дослідження поняття «образ» у гуманітарній парадигмі / за редакцією Олексенко В.П. Харків : ХДУ, 2016. С. 135-139.

Lorca F. G. La casa de Bernarda Alba. Madrid : Cátedra, 2005. 192 p.

КИСЕЛЬОВА А. О.
Запорізький національний університет
Наук. кер.: д.п.н., проф. Каніболоцька О. А.

ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ СТРАТЕГІЙ ВСТАНОВЛЕННЯ МОВЛЕННЄВОГО КОНТАКТУ В ІСПАНСЬКІЙ ТА АНГЛІЙСЬКІЙ МОВАХ

Останнім часом усе більшу увагу приділяють вивченню стратегій міжкультурного спілкування, особливо в умовах глобалізації, коли різні мовні та культурні системи перебувають у тісному контакті. Мовленнєвий контакт – це ключовий елемент успішної комунікації, що залежить не лише від мовної компетенції, а й від розуміння соціокультурних особливостей. Актуальність дослідження зумовлена зростанням потреби в ефективній комунікації між носіями різних мов, що вимагає аналізу мовленнєвих стратегій у різних культурних контекстах. Дослідження різниць і подібностей у стратегічних підходах до встановлення мовленнєвого контакту допомагає усунути можливі бар’єри під час міжкультурної взаємодії.

Мета дослідження – порівняти основні стратегії встановлення мовленнєвого контакту в англійській та іспанській мовах, зважаючи на лінгвістичні й культурні особливості обох мовних систем. Поняття мовленнєвого контакту охоплює не лише початок бесіди, а й збереження уваги співрозмовника, створення атмосфери довіри та взаєморозуміння. У науковій літературі ключовими теоретиками, що вивчали моделі комунікації, є Дж. Остін, Дж. Серль, П. Грайс та інші. Їхні праці допомагають зрозуміти, як різні лінгвокультурні аспекти впливають на комунікацію в різних мовних системах. Іспанська мова характеризується великою експресивністю, яку підтримують

невербальні засоби (жести, міміка), та орієнтацією на збереження міжособистісних зв'язків [Milton 1998, с. 127]. Часто для встановлення мовленнєвого контакту використовують звертання з акцентом на соціальну близькість, наприклад, частіше вживаючи імена або зменшено-пестливі форми.

Англійська мова, натомість, має більш стриманий стиль комунікації, що акцентує увагу на професійності та нейтральності. Першочергова роль належить ввічливим стандартам мовлення, які створюють відчуття формального, але комфортного контакту [Hall 1976, p. 38]. Якщо брати на розгляд порівняння основних стратегій, а саме звертання до співрозмовника, то можемо зазначити, що в іспанській мові використовується ввічливі форми *don/doña,* а також фамільярні форми (*amigo, hermano*). В англійській мові часто використовують нейтральні фрази, такі як *«Excuse me»* чи *«Hello, sir/madam».* На початку бесіди іспанські носії часто віддають перевагу теплим відкриттям: «¡Hola! ¿Cómo estás?». Ці фрази не завжди мають буквальне значення, а виконують роль соціального зв'язку. В англійській практикується чітке та нейтральне вітання: «*Hi, how are you*?». Наведемо інший приклад, а саме підтримання контакту. В іспанській культурі активне використання міжвигуків *(«¡Claro!», «¡Qué interesante*!») та невербальних сигналів є показником уваги. В англійській мові часто вживаються короткі мовні маркери («*I see», «That's great»*), що підтримують діловий або неформальний стиль.

Важливим є використання технологій для вивчення стратегій встановлення мовленнєвого контакту в іспанській та англійській мовах**.** Сучасні платформи на базі штучного інтелекту (ШІ), такі як *ChatGPT* та *LanguaTalk,* допомагають студентам опановувати стратегії комунікації в різних культурних контекстах. Конкретні приклади використання: ChatGPT може моделювати розмову з клієнтом у бізнес-контексті або спілкування з другом у неформальній атмосфері; платформи на основі ШІ можуть враховувати рівень підготовки студента, його сильні та слабкі сторони, пропонуючи відповідні завдання; навчання через ігрові елементи: ігри, у яких потрібно «розблокувати» наступний рівень, правильно застосовуючи мовленнєві стратегії, роблять процес навчання більш захопливим. Зазначимо переваги використання ШІ для вивчення стратегій мовленнєвого контакту: доступність; індивідуалізація; мультикультурний контекст. Сучасні технології не лише сприяють підвищенню рівня знань, а й дозволяють студентам глибше розуміти культурні відмінності у спілкуванні, що є ключовим для ефективної міжкультурної взаємодії.

Таким чином, порівняльний аналіз показав, що іспанська мова тяжіє до емоційності та соціальної близькості, тоді як англійська прагне до універсальної нейтральності. Проведений порівняльний аналіз стратегій

встановлення мовленнєвого контакту в іспанській та англійській мовах виявив низку суттєвих особливостей, зумовлених культурними, соціальними та мовними чинниками. Іспанська мова, як правило, відзначається емоційною насиченістю та схильністю до використання неформальних звертань, що відображає орієнтованість на міжособистісні відносини. Натомість англійська мова демонструє більш нейтральний та формальний підхід до комунікації, що підкреслює значення особистого простору та професійної етики.

Основними подібностями є прагнення забезпечити ввічливість, зрозумілість і взаємоповагу в комунікації. Водночас відмінності проявляються у виборі лексико-граматичних засобів та мовленнєвих тактик: англомовні носії схильні до мінімалізму у виразах ввічливості, тоді як іспаномовні часто використовують додаткові соціально забарвлені елементи. Результати цього дослідження сприяють глибшому розумінню міжкультурних аспектів спілкування та можуть бути корисними для викладання іноземних мов, розробки навчальних матеріалів і підвищення ефективності міжкультурної взаємодії.

Література

Hall E. T. Beyond Culture. First Edition. New York : Anchor Press-Doubleda, 1976. *150 p.*

Milton J. B. Basic Concepts of Intercultural Communication: Selected Readings. NY : Intercultural Press, 1998. 272 p.

КОВАЛЬ Н. С.
Запорізький національний університет
Наук. кер.: к.ф.н., доц. Тєлкова О. В.

КУЛЬТУРНИЙ КОМПОНЕНТ В ІСПАНСЬКИХ ІНТЕРНЕТ-МЕМАХ

Багато людей не уявляють сучасний світ без онлайн спілкування. З плином часу меми стали невід’ємною частиною інтернет-комунікації, науковці розглядатають їх як новий вид спілкування, що має власні особливості. Безумовно, з культурної точки зору меми є дзеркалом суспільної думки, а вільність та необмеженість Інтернету лише посилює його позиції у світі. Дослідженням особливостей мемів займались такі науковці, як Неклесова В. Ю., Пода Т. А., Пруднікова О. В., Ечеверія В., Турві А., Камас Л., Бабенко В. С. та ін.

Мета дослідження полягає у виявленні та описі лексико-семантичних,

лінгвостилістичних та лінгвокультурних особливостей іспанських інтернет-мемів.

Матеріалом дослідження стали 69 іспанських мемів, відібраних із соціального фото-сервісу Pinterest та пошукового сервісу Google images.

У дослідженні поняття мем тлумачиться не лише як мовний знак або елемент семіотичної системи, але й як засіб передачі культурної інформації та потужний інструмент впливу на суспільну думку.

По-перше, в ході дослідження нами були виявлені такі лексико-семантичні особливості, як вживання англіцизмів (ok/добре, cringe/сором, brother/чуваче), сленгу (tía/подруга, guay/круто, chale/боже) та обсценної лексики (puta, culo) [Urban dictionary; DLE].

По-друге, аналізуючи ілюстративний матеріал, ми виділили такі особливості стилю інтернет-комунікації, як скорочення слів (*q – que, t – tú, pq – por que, tas – te has, dnt – de nada, xfa – por favor, tkm – te quiero mucho, xq – por qué, m – me*) та випущення літер (*toy – estoy, orita – ahorita, oi – hoy, stan – están, ola – hola)*, які, перш за все, слугують для швидкої передачі інформації з мінімальним використанням мовних ресурсів.

Як нами вже було зазначено, меми є носіями культурної інформації, але через свою специфіку, а саме обмежений розмір тексту та зображення, не мають у своєму арсеналі повного переліку мовних та мовно-стилістичних засобів. Тому для досягнення максимального емоційного ефекту, автори мемів вдаються до використання таких стилістичних засобів, як:

1) каламбур: у мемі-висміюванні стереотипного іспаномовного прізвища «*antílopes cuando encuentran a un López*» відбувається гра слів *«antílopez»* та *«López»*, у якому перше слово змінює своє значення з «антилопи» на «проти Лопесів» завдяки префіксу *«antí»;*

2) гіпербола: мем «*Pedro I El sepulturero empezó desenterrando a un español y nos va a enterrar a media España*», гіперболізує можливі руйнівні наслідки політики прем'єр-міністра Іспанії Педро Санчеса, надаючи йому при цьому ніби королівського титулу;

3) абсурд: мем, де чоловік чоловік телефонує до цивільного захисту не через якусь надзвичайну ситуацію, а щоб вказати на моральний занепад країни: *«la moral de esta casa se está derrumbando»*;

4) сарказм: мем, у якому Педро Санчес зображений у вигляді безпритульної людини, яка просить грошей для своєї виборчої кампанії «*...pidiendo dinero en un banco para la campaña electoral… dame algo para las elecciones*», повний сарказму, оскільки прагне викрити політика.

Але, все ж таки існує пласт суто інтертекстуальних мемів. Наприклад, мем

«*Venga, Alfonso. Entramos, arreglo el país y salimos. Una dictatura de 20 minutos*» посилається на такі історичні постаті, як Альфонсо XIII та Прімо де Рівера та встановлення диктатури в 1923 р. в Іспанії, але все це подається так, ніби вони є персонажами мультфільму «Рік і Морті». Мета таких мемів – привернення уваги молодого покоління до історії власної країни та її розповсюдження у дещо незвичній, комічній формі.

Таким чином, дослідження лінгвокультурних особливостей іспанських інтернет-мемів є важливим, адже воно розкриває не лише мовну специфіку іспаномовної спільноти, а й особливості її світосприйняття та реакції на сучасні реалії.

Література

Diccionario de la lengua española URL: https://dle.rae.es/ (дата звернення: 27.11.2024).

Urban Dictionary. URL: https://www.urbandictionary.com/ (дата звернення: 27.11.2024).

ПЕТРЕНСЬКА В. Г.
Запорізький національний університет
Наук. кер.: к.ф.н., доц. Стуліна Є. В.

СВЯТО ЯК КЛЮЧОВИЙ КОНЦЕПТ ІСПАНСЬКОЇ ЛІНГВОКУЛЬТУРИ

Лінгвокультурологічний поворот у дослідженнях особливостей реконструкції окремих фрагментів картини світу в кінці XX початку XXI століття був ознаменований зверненням до методологічних можливостей аналізу мови та культури. Об’єктом дослідження таких наукових розвідок стає міждисциплінарне поняття – концепт. Концепт як елемент свідомості носія мови є результатом взаємозв'язку мови та мислення, несе на собі національно-культурне забарвлення.

Дане дослідження присвячене пошуку змісту концепту свято (*fiesta)*, який ми розглядаємо як лінгвокультурологічне утворення.

Аналіз змісту даного концепту *(fiesta)* проводився на матеріалі лексичних одиниць іспанської мови, що вербалізують зміст концепту (*fiesta)* і фразеологічних одиниць, у склад яких входять слова позначаючи свято.

У рамках даного дослідженні лінгвокультурний концепт розуміється як одиниця мислення чи знання, що несе в собі культурний, етнічний або ідеологічний зміст та вербалізується в словах, фразеологізмах та інших мовних засобах.

У ході аналізу лексико-семантичного матеріалу, що репрезентує концепт свято *(fiesta)* у іспанській мові був здійснений аналіз семантики головної лексичної одиниці *fiesta* у різних контекстах її вживання. Для цього була побудована парадигма синонімів цієї лексичної одиниці, спираючись на дані іспанських словників.

Семантичний аналіз елементів синонімічної парадигми слова *fiesta* довів, що його семантичне значення є досить широким і містить наступні семи: **часові рамки***: відпустка, канікули (vacación)*; *відпочинок (descanso); свято (festividad); / святковий день* (*día festivo*); **соціальні ознаки**: *вечірка, неформальне святкування (guateque); святкування, відзначення* (*celebración), бенкет, частування (convite*); *вечор, вечірнє зібрання* (*velada*); *зібрання, зустріч (reunión);* гулянка, веселощі (juerga)*; вистава, шоу, видовище (espectáculo) свято, урочисте святкування (festejo)*; **особистісне:** *пестощі* (*carantoñas); ніжност і турбота (mimos); пестощі, дотики, ласки (caricias); гостинність, привітання, почесті (agasajos); гостинність, привітання, почесті (halagos)* [El Diccionario ordinario].

Для визначення додаткового змісту концепту свято (*fiesta*) був проведений аналіз сполучуваності однойменного слова. У результаті пошуку було встановлено, що слово fiesta активно комбінується з якісними прикметниками, завдяки чому висвітлюються характеристики соціального явища свята носіями іспанської мови: *espectacular/ вражаюча; a lo grande/ грандіозна; antológica/ легендарна; apoteósica/ тріумфальна; desenfrenada/ шалена; vibrante/ енергійна; sobrebia горделива; animada/ весела; lúcida/ сияюча; de cara caída/ в занепаді; apagada/ приглушена; deslucida/ тьмяна; íntima/ інтимна; pequeña/ маленька; popular/ популярна; señalada/ визначна; patronal/ покровительська*.

Дане слово має сполучування також з відносними прикметниками, що наводить на думку про різні територіальні визначення свят: *nacional/ національна; regional/ регіональна; local/ місцева*.

Сполучуваність з дієсловами допомагає з'ясувати таку важливу складову концепту свято (*fiesta*) як спосіб проведення: *hacer/ робити; celebrar/ святкувати; montar/ влаштовувати; organizar/ організовувати; preparar/ підготовлювати; asistir (a)/ допомагати; ir(a)/ йти; invitar (a alguien)/ запрошувати; acudir (a)/ відвідувати; animar/ оживляти; amenizar/ додавати веселощів; prender/ запалювати; guardar/ охоронять; reventar/ вибухнути, розірватися; santificar/ освячувати; aguar(se)/ зіпсувати; empañar(se)/ затьмарити; amargar (a alguien)/ засмутити; perder(se)/ заблукати, втратити; apagarse/ гаснути; enfriar(se)/ охолонути; decaer/ опускатися* [Real Academia Española; Diccionario de sinónimos y antónimos].

Отже, аналіз семантики однойменного слова за допомогою синонімів, а також його сполучуваність показали, що концепт свято (*fiesta)* у іспанській культурі має такі змістові складові: відпочинок, гуляння, веселощі, шоу, відпустка і т.і. Він, концепт, має ознаки як позитивні – *вражаюча, грандіозна; легендарна, тріумфальна, шалена*, так і негативні у іспанській лінгвокультурі – *в занепаді, приглушена, тьмяна.* Вжиток однойменного слова з дієсловами вказує на процес підготовки, проведення і завершення свят – *святкувати, влаштовувати, організовуват, підготовлювват, допомагати, йти, запрошувати, відвідувати, оживляти, додавати веселощів, запалювати, охоронятu* і т.і [Real Academia Española; Diccionario de sinónimos y antónimos].

Залучення фразеологічних одиниць до аналізу змісту концепту свято (*fiesta*) доводить, що свято як соціальне культурне явище може слугувати мотивацією для утворення фразеологічних переносних значень. У свідомості іспаномовного суспільства феномен свято мотивує певні смисли.

Напиклад, припинення конфлікту або заклик до збереження спокою: *tengamos la fiesta en paz* / нехай свято буде мирним; розуміння сутності певної події чи обставин: *enterarse de qué va la fiesta* / зрозуміти, про що йдеться. Завершення періоду безтурботності та повернення до серйозності: *se acabó la fiesta* / свято закінчилося. Вказівка на негативний вплив на емоційний стан інших: *aguar la fiesta a alguien* / зіпсувати свято. Передача ідеї створення радості чи приємних моментів для іншої людини: *hacer las fiestas a alguien* / зробити свято комусь. Вказівка на відсутність настрою: *no estar para fiesta s*/ бути не в гуморі [DiLEA].

Таким чином, дослідження лексико-семантичного матеріалу довело, що розгалужений зміст концепту надає змогу його перетену з такими галузями життя іспаномовного суспільства як соціальна взаємодія, святкові традиції, релігія, гастрономія, мистецтво та культура.

Література

Real Academia Española. Diccionario URL: https://www.rae.es/

Diccionario de sinónimos y antónimos. Barcelona : Espasa Libros, S.L.U, 2012. 664 c.

El Diccionario ordinario. URL: https://iedra.es/palabras/fiesta

(DiLEA) Diccionario de Locuciones Idiomáticas del Español Actual. URL: http://www.diccionariodilea.es/diccionario#

ТЕМЧЕНКО Д. Р.
Запорізький національний університет
Наук. кер.: к.ф.н., доц. Тарасюк І. В.

ЛІНГВОКУЛЬТУРОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ТЕКСТІВ ІСПАНОМОВНИХ ПІСЕНЬ

У музичному середовищі іспанська мова займає особливе місце, адже тексти іспаномовних пісень виступають не лише засобом художнього самовираження, а й важливим джерелом дослідження культурної ідентичності та національних особливостей носіїв мови. Звідси випливає *актуальність нашого дослідження,* адже попри значний науковий інтерес до іспаномовної музики, саме лінгвокультурологічний аспект текстів пісень популярних жанрів залишається недостатньо вивченим. Таким чином, *об'єктом нашого дослідження* стали тексти іспаномовних пісень різних жанрів, зокрема поп-музики та латинської музики. *Предметом дослідження*, у свою чергу, є лінгвокультурологічні особливості цих текстів. *Метою роботи* є аналіз текстів пісень зазначених жанрів для виявлення лінгвокультурологічних складових, які формують їхній унікальний зміст.

Теоретичні положення дослідження базуються на таких поняттях як: *текст,* як сукупність речень, що разом утворюють змістову та структурну завершеність [Crystal 2008, с. 482]; *текст пісні* – унікальне явище, яке поєднує лінгвістичні, музичні та культурні елементи, а також характеризується значною варіативністю в залежності від жанру, в якому написана пісня [McElhinny 2012, с. 242]; *лінгвокультурологія* є наукою, яка вивчає певним чином відібрану й організовану сукупність культурних цінностей, досліджує живі комунікативні процеси породження й сприйняття мовлення, досвід мовної особистості та національний менталітет, дає системний опис мовної картини світу [Венжинович 2021, с. 183]; *лінгвокультурологічний аспект* дозволяє інтерпретувати текст не лише через семантичне значення слів, але й через культурно-історичні та когнітивні зв'язки [Левченко 2003, с. 108]; *культурема* є мінімальною одиницею культурної інформації, що відображає елементи національної або регіональної культури [Венжинович 2021, с. 183].

У ході дослідження ми також сформували методику дослідження фактичного матеріалу, що полягає у класифікації іспаномовних пісень за жанровою приналежністю, детальному аналізі музичного коду,

культурологічному аналізі тексту, а також структурному та стилістичному аналізі мовних одиниць на наявність культурної специфіки.

Для ілюстрації наведемо приклад аналізу пісні “La camisa negra” виконавця Хуана Естебана (Juanes). Зазначаємо, що вона відображає загально популярну тематику нещасливого кохання (“*hoy mi amor está de luto*”). Музичний супровід відзначається легкістю, ритмічністю та простотою, тому відносимо пісню до жанру поп музики. Назва пісні має метафоричний характер і виражена культурним символом кольору *negra*, що втілює почуття жалю та болю, пов’язаних із нещасливим коханням.

Переважаючими стилістичними засобами виступають метафори, серед яких: “*mi amor está de luto*”, завдяки якій автор передає образ трауру, що символізує смерть кохання; “*pena que me duele*”, де почуття скорботи порівнюється з фізичним болем, аби підсилити контекст страждання; “*humo amargo de tu adiós*”, де впроваджується образ «гіркого диму», який може символізувати важкі спогади про колишні стосунки та ін. Основною лінгвокультурологічною особливістю пісні є контраст між характером тексту та музичного супроводу. У той час, коли текст пісні має важкий та болючий контекст втрати кохання, мотив та мелодія виконані в мажорі та мають жваву ритміку, а співак виконує пісню із завзяттям. Таким чином, можемо прослідкувати, що у складних життєвих ситуаціях іспанці звикли сміятися та бути у позитивному гуморі, відкрито говорячи про свої проблеми.

На основі систематизованих результатів проведеного аналізу, стверджуємо, що дослідження іспаномовних пісень популярних музичних жанрів на наявність лінгвокультурологічної складової дозволяє краще зрозуміти культурні особливості іспаномовних мовців.

Література

Венжинович Н. Ф. Лінгвокульторологічний аспект мовознавчих досліджень : навч.-метод. посіб. Ужгород : Карпати, 2021. 290 с.

Левченко О. П. Лінгвокультурологія та її термінна система. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка».* Серія «Проблеми української термінології». Львів, 2003. № 490. С. 105–113.

Crystal D. Dictionary of Linguistics and Phonetics. Oxford : Blackwell, 2008. 529 p.

McElhinny B. S. Words, Worlds, and Material Girls. Language, Gender, Globalization. Berlin, New York : Mouton de Gruyter, 2012. 454 p.

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ НІМЕЦЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ

БІЛОВИЦЬКА Д. С.
Запорізький національний університет
Наук.кер.: викл. Соколова О. В.

ДОСЛІДЖЕННЯ РЕКЛАМНИХ ТЕКСТІВ З ТОЧКИ ЗОРУ ЇХ ВПЛИВУ НА СВІДОМІСТЬ ТА ПОВЕДІНКУ СПОЖИВАЧІВ, АНАЛІЗ КОГНІТИВНИХ СТРАТЕГІЙ ПЕРЕКОНАННЯ

Останнім часом реклама все більш агресивно втручається в наше життя і намагається стати невід'ємною його частиною. Вона поступово проникає в усі його сфери, однак несе з собою більше негативу для споживачів аніж користі. Реклама оточує нас скрізь. Але бездумно сприймаючі рекламні слогани і ролики, ми рідко замислюємося про її справжню суть та вплив на нашу психіку, особливо на підсвідомість. Реклама, як відомо, рушій торгівлі. Вона допомагає дізнатися про нові товари і послуги, зорієнтуватися в безмежному морі виробництва і споживання. Та реклама не лише інформує. Фахівці стверджують, що вона – могутній засіб впливу і маніпуляції людиною. Вона здатна формувати у людини необхідні думки, емоції, відношення до речей. Секрет дії реклами криється у використання найтонших особливостей людської психології. Адже найчастіше вона діє не на логічному рівні, не на розум, а на емоції та підсвідомість. Варто також зазначити, що в сучасному українському просторі старшим людям притаманна надмірна довіра до друкованого слова і до всього, що вони почують по радіо чи побачать по телевізору, а молоде покоління вразливе до реклами в інтернеті. Засоби масової інформації, такі як телевізор, youtube, instagram відіграють провідну роль у впливі реклами на людину [Барчі, Брунцвик 2022, с. 60]

Вагомий науковий внесок в опрацювання проблем рекламної діяльності зробили такі вітчизняні та зарубіжні дослідники, як У. Ф. Аренс, Д. Бернет, К. Л. Бове, С. Броадбент, І. Л. Вікентьєв, А. В. Войчак, Н. А. Гасаненко, А.Дейян, О. А. Добрянська, С. Є. Кайструков, Г. Картер, Л. Койк, Ф. Котлєр, Г. Г. Почепцов, І. Я. Рожков, Є. В. Ромат, К. Ротцол, І. Сендідж, У. Уеллс, В. Фрайбургер, Р. Шмаленсі та ін. Проте наукові обґрунтування психології реклами досліджені недостатньо, що зумовило вибір теми дослідження. [Кузьмін 2008, с. 1] В основі рекламної діяльності лежать закони психології, дослідження З. Фрейда, Г. Юнга. Цей взаємозв’язок настільки сильний, що

виділився в самостійну прикладну науку – психологію реклами. За висловленнями відомого теоретика в області реклами Є. Ромата: «Ціль реклами полягає у її дії на свідомість людей» [Голда 2020, с.150]. Приклад реклами, що може впливати на нашу свідомість та поведінку можна побачити в рекламі Edeka — «Weihnachtsclip 2015» (Різдвяний ролик 2015 року). Ролик викликає сильні емоції, нагадуючи про важливість сімейних цінностей, об'єднання людей і турботу про близьких. А також в Hornbach — «You're Alive. Do You Remember?» (2020). Ця реклама надихає споживачів на дії та нагадує про цінність фізичної праці та створення чогось власноруч. Говорячи про рекламу, не можна не згадати Ritter Sport, де простота дизайну упаковки і слоган «Quadratisch. Praktisch. Gut» (Квадратний. Практичний. Смачний) надовго закарбовуються у свідомості споживачів та Deutsche Bahn — «No Need to Fly» (2019), яка акцентує на актуальних екологічних проблемах і фінансовій вигоді, що сприяє свідомому вибору. А також реклама Lidl — «Lidl lohnt sich» стимулює споживачів вибирати Lidl для економії.

Отже, одними з найбільш ефективних методів рекламної діяльності є ті, які спрямовані на підсвідомість. Їхня ефективність полягає в тому, що інформація зчитується на рівні емоцій, інстинктів, без участі розуму і інтелекту. За версіями багатьох науковців, саме інстинктивна складова є основною у мотивації людини.

Література

Барчі Б. В., Брунцвик Е. В. Психологічний вплив реклами на підсвідомість. *Міжнародний науковий журнал «Освіта і наука»*. 2022. Вип.2 (33). С.76-80

Кузьмін О. Є., Романишин С. Б., Горбаль Н. І. Рекламна стратегія підприємства. Львів : Видавництво Львівської політехніки. 2008. 168 с.

Голда Н., Піняк І., Фалович В. Моделювання психосоматичних процесів у рекламній діяльності. *Галицький економічний вісник*. Тернопіль : ТНТУ, 2020. Том 66. № 5. С. 148–154.

БРЕЧКО О. О.
Запорізький національний університет
Наук. кер.: к.ф.н., доц. Мамедова А. І.

ТЕМАТИЧНА СПРЯМОВАНІСТЬ НІМЕЦЬКИХ ЗАПОЗИЧЕНЬ У СУЧАСНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ МОВІ (НА ОСНОВІ ЛЕКСИКОГРАФІЧНИХ ДЖЕРЕЛ)

У сучасному світі мовні контакти між народами стають все більш інтенсивними, що зумовлює активне запозичення лексики. Українська мова не є винятком, і в її лексичному запасі можна знайти численні запозичення з різних мов, серед яких особливе місце займає німецька. Історичні, культурні та економічні зв’язки між Україною та Німеччиною сприяли тому, що німецька мова вплинула на формування українського лексикону, особливо в сферах науки, техніки, медицини та побуту.

Тема запозичень досить широко висвітлена у працях таких лінгвістів, як М. Бондар, Т. Грищенко, І. Мельник та інші. Але саме тематична спрямованість німецьких запозичень розглядається нами вперше, що і зумовлює **актуальність** нашого дослідження.

Об’єктом нашого дослідження є емпіричний матеріал, отриманий у результаті суцільної вибірки із словника іншомовних слів української мови (50 лексичних одиниць), а **предметом –** тематична класифікація запозичень німецькомовного походження.

Історично, німецькі слова почали входити в українську мову ще з часів Галицько-Волинського князівства, коли відбувався активний культурний обмін між українськими землями та Німеччиною. Пізніше, у XVIII-XIX століттях, під час розвитку промисловості та освіти, німецька мова стала важливим джерелом термінології в науці, техніці та медицині. Сучасні запозичення часто пов'язані з новими технологіями та інноваціями, що підкреслює динамічність мовного розвитку [Грищенко 2020, с. 15-43].

Німецькі запозичення в сучасній українській мові, такі як «бюро» (від "Büro" – офіс), «кран» (від "Kran" – механізм для підйому вантажів) та «шприц» (від "Spritze" – медичний інструмент для введення рідин), свідчать про вплив німецької мови на українську в контексті технологічного прогресу та медичних досягнень.

Наступна група слів іншомовного походження, пов'язана з побутовими та культурними аспектами, включає терміни, які відсилають нас до теми повсякденного життя. Наприклад, слова, такі як «костюм» (від "Anzug") та «фрау» (від "Frau"), вказують на вплив німецької мови на українську культуру, зокрема в галузі моди та соціальних взаємодій.

Цікавою також є група запозичень, пов'язана з темою гастрономії. Слова, такі як «паштет» (можливо, від "Pastete") та «штрудель» (від "Strudel"), демонструють вплив німецької кухні на українську традицію. Ці терміни не тільки збагачують словниковий запас, але й відображають культурні зв'язки між українським та німецьким народами, зокрема в гастрономічній сфері. [Мельничук 1994, с. 45-67].

Ще однією цікавою групою слів, запозичених з німецької мови, є терміни, пов’язані з наукою та технікою. Слова, такі як «трансформатор» (від "Transformator") і «механізм» (від "Mechanismus"), свідчать про вплив німецької мови в галузі фізики та інженерії. Ці терміни не лише відображають технологічні досягнення, але й підкреслюють важливість німецької науки в історії розвитку української технічної освіти.

Крім того, запозичення, пов’язані з музикою, такі як «оркестр» (від "Orchester") і «концерт» (від "Konzert"), демонструють культурний вплив німецьких музичних традицій на українську музику. Ці терміни засвідчують взаємодію культур і сприяють збагаченню українського музичного лексикону. [Мельничук 1994, с. 89-103].

Отже, німецькі запозичення в сучасній українській мові відображають багатогранний вплив німецької культури та мови на українське суспільство. Вони охоплюють різні сфери життя – від медицини та техніки до побуту та культури, що робить їх важливими для розуміння сучасного мовного середовища. Вивчення німецьких запозичень у українській мові дозволяє глибше усвідомити процеси мовної адаптації та культурного обміну, які відбуваються в умовах глобалізації. Це також підкреслює важливість міжкультурної комунікації та взаєморозуміння, що є необхідними для розвитку суспільства в цілому.

У роботі ми розглянули тільки запозичення, пов’язані з німецькою мовою. Але нам здається, було б цікаво простежити вплив запозочень з інших мов, що вимальовує подальші **перспективи** дослідження.

Література

Грищенко Т. Культурний обмін між Україною та Німеччиною: мовний аспект. Київ : Академія, 2020. 271 с.

Мельничук О. Словник іншомовних слів. Київ : Українська енциклопедія, 1994. С. 45-103.

ДЕЙНЕГА Є. С.
Запорізький національний університет
Наук. кер.: к.ф.н., доц. Мамедова А. І.

ТЕМАТИЧНИЙ КОРПУС СКОРОМОВОК В НІМЕЦЬКІЙ ТА АНГЛІЙСЬКІЙ МОВАХ

У сучасній лінгвістиці підвищується інтерес до фольклору, а саме

дитячого. Особливу зацікавленість викликають тексти малої форми, до яких належать скоромовки. Саме тексти скоромовок у німецькій та англійській мовах і є **об'єктом** нашого дослідження, а його **предметом** виступає їх тематичний корпус. Скоромовки ставали предметом праць таких дослідників як С.Шаттак-Хуфнагель, Х. Бусман, А. Лестарі, Д. Лютфіані, М. Рохман та ін. Але тематика скоромовок фактично не розглядалась в лінгвістичних розвідках. Саме це і визначає **актуальність** нашої роботи. ***Мета*** дослідження полягає у виявленні особливостей тематики скоромовок в німецькій та англійській мовах.

В англійській мові «скоромовка» визначається як речення або фраза, яка має бути складною для вимови, особливо якщо її повторювати швидко і часто [CD]. У свою чергу, в німецькому словнику Дуден поняття «скоромовка» пояснюється як щось, що дуже важко вимовити [Duden]. Отже, визначення скоромовок у двох мовах є майже ідентичними, оскільки в обох випадках йдеться про те, що скоромовки це фрази, які є складними для вимови. Більш точне визначення, на якому ми будемо базуватися, полягає в тому, що кожна окрема скоромовка – це не випадковий набір звуків і слів, а цілеспрямовано створений текст із різноманітною комбінацією нанизувань однакових, подібних фонем або просто складних у своїй артикуляційній послідовності поєднань звуків [Линчак 2020, с. 124].

Емпіричним матеріалом виступають 50 скоромовок англійською (25) та німецькою (25) мовами. У ході дослідження було виявлено, що скоромовки обох мов мають різну тематику. В обох мовах зустрічаються як скоромовки без конкретного сенсу, так і ті, що мають тему.

Німецькі скоромовки демонструють тексти про тварин, продукти харчування та буденні дії, такі як приготування їжі або покупки: *Barbara bringt braune Brötchen.Braune Brötchen bringt Barbara*.

Англійські скоромовки, натомість, мають більш яскраву морську тематику. Образи моря, його мешканців і навколишнього середовища часто з'являються в текстах. Також англійські скоромовки нерідко грають із абстрактними концепціями або зосереджуються на грі слів, що ускладнює їх не тільки у вимові, але й у сприйнятті змісту: *She sells sea shells by the seashore*.

Але треба відзначити, що серед текстів в обох мовах особливо часто зустрічаються ті, що стосуються тварин та природи: *Esel essen Nesseln nicht, Nesselnessen Esel nicht*. *Slimy snake slithered down the sandy Sahara*.

Таким чином, порівняльний аналіз тематичного корпусу скоромовок в німецькій та англійській мовах, дає можливість зробити висновок, що в німецьких скоромовках переважає побутова тематика, пов'язана з життєдіяльністю людей, тоді як англійські скоромовки зосереджені на морській

тематиці. Спільним для текстів скоромовок обох мов є тематика, пов’язана з природою (тваринним та рослинним світом).

Перспективним напрямком подальших досліджень цієї теми постає продовження розгляду тематики скоромовок у різних мовах.

Література

Линчак І. О. Українські скоромовки як засіб удосконалення фонетичних навичок студентів-інокомунікантів. *Актуальні питання гуманітарних наук. Мовознавство. Українознавство.* 2020. Т. 2. С. 120-127.

CD: Cambridge Dictionary. URL: https://dictionary.cambridge.org/ (дата звернення 07.11.2024)

Duden. URL: https://www.duden.de/ (дата звернення 07.11.2024)

КУЧЕРЯВЕНКО Н. О.
Запорізький національний університет
Наук.кер.: викл. Соколова О. В.

ЛІНГВОКОГНІТИВНИЙ АНАЛІЗ КОМІЧНОГО ЕФЕКТУ У НІМЕЦЬКОМОВНИХ АНЕКДОТАХ

Комічний ефект у гумористичних текстах є результатом взаємодії мовних і когнітивних механізмів. Сучасні дослідження показують, що аналіз гумору з позиції лінгвокогнітивних підходів дозволяє глибше зрозуміти природу комічного в різних мовах та культурах [Dynel 2018, с. 27-30]. Лінгвістична структура анекдотів, їх когнітивні та культурні аспекти є ключовими для створення комічного ефекту [Attardo 2020, с. 62-65].

У дослідженні проаналізовано кілька прикладів німецькомовних анекдотів, зокрема ті, що базуються на грі слів, фонетичних збігах та когнітивних контрастах.

У анекдотах про тварин частіше за все помітним є явище фонетичного збігу. В анекдоті про жабу *Quak* і сир *Quark* створюють комічний ефект, який досягається через подібність звучання, що сприяє створенню несподіваного зв'язку між звуконаслідуванням і реальним об'єктом. *Kommt ein Frosch in den Milchladen. Fragt die Verkäuferin: "Was willst du denn?" Sagt der Frosch: "Quak".*

Співзвучність також досягається за рахунок використання слів з двох мов. *Hi* як вітання в англійській мові збігається за звучанням зі словом *Hai* - акула в німецькій, а *Kuckuck* як спів зозулі збігається з німецькою назвою зозулі. *Fliegt*

ein Kuckuck über den Atlantik, taucht ein Hai unter ihm auf. Sagt der Kuckuck: "Hi!", sagt der Hai: "Kuckuck".

Когнітивні контрасти підсилюють комічний ефект. Іронічний ефект створюється через порушення очікувань. Скелет, що символізує смерть, може перебувати в контексті, типовому для живих людей, тобто "похід до лікаря" і отримання медичної поради [Veale 2017, с. 45-47]. *Kommt ein Skelett zum Arzt. Sagt der Arzt: "Sie kommen aber reichlich spät!".*

Комічний контраст може виникати між асоціаціями та традиціями. Природним інстинктом акули як хижака різко контрастує з її уявним "оцінюванням сервірування" жертви, як вишуканої страви. Концепт акули трансформується від звичного уявлення про хижака до несподіваного бачення "естетично-сприймаючої" істоти. *Ein Hai pirscht sich an einen Windsurfer heran. Und - schnapp! - weg war er. Danach betrachtet der Hai das treibende Brett mit dem Segel und denkt: "Eigentlich nett angerichtet, mit Brettchen und Serviette."*

Гра слів є ще одним засобом комічного, що призводять до неправильної інтерпретації, що змушує людину сміятися. Гумор виникає через несподіване співставлення буквального і метафоричного значення. Буквальне значення фрази *langes Gesicht* - довге обличчя (морда) коня. Переносне значення - засмучене обличчя, пригнічена людина. *Kommt'n Pferd in die Kneipe. Fragt der Wirt: "Warum so'n langes Gesicht?".*

Також можна помітити використання сатири та негативної конотації. Використання слова *Ochse* для позначення чоловіка створює негативну конотацію, що призводить до комічного ефекту. Такі жарти демонструють стереотипні уявлення. *Mann und Frau im Tierpark. Beim Raubtiergehege meint der Mann: "Was diese Tiger wohl sagen würden, wenn sie sprechen könnten?" Frau: "Sie würden sagen: Wir sind Löwen und keine Tiger, du dummer Ochse."*

У німецьких жартах популярною є сатира на поведінку продавців. Інколи вони заохочують купувати більше товару, навіть якщо це не відповідає потребам покупця. *Kommt ein Mann zum Bäcker und verlangt sechs Brötchen. Sagt der Bäcker: "Nehmen Sie doch sieben, dann haben Sie eins mehr." Kommt der Mann nächsten Tag wieder und verlangt 99 Brötchen. Sagt der Bäcker: "Nehmen Sie doch 100". Darauf der Mann: "Wer soll denn die alle essen?"*

Ще одним поширеним засобом є метафоричне перенесення. Лікар може використовувати метафору, яка допомагає пом'якшити гірку правду про стан пацієнта. На когнітивному рівні метафора про довгограючу платівку допомагає сформувати образ: покупка не має сенсу для того, у кого мало часу. *Fragt der Patient: "Steht es schlimm um mich, Herr Doktor?" Doktor: "Also eine Langspielplatte würde ich mir an Ihrer Stelle nicht mehr kaufen."*

Нарешті, засобом створення комічного є дитяче мислення. Гумор може виникати через несподівану логіку кількість волосся - показник мудрості. Це абсурдно, адже стереотипи про зовнішні ознаки інтелекту є джерелом комічного ефекту. *Fragt Max seine Mutter: "Warum hat Papa so wenig Haare auf dem Kopf?" Die Mutter antwortet: "Weil er so viel denkt." Max: "Und warum hast du so viele Haare?" Die Mutter: "Sei ruhig und spiel weiter!"*

Аналіз показав, що комічний ефект у німецькомовних анекдотах є результатом складної взаємодії мовних та когнітивних механізмів. Використання гри слів, багатозначності та когнітивних контрастів, метафор, сатири чи несподіваної дитячої логіки є одними з ключових елементів створення гумору. Сучасні дослідження підкреслюють необхідність інтегрованого підходу, який поєднує мовні та когнітивні аспекти у вивченні гумору [Yus 2021, с. 112-115].

Література

Attardo S. The Routledge Handbook of Language and Humor. London : Routledge, 2020. 554 с.

DER SPIEGEL. Deutscher Humor: sehr witzig. Online-Nachrichten. URL: https://www.spiegel.de/panorama/deutscher-humor-sehr-witzig-a-381803.html (дата звернення: 21.10.2024).

Dynel M. Irony, Deception and Humour: Seeking the Truth about Overt and Covert Untruthfulness. Berlin : De Gruyter, 2018. 504 с.

Veale T. The Cognitive Mechanisms of Humor. Cambridge : Cambridge University Press, 2017. 248 с.

Yus F. Humorand Relevance. Amsterdam : John Benjamins Publishing Company, 2021. 367 с.

НАЛИВАЙКО А. В.
Запорізький національний університет
Наук. кер.: к.ф.н., доц. Мамедова А. І.

ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ТЕМАТИКИ СКОРОМОВОК (НА МАТЕРІАЛІ НІМЕЦЬКОЇ ТА УКРАЇНСЬКОЇ МОВ)

Скоромовки відомі в багатьох культурах і є невід’ємною частиною як німецької, так і української фольклорної традиції. За їх допомогою відбувається формування правильного мовлення, активізація артикуляційної бази та підвищення мовленнєвої культури. У сучасній лінгвістиці скоромовкам

присвячені праці таких вчених, як І. Линчак, Н. Габелко, К. Бохманн та К. Матцель.

Саме тексти українських та німецьких скоромовок – **об'єктом** нашого дослідження, а порівняльна характеристика їх тематики – його **предметом**. Попри наявність праць, спрямованих на вивчення малих текстів у фольклорі, до яких, певно, належать і скоромовки, треба відзначити, що саме текстова різноманітність, з точки зору компаративістики, не набула достатнього розгляду. Саме це і відзначає **актуальність** нашої роботи. **Метою** дослідження є порівняння тематичних особливостей німецьких та українських скоромовок.

Скоромовка визначається в українських лексикографічних джерелах, як конструкція, що містить багато однотипних чи схожих звуків та яка створена для їх тренування вимови та розвитку мовленнєвих навичок [Линчак, 2020, с. 122–124]. У той час як німецькомовні джерела трактують їх як короткі тексти чи фрази, що містять складні для вимови поєднання звуків, спрямовані на тренування дикції та вимови окремих звуків [Бохманн, 1991, с. 210-212].

В результаті емпіричного аналізу **50 українських та 40 німецьких скоромовок** ми помітили, що в текстах найбільше використовуються теми й образи, пов'язані з природою та повсякденним життям людини. Але відразу треба відзначити, що існують і тексти скоромовок, тематика яких не може бути чітко визначена:

- професії та професійна діяльність: *Für zehn Zoll Zaunholz zahlt der Timmermann zenh Taler; Der Müller macht in der Mühle Korn und Mehk*;
- побут людини: *Kleine Kinder können keine kleinen Kirschkerne knacken*.

Українські скоромовки акцентують увагу на побуті людини та на тваринному та рослинному світі:

- знаряддя праці: *Коса косить — бруса просить:*
- тваринний світ: *Дзижчить над житом жвавий жук:*
- рослинний світ: *На дворі трава, на траві дрова.*

Тобто, в результаті нашого дослідження ми прийшли до висновків, що тематика скоромовок у німецькій та українській мовах має як спільні аспекти, а саме у обох мовах є присутнім аспект повсякденного життя людини, так і демонструє суттєві відмінності: німецьких скоромовках значне місце займає професійна складова життя людини, у той час як українські тексти тісно пов'язані з природними явищами, а саме тваринним та рослинним світом. Але треба відзначити, що у обох мовах скоромовки сприяють збереженню культурної спадщини та підкреслюють унікальність звукової культури кожного народу.

Література

Линчак І. О. Скоромовки в українській фольклорній традиції: фонетико функціональний аспект. Київ, 2020. 112 с.

Bochmann K. Phonetik und Volkskunst: Zungenbrecher im deutschen Sprachraum. Leipzig, 1991. 210 с.

ПОЖОГІНА М. Т.
Запорізький національний університет
Наук. кер.: к.ф.н., доц. Мамедова А. І.

МОДАЛЬНІСТЬ ТА СПОСОБИ ЇЇ ВИРАЖЕННЯ В НІМЕЦЬКИХ ПРИКАЗКАХ ТА ПРИСЛІВ'ЯХ ПРО ПОВЕДІНКУ ЛЮДИНИ

Прислів'я та приказки відображають колективний досвід, життєву мудрість і культурні цінності кожного народу. Вони є стислими, але влучними настановами, які передаються від покоління до покоління і концентрують у собі великий зміст. У німецьких прислів'ях та приказках важливу роль відіграє модальність — це своєрідний ключ до розуміння ставлення мовця до подій і оцінки життєвих ситуацій.

Мовознавці трактують модальність, як об'єктивовану семантичну категорію, що виражається у вигляді відношення змісту висловлення до дійсності та реалізується за допомогою граматичних, інтонаційних і лексичних засобів [Доценко 2006, с. 65-68].

Об'єктом нашого дослідження є тексти німецьких прислів'їв та приказок, а **предметом** – модальні конструкції: модальні дієслова, умовні структури та інші мовні засоби, які підсилюють або визначають ставлення до висловлюваної ідеї.

Метою роботи є аналіз основних засобів вираження модальності в німецьких прислів'ях і приказках.

На досягнення мети спрямовані такі **завдання**, як аналіз засобів модальності та визначення їх ролі у відтворенні культурних настанов і поведінкових норм.

Емпіричний матеріал склали 30 текстів німецьких прислів'їв та приказок, присвячених поведінці людини.

Тексти прислів'їв часто містять модальні дієслова, які висловлюють обов'язок, можливість, бажання чи припущення: дієслова *müssen* і *sollen* часто використовуються в німецьких приказках, щоб передати необхідність або

моральний обов'язок. Вони акцентують увагу на тому, що людина повинна здійснити певну дію або уникнути її, наприклад: *Man muss das Eisen schmieden, solange es heiß ist.*

Ці вислови не тільки дають пораду, але й вказують на зобов'язання діяти певним чином. Модальні дієслова *können* (можливість або здатність), *dürfen* (дозвіл), *wollen* (намір), *sollen* (обов’язок) і *mögen* (бажання чи припущення), часто використовуються у прислів'ях і приказках, що стосуються поведінки людини [Руднєва, Бугай 2021, с. 92]: *Der frühe Vogel fängt den Wurm.*

Ці дієслова відображають різні аспекти модальності, допомагаючи передати певні настанови, рекомендації чи моральні висновки.

Досить часто використовуються модальні слова для вираження припущень, що дозволяє підкреслити ймовірність або невизначеність подій. Завдяки словам на кшталт *vielleicht, manchmal* вдається натякнути на те, що обставини можуть розвиватися несподіваним чином: *Vielleicht ist Schweigen manchmal besser als Reden.*

Зустрічається у текстах і імпліцитна модальність, яка вказує на бажаність або необхідність дії без прямого вживання модальних дієслів: *Man schmiedet das Eisen, solange es heiß ist (терміновість дії).*

Таким чином, модальність у німецьких прислів’ях і приказках презентована, головним чином, модальними дієсловами та прислівниками. Вона є потужним інструментом, що додає висловам глибини і допомагає передати певні настанови або попередження. Перспективним нам здається вивчення імперативного та умовного способів як презентантів модальності у текстах німецьких приказок та прислів’їв.

Література

Доценко О. Л. Семантико-прагматичний синтаксис : особливості вираження модальності. Київ : Міленіум, 2006. 226 с.

Руднєва І. С., *Бугай* О. М. Порівняльна характеристика англійських та німецьких модальних дієслів. *Вісник ХНУ імені В. Н. Каразіна.* Серія: Іноземна філологія. Методика викладання іноземних мов. 2021. С. 92-98.

ПРОДАНЧУК А. О.
Запорізький національний університет
Наук. кер.: викл. Соколова О. В.

РЕКЛАМА – ДОСЛІДЖЕННЯ РЕКЛАМНИХ ТЕКСТІВ З ТОЧКИ ЗОРУ ЇХ ВПЛИВУ НА СВІДОМІСТЬ ТА ПОВЕДІНКУ СПОЖИВАЧІВ, АНАЛІЗ КОГНІТИВНИХ СТРАТЕГІЙ ПЕРЕКОНАННЯ

Реклама є невід'ємною частиною сучасного життя. Вона присутня всюди: на телебаченні, в інтернеті, на білбордах, у соціальних мережах та навіть у повсякденному спілкуванні. Основна мета реклами - впливати на поведінку та свідомість споживачів, щоб спонукати їх до придбання товарів чи послуг. Вивчаючи когнітивні стратегії переконання в тексті реклами, ми можемо зрозуміти, як реклама досягає цієї мети.

Емоції є одним із найсильніших інструментів переконання. Рекламні тексти часто містять зворушливі історії, гумор або драму, що викликає емоційний відгук у споживачів. Наприклад, реклама автомобіля може містити зображення щасливої родини, яка здійснює подорож, що викликає у споживачів асоціації з безпекою та комфортом [Cialdini 2001, с. 42]. Наприклад: *"Fahren Sie sicher mit Ihrer Familie"* [Müller, Rether 2018, с. 120]. (Подорожуйте безпечно зі своєю родиною).

Наступна стратегія це - створення ілюзії терміновості**.** Часто у рекламних текстах використовується обмеження часу або кількості товарів, наприклад, *"Nur heute 50% Rabatt!"* [Esch 2014, с.92] (Тільки сьогодні 50% знижка!). Така стратегія стимулює страх втрати, змушуючи споживача діяти швидко, не витрачаючи час на обдумування [Bruhn 2011, с.75].

Повторення інформації у рекламних текстах допомагає закріпити її у свідомості споживача. Цей прийом створює враження важливості та збільшує ймовірність, що споживач запам'ятає продукт або бренд [Kotler, Armstrong 2006, с. 210]. Наприклад**:** *"Haribo macht Kinder froh, und Erwachsene ebenso"* [Clow, Baack 2007, с. 45]. (Харібо робить щасливими дітей і дорослих). Саме завдяки такому методу, ми добре знаємо цей бренд.

Багато рекламних текстів намагаються виділити продукт, наголошуючи на його унікальних характеристиках, які відрізняють його від конкурентів [Kotler, Armstrong 2006, с. 215], до прикладу,*"Das Original seit 1879"* [Bruhn 2011, с. 80] (Оригінал з 1879 року).

Наступна стратегія це - використання коротких і яскравих фраз. Короткі фрази роблять рекламні повідомлення легкими для сприйняття та запам'ятовування [Clow, Baack 2007, с. 39]. Наприклад: *"Milch macht müde*

Männer munter" [Petty, Cacioppo 1986, с. 141]. (Молоко робить втомлених чоловіків бадьорими).

Гумор – це ефективний спосіб привернути увагу споживача та залишити позитивні емоції [Cialdini 2001, с. 47]. Наприклад: *"So frisch, als wären Sie im Wald"* [Bruhn 2011, с. 85] (Свіже, як ніби ви в лісі). Тому, ми бачимо багато реклами з гумором. Це допомагає закріпити інформацію в нашому мозку.

Стратегія - акцент на соціальному статусі, дуже популярна. Деякі рекламні тексти наголошують на престижності та статусності продукту, привертаючи увагу споживачів, які орієнтуються на соціальний статус [Kotler, Armstrong 2006, с. 210]. Наприклад: *"Ein Zeichen von Klasse"* [Bruhn 2011, с. 90] (Ознака класу).

Рекламні тексти часто орієнтуються на певні потреби та цінності споживачів. Наприклад, реклама, яка апелює до екологічності продукту, спрямована на людей, які дбають про навколишнє середовище [Коваленко 2010, с. 82]. Наприклад: *"Aus Liebe zur Natur"* [Müller, Rether 2018, с. 135]. (З любов'ю до природи).

Когнітивна стратегія соціального доказу полягає в тому, що люди схильні вірити вибору більшості. У рекламних текстах це виражається через згадування великої кількості покупців або відгуків відомих осіб [Petty, Cacioppo 1986, с. 138]. Наприклад: *"Über eine Million Menschen haben diesen Kaffee gewählt"* [Aker, Myers 1999, с. 53] (Понад мільйон людей обрали цю каву).

Когнітивні стратегії спрямовані на зміну сприйняття продукту та формування позитивного іміджу бренду у свідомості споживача.

Отже, в рекламних тексти активно використовуються різноманітні когнітивні стратегії для впливу на свідомість і поведінку споживачів. Реклама може впливати на рішення споживачів, використовуючи методи, спрямовані на емоційну обізнаність, бажання унікальності та соціальне пізнання. Такий підхід не тільки закріплює імідж бренду в пам'яті споживача, але й спонукає його до певних дій, наприклад, придбати продукт або повернення до бренду.

Література

Коваленко О. П. Маркетинг: теорія і практика. Київ : Центр навчальної літератури. 2010. 456 с.

Bruhn M. Kommunikationspolitik : Systematischer Einsatz der Kommunikation für Unternehmen. Gabler Verlag. 2011. 312 p.

Cialdini R. B. Influence: Science and Practice. Boston : Allyn & Bacon. 2001. 280 p.

Clow K. E., Baack D. Integrated Advertising, Promotion, and Marketing Communications. Pearson. 2007. 456 p.

Esch F. R. Strategie und Technik der Werbung: Verhaltenswissenschaftliche Grundlagen. Springer Gabler. 2014. 532 p.
Kotler P., Armstrong G. Principles of Marketing. Pearson Prentice Hall. 2006. 624 p.
Müller H., Rether R. Werbung und Konsumentenverhalten. München : Oldenbourg Verlag. 2018. 389 p.
Petty R. E., Cacioppo J. T. The Elaboration Likelihood Model of Persuasion. Advances in Experimental Social Psychology. 1986. 205 p.

РОМАНОВА С. Д.
Запорізький національний університет
Наук. кер.: викл. Соколова О. В.

АНАЛІЗ КОГНІТИВНИХ МЕХАНІЗМІВ, ЯКІ ВИКОРИСТОВУЮТЬСЯ В ЛІРИЦІ ПІСЕНЬ ДЛЯ ВИРАЖЕННЯ ЕМОЦІЙ І ПЕРЕДАЧІ НАСТРОЇВ. МЕТАФОРИЧНІ ТА СИМВОЛІЧНІ ОБРАЗИ У НІМЕЦЬКОМОВНИХ ПІСНЯХ

Пісня – словесно-музичний твір, який призначено для співу [Словник-довідник літературознавчих термінів 2016, с. 86]. З наведеного визначення можна зробити висновок, що у важливими у пісні є два аспекти: музика та пісенний текст, при чому обидва доповнюють одне одного, створюючи загальний образ в уяві реципієнта. Отже, пісні - це унікальне поєднання музики та мови. Метафори та символи в пісенній ліриці мають особливе значення, оскільки вони сприяють перетворенню абстрактних понять чи емоцій на більш зрозумілі та відомі образи. Завдяки тропам, художнім засобам, метафоричним образам у тексті, поєднаному з мелодією, пісні можуть викликати у реципієнта сум чи радість, смуток, журбу чи щастя, а також викликати асоціації за допомогою символічних образів та алюзій.

Німецькомовні пісенні тексти наповнені різноманітними художніми засобами. Це простежується як у творах сучасності, так і у народній спадщині.

Розглянемо пісню сучасного німецького гурту Fettes Brot під назвою "Jein". *“Jein”* - це певний каламбур (сталий вислів, побудований на зіставленні чи поєднанні непоєднуваних, несумісних понять та явищ, що набувають форми нісенітниці [Бобир 2016, с. 61]), злиття двох слів *“ja”* - так та *“nein”* - ні. Вже сама назва створює в уяві реципієнта образ певної нерішучості та внутрішнього конфлікту, про що і йде мова у пісні.

Пісня гурту Rammstein "Du hast" є ще одним яскравим прикладом

використання цього прийому. Пісня досліджує теми кохання, ненависті та зради. В рядку *“Du hast mich gefragt und ich hab nichts gesagt”* (“Ти мене запитала, і я нічого не відповів”) гра слів виникає за рахунок схожості за звучанням двох виразів: *“du hast”* - ти маєш та *“du hasst”* - ти ненавидиш, що надає глибини та експресивності тексту пісні, викликаючи додаткові асоціації у реципієнта [Rammstein World - Lyrics and translations of Sehnsucht].

Часто у пісенних текстах використовуються алюзії, що в обізнаних слухачів одразу викликають асоції з першотвором. Розглянемо пісню Rammstein "Dalai Lama". Текст пісні перекликається з поемою Й. В. Ґете “Лісовий цар”. На відміну від першотвору, батько та син їдуть не на конях, а летять у літаку, проте основний сюжет залишається майже без змін. Перенесення подій саме в літак є натяком на катастрофу Boeing 747 під Токіо, запис якої присутній в альбомі Rammstein “Reise, reise” як прихований трек [Rammstein World - Lyrics and translations of Reise, Reise]. А сам “Лісовий король”, який забирає життя дитини у пісні, є метафорою на страх - страх хлопчика перед негодою та страх батька за дитину.

Також цікавою є пісня Rammstein “Sonne”, яка початково була написана на замовлення боксера Віталія Кличка. Пісня починається з відрахунку до дев’яти, що закінчується словом *“aus”* (все скінчено), що одразу натякає на відрахунок судді у боксі під час нокауту [Rammstein World - Lyrics and translations of Reise, Reise].

Часто в німецьких піснях через природу метафорично передаються емоції та почуття героя. Метафоричний образ лісу присутній у пісні Rammstein “Ohne dich”. У рядку *“Und der Wald er steht so schwarz und leer”* (А ліс такий чорний і пустий) бачимо відображення внутрішнього стану ліричного героя, що переживає біль від розлуки з коханою [Rammstein World - Lyrics and translations of Reise, Reise]. У пісні "Über den Wolken" Reinhard Mey небо символізує свободу та відчуття полегшення від земних турбот *“Über den Wolken Muß die Freiheit wohl grenzenlos sein”* (Понад хмарами свобода має бути безмежною) [ÜBER DEN WOLKEN - Reinhard Mey].

У німецькій колисковій “Der Mond ist aufgegangen” місяць є метафорою духовного світла, що допомагає людині орієнтуватись в житті [Matthias Claudius, Kalliope].

Отже, після детального дослідження лірики німецькомовних пісень, можна зробити висновок, що в ній активно використовуються метафори та алюзії, а також безліч символічних образів, що допомагає реципієнту краще сприймати художні образи.

Література

Словник-довідник літературознавчих термінів / О. В. Бобир, В. Й. Буденний, О. Б. Мамчич, Н. П. Нікітіна. Чернігів, 2016. 132 с.

Fettes Brot - Jein Songtext. *Songtexte.com.* URL: https://www.songtexte.com/songtext/fettes-brot/jein-13db6181.html (дата звернення: 20.11.2024).

Matthias Claudius. Kalliope. URL: https://kalliope.org/da/text/claudius2001091301 (дата звернення: 20.11.2024).

Rammstein World - Lyrics and translations of Mutter. *Rammstein World.* URL: https://www.rammsteinworld.com/en/lyrics/translations/mutter#sonne (дата звернення: 20.11.2024).

Rammstein World - Lyrics and translations of Reise, Reise. *Rammstein World*. URL: https://www.rammsteinworld.com/en/lyrics/translations/reise-reise#dalai-lama (дата звернення: 20.11.2024).

Rammstein World - Lyrics and translations of Reise, Reise. *Rammstein World.* URL: https://www.rammsteinworld.com/en/lyrics/translations/reise-reise#ohne-dich (дата звернення: 20.11.2024).

Rammstein World - Lyrics and translations of Sehnsucht. *Rammstein World*. URL: https://www.rammsteinworld.com/en/lyrics/translations/sehnsucht#du-hast (дата звернення: 20.11.2024).

ÜBER DEN WOLKEN - Reinhard Mey - *Letras.com.* URL: https://www.letras.com/reinhard-mey/1657334/ (дата звернення: 20.11.2024)

САВВА А. А.
Національний університет «Одеська політехніка»
Наук. кер.: к.п.н., доц. Чепелюк Н. І.

РОЛЬ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ В НАУКОВИХ КОМУНІКАЦІЯХ ТА ПУБЛІКАЦІЯХ

Німецька мова займає важливе місце серед мов Європи та світу, зокрема в контексті наукових комунікацій і публікацій. Її значення виходить за межі щоденного спілкування, становлячи важливий інструмент для передачі знань у різних наукових галузях. У цій статті розглядається роль німецької мови в науці, її значення для глобальної наукової комунікації та розвитку, а також виклики та перспективи, з якими вона стикається в умовах глобалізації та цифрових технологій.

Німецька мова є однією з основних мов Європи, яка належить до германської групи індоєвропейських мов. Її еволюція нерозривно пов'язана з історичними подіями та соціальними трансформаціями. Одним із важливих етапів у розвитку німецької мови став реформаторський рух, який було ініційовано Мартіном Лютером у XVI столітті. Переклад Біблії Лютером на народну німецьку мову мав великий вплив на стандартизацію німецької мови та її поширення серед широких верств населення. З того часу німецька мова стала важливим елементом культурної та наукової комунікації не тільки в Німеччині, але й в інших частинах Європи, зокрема в Австрії та Швейцарії [Гулалян 2024, с. 139-141].

Німецька мова відіграє надзвичайно важливу роль у наукових дослідженнях та технічному прогресі. Історично Німеччина була домом для багатьох видатних учених, таких як Альберт Ейнштейн, Макс Планк та Вільгельм Рентген, чиї відкриття значно змінили хід історії науки. Вони робили свої дослідження здебільшого німецькою мовою, що сприяло її поширенню у наукових колах. Так, у таких галузях як хімія, фізика, математика, біологія та інженерія, німецька мова досі залишається однією з основних мов публікацій. Багато наукових журналів та монографій публікуються саме німецькою мовою, що робить її незамінним інструментом у процесі передачі наукових знань [Сухорченко 2023, с. 268-269].

Особливо важливим аспектом є те, що німецька мова є мовою технічної документації та інженерних стандартів. Німеччина славиться своєю високорозвинутою індустрією, зокрема в автомобілебудуванні та машинобудуванні. Відповідно, багато технічних інструкцій, стандартизаційних документів та патентів видаються німецькою мовою, що робить її ключовою для співпраці наукових і технічних спеціалістів на міжнародному рівні [Гулалян 2024, с. 139-141].

В умовах глобалізації та зростання впливу англійської мови на міжнародному рівні німецька мова зберігає свою значущість завдяки високому рівню розвитку наукових інститутів та університетів у німецькомовних країнах. Зокрема, Німеччина, Австрія та Швейцарія є лідерами у сфері наукових досліджень, і багато провідних університетів, таких як Технічний університет Мюнхена або Гайдельберзький університет, активно підтримують наукову діяльність у своїх країнах і за кордоном.

Німецька мова також широко використовується в наукових конференціях та семінарах. Міжнародні форуми, що організовуються у Німеччині або за участі німецьких науковців, часто проводяться саме цією мовою. Тому для

науковців, які хочуть брати участь у таких заходах, знання німецької мови є важливою умовою для успішної кар'єри.

Незважаючи на свою багатогранність і важливість, німецька мова сьогодні стикається з низкою викликів у контексті міжнародних наукових комунікацій. Одним із головних факторів, що впливають на її роль у глобальній науці, є поширення англійської мови як міжнародної мови наукових публікацій. Більшість новітніх наукових статей публікується саме англійською мовою, що ставить німецьку мову в ситуацію конкуренції з англійською в науковому середовищі.

Однак, незважаючи на це, німецька мова має важливі переваги, зокрема в таких наукових областях, як історія, філософія, лінгвістика, а також у технічних науках, де німецька мова традиційно домінує. Крім того, зростання попиту на вивчення німецької мови в таких країнах, як Китай, Індія та Бразилія, вказує на її важливість у науково-освітньому просторі [Джурило 2017, с. 57-58].

Німецька мова також має значення в контексті міжнародної наукової співпраці. Знання німецької мови відкриває нові можливості для участі у міжнародних наукових проектах та партнерствах з університетами та дослідницькими інститутами, розташованими в німецькомовних країнах. Підтримка наукових обмінів і програм для студентів та науковців також вимагає володіння німецькою мовою, що дозволяє мати доступ до інформації та ресурсів, які можуть бути недоступні без цього [Сухорченко 2023, с. 268-269].

Отже, німецька мова продовжує відігравати важливу роль у наукових комунікаціях і публікаціях. Вона залишається однією з основних мов у ряді наукових дисциплін і залучає нових науковців завдяки можливостям, які відкриває для кар'єрного росту, досліджень та співпраці. Однак, з огляду на глобалізацію та домінування англійської мови, важливо сприяти збереженню та розвитку німецької мови як мови науки, а також підтримувати наукові інститути та програми, які зберігають її роль у міжнародному науковому співтоваристві.

Література

Гулалян Д. Р. Історія та розвиток німецької мови. 2024. № 4. С. 139-141.

Джурило А. П. Роль і тенденції розвитку німецької мови у сучасному світі. *Український педагогічний журнал*. 2017. № 3. С. 57-58.

Сухорченко А. В. Роль і тенденції розвитку німецької мови. *Матеріали XIII Міжнародної науково-технічної конференції аспірантів та молодих вчених «Наукова весна»*. 2023. С. 268-269.

ХАЛІУЛІНА П. С.
Запорізький національний університет
Наук.кер.: викл. Соколова О. В.

ВИВЧЕННЯ КОГНІТИВНИХ МЕХАНІЗМІВ ГУМОРУ В НІМЕЦЬКІЙ КУЛЬТУРІ

Анекдот – жанр фольклору; коротке жартівливе оповідання про якийсь незвичайний життєвий випадок чи ситуацію з несподіваним і дотепним закінчення [Словник-довідник літературознавчих термінів 2006, с. 16]. Такі гумористичні твори можуть не лише викликати сміх своєю комічністю, а й відображати культуру, ставлення до життя, стереотипи та переконання народу. Як не дивно, німецька культура багата на анекдоти. Їх можна почути у повсякденному житті, кінематографі та літературі. Зазвичай сучасні німецькі анекдоти стосуються політики, суспільства, побуту, раси або релігії. Таке розмаїття тематик об'єднує наявність художніх засобів у кожному анекдоті. Зазвичай це гра слів, сатира, іронія та гіпербола. Крім того, існує ще й безліч різновидів анекдотів.

Один з найпопулярніших називається "*kalauer*", що є каламбуром або іншими словами грою слів. Назва таких анекдотів походить від міста Калау, в якому вродовж XIX-XX століть виходив сатиричний журнал "Новини Калау" [Exploring Quirky Humor in German Jokes]. Цікавим прикладом може стати анекдот на побутово-сімейну тематику. "*Ein Kind sitzt in der Badewanne, die Mutter kommt rein: "Mama, wo ist denn der Waschlappen?*" - "*Ach, der ist nur mal kurz runter, Zigaretten kaufen!*"" [Alle Witze nach Kategorien gegliedert] В ньому дитина, яка приймає ванну питає маму, де знаходиться мочалка для купання. Але слово "*waschlappen*" також має значення "ганчірка" або "людина без характеру". Тому мати подумала про свого чоловіка з такими якостями і сказала, що він купує сигарети. Якщо не знати цих двох абсолютно різних значень одного слова, то можна не зрозуміти цієї гри слів. Дуже схожим є анекдот про собаку: *"Was kostet dieser Hund?" - "Hundert Euro." - "Wie wäre es mit der Hälfte?" - "Tut mir leid, ich verkaufe nur den ganzen!"* [Arbeitsblätter "Deutsch und deutlich"] В цьому анекдоті покупець і торговець неправильно одне одного зрозуміли, адже один мав на увазі гроші, а інший собаку. Через це і виникає комічність ситуації та прийом гри слів.

Наступним різновидом є анекдоти з назвою "*Fritzchen-Witze*". Жарти про хлопчика на ім'я Фрітц є невід'ємною частиною німецького гумору. У них Фрітц постає дотепною дитиною, яка може перехитрити дорослих або

виплутатись з неприємної ситуації. У таких анекдотах зазвичай використано іронію, як засіб комічного. *“Fritzchen kommt zu spät in die Schule. Da fragt der Lehrer: “Entschuldigung!?” Fritzchen: “Ach passt schon!”* [Exploring Quirky Humor in German Jokes]. В цьому анекдоті Фрітц запізнився до школи, тож його вчителька хотіла, аби він вибачився. Вона використала фразу “Перепрошую!?”, яку зазвичай кажуть, аби отримати вибачення від іншої людини. Проте Фрітц, який є хитрим та дотепним, сприйняв це як вибачення вчительки та сказав їй, що нічого страшного. Тут вжито прийом іронії, адже ця насмішка замаскована серйозністю.

Крім того, німці ніколи не проти посміятись з себе, проте часто такі анекдоти спрямовані у бік жителів Східної Фризії. Жителі цього регіону зображені недостатньо тямущими або надто прямолінійними чи серйозними. Отже, такі анекдоти можна віднести до суспільної тематики. *“Was machen Ostfriesen wenn sie einen Eimer heißes Wasser übrig haben? Einfrieren, heißes Wasser kann man immer gebrauchen.”* [Exploring Quirky Humor in German Jokes]. В таких жартах використовується зазвичай іронія або гіпербола. Це можна побачити в тому, що на питання про те, що жителі Східної Фризії роблять, коли у них залишається відро води, відповіддю є те, що вони заморожують його, аби потім мати гарячу воду. Також це все дещо гіперболізовано, щоб показати заощадливість або прямолінійність фризійців.

Ще одним прикладом гіперболи може стати анекдот, який щоправда є протилежним до менталітету німців. *“Zwei Millionere unterhalten sich.Sagt der Erste: - "Ich bin so reich, dass ich die ganze Welt kaufen konnte. "Daraufhin sagt der Andere: - "Aber ich will sie nicht verkaufen."* (Розмовляють два мільйонери. Перший каже: “Я настільки багатий, що міг би купити увесь світ.” Інший відповідає: “Але я не хочу його продавати) [9.100 lustige Witze & Sprüche]. В цьому анекдоті добре видно гіперболу, адже через бажання похвалитись своїми статками два мільйонери їх перебільшили аж настільки, що змогли б купити увесь світ, що створює комічність. Це може викликати сміх ще й через те, що німці не люблять показувати або акцентувати увгу на своїй власності, їм непритаманно вихвалятись.

В німецькій культурі також не обійтись без жартів, які висміюють або критикують політику. У більшості випадків для цього використаний такий прийом, як сатира. “*Der beste Platz für Politiker ist das Wahlplakat. Dort ist er tragbar, geräuschlos und leicht zu entfernen!*” [Unterhaltung] В цьому анекдоті наголошується, що найкращий політик - на плакаті, адже там він зручний, безшумний і легко знімається. Тут висміяні політичні вади та добре прослідковується цей прийом творення комічного. Також це можна побачити в

такому жарті: “*Wer waren die ersten drei Politiker? - Die Heiligen Drei Könige! Sie legten die Arbeit nieder, zogen schöne Gewänder an und gingen auf Reisen.*” [Alle Witze nach Kategorien gegliedert]. Тут запитують ким були перші політики, у відповідь можна почути, що це були три королі, які залишити роботу, вбрались у гарні шати та вирушили в мандри. Тут чітко видно критику, яка спрямована на політичну верхівку, отже добре видно сатиру.

На прикладі цих анекдотів можна побачити такі художні засоби, як гра слів, іронія, гіпербола та сатира. Завдяки цим прийомам створено комічність кожного твору, що змушує реципієнта посміхатись, коли він чує або читає анекдот.

Література

Німці теж жартують: 12 анекдотів на німецькій мові з перекладом. URL: https://yak.koshachek.com/articles/nimci-tezh-zhartujut-12-anekdotiv-na-nimeckij-movi.html (дата звернення: 05.11.2024).

Словник-довідник літературознавчих термінів / Упор. : О. В. Бобир, В. Й. Буденний, О. Б. Мамчич, Н. П. Нікітіна ; за ред. О. В. Бобиря. Чернігів *:* ФОП Лозовий В.М., 2016. 132 с.

Alle Witze nach Kategorien gegliedert. URL:https://witze.at/witze (дата звернення: 05.11.2024).

Arbeitsblätter “Deutsch und deutlich”. URL: https://www.deutschunddeutlich.de/contentLD/GD/GDiv25Witzkiste.pdf (дата звернення: 05.11.2024).

Exploring Quirky Humor in German Jokes. URL:https://promova.com/blog/german-jokes (дата звернення: 05.11.2024).

9.100 lustige Witze & Sprüche. URL: https://www.witze-platz.de (дата звернення: 05.11.2024).

Unterhaltung. URL: https://www.programmwechsel.de/ (дата звернення: 05.11.2024).

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ КИТАЙСЬКОЇ МОВИ ТА КУЛЬТУРИ

АТМАНХІЛ А. Г.
Запорізький національний університет
Наук. кер.: д.ф.н., проф. Козлова Т. О.

СТРУКТУРНІ РІЗНОВИДИ КИТАЙСЬКИХ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ

Фразеологія – один з найвиразніших, експресивно насичених, емоційно забарвлених шарів лексики, в якому акумульовано культурні традиції, звички, стереотипні уявлення про світ, образи й цінності суспільства. Цей тезис є справедливим для фразеології будь-якої мови, зокрема китайської мови. Традицію вивчення експресивних виразів і малих фольклорних жанрів в китайській лінгвокультурі започатковано ще за часів правління династії Хань (25–220 рр. н.е.) [Gianninoto 2013, p. 137], що, очевидно, пов'язано з добою формування китайського етносу й увагою до народної культури.

На думку Н.А. Золотухіної [Золотухіна 2018], у китайському мовознавстві фразеологізмам приділено значно менше уваги, ніж у європейській лінгвістичній традиції. Проте одне з питань, яке привернуло увагу науковців, стосувалося типів фразеологізмів. Відомий китайський лінгвіст Ма Гофань розробив класифікацію, яка стала базою для подальших досліджень синологів. Згідно з цією концепцією, існує п'ять типів фразеологізмів: ідіоми чен'юй (*chéngyǔ*), прислів'я яньюй (*yànyǔ*), недомовки сехоуюй (*xièhòuyǔ*), фразеологічні сполуки гуаньюньюй (*guànyòngyǔ*) та приказки суюй (*súyǔ*).

Ідіоми чен'юй – найпоширеніший різновид стійких фразеологічних словосполучень [Федічев 2006] – складаються з чотирьох знаків, побудовані за нормами давньокитайської мови і семантично монолітні. Вживання чен'юй є характерним для нормованої літературної мови, художнього та газетно-публіцистичного дискурсів [Золотухіна 2018]. Наприклад, *gāo shān liú shuǐ* «високі гори і текуча вода (метафора глибокої дружби)».

Прислів'я яньюй являють собою короткі, ритмічні вислови, які втілюють народну мудрість, моральні норми або життєві спостереження [Чижевська 2015]. Наприклад, *qín néng bǔ zhuō* «старанність може компенсувати нестачу здібностей».

Недомовки сехоуюй – це фразеологізми з двома частинами у складі: початковою частиною, яка містить загадку, і кінцевою частиною, яка містить

розгадку. Наприклад, *huà shé tiān zú* «додати змії ногу (зробити щось зайве, погіршити справу)».

Четвертий різновид фразеологізмів китайської мови представлений сполуками гуаньюньюй [Гордон 2013]. Ці стійкі словосполучення уживаються як єдине ціле, а їх значення можна частково вивести з значень складових частин. За своєю структурою гуаньюн'юй найчастіше є словосполученнями, що складаються з 3-5 слів. Вони функціонують у реченні як єдине ціле, виконуючи роль різних частин мови (іменника, прикметника, прислівника тощо). Їхнє місце в реченні визначається роллю головного слова, яке вони замінюють. Однак, існують випадки, коли роль гуаньюн'юя в реченні може відрізнятися від ролі його головного слова. Наприклад, (*kāi yè chē*) «їздити на нічному автобусі (працювати або вчитись допізна)».

Приказкі *суюй* представлені простими, короткими висловлюваннями, які відображають повсякденне життя і мають характерну структуру, часто виявляють діалектні особливості [Чижевська 2015]. Наприклад, *tiān yǒu bù cè fēng yún* «на небі не завжди ясна погода (несподівані події)».

Слід зазначити, що існують інші підходи до опису китайських фразеологізмів, а класифікація Ма Гофаня залишає простір для дискусій. Проте саме ця концепція стала найавторитетнішою і загальновизнаною в китаїстиці.

Література

Гордон К.О. Фразеологізми гуанюн'юй у розмовному стилі китайської мови: узуальний аспект. *Мовні і концептуальні картини світу.* 2013. Вип. 46 (1). С. 314 – 320.

Золотухіна Н. А. Місце чен'юй у політичній комунікації КНР. *Питання сходознавства в Україні*: тези доп. Всеукр. наук.-практ. конф., Харків, 29–30 берез. 2018 р. ХНПУ ім. Г. С. Сковороди; ХНУ ім. В. Н. Каразіна. Харків, 2018. С. 32–34.

Федічев О. Є. «Чен юй» як найпоширеніший вид фразеологізмів у китайській мові. *Українська орієнталістика* : збірник наукових праць. 2006. Вип. 1. С. 84–90.

Чижевська Є. О. *Поняття паремій у сучасній китайській мові*: суюй та яньюй. *Мовні і концептуальні картини світу*. 2015. Вип. 2. С. 371–381.

Gianninoto M. Chinese and Western Works on Chinese Phraseology: a Historical Perspective. *Intercontinental Dialogue on Phraseology*. *Research on Phraseology Across Continents* / ed. by J. Szerszunowicz, B. Nowowiejski, K. Yagi, T. Kanzaki. Bialystok : University of Bialystok Publishing House, 2013. P. 137–149.

КАРАСТАЯНОВА В. О.
Запорізький національний університет
Наук. кер.: к.ф.н., доц. Кравченко Я. П.

ХУДОЖНІ ФУНКЦІЇ МЕТАФОРИ В КИТАЙСЬКІЙ ПОЕЗІЇ ДОБИ ТАН

Часи правління династії Тан у Китаї (618-907 рр.) традиційно вважаються «золотою добою» класичної поезії. Відомо про творчість понад двох тисяч танських авторів – імператорів, воєначальників, чиновників різних рангів, пустельників, ченців. Зберіглося близько п'ятдесяти тисяч віршів цієї доби. Творчість таких митців, як Лі Бо, Ду Фу, Ван Вей, Бай Цзюйі стала взірцем для наступних поколінь.

Поезія Танської епохи вирізняється багатством художніх засобів, які виявляються в унікальному поєднанні лаконічності форми, глибокого змісту й багатства образів. Художні засоби поезії цієї доби включають використання символів, метафор, порівнянь, звукових повторів та ритмічних структур. Вони дозволяють авторам показати більш глибокі емоції, філософські роздуми, взаємодії людини з природою тощо.

На думку Л. Бублейник, «метафора завжди базувалася на конкретності, зримій реальності, що робило образ виразним, зримим, опуклим» [Бублейник 2000, с. 37]. Китайські літературознавці вважають, що «метафора (порівняння) містить у собі три основні фактори: річ, яку порівнюють (тобто предмет вираження), річ, з якою порівнюють, і спільну ознаку» [古典詩詞導讀 2001, с. 129]. Отже, метафора ґрунтується на спільності ознак між абстрактним явищем у вірші та конкретним предметом, який слугує його аналогією.

В танській поезії виділяють метафори кількох видів: явна (明喻míngyù), прихована (隐喻yǐnyù), опосередкована (借喻jièyù). Слід зазначити, що китайське поняття 比喻bǐyù перекладається і як «метафора», і як «порівняння». Тобто в китайській терміносистемі немає чіткого розмежування цих тропів, на відміну від української традиції. Явну метафору можемо розпізнати в рядках вірша Лі Бо «Пісня жінок Країни Ба («巴女词»)» зі слів 如 rú, 若ruò:

巴水急如箭,
巴船去若飞。
十月三千里,
郎行几不归。
Bā shuǐ jí rú jiàn,

Bā chuán qù ruò fēi.

Shí yuè sān qiān lǐ,

Láng xíng jǐ bù guī.

Хутко біжить річка Ба, мов стріла –

Човник легенький немовби у леті.

Десять нудних місяців Ладо мій десь у мандрах блука,

Тисячі лі від домівки – коли ж повернутись належить? [Шекера 2003,с.12].

Художнє втілення прихованої метафори можемо побачити в рядках вірша Лю Цзун-юаня «Рибалка («渔翁»)»:

回看天际下中流，

岩上无心云相随。

Huí kàn tiān jì xià zhōng liú,

Yán shàng wú xīn yún xiāng suí.

Глянув – а то під крайнебом рибалки самотнє човенце,

Хмари на скелях блукають безладно – немовби у квачика грають.

«Хмари» є метафорою, яка позначає довгу розлуку або блудного сина. Очевидно, йдеться про рибалку, який блукає далеко від дому.

Опосередковану метафору можна назвати алегорією, адже вона полягає в запозиченні образу, тобто зображує певний предмет чи героя за допомогою тієї чи іншої речі або явища, з якими вони порівнюються, без вказівки, про що насправді йде мова. Наприклад, в одному із рядків вірша Ду Фу «Станси про осінь («秋兴八首·其四»)» йдеться про війну, але автор прямо її не називає, а передає через образ барабанів і гонів. Крім того, мова не лише про саму війну, але й про її перебіг, бо в барабани били при наступі, а в гонги – при відступі:

直北**关山金鼓震**。

Zhí běi guān shān jīn gǔ zhèn.

У горах північних та й коло застав чути грім барабанів і гонгів.

Отже, метафора відігравала суттєву роль в поетичній традиції епохи Тан. Поети Лі Бо, Ду Фу, Лю Цзун-юань використовували цей художній засіб у своїй творчості, щоб глибше розкрити теми природи, людські емоції, філософські роздуми. У танській поезії метафора є не лише засобом, який прикрашає текст, але й створює багатошарові образи, які дозволяють читачеві співпереживати та занурюватися у символічний світ.

Література

Бублейник Л. В. Особливості художнього мовлення. Луцьк : Вид-во Волинського державного університету ім. Лесі Українки, 2000. 177 с.

Танське небо: Китайська поезія доби Тан / Пер. з кит. Я. Шекери. Київ : ПВП «Задруга», 2003. 64 с.
古典詩詞導讀。濟南 ：山東人民出版社，2001. 427 页.

ЛЮСОВА І. В.
Запорізький національний університет
Наук. кер.: к.ф.н., доц. Кравченко Я. П.

ХУДОЖНІЙ ЗАСІБ «БІ» (ЗІСТАВЛЕННЯ) ЯК КАТЕГОРІЯ ДАВНЬОКИТАЙСЬКОЇ ПОЕТИКИ (ЗА КНИГОЮ «ШИДЗІН»)

«Книга пісень» («Шидзін») – одна з найдавніших літературних пам’яток Китаю, яка містить 305 поетичних творів, створених у період між XI та VI століттями до нашої ери. Вона відіграє ключову роль у розумінні китайської культури, філософії та літератури. Збірка включає три основні розділи: народні пісні «го-фен», придворні оди «я» та релігійно-ритуальні гімни «сун». Поетика «Шидзін» базується на простоті виразів, що ховає під собою глибокі алегоричні та символічні сенси. Одним із характерних художніх засобів цієї збірки є «бі» зіставлення.

Поетичний стиль «Шидзін» вирізняється стислістю, лаконічністю і витонченістю. Основними принципами є алегоричність і повторюваність, які дозволяють поглиблювати емоційний вплив на читача. Зіставлення «бі» у поезії використовується для пояснення або особливого підкреслення тем через порівняння особистостей, природних явищ або ситуацій. Це дозволяє утворювати яскраві поетичні образи та сконцентровано передавати сутність теми.

У поезії «В ірій пави летять» зустрічається зіставлення птахів, які повертаються до свого гнізда, із людиною, позбавленою дому: «На легкому крилі пави тримають шлях до гнізда, / а людина, немов безкриле створіння, шукає, / але не знаходить прихистку» (переклад Я. Шекери) [Шекера 2020, с. 246]. Пави символізують постійність і гармонію, тоді як ліричний герой відчуває сум через відсутність стабільності та підтримки. Це порівняння підкреслює залежність людини від духовного або фізичного дому, що відображає її внутрішню тривогу.

У поезії «Цикада» наявний контраст між мовчазною цикадою і голосними птахами: «Цикада мовчить, а дикі гуси криком заповнюють простір, як тиша в душі героя контрастує з гамором зовнішнього світу» (переклад Я. Шекери)

[Шекера 2020, с. 19]. Цикада та інші птахи і тварини тут символізують глибоке почуття розлуки та самотності. Такий прийом акцентує увагу на емоційному розриві між внутрішнім світом героя та зовнішніми обставинами, додаючи поезії драматизму.

У вірші «З дев'яти міркувань» використовується зіставлення природних образів із самотністю героя. «Дерева скидають вбрання, немов люди втрачають свої ролі в суспільстві, залишаючись оголеними перед викликами» (переклад Я. Шекери) [Шекера 2020, с. 70]. Це символізує плинність життя і необхідність прийняття змін. Герой переживає складний період, а осінні краєвиди стають метафорою його душевного стану.

Поезія «А чиновник додому сумний» також демонструє засіб «бі». Чиновник, що сумний повертається додому, стає символом людської вірності та незламності у важкі часи. Його слова: «Присягаюсь – тебе не покину ніколи в житті» (переклад Я. Шекери) [Шекера 2010, с. 52] створюють контраст із обставинами, у яких герої змушені діяти. У відповідь дружина порівнює себе з тростиною, яку може зігнути вітер, але скала-коханий залишається непорушною: «Вітер може схилити тростину покірну й малу, але сили немає, щоб зрушити з місця скалу» (переклад Я. Шекери) [Шекера 2020, с. 52]. Це зіставлення підкреслює вразливість жінки та стійкість чоловіка, додаючи трагізму історії.

У фіналі цієї поезії мати намагається переконати дочку прийняти новий шлюб. Дочка ж залишає думки про нове життя, зберігаючи вірність чоловіку, і ця вірність стає центральним мотивом. Її слова: «Я не зраджу кохання – воно мені ставить межу» (переклад Я. Шекери) [Шекера 2020, с. 52] ілюструють невідступність від власних почуттів. Художній засіб «бі» (зіставлення) у поезії «Шидзін» є важливим засобом для створення поетичних образів та передачі глибоких емоційних і моральних сенсів. За допомогою земних образів, порівнянь та протиставлень розкриваються ключові теми любові, вірності, розлуки та скороминущості буття. Поетика «Шидзін» демонструє унікальне вміння поетів давнього Китаю концентрувати глибокі філософські ідеї у лаконічній і простій формі, яка залишається актуальною до сьогодні.

Література

Піднебесні пісні: поетичні переклади / пер. з кит. Ярослави Шекери. Київ : Сафран, 2020. 640 с.

ПОЛЯКОВ О. О.
Запорізький національний університет
Наук. кер.: д.ф.н., проф. Козлова Т. О.

ПЕРІОДИЗАЦІЯ ІСТОРІЇ КИТАЙСЬКОЇ ЛЕКСИКОГРАФІЇ

Своєрідність історії китайської мови та культури, прагнення до впорядковування, а також реєстрації лінгвокультурної спадщини стимулювали китайських філософів і мовознавців до укладання словників. Китайська лексикографія бере свій початок у стародавні часи. Першим кроком було створення рукописного словника *Shizhou* (прибл. IX – III ст. до н. е.). Однією з важливих проблем історіографії китайської мовознавчої традиції залишається періодизація лексикографії. Існують різні підходи і позиції науковців, проте більшість з них визнає три головних періоди.

Перший період охоплює часи правління західної династії Чжоу та східної династії Хань (XI ст. до н.е – II ст. до н.е.) і позначається створенням перших переліків слів та виразів. За часів династії Цин (221–206 р. до н.е) з'явилися словник *Erya* з класифікацією слів за звучанням та значенням, а також словник *Shuowen Jiezi*, в якому одиниці було упорядковано за принципом «основний ієрогліф» (*wen)* та похідні ієрогліфи (*zi).*

Другий період в історії китайської лексикографії тривалий (I ст. до н.е – XIV ст. н.е.) і співпадає з епохою Трьох Царств, правління династії Цзинь, а також панування Південної та Північної династій, династій Мін та Цин (220–1368 рр.). У часи династій Танг (618-907 рр.) та Сонг (960-1279 рр.) світ побачили словники *Yupian, Qieyun* та *Guangyun*.

Третій період триває від XV ст. до наших часів. Особливо активним є розвиток китайської лексикографії у XX ст. Цей період відзначився публікацією словника *Ciyuan* обсягом 100 тис. записів впорядкованих за принципом ключів та його модернізацією (1958 р.) [Xue 2003].

У XX-XXI ст. китайське мовознавство продовжує роботу по укладанню нових словників, спирається на здобутки попередніх лексикографічних досліджень, привносить інновації [Heming, Jing 2007]. Словники сучасної китайської мови значно збільшилися за обсягом. Наприклад, у словнику *Hanyu Da Cidian* (1975–1993 рр.) комплексно представлено 375000 записів. Проте найскладнішою та найповнішою працею китайських лексикографів можна вважати довідник *Zhongguo Da Baike Quanshu*. Цю монументальну працю енциклопедичного характеру розпочато у 1978 р. Робота триває до теперішнього часу. Словник складається з 74 окремих томів й охоплює матеріал

70 різноманітних сфер життєдіяльності, що дозволило розмістити майже 78 тис. словникових статей, сумарна кількість ієрогліфів і яких становить близько 126 млн. одиниць.

Література

Heming Y., *Jing* P. Bilingual Lexicography from a Communicative Perspective. Amsterdam / Philadelphia : John Benjamins Publishing, 2007. P. 23–38.

Xue Sh. Chinese Lexicography Past and Present. *Lexicography: Reference Works Across Time, Space and Languages* / ed. by R. R. K. Hartmann. London, New York, 2003. P. 158–173.

ТАРАСОВА А. О.
Запорізький національний університет
Наук. кер.: к.ф.н., доц. Кравченко Я. П.

ФЕТИШИСТСЬКІ УЯВЛЕННЯ В МІФОЛОГІЇ ДАВНЬОГО КИТАЮ (НА МАТЕРІАЛІ «КАТАЛОГУ ГІР І МОРІВ»)

Пізнання міфології – це запорука глибшого розуміння витоків культури будь-якої країни. Вірування давніх людей – це історія, дух народу, його світоглядно-ціннісна специфіка. Особливо це стосується Китаю, оскільки міфологія до сьогодні багато в чому визначає культурні традиції цієї країни. «Каталог гір і морів» є найдавнішим джерелом вивчення давньокитайської міфології, архаїчних вірувань, а також історії наукових знань, особливо з географії, ботаніки, зоології, народної медицини.

За змістом і стилем «Каталог гір і морів» поділяється на дві частини: «Каталог гір», або «Каталог П'яти потаємних гір» («Шань цзін», або «У цзан цзин» – перші 5 цзюанів) і «Каталог морів» («Хай цзін» – 13 інших цзюанів). Основним змістом першої частини, що становить за обсягом приблизно дві третини всієї пам'ятки, є опис континентального Китаю з елементами зоогеографії, ботанічної географії, народної медицини, вірувань. У другій частині надаються відомості про землі та народи, які, згідно з цинь-ханською синоцентричною концепцією, перебували на окраїнних землях і за межами світу.

Текстовий матеріал «Каталогу гір і морів» засвідчує, що для міфології давніх китайців характерні фетишистські уявлення. Фетишизм є стійкою ознакою усіх давніх релігій і полягає у «поклонінні предметам неживої природи» [Ларіонова 2010, с. 14]. У сюжетах давньокитайських міфів

спостерігаємо мотив поклоніння бронзовим дзвонам. В одному з міфів згадується божество Джун, яке уособлює силу природи і є втіленням бронзових дзвонів. Вважалося, що дзвони, які виготовляли з бронзи, магічним чином впливали на родючість земель.

У міфах поширеним фетишем було каміння, що використовувалось при жертвоприношеннях, ритуальних дійствах. Особливим шануванням у Китаї користувалися яшма та нефрит. Прикладом є міф про Нефритового імператора Юй Хуана, що був верховним божеством, яке керує небесами. Іншим прикладом є міф про бога добробуту Цай Шень. У давнину він часто зображувався з предметами, виготовленими з яшми. На святах китайці нерідко використовували яшмові фігурки, щоб привернути багатство та захиститися від невдач.

Яскравим прикладом фетишистських уявлень є міф про Нюйву та створення людей. Нюйва – це богиня, яка створила людей з глини, а пізніше вона рятує світ, рятує небеса, використовуючи кольорове каміння. У даному сюжеті ця богиня постає творцем і рятівницею. Нюйва наділена надприродними можливостями і стає об'єктом поклоніння, адже її дії безпосередньо впливають на людське життя. Тому поклоніння їй може бути розглянуто як форма фетишизму, де вдача і добробут людей залежать саме від її благодаті [大禹，山海经].

Не менш цікавим прикладом є сюжет про Вісьмох Безсмертних. Вісім Безсмертних – це боги у даосизмі, міфічні персонажі, які володіють надприродними здібностями. Вони представляють вісім різних груп людей, чоловіків і жінок, старих та молодих, бідних та багатих. Кожен з цих небожителів має свої унікальні атрибути, а також символізує різні аспекти життя (такі як чеснота, мудрість, доброчесність тощо), на які людина має звертати увагу, що є ознакою фетишизму. Перший представник цієї вісімки – це Лу Доньбінь. Він є одним з найбільш відомих Безсмертних. Дана постать є уособленням меча та чаші. Меч символізує його здатність відрізняти істину від брехні, а чаша – його прагнення до духовного очищення та підтримки балансу в світі. Друге божество – це Чжан Гуолу, який часто зображується зі віялом або з оселедцем. Віяло символізує здатність до очищення і перетворення, а оселедець у китайській культурі є символом довголіття та безсмертя. Третім представником даної групи є Цао Ґоцзі він є втіленням бамбукової палиці та кошика. Бамбукова палиця символізує його мудрість і здатність підтримувати та направляти людей у правильному напрямку, щоб вони могли досягти духовного зростання, а кошик – це символ надання допомоги і захисту, а також виконання обов'язків на благо людства.

Отже, фетишистські уявлення давньокитайської міфології демонструють особливості сприйняття світу первісною людиною, специфічні способи узгодження людського і небесного світів. Обожествлення предметів матеріального світу в Давньому Китаю засвідчує шляхи формування релігійного світогляду цієї нації, що і до сьогодні не втрачає свого значення.

Література

Ларіонова В.К. Історія національних (етнічних) релігій / навчальний посібник. Івано-Франківськ : Видавець І.Я. Третяк, 2010. 388 с.

大禹，山海经，从公元前 5 世纪到公元 3 世纪之间。4500页

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЗАРУБІЖНОГО ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВА

БАБИЧ Д. О.
Запорізький національний університет
Наук. кер.: к.ф.н., доц. Василина К. М.

ГОТИЧНІ МОТИВИ У РОМАНІ СТІВЕНА КІНГА "ROSE MADDER" (1995 Р.)

Готичний роман виник як окремий жанр у XVIII столітті в надрах англійського преромантизму і став одним із важливих елементів літературної традиції. Для готичного твору характерними є такі риси: мотиви втечі та сновидінь, акцент на внутрішніх конфліктах та психологічній напрузі, складний хронотоп, дослідження темних аспектів людської душі. Вплив цього жанру простежується навіть у сучасних літературних традиціях.

У XXI столітті готичні мотиви часто використовуються у творах письменників жахів. Це притаманно і романам Стівена Кінга, який завдяки своєму таланту повернув готичним елементам актуальність. Не дивлячись на те, що його твори дуже відомі як серед читацького загалу, так і серед науковців, втім, роман *"Rose Madder"* (1995 р.) поки залишається поза увагою науковців. Водночас, у цьому романі автор залучає готичні мотиви та образи, детальне вивчення яких допоможе з'ясувати специфіку впливу готичної традиції на розмаїття мотивів, системи образів персонажів та хронотопу в сучасній літературі.

Готичні мотиви проявляються у романі на декількох рівнях, зокрема, у паралельному світі картини, до якої потрапляє головна героїня Роузі Деніелз. Вона вирішує втекти від свого аб'юзивного чоловіка й змушена починати нове життя з нуля, самотньо і без матеріальної підтримки. Головній героїні доводиться стикатися зі своїми страхами віч-на-віч, і для цього автор вводить у сюжет роману паралельний міфічний світ, втілений у картині, яку героїня знаходить начебто за наказом долі. Отже, саме через простір картини введення готичних мотивів виглядає доречним, а розвиток сюжету сприяє взаємодії фантастичного та реального.

Відповідно до класифікацій елементів готичного роману, запропонованих Д. Кавалларо [Cavallaro 2002] та Р. Гаррісом [Harris 2019], можна виділити наступні складові наративу, які С. Кінг у романі використав майже без змін. Аналізуючи готичну складову роману, важливо звернути увагу на мотиви втечі

та сну. Мотив втечі є центральним у романі, оскільки протягом всієї історії героїня намагається позбутися чоловіка-психопата. Протистояння досягає кульмінації в античному храмі, де Роузі відчайдушно намагається перемогти чоловіка та позбавитись власної безпорадності. Її шлях через світ картини стає символічною подорожжю до свободи. Уві сні ж Роузі Деніелз відкривається знання про її внутрішній потенціал – вона зустрічає Роуз Меддер, свого двійника із потойбічного світу.

Також у вторі С.Кінга збережено і традиційну готичну систему образів персонажів. Зокрема, це типове зображення загрози жінці з боку тиранічного, імпульсивного чоловіка, що у тексті *"Rose Madder"* (1995 р.) відображено на прикладі взаємин Роузі та її чоловіка Нормана: *"That was what had happened last night, when she brought him a second glass of iced tea and spilled some on his hand. Pow, and her nose was gushing like a broken water-main before he even knew what he was doing*" [King 2015]. Таким чином, у образі Нормана втілено класичний готичний архетип тирана, одержимого контролем.

Важливо також відзначити використання прийому гротеску при характеристиці персонажів. Наприклад, у зображенні Роуз Меддер, загадкової жінки-двійника Роузі з потойбічного світу: *"She saw the back of the hand gripping her wrist instead. It was covered with a dark gray blotch that made her think of some hovering ocean predator (a manta ray, of course). The fingernails looked dark and dead. As Rosie watched, she saw a small white worm wriggle out from beneath one of them"* [King 2015]. Прийом гротеску підсилює напружену атмосферу страху перед потворним і допомагає підкреслити символічний зміст образу двійника Роузі.

Також необхідно дослідити топоси роману, у яких простежується вплив готичної традиції. Потрапляючи до паралельної локації картини, Роузі зустрічає такий страхітливий пейзаж: *"Electricity raced through the clouds in a glare of light, turning the thunderheads into strangulated goblin faces"* [King 2015]. Отже, бачимо зображення грози, яке також працює як паралелізм із душевним станом Роузі, охопленої тривогою та відчаєм.

Стівен Кінг переосмислює готичні традиції та урізноманітнює їх завдяки використанню алюзій на античні міфи, замінюючи типовий для літератури цього жанру локус замку античним храмом, який також набуває символічного значення. У ньому є лабіринт із заплутаними шляхами й загадкові голоси, що лунають із глибин будівлі й лякають героїню: *"Ahead was the altar, and she was relieved to see a narrow door standing open to its left and letting in an oblong of clean white light. Yerrrr reeely Roww-zey, the tongueless voice of the temple*

whispered, bleakly amused” [King 2015]. Цей храм став зв’язуючою ланкою між світами, символізуючи виклики й нові можливості.

Можемо зробити висновок, що у романі “Rose Madder” (1995 р.) Стівен Кінг не тільки залучає основні готичні мотиви, а й вдало осучаснює їх та додає глибокий психологічний і символічний підтекст. Таким чином, виконаний аналіз доводить, що за допомогою топосів, архетипів персонажів та атмосфери, запозичених з готичної літератури, автор увиразнює події твору та виходить за межі традицій готичного роману, пропонуючи нове бачення класичних мотивів.

Література

Cavallaro D. The Gothic Vision: Three Centuries of Horror and Fear. London: MPG Books Ltd, 2002. 242 p.

Harris R. Elements of the Gothic Novel. 2019. URL : https://woodbury.edu/wp-content/uploads/2020/11/Elements-of-the-Gothic-Novel-Handout.pdf (accessed: 06.12.24).

King S. Rose Madder. 2015. URL : https://readli.net/chitatonline/?b=175787&pg=1 (accessed: 04.12.24).

ВОРОНІНА А. М.
Запорізький національний університет
Наук. кер.: д.ф.н., проф. Ніколова О. О.

ТВОРЧІСТЬ Т. СВІФТ В КОНТЕКСТІ ЛІТЕРАТУРНОЇ ТРАДИЦІЇ

У сучасному культурному просторі пісні американської виконавиці Тейлор Свіфт становлять особливий інтерес для літературознавчого аналізу з огляду на співіснування в її творах актуальних форм художньої виразності з елементами літературної традиції, синтез яких створює багаторівневий текст, доступний як для масової, так і для елітарної аудиторії. Особливо яскраво відповідна тенденція простежується в альбомах “Folklore” (2021) “Evermore” (2021), де літературні конвенції інтегруються в канони популярної музики.

Актуальність нашого дослідження зумовлена відсутністю цілісного висвітлення проблеми використання надбань культурної традиції в піснях Т. Свіфт. Мета нашої розвідки – охарактеризувати особливості репрезентації мистецьких надбань попередників у творчості Т. Свіфт.

Для обох альбомів характерна нетипова для жанру оповідна структура, яка

репрезентована як в окремих композиціях (“champagne problems”, “dorothea”), так і в мікронаративному триптиху, об'єднаному мотивом підліткового любовного трикутника (“august”, “betty”, “cardigan”).

Серед специфічних прийомів, використаних в композиціях Т. Свіфт, також можна виділити дизнарацію, яка слугує інструментом розкриття внутрішнього світу ліричних героїв через висвітлення подій, що дійсно мали місце, поряд із потенційними, уявними (“the 1”, “right where you left me”) [Harrison, Ringrow 2022].

У текстах Т. Свіфт простежується вплив романтичної культурної традиції, що відображається у використанні рослинних метафор для опису складних емоційних станів та стосунків між людьми (плющ в “ivy” – уособлення всепоглинаючого, але отруйного кохання; верба в “willow” – втілення адаптивності та пластичності під впливом сильного почуття).

На окрему увагу заслуговує зображення в композиції “the lakes” Озерного краю як символу творчого пошуку та духовного єднання з природою, що, своєю чергою, створює пряму алюзію на поетичну традицію лейкістів, якою надихалася Т. Свіфт під час написання своїх альбомів.

Важливу роль у формуванні поетичного стилю виконавиці також відіграє сповідальна лірика, риси якої простежуються в низці її пісень (“tolerate it”, “this is me trying”).

Система інтертекстуальних зв'язків у піснях Т. Свіфт також заслуговує на особливу увагу. У текстах виконавиці вони виступають інструментом модифікації класичних сюжетів та образів, а також створюють діалогічні відносини з першоджерелом за допомогою зміни наративної перспективи. Таким чином у пісні вбудовуються міфологічні елементи, які однак подаються в переосмисленому вигляді. Так, зокрема, прокляття Мідаса перетворювати все, до чого він торкнеться, на золото трансформується в унікальну здатність людини створювати «дорогоцінні» моменти, перетворюючи буденне на значуще (“champagne problems”).

Трансформацій зазнає й поема Едгара Аллана По “The Raven”, в якій ліричний герой сумує за своєю коханою Ленор. У композиції “Evermore” Свіфт пропонує альтернативну перспективу, вибудовуючи оповідь від особи героїні та трансформуючи тему фізичної смерті в метафоричну (втрату стосунків і розставання), зберігаючи при цьому ключовий рефрен як алюзію до оригінального твору. Водночас примітною стає зміна “nevermore” на “evermore”.

Поряд із традиційними елементами та зверненням до них Т. Свіфт також репрезентує свою власну систему символів і метафор, яка формує унікальний

художній простір її пісень.

Так, наприклад, у “champagne problems” сходовий майданчик стає метафорою вимушеної зупинки на певному етапі життєвого шляху та неможливості «сходження» з дистанції або, навпаки, просування, а ресторан у “right where you left me” слугує втіленням ретравматизації та нездатності відпустити пережите. В той же час сам простір колишньої соціальної взаємодії перевтілюється в застиглу в часі локацію, де лірична героїня назавжди застигає у моменті отримання емоційної травми.

Лінгвостилістичні характеристики пісень Т. Свіфт демонструють органічне співіснування метафоричних конструкцій, паралелізмів з антитезою (“Left you out there standing” – “Never leave you standing” (з пісні “champagne problems”)), елементів звукопису (“Life was a willow and it bent right to your wind?” (з пісні “willow”)), риторичних запитань (“And if I'm dead to you, why are you at the wake?” (з пісні “My tears ricochet”)) з доступною для широкої аудиторії мовою.

Таким чином, можна дійти висновку, що тексти Т. Свіфт заслуговують на серйозну літературознавчу увагу як яскравий приклад того, як сучасна поп-музика може поєднувати елементи «високої» культури з масовою, що робить її привабливою для різної аудиторії.

Література

Harrison C., *Ringrow* H. Disnarration and the performance of storytelling in Taylor Swift’s Folklore and Evermore. International Journal of Literary Linguistics. 2022. Vol. 11. №1. URL: https://doi.org/10.15462/ijll.v11i1.140 (дата звернення 10.12.2024).

ЛАКІЗА А. Ю.
Запорізький національний університет
Наук. кер.: д.ф.н., проф. Ніколова О. О.

ФЕНОМЕН «ТРАНСКОСМІЧНОГО ГОРОРУ» Г. Ф. ЛАВКРАФТА

Говард Філіпс Лавкрафт – знаний майстер художнього горору, творчість якого суттєво вплинула на сучасну масову культуру: фільми, музику та образотворче мистецтво. Про нього насамперед говорять як про «спадкоємця» традицій готичної літератури (зокрема Е. А. По). Але не можна заперечувати й той факт, що художній світ Г. Лавкрафта не вписується в канони готики: письменник поєднує прийоми різних видів горору, риси кожного з яких заслуговують на особливу увагу науковців.

Серед фахівців в галузі мистецтва загальноприйнятою є настанова на диференціацію специфічних видів горору: йдеться про фольклорний (пов'язаний з трансформацією матеріалів усної народної творчості), готичний (орієнтований на культуру «роману жахів»), психологічний (такий, що відображає «темні» глибини підсвідомості) тощо. При цьому в творчості багатьох авторів можуть поєднуватися різні види горору: фольклорний, готичний, психологічний – у Е. Т.А. Гофмана, готичний та психологічний – у Е. А. По тощо. Характеризуючи специфіку горору Г. Лавкрафта, дослідники послуговуються терміном «Cosmic Horror» або космізм (косміцизм). При цьому цікавою, на нашу думку, є спроба визначити його особливості саме через співставлення/протиставлення із готичним гороромом.

Актуальність нашого дослідження зумовлена відсутністю цілісного висвітлення проблеми ідейно-смислових контрастів космічного та готичного горорів. Мета нашої розвідки – охарактеризувати феномен «транскосмічного горору» Г. Лавкрафта як такого, що є антитезою готичного горору, запропонувавши новий, незвичний погляд на усталене уявлення про американського письменника.

По-перше, готичний та транскосмічний горор мають різний хронотоп. Перший обмежений (жахливі події відбуваються в закритому приміщенні), другий – максимально відкритий, такий, що охоплює весь Всесвіт.

По-друге, готичний горор має чітко встановлені морально-ціннісні орієнтири (зображує боротьбу Добра і Зла, в якій перше зазвичай перемагає). В такий спосіб готичний роман затверджує уявлення про непорушність етичних орієнтирів у логічному та впорядкованому світі. Зло лише тимчасово може забрати владу над людиною, в фіналі більшості готичних романів воно зазнає поразки. Транскосмічний горор руйнує ці орієнтири, світ Г. Лавкрафта позбавлений логіки, віри в перемогу Добра та Розуму, щасливого фіналу. Космічний вакуум Лавкрафта є лише передвісником та приступом до метапросторових вимірів, зіткнення із якими повністю ламає, поглинає, збочує або трансформує фізичні субстанції, сенсорику, психіку або навіть єство. Виміри, доступні науці лише опосередковано, через вторинні прояви-феномени, покладені в фокус його «страху перед невідомим» [Степанян 2022].

По-третє, готичний роман зосереджується на діях персонажів, космічний горор – на явищах, що їх оточують, та емоціях героїв, які переживають зустріч із невідомим [Baird 2024].

По-четверте, готичний роман показує силу людини, здатної подолати жах, для горору Г. Лавкрафта характерний неантропоцентризм – зосередження на нікчемності людства та його діях у космосі в цілому [Baird 2024]. Героями

Г. Лавкрафта спочатку рухають реалізм та інтелект, що підносить їх над звичайними людьми, але згодом вони стають жертвами космічного жаху забороненого знання [Leiber 2001].

По-п’яте, готичний роман репрезентує уявлення про світ, типові для християнської релігії (світ та душа людини – місця боротьби Бога та Диявола, добра і зла), у творах Г. Лавкрафта повністю нівелюються цінності християнства і будь-якої іншої релігії. Хоча існує думка про близькість його ідей до тих, що характерні для язичницького світу [Baird 2024].

Отже, хоча транскосмічний горор, як і готичний, пов'язаний із зображенням страху перед невідомим і непізнаваним [Baird 2024], він суттєво відрізняється від нього, що пов’язано насамперед з запереченням системи цінностей готичної літератури та її чітко структурованого, логічного художнього світу. На думку дослідників найкращим прикладом лавкрафтіанської космології є твір «Поклик Ктулху».

На нашу думку, цікавим та перспективним є дослідження не лише смислових особливостей транскосмічного горору, але й його стилістики.

Література

Степанян К. За межі космосу та хаосу: Говард Філіпс Лавкрафт та його транскосмічний горор. URL : https://www.prostranstvo.media/uk/za-mezhi-kosmosu-ta-haosu-govard-filips-lavkraft-ta-jogo-transkosmichnyj-goror/ (дата звернення 10.12.2024).

Baird A. Understanding the Theology of Cosmic Horror in H.P. Lovecraft’s Works. URL : https://www.thecollector.com/theology-cosmic-horror-hp-lovecraft/ (дата *звернення 10.12.2024).*

Leiber F. A Literary Copernicus. URL : https://www.hplovecraft.com/study/litcrit/wotd.aspx (дата звернення 10.12.2024).

НОСИК Є. С.
Запорізький національний університет
Наук. кер.: д.ф.н., проф. Торкут Н. М.

ТРАВМА В ІСТОРИЧНІЙ ХРОНІЦІ «РІЧАРД ІІІ»: ОСОБЛИВОСТІ ХУДОЖНЬОЇ РЕПРЕЗЕНТАЦІЇ

Травматичний досвід є універсальним мотивом, що знаходить відображення у літературних творах протягом багатьох епох, слугуючи

засобом репрезентації наслідків трагедій, таких як війна, Голодомор, Голокост та ін. Актуальність вивчення цієї тематики полягає в необхідності дослідження наслідків впливу травматичних подій на психіку особистості та її взаємовідносини з соціумом. З цією метою психологи, психіатри, соціологи, та дослідники інших галузей звертаються до теорії травми. У літературознавстві цей методологічний підхід використовується як інструмент аналізу конфліктних ситуацій та образів персонажів літературних текстів, що видно в працях як українських, так і зарубіжних літературознавців (Марини Данилюк та Ольги Бігун [Данилюк, Бігун 2023], Мілана Марковича [Маркович 2021], Ліни Марлін [Салман, Марлін 2022].

Дитяча травма, за визначенням Вінсента Фелітті [Felitti et al. 1998], - це події, які часто описуються як серйозні несприятливі дитячі переживання, до яких можуть належати сексуальне, емоційне та фізичне насилля. У літературі цей феномен використовується як мотивація дій персонажів, причину конфліктів між персонажами. Дитяча травма представлена в історичній хроніці Вільяма Шекспіра «Річард ІІІ» (1592-1593), де головний герой пережив соціальну ізоляцію через свої фізичні деформації (всохла рука, малий зріст, грубе обличчя, деформоване тіло, горб).

Використання мотиву дитячої травми у історичній хроніці дає можливість посилити емоційну напругу твору, що й використовує Шекспір. Хоча прямої згадки у «Річарді ІІІ» про травматичний досвід у творі й нема, Бард у тексті описує симптоми, що співзвучні з сучасними визначенням пост-травматичного стресового розладу (ПТСР) (наявність асоціальної поведінки, емоційне відсторонення, соціальна відчуженість).

У історичній хроніці «Річард ІІІ» несприятливий дитячий досвід може інтерпретуватися як один з ключових факторів розвитку особистості головного героя, створюючи яскравий і до певної міри навіть амбівалентний образ протагоніста. Наявні фізичні вади, що можна описати як інвалідність, стали причиною соціальної ізоляції. Текст сололоквію зі І сцени І дії здатен пробудити у реципієнта емпатію до персонажа, який все життя страждав через фізичне каліцтво: «Невдатна скривдила мене природа – \ Ні постаті, ні вроди я не маю, \ Потвора недороблена, у світ цей \ Дочасно кинута напівлюдина, \ Такий бридкий, кульгавий, що й собаки \ На мене брешуть, як до них наближусь» [Шекспір 1985, с. 317].

Проблеми з родиною, наявні у Річарда ІІІ, також можна віднести до дитячої травми. У хроніці В. Шекспіра спостерігаємо трагічну динаміку стосунків між Річардом та його найближчими родичами з раннього дитинства, як показує діалог між Герцогинею та Річардом: «Герцогиня \ Як

ти родився, - клянусь хрестом святим. - \ Земля нам пеклом стала навісним. \ Важкий тягар – народження твоє. \ Дитям ти впертим був і вередливим, \ Злий, дикий, навіжений – школярем; \ В юнацтві став нестримний і зухвалий; \ Змужнівши – хитрий, гордий, кровожерний, \ Підступний в ласці і в злобі ласкавий. \ Чи можеш ти назвати хоч годину, \ Коли собою втішив ти мене? \ Річард \ Та ні, хіба лише «годину Гемфрі», \ Як снідали без мене, ваша милість" [Шекспір 1985, с. 398].

Через образ Річарда ІІІ відбувається дослідження природи зла, ставлячи питання чи народжується людина такою чи стає злодієм, можливо під впливом травми, під час зростання? Відторгнення Річарда батьками та соціумом викликає у нього ненависть та бажання помсти, що показано в сололоквії в І сцені І акту: «Хіба на сонці тінь свою зорити \ Чи міркувати про потворність власну? \ Тож, добре знаючи, що я коханцем \ У дні солодкомовні ці не буду,- \ Поклав собі негідником я стати \ Й прокляв пусті забави наших днів» [Шекспір 1985, с. 318]. Травматичний досвід в історичній хроніці «Річард ІІІ» також виступає рушієм сюжету, оскільки саме він формує мотивацію дій головного героя, що в свою чергу спричинює розвиток низки колізій. Почуття відторгнення соціумом через інвалідність стає підґрунтям бажання стати королем. Конфлікти, що з’являються в історичній хроніці, є наслідком спроб Річарда ІІІ компенсувати власні комплекси через маніпуляції, інтриги та вбивства.

Через концепт дитячої травми В. Шекспір створює умови репрезентації антигероїчного образу Річарда ІІІ, який у дорослому віці влаштовував інтриги саме через свою закомплексованість. Таким чином, несприятливий дитячий досвід виконує у історичній хроніці три функції: пояснює мотиви поведінки Річарда Глостера, рухає сюжет та через емпатію спонукає реципієнтів твору задуматися над небезпечністю і наслідками дитячої травми.

Література

Данилюк М., *Бігун* О. А. Постколоніальні підходи до теорії травми в сучасному літературознавстві. *Grail of Science.* 2023. №26. С.345–351.

Маркович М. Моделі наративного уявлення про травму. *Літературний процес: методологія, імена, тенденції*, 2021. №18. С. 48–56.

Шекспір В. Річард ІІІ. Шекспір В. *Твори в шести томах*. Київ : Дніпро. 1985. Т.1. С. 314-424.

Felitti V., *Anda* R., *Nordenberg* D., *Williamson* D., *Spitz* A., *Edwards* V., *Koss* M., *Marks* J.,. Relationship of childhood abuse and household dysfunction to many of the leading causes of death in adults. *The Adverse Childhood Experiences (ACE)*

Study. American Journal of Preventive Medicine. 1998. Vol.3. №14. P. 245-248.
Salman A., *Marlina* L. The Effect of Childhood Trauma in Joseph Moldover's Novel Every Moment After. English Language and Literature. 2022. Vol 1. №2. P.201-208.

ПЕРЕВАЛОВА А. П.
Запорізький національний університет
Наук. кер.: к.ф.н., доц. Василина К. М.

РОМАН «ЦИФРОВА ФОРТЕЦЯ» У КОНТЕКСТІ ТВОРЧОСТІ ДЕНА БРАУНА

Ден Браун — американський письменник, чиї твори, створені на межі XX і XXI століть, стали явищем масової культури завдяки інтеграції історичних, релігійних, наукових і мистецьких аспектів буття. Літературна спадщина Дена Брауна налічує сім романів і представляє як окремі, не пов'язані між собою твори, так і ті, що об'єднані наскрізним персонажем Робертом Ленгдоном. Особливістю творчої манери письменника є поєднання наукових, естетичних і етичних концептів у структурі детективного наративу, що забезпечує інтелектуальну насиченість його текстів та їхню подієву динамічність.

Попри популярність творів Д. Брауна, у науковій літературі відсутній цілісний аналіз його творчого доробку. Наявні окремі дослідження, присвячені вивченню його романів з точки зору реалізації у них алюзивного коду (зокрема, роботи Тамі М. Кеннеді [Kennedy 2012] та Луїса Х'юза [Hughes 2008]) або специфіки інтерпретації теологічних аспектів браунівських історій у дослідженнях Джона Джанніні [Giannini 2008]. Кеннеді аналізує, яким чином Браун використовує такі історичні фігури, як-от Марія Магдалина, щоб переписати публічну пам'ять, що впливає на наше сприйняття історії та жіночих персонажів [Kennedy 2012], а Джанніні досліджує релігійні та міфологічні символи у творах митця [Giannini 2008]. Роман «Цифрова фортеця» [Brown 2004] на сьогодні залишається практично не представленим у науковому дискурсі. Однак, неможливо створити цілісну візію особливостей творчого методу митця без урахування тих новацій, до яких він вдається у зазначеному творі. Отже, актуальність цього дослідження визначається необхідністю уточнення ролі та місця роману «Цифрова фортеця» у контексті творчості Д. Брауна.

Варто зазначити, що роман «Цифрова фортеця» (1998) вирізняється на тлі

інших текстів митця, адже представляє цікаве поєднання елементів детективного та шпигунського наративів. Крім того, тут процес розслідування злочину, що здійснюється у сфері не мистецтва, а науки (криптографії), розгортається на тлі протистояння із корумпованими політичними структурами, які прагнуть встановити контроль над новітніми технологіями та використати їх у власних корисливих цілях.

Роман зосереджує увагу на розслідуванні справи, пов'язаної з небезпечним алгоритмом, створеним талановитим криптографом Енсеєм Тонкадо. Цей код, який здатний поставити під загрозу національну безпеку США, стає центральним предметом змови, розкриття якої починається після загадкової смерті його творця. У цьому романі розслідування злочину веде пара непрофесійних детективів: викладач університету Девід Беккер та талановита криптографка Сьюзан Флетчер. Завдяки своїм ґрунтовним професійним знанням та аналітичним здібностям, вони змогли розплутати складну справу і запобігти запуску небезпечного коду. Очевидно, що наслідки витоку інформації Агентства національної безпеки були б катастрофічними.

У романі основний сюжет розгортається на території таємної бази, де шифровальна машина «Транскод» намагається зламати алгоритм Тонкадо. Очевидно, що провідний сюжет визначає і специфіку тих тем та проблем, які автор розкриває у тексті. На відміну від творів, у яких головним розслідувачем є Ленгдон (відомий мистецтвознавець), що уможливлює введення численних культурних алюзій, у цьому тексті Браун зосереджується на описі роботи криптографів та на комп'ютерних технологіях. Отже, тематика тут змінює свій вектор: центральною темою є відповідальність за використання технологій та конфлікт між особистими та суспільними інтересами [Indriawati 2009] Письменник ставить питання щодо необхідності ретельного захисту приватних даних і недопущення впливу особистих мотивів на глобальні суспільні події. Крім того, митець акцентує увагу на небезпеці тотального контролю за технологіями і презентує свої філософські роздуми про владу, моральні принципи та фундаментальні цінності людства.

Таким чином, роман «Цифрова фортеця», зберігаючи притаманний детективу динамічний сюжет, доповнюючи його елементами шпигунського наративу, акцентуючи увагу на технологіях та відповідальності за їхнє використання, розширює коло проблематики творів Брауна та допомагають автору досліджувати морально-етичний бік людського прогресу.

Література

Brown D. Digital Fortress. New York: St.Martin's Press, 2004. 260 p.

Giannini J. The Sacred Secret: The Real Mystery in The Da Vinci Code. *Jung Journal: Culture & Psyche*. 2008, 24 (2). P. 63-84.
Hughes L. Theology Fiction Part 1: Behind the Da Vinci Code. *The Furrow*, , 2008. P. 63-84.
Indriawati I. N. *The Need for Virtual Ethics in Dan Brown's Digital Fortress: Sociological approach* (Skripsi thesis). Universitas Muhammadiyah Surakarta, 2009. URL : http://eprints.ums.ac.id/id/eprint/5450 (accessed 04.12.2024).
Kennedy T. M. Mary Magdalene and the Politics of Public Memory: Interrogating *The Da Vinci Code*. *Feminist Formations*, 2012, 24(2). P.120–139.

ПОЛІЩУК Н. С.
Запорізький національний університет
Наук. кер.: д.ф.н., проф. Торкут Н. М.

СПЕЦИФІКА ХУДОЖНЬОЇ РЕПРЕЗЕНТАЦІЇ ВІЙНИ В ІСТОРИЧНІЙ ХРОНІЦІ В. ШЕКСПІРА «ГЕНРІХ V»: СЕМАНТИКА І ПРАГМАТИКА

Історичні хроніки Вільяма Шекспіра є унікальним джерелом для емоційно-психологічного осягнення військових конфліктів, політичних інтриг та соціальних процесів Англії кінця XV – початку XVII ст. Шекспір майстерно поєднує фактографічне і фікційне, зображення історичних подій з їх художньою інтерпретацією, що дає сучасним дослідникам змогу аналізувати причини та наслідки політичних рішень, поведінку людей в кризових умовах.

Історичні п'єси драматурга стали об'єктом численних досліджень, зокрема в роботах таких українських науковців, як Б. Корнелюк [Корнелюк 2016], Д. Наливайко [Наливайко1985], Н. Торкут [Торкут 2004] та ін.

Місце та роль війни в історичних п'єсах Шекспіра доцільно розглядати крізь семантико-прагматичний підхід. Згідно з Літературознавчим словником-довідником, «семантика (грец. sēmantikos - означальний) - розділ мовознавства, що вивчає проблеми смислу, значення та тлумачення знаків і знакових виразів, окреслених предметною (екзистенціальною) та понятійною (інтенціальною) сферами» [Літературознавчий словник-довідник 2007, с. 615]. В свою чергу, прагматичний компонент лексичного значення визначає його контекстуальне використання, залежність від умов комунікації та специфіку стилістичної маркованості слів [Ходаковська 2010].

Розглянемо семантику й прагматику образів війни на прикладі історичної хроніки В. Шекспіра «Генріх V».

У дії 1, сцені 1 хроніки архієпископ Кентерберійський обґрунтовує королю релігійні та правові підстави для військової кампанії:

«Візьміть своє, здійміть кривавий стяг! / Огляньтесь на могутніх предків ваших / І на могилу прадіда свого, що дав вам спадок. / Войовничий дух / І прадіда, і діда ви прикличте. / Завдав удару дужого французам / Ваш дід, Принц Чорний…Нащадок їхній, ви на їхнім троні, / Героїв кров, що здобула їм славу, / Тече у ваших жилах...Ждуть, поки ви прокинетесь до дії, / Як личить тим, у кого кров левина. / Відомо, що на вашім боці право» [Шекспір 1985, с. 358].

Аналіз мовного матеріалу виявив, що із семантичної точки зору можна виділити декілька аспектів, зокрема, використання: алегорій та символів (архієпископ застосовує образ лева як алегорію, що асоціюється із силою та відвагою й апелює до шляхетності та героїзму королівського роду); епітетів та образів (уривок насичений емоційно-забарвленими епітетами та метафорами, що посилюють образність: «кривавий стяг», «войовничий дух», «кров левина»). З **прагматичної точки зору** архієпископ наголошує на зобов'язанні Генріха V перед своїми предками. Він мотивує короля продовжити військові звитяги Принца Чорного, підкреслюючи тяглість королівської слави й необхідність її збереження.

В наступному уривку (дія 3, сцена 6) Генріх V звертається до своїх військ із настановою. Він наголошує на тому, що під час військового походу заборонено займатись грабунком, ображати чи зневажати французів:

«Ця кара жде кожного, хто вчинить такий злочин. Ми віддаємо суворий наказ про те, що в поході забороняється силою брати будь-що у селян, що за все слід платити, що жодного француза не можна ображати чи лаяти зневажливими словами. Бо коли милосердя і жорстокість змагаються між собою за королівство, то переможе радше великодушний гравець» [Шекспір 1985, с. 394].

Семантичний аналіз тексту демонструє контраст між поняттями «милосердя» та «жорстокість», які є антонімами та використовуються для підкреслення того, що Генріх V прагне позиціонувати себе як великодушного та милосердного монарха, на відміну від традиційних войовничих образів, що зазвичай асоціюються з військовими діями. Наказ короля також несе важливий **прагматичний сенс** і має дві ключові цілі: зменшити опір місцевого населення та підкреслити моральну легітимність кампанії.

Отже, семантико-прагматичний аналіз історичної хроніки *«Генріх V»* демонструє довершений рівень майстерності В. Шекспіра у синтезі символічного й прагматичного осмислення війни. Через алегорії, епітети й

антонімічні протиставлення драматург створює багатошарове відображення конфлікту, що поєднує історичну реалістичність із глибокими морально-етичними роздумами. Таким чином, історичні п'єси Шекспіра, зокрема хроніка «Генріх V», залишаються актуальним матеріалом для наукових досліджень, освітньої діяльності та аналізу сучасних суспільних явищ.

Література

Корнелюк Б. В. Художній світ історичної хроніки «Річард III» Вільяма Шекспіра та її інтермедіальні проекції в світлі теорії інтенціональності : автореф. … канд. філол наук : 10.01.04 – література зарубіжних країн. Інститут літератури ім. Т.Г. Шевченка НАН України. Київ, 2016. 20 с.

Літературознавчий словник-довідник. Київ : Академія, 2007. 752 с.

Наливайко Д. С. Післямови та примітки. *Шекспір В. Твори в шести томах*. Київ : Дніпро, 1985. Т. 3. С. 526–572.

Торкут Н. М. В. Шекспір: Історія та драматичні хронічки. *Вільям Шекспір. Історичні хроніки*. Харків : Фоліо, 2004. С.3-34.

Ходаковська Н. Г. Співвідношення семантики і прагматики в структурі лексичного значення стилістично маркованих похідних іменників. *Науковий вісник кафедри ЮНЕСКО Київського національного лінгвістичного університету: Філологія, педагогіка, психологія*. 2010. №. 21. С. 140-147.

Шекспір В. Генріх V. *Шекспір В. Твори в шести томах*. Київ : Дніпро, 1985. Т. 3. С. 349-442.

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ МЕТОДИКИ ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ

ГАВРИЛКО В. В.
Запорізький національний університет
Наук. кер.: викл. Рось С. В.

ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ У ВИВЧЕННІ ІНОЗЕМНИХ МОВ

Протягом останніх років людина все частіше взаємодіє зі штучним інтелектом (ШІ), який більше не є чимось, що використовується лише в спеціальних галузях наукових досліджень, як наприклад в ІТ, а став невід'ємною частиною нашого повсякденного життя та побуту.

Актуальність цього дослідження зумовлена широким розповсюдженням та доступністю ШІ, його впливом на різні сфери людського життя, в тому числі на сферу освіти, що, зокрема, призвело до усвідомлення необхідності внесення змін у традиційні методи викладання іноземних мов, з урахуванням ролі та потенціалу ШІ в цьому процесі.

Метою цього дослідження є визначення вже існуючої ролі ШІ у вивченні іноземних мов, та аналіз подальших перспектив його інтеграції у процес опанування іноземних мов.

Як відомо, термін «штучний інтелект» перше використав Д. Маккарті ще у 1956 р., на конференції в коледжі Дартмута, у Гановері (НьюГемпшпир), зосередивши свою увагу на розробці «розумних машин», які могли б імітувати всі аспекти людського інтелекту. Вже тоді в основу ШІ було закладено принцип машинного навчання, який полягає в аналізі існуючих даних, та подальшій розробці на їх основі алгоритмів, що дозволяють робити прогнози, підбирати найбільш якісний варіант вирішення проблеми та навчатись вже сучасним моделям ШІ [Єфремов 2016, с. 123].

Значну увагу визначенню та теоретичному обґрунтуванню сутності ШІ в своїх наукових працях приділили такі дослідники як Н. Бостром, Д. Ланье, Д. Маркоф, М. Форд. Серед українських науковців, що досліджували в своїх роботах загальні питання застосування технологій ШІ в освітньому процесі варто відзначити В. Грицишина, Н.Габрусєву, А. Шевченко, Г. Андрощук. Незважаючи на це, питанню дослідження потенціалу використання ШІ у вивченні іноземних мов приділено недостатньо уваги. Однією з причин цього може бути постійне вдосконалення існуючих моделей ШІ та, водночас,

нездатність учасників освітнього процесу своєчасно та в повній мірі адаптуватися до цих змін. Саме необхідністю якомога ефективніше інтегрувати ШІ в освітні процеси і зумовлена актуальність нашого дослідження.

Наразі, однією з найбільш значущих переваг використання ШІ в системі освіти є відхід від існуючих традиційних методів навчання, для яких характерна певна універсалізація процесів навчання, до більш персоніфікованого підходу, що полягає в орієнтації на унікальні здібності учня до навчання, а також можливості забезпечення миттєвого зворотного зв'язку та виключенні «людського фактору» при перевірці виконаних завдань. Поєднання цих факторів дозволяє адаптувати, в тому числі й алгоритм вивчення іноземної мови під потреби кожного учня, що є особливо актуальним в умовах дистанційного навчання [Кадемія 2022, с. 153].

Дослідники, що тривалий час займаються питанням перспектив інтеграції ШІ в освітній процес, поділяють існуючі моделі ШІ на слабкі та сильні. Перші передбачають можливість виконання лише вузького переліку завдань, прикладами таких систем можуть бути спеціалізовані мобільні додатки для вивчення іноземних мов. На противагу цьому, сильний ШІ здатний виконувати будь-яке людське завдання. Розробки, що здійснюються в цьому напрямку, прийнято називати генеративним штучним інтелектом або *GPTchat* [Lieto 2021, p.21].

Найбільш перспективним, на нашу думку, є саме використання інтерактивних сценаріїв на базі ШІ, таких як *Gemini* та *ChatGPT*. Саме з їх допомогою на заняттях з іспанської мови, учні практикують побудову тематичних діалогів, створюючи реалістичних віртуальних співрозмовників, таким чином покращуючи свої розмовні навички, симулюючи занурення у мовне середовище, долаючи страх іншомовного спілкування. Ці види ШІ дозволяють вести діалог з інтерактивним помічником в певному граматичному часі чи обмежити спілкування тематичною лексикою для автоматизації її вживання в усному мовленні, а також дослідити контекст.

Серед інших застосунків, спрямованих на розвиток навичок говоріння та сприйняття мови на слух, є запущена у 2023 році інноваційна платформа *LanguaTalk,* що використовує передову голосову технологію, яка настільки наближена до людської мови, що дозволяє імітувати різні акценти окремої мови та будувати реалістичні діалоги.

Також свою ефективність у вдосконаленні навичок усного мовлення довів застосунок *Pronaunce*, розроблений командою лінгвістів спільно з дослідниками ШІ. Унікальність даного застосунку полягає в тому, що його ціллю є підвищення рівня ефективності іншомовного спілкування, за

допомогою розвитку в учня навичок чіткої вимови та наближення до природного інтонування носіїв мови.

Таким чином, проаналізувавши механізми роботи вище зазначених платформ для вивчення іноземних мов на базі ШІ можна прийти до висновку, що завдяки збільшенню можливостей ШІ опрацьовувати все більші об'єми існуючого в мережі Інтернет контенту різними мовами, *GPTchat* є найбільш перспективним для вивчення іноземних мов та розвитку саме мовленнєвих навичок.

Література

Єфремов М. Ф., Єфремов, Ю. М. Штучний інтелект, історія та перспективи розвитку. *Вісник ЖДТУ.* Серія "Технічні науки". 2016. (2(45). С. 123–126.

Кадемія М., Візнюк І., Поліщук А., Долинний С. Використання штучного інтелекту у вивченні іноземної мови здобувачами освіти. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми*. 2022. С. 153–163.

Lieto A. Cognitive Design for Artificial Minds. London, UK : Routledge, Taylor & Francis, 2021. 136 p.

КАРАКАШ А. М.
Національний університет «Одеська політехніка»
Наук. кер.: к.пед.н., доц. Чепелюк Н. І.

МЕТОДИ ВИКЛАДАННЯ ЧИТАННЯ

Читання іноземною мовою є важливим видом мовленнєвої діяльності та засобом спілкування нарівні з усним мовленням. Воно виступає найпоширенішим способом іншомовної комунікації, яким учні повинні оволодіти відповідно до вимог сучасної програми з іноземних мов [Методика навчання іноземних мов 2002, с. 187].

Багато дослідників намагалися створити перелік читацьких навичок та з'ясувати їхній взаємозв'язок, проте ці питання залишаються дискусійними. Незважаючи на це, загальновизнано, що якщо окремі навички існують, вони функціонують у взаємозв'язку і тісно переплітаються. Чи можна виправдати навчання, яке спрямоване на розвиток лише окремих аспектів читання?

Більшість сходиться на думці, що можна визначити певні стратегії, які читачі можуть свідомо застосовувати для розуміння складних текстів. Найефективнішим способом розвитку цих навичок є регулярна практика

читання. Однак існують докази, що навчання конкретним стратегіям також є корисним. Можна впевнено сказати, що деякі види практики інтуїтивно зрозумілі та сприяють ефективнішому читанню учнів [Nuttal, 1996, с. 40].

Успішне викладання англійської мови залежить від багатьох факторів, таких як особисті якості вчителя, рівень підготовки учнів, умови навчання, а також обрані підходи та методи викладання. Підходи і методи — це інструменти передачі знань, які враховують потреби учнів і творчий підхід вчителя. Для досягнення навчальних цілей важливо обирати відповідні методи та підходи.

Останніми десятиліттями зросла увага до методів і стратегій, спрямованих на розвиток розуміння читання. Читання розглядається як важливий метод опанування іноземної мови, адже воно включає такі вміння, як висновки, припущення, прогнозування, і виконує комунікативну функцію.

Для навчання читанню існує багато методів, і обговорення, який із них є найкращим, залишається темою активних дискусій. Однак більшість методів довели свою ефективність у певних контекстах.

Основним методом навчання читанню є фонетичний метод, або фонікс. Він базується на алфавітному принципі і передбачає вивчення звуків (фонетики), які позначаються літерами. Спершу учні освоюють окремі звуки, потім переходять до складів і слів. Проблема читання англійською полягає у відповідності між 44 звуками і 26 літерами. Завдяки фонетичному підходу учні вчаться декодувати текст: вони розпізнають літери чи їхні комбінації, співвідносять їх зі звуками, а потім формують цілі слова.

В альтернативних методах навчання, діти навчаються розпізнавати цілі слова або речення, а не окремі звуки. Повторення прочитаного в книгах або за допомогою карток використовується для того, щоб дитина могла запам'ятати нові слова. Їх також можна навчити використовувати підказки з малюнків, які супроводжують текст [Никітіна, 2001, с. 99-101].

Розглянемо метод навчання читання Майкла Уеста, англійського методиста, що створив свою систему, яка мала великий вплив на подальший розвиток методики навчання читання. Дослідження здійснювалося у 20-30-і роки XX ст. для масової школи Бенгалії (Індії), описані у книжці «Teaching to Read a Foreign Language», а також у цілій серії градуйованих хрестоматій-посібників з читання англійською мовою [West, 1960].

Основним завданням системи Уеста є навчання учнів читання іноземною мовою, відкладаючи розвиток усного мовлення на останні класи, коли кількість учнів значно зменшується. Психологічне підґрунтя цієї системи ґрунтується на таких положеннях: читання можна навчати окремо від усного мовлення, і воно

не обов’язково має базуватися на ньому; читання є легшим видом мовленнєвої діяльності порівняно з говорінням; читання, навіть на базовому рівні, має практичну цінність, а успіхи у цьому підвищують мотивацію учнів до вивчення іноземної мови; читання є ключовим засобом знайомства з культурою народу, мова якого вивчається; регулярне читання великої кількості текстів сприяє формуванню відчуття іноземної мови, що зменшує негативний вплив рідної мови і спрощує розвиток усного мовлення. Засновуючи свою методику на тезі «Вчись читати, читаючи», Уест підкреслює виняткову роль навчальних текстів, адже саме вони, а не вчитель, є основним засобом навчання учнів [Методика навчання іноземних мов 2002, с. 294].

Завдання вчителя іноземної мови полягає в тому, щоб зробити роботу з текстами змістовною та цікавою. Саме тому вчителі використовують різні методи навчання, наприклад, фонетичний метод або метод Майкла Уеста, англійського методиста, який мав вплив на подальший розвиток методики навчання читання.

Читання текстів розвиває мислення, допомагає в оволодінні та закріпленні мовним матеріалом. У методичній літературі робота з іншомовним текстом здійснюється переважно з метою збагачення лексичного запасу, однак текст має ще важливі завдання такі, як тренування граматичного матеріалу, розвиток усного мовлення, розуміння тексту.

Література

Методика навчання іноземних мов у середніх навчальних закладах : Підручник. Вид. 2-е, випр. і перероб. / Кол. авторів під керівн. С. Ю. Ніколаєвої. Київ : Ленвіт, 2002. 328 с. URL: http://elcat.pnpu.edu.ua/docs/Nikolayeva.pdf

Никітіна Л. В. Підвищення ефективності уроків читання шляхом організації групової роботи. *Початкова школа*. 2001.

Nuttall C. Teaching Reading Skills in a foreign language. Oxford : Macmillan Heinemann English Language Teaching, 1996. 282 p. URL: https://archive.org/details/teachingreadings0000nutt_z9a3/mode/1up

West M. Teaching to Read a Foreign Language. London, 1960.

КОЗИРЯЦЬКА Л. С.
Запорізький національний університет
Наук.кер.: д.п.н., проф. Пахомова Т. О.

DOGME APPROACH У ФОРМУВАННІ ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ СТУДЕНТІВ-ФІЛОЛОГІВ

Методика викладання DOGME, вважається однією з найсучасніших течій у педагогіці, навчання якої базується на природньому спілкуванню та взаємодії між учнями. Засновник цього методу Скотт Торнбері стверджує що принцип DOGME оснований на мінімізованому використанню підручників та заздалегідь підготовлених матеріалів, де натомість акцент уроку на спонтанне спілкування, яке забезпечує засвоєння мови в реальних контекстах.

Порівнюючи DOGME з традиційною моделлю викладання слід зазначити, що традиційна модель основана на взаємодії учнів з вчителем та проходить через вже запропоновані матеріали, через що інколи може втрачатись спонтанність спілкування та активна участь студентів на уроці. Основою методу DOGME є пряма взаємодія учнів та вчителя, де учні навчаються через діалог, який розвиває та підтримує вчитель, створюючи умови для залучення всіх студентів.

Методика викладання DOGME за основою схожа на CLT (communicative language teaching). Обидва підходи націлені на розвиток комунікативних навичок студентів та підкреслюють важливість природної взаємодії. Проте, слід зазначити що фокус на розмову (conversation-driven) це не результат, а необхідна умова для навчання. Студенти мають виражати повноцінну думку, а не окремі структури та речення.

Беручи до уваги рівень володіння мовою та курс, в нашому випадку-перший, слід зазначити, що для того аби уникнути нецікавого вивчення та засвоєння граматичних структур та правил, студенти використовують у процесі ті знання, які вже мають, та формують нові за допомогою взаємодії з іншими. Головною задачею вчителя є імплементування вправ та інших активностей, які провокуватимуть інтерес до мови та можливість самостійного аналізу. Адже, одним із допоміжних інструментів вищевказаної методики є сприяння учнів до критичного мислення де замість заучування слів та граматичних правил учні розуміють доцільність використання мови у різних контекстах.

Плануючи заняття яке основане на методиці DOGME слід враховувати такі категорії вправ, які будуть ефективними у вивченні мови:

- розмовні вправи, де вчитель заохочує учнів висловлювати думки та

розвивати мовленнєві навички;

- вправи на взаємодію, де робота учнів на уроці не лише індивідуальна, а націлена на співпрацю та командну або парну роботу;

- вправи з використанням автентичних матеріалів: відео, подкасти, статті які пов’язані з темою уроку;

- рольові ігри, де представлені сценарії з реального життя що сприятимуть покращенню комунікативних навчок студентів у спілкуванні поза межами уроку.

Загалом, підхід DOGME має низку переваг для першокурсників, адже формування навички конструктивного спілкування, підвищує мотивацію та зацікавленість студентів до пізнання, роблячи процес вивчення мови цікавим та актуальним.

Втім, застосування методики DOGME може супроводжуватись деякими труднощами, як от:

- відсутність чіткого плану уроку без використання запропонованих матеріалів;

- недостатня обізнаність викладача у методиці DOGME.

Отже, підхід DOGME є динамічним та гнучким методом, який сприяє формуванню іншомовної комунікативної компетенції студентів-філологів першого курсу. Завдяки основі підходу на автентичній взаємодії, ця методика викладання готує до реальної комунікації.

Література

Thurnbury S. Teaching unplugged. Dogme in English Language Teaching. Non basic Stock Line, 2009. 104 p.

Rebuffet-Broadus C. Experimental Practice in ELT: Walk on the wild side. The Round, 2014. 74 p.

ЛОПАТЧЕНКО Д. Г.
Запорізький національний університет
Наук. кер.: д.п.н., проф. Каніболоцька О. А.

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ З ДРУГОЇ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ У СТУДЕНТІВ-ПЕРЕКЛАДАЧІВ

У глобалізованому світі зростає потреба у фахівцях, які володіють кількома мовами, особливо у сфері перекладу. Комунікативна компетентність є

ключовою навичкою перекладача, зокрема у багатомовному середовищі. Важливість дослідження зумовлена потребою у розробці ефективних методик навчання, які враховують специфіку другої іноземної мови, сучасні тенденції лінгводидактики та потреби студентів-перекладачів.

Сучасні методики мають адаптуватися до реалій професійної діяльності, забезпечуючи розвиток навичок ефективної комунікації. Особливу увагу слід приділити білінгвізму як основі формування багатомовної особистості. Дослідженням білінгвізму займалися науковці, такі як Ф. де Соссюр, Ю. Мейсслер, І. Заболотіна та інші, які зробили значний внесок у розвиток лінгвістики та методики викладання мов. Підтримуємо думку Ірини Заболотіної, яка вважає білінгвізм ключовим інструментом професійної діяльності перекладача. Вона пропонує навчальні програми, що одночасно розвивають компетенцію з двох мов і навчають інтегрованого підходу до перекладу, розглядаючи білінгвізм як основу ефективної міжкультурної комунікації. На її думку, перекладачі повинні бути не лише носіями двох мов, а й «посередниками» між культурами, забезпечуючи якісний переклад. Це вимагає однакового володіння першою і другою мовою, що дозволяє уникати помилок і знаходити спільні риси. Наприклад, вивчаючи французьку як другу іноземну мову, можна помітити схожість у принципах із англійською мовою.

Наприклад, багато англійських слів [Cambridge dictionary 2024] мають французьке походження [Словник франц.-укр. 2024]. через історичний вплив, такі слова, як: *restaurant (ресторан), ballet (балет), souvenir (сувенір).* Це допомагає студентам швидше запам’ятовувати слова завдяки їхньому знайомому звучанню. Також, можуть виникнути схожі корені: *education (англ.) / éducation (франц.), nation (англ.) / nation (франц.), important (англ.) / important (франц.);* <u>English:</u> *important, decision, technology*; <u>French:</u> *important, décision, technologie*

Стосовно граматики, обидві мови використовують подібні часи, такі як *Present Simple / Présent, Past Simple / Passé Simple.* В ариклях, в англійській використовується *(the, a/an)* у французькій *(le, la, un, une).* Обидві мови дотримуються схеми *SVO (Subject-Verb-Object):* Англ.: *«I eat an apple»* Франц.: *«Je mange une pomme».* Щодо вимови: студенти можуть плутати наголоси або звуки: *development (англ.)* може звучати як *développement (франц.),* з неправильною інтонацією.

Щодо практичної реалізації зазначених прикладів, пропонуємо такі форми роботи з формування іншомовної комунікативної компетентності майбутніх перекладачів на основі білінгвального підходу, а саме: ***рольова гра: переговори з міжнародними клієнтами (***завдання передбачає використання фраз для

переконання, обґрунтування позиції та ведення діалогу з урахуванням культурних особливостей); ***переклад відео (***студенти перекладають субтитри до англійського відео на французьку, враховуючи обмеження символів, контекст і стиль мовлення); ***інтерактивний квест: мовний супровід делегації (***студенти грають роль перекладачів, пояснюють маршрут французькою, відповідають на запитання англійською та виконують переклад обома мовами); ***переклад рекламної кампанії (***завдання полягає у перекладі рекламного тексту з англійської на французьку із збереженням стилю та врахуванням культурних особливостей аудиторії); ***віртуальний обмін (***онлайн-зустріч із носіями французької мови, які вивчають англійську. Студенти перекладають питання та відповіді, вдосконалюючи навички спілкування); ***мовний блог (***створення двомовного блогу чи сторінки, де студенти публікують матеріали англійською та французькою, адаптуючи текст для різних аудиторій); ***симуляція екстреної ситуації (***студенти перекладають інформацію між англомовним туристом і франкомовними працівниками, вирішуючи уявну проблему в аеропорту) [Девіцька 2024]. Ці практичні завдання не лише роблять навчання цікавим, але й допомагають студентам розвивати навички міжкультурного спілкування, багатомовної комунікації та адаптації до реальних професійних умов.

Таким чином, формування комунікативної компетентності в умовах білінгвізму допомагає студентам-перекладачам розуміти взаємозв'язок між мовами, виявляти їхні спільні риси та долати труднощі, пов'язані з інтерференцією. Використання спільних елементів у лексиці та граматиці, а також боротьба з типовими помилками сприяють ефективному навчанню та професійному зростанню майбутніх перекладачів. Формування комунікативної компетентності з другої іноземної мови у студентів-перекладачів є важливим і багатоаспектним процесом, який враховує вплив білінгвізму, особливості лексичних і граматичних систем мов, а також феномен інтерференції.

Література

Девіцька А. І. Дослідження білінгвізму у лінгвістичному та соціолінгвістичному аспектах. URL: chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https (дата звернення: 08.12.2024).

Словник французько-український. URL: https://uk.glosbe.com (дата звернення: 08.12.2024).

Cambridge dictionary. URL: https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/oxford (дата звернення: 08.12.2024).

ПАВЕЛКО М. І.
Запорізький національний університет
Наук. кер.: к.п.н., доц. Пінчук Л. М.

ПРО ДЕЯКІ МЕТОДИЧНІ ПРИЙОМИ НАВЧАННЯ УСНОГО МОВЛЕННЯ УЧНІВ ОСНОВНОЇ ШКОЛИ (НА МАТЕРІАЛІ КНИГИ J. HARMER "HOW TO TEACH ENGLISH")

Комунікативний підхід до навчання іноземних мов є методичним стандартом сьогодення. Реалізація комунікативного підходу означає, що формування іншомовних мовленнєвих навичок і умінь відбувається шляхом і завдяки здійсненню учнями іншомовної мовленнєвої діяльності, а процес навчання іноземної мови будується відповідно до реального процесу спілкування. Комунікативний підхід зумовлює цілі, принципи, зміст і методи навчання іноземних мов, а методи навчання, у свою чергу, реалізуються в методичних прийомах.

Мета нашого дослідження – розглянути особливості навчання усного мовлення, представлені у наукових працях видатного англійського методиста Джеремі Хармера (J. Harmer).

Навчання усного мовлення є однією з основних цілей у більшості методів навчання іноземних мов. Усне мовлення – це продуктивний вид мовленнєвої діяльності, за допомогою якого відбувається усне спілкування іноземною мовою в діалогічній і в монологічній формі. Діалогічне мовлення – це процес мовленнєвої взаємодії двох або більше учасників спілкування. Монологічне мовлення передбачає зв'язне і неперервне висловлювання однієї особи. Для навчання усного мовлення призначені спеціальні вправи - підготовчі та мовленнєві, а також різноманітні творчі й ігрові завдання, які сприяють ефективному формуванню лексико-граматичних навичок мовлення [Harmer 2006, c.137].

Наприклад, одне із запропонованих науковцем завдань – *Telling stories*. Цей метод допомагає залучити учнів до процесу навчання через цікаві сюжети та емоції. Історії розвивають як навички слухання, так і критичне мислення, оскільки учні аналізують поведінку персонажів і роблять висновки. Практичні переваги цього завдання полягають у тому, що навчання відбувається ненав'язливо, метод допомагає засвоїти нові слова у контексті, розвиває уяву і стимулює креативність.

Методичний прийом навчання усного мовлення '*Information-gap activities*' передбачає виконання завдань на заповнення пропусків. Він фокусується на

обміні інформацією між учнями, що створює умови для реального спілкування. Завдання вимагає від учнів уміння ставити запитання та давати відповіді, в учнів формується навичка швидкої реакції в діалогах. Таким чином вони тренують мовленнєві навички у живій взаємодії в атмосфері співпраці у класі.

Перевагами методу рольової гри (‘*Role play’)* є те, що вивчення англійської мови стає більш захоплюючим і практичним, адже рольові ігри імітують реальні життєві ситуації, дозволяючи учням тренувати практичне застосування іноземної мови. Учні занурюються у сценарій, що допомагає їм подолати мовний бар’єр та навчитися правильно реагувати у відповідних умовах, наводячи аргументацію, демонструючи переконливість та емоційну виразність.

Метод опитування (‘*Survey*s’) дозволяє учням активно залучатися до процесу збору та аналізу інформації. Учні вчаться формулювати запитання, працювати з даними та презентувати результати. Цей метод сприяє розвитку навичок усної комунікації і допомагає інтегрувати мовні навички з аналітичним мисленням.

Учнівські презентації (*‘Student’s presentations’)* допомагають розвивати навички публічних виступів, структурування думок та використання візуальних матеріалів для пояснення ідей. Цей метод готує учнів до реальних ситуацій, коли потрібно представити свої ідеї перед аудиторією, розвиває впевненість у собі. тренує навички логічного викладу інформації.

Метод дискусій (‘*Discussion*’) дозволяє учням висловлювати свої думки, дискутувати та розглядати різні точки зору. Учні вчаться наводити аргументи та підтримувати конструктивний діалог. Цей метод формує навички критичного мислення, допомагає відпрацьовувати використання іноземної мови у природному контексті [Harmer 2017, с.123–133].

Таким чином, у процесі навчання усного мовлення важливо надавати учням необхідну підтримку, спонукати їх долати виклики та забезпечувати можливість спілкуватись англійською без страху критики. Все це дозволить створити сприятливу атмосферу для навчання та розвинути в учнів впевненість під час спілкування англійською мовою.

Література

Harmer J. How to Teach English. London : Pearson Education Limited, 2017. 290 p.
Harmer J. Practice of English Language Teaching. London : Longman, 2006. 447 p.

СКАРЖИНСЬКА В. І.
Запорізький національний університет
Наук.кер.: д.п.н., проф. Пахомова Т. О.

СТВОРЕННЯ ШТУЧНОГО МОВНОГО СЕРЕДОВИЩА НА УРОКАХ З ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Соціальна та контекстуальна складова входять до процесу вивчення будь-якої іноземної мови, який виходить далеко за межі традиційного навчання в класі. Справді повноцінне мовне середовище вимагає багатогранного підходу, що поєднує фізичний простір, інноваційні педагогічні стратегії, технологічні інструменти та, навіть, залучення батьків.

По-перше, слід розібратися із поняттям *«мовне середовище»*. Мовне середовище – історично сформоване об’єднання людей на основі спільної мови і культури, які проживають на певній території. Коли мова йдеться про уроки іноземної мови доцільно використовувати такі поняття, як *«штучне мовне середовище»* або *«лінгводидактичне середовище»*. Ці явища передбачають спеціально створене середовище, яке штучно відтворюють культурне, історичне, мовне оточення країни, мова якої вивчається. Але ж яким чином впровадити «іншу країну» у навчальні заклади?

Саме фізичний навчальний простір є основним середовищем для занурення у вивчення іноземної мови. Традиційне оформлення класів з рядами парт та декількома навчальними таблицями створює психологічні бар'єри для спілкування та спонтанного використання мови. За вимогами програми Нової української школи, навчальним закладам слід концептуалізувати класи як сучасні комунікативні осередки. Ефективне іммерсивне лінгвистичне середовище характеризується кількома ключовими принципами:

Занурення в мову: учні потребують постійного та різноманітного контакту з мовою, що вивчається. Це виходить за рамки діалогів у підручниках і включає автентичні матеріали, такі як новини, подкасти, фільми та літературу. До цього можна віднести і трансформацію приміщення, використання стін класної кімнати, як активного інструменту навчання. На них розмістити різнобарвні плакати, картки та кадри із фільмів з субтитрами, які містять саме повсякдену лексику. Такі матеріали будуть виступати візуальними помічниками для запам'ятовування та згадування.

Відкрите спілкування: Вивчення мови має надавати пріоритет комунікації, а не корекції. У класах слід створити сприятливе середовище, де учні почуватимуться комфортно, роблячи помилки та досліджуючи мову.

Культурний контекст: Іноземна мова не може бути відокремлена від культури. Але часто спостерігається недостатнє врахування саме культурного аспекту у навчальній програмі. Саме тому педагогам слід врахувати культурні особливості, створюючі середовище, яке виходить за межі підручників і допомагає школярам розуміти мовні нюанси та розвиває їхню міжкультурну компетенцію.

Об'єднання вищезгаданих принципів, використання сучасних та автентичних матеріалів та інтегрування їх у рамки вивчення іноземної мови в навчальному закладі, сприятиме підвищенню мотивації та розвитку вільного мовлення в учнів.

Отже, створення штучного мовного середовища є ключовим інструментом для ефективного викладання іноземної мови та підвищення рівня мовної компетенції учнів. Таке середовище позитивно впливає не лише на розвиток мовних навичок, але й сприяє когнітивному та культурному зростанню особистості. Лінгводидактичний простір допомагає учням легше засвоювати матеріал, розвиваючи загальну іншомовну компетентність.

Література

Наконечна Л. Б. Мовне середовище як проблема наукового дослідження у контексті підготовки майбутніх учителів до професійної діяльності. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: «Педагогіка. Соціальна робота».* 2021. Випуск 1 (48). С. 289-292.

Язловицька О. В. Роль мовного середовища на заняттях з іноземної мови. *International Science Journal of Education & Linguistics.* Vol. 3. № 2. 2024. P. 70-79.

Dörnyei Z. Motivational Strategies in the Language Classroom. Cambridge University Press, 2001. 155 p.

ТАТАРИНЦЕВА В. С.
Національний університет «Одеська політехніка»
Наук. кер.: к.п.н., доц. Чепелюк Н. І.

ВИКЛИК ЧАСУ. СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ПРИ ВИКЛАДАННІ ІНОЗЕМНИХ МОВ

Останнім часом в Україні відбуваються активні зміни та реформи. Стратегія сталого розвитку «Україна – 2020», прийнята у 2015 році, визначила

ключові індикатори реформування галузі освіти, серед яких – вивчення іноземних мов як пріоритету внутрішньої політики України та 23 квітня 2024 року в Україні було прийнято чинний закон (№ 3642-IX) про офіційне закріплення статусу англійської мови як однієї з мов міжнародного спілкування.

Глобалізація, розвиток технологій і міжкультурні комунікації вимагають нових підходів до викладання іноземних мов, які передбачають надання підростаючому поколінню глибоких і міцних знань для їх подальшого застосування на практиці. Для цього викладачам необхідно поєднувати традиційні методи з новаторськими прийомами та впроваджувати сучасні педагогічні технології, зосереджуючи увагу на здобувачеві вищої освіти як головній дійовій особі заняття, яка наполегливо опановує іноземну мову під керівництвом викладача-партнера та здатна завдяки володінню іноземними мовами соціалізуватися в глобалізованому світі [Булка 2001, с. 46–49].

Сучасні методики орієнтуються на комунікативний, діяльнісний та особисто орієнтований підхід, а також впровадження інтегрованого і проєктного навчання. Свобода дій викладача в межах нових державних стандартів, згідно із законом «Про освіту», дає можливість обирати навчальні матеріали, імпровізувати та експериментувати для ефективного вивчення іноземної мови.

Усі методи та форми роботи викладачів спрямовані на підвищення мотивації! Мотивація залежить від того, що було показано і що здобувачі вищої освіти можуть зрозуміти з побаченого та почутого. Сучасна молодь перед виконанням будь – якого завдання задає питання «А навіщо це мене? Як це мені допоможе на практиці у майбутньому?» Тому у викладанні іноземної мови доцільно використовувати компетентнісний підхід, спрямований на розвиток практичних умінь, формування навичок і застосування теоретичних знань на практиці. Але неможливо підвищити рівень знань та комунікації без розширення словникового запасу, тому викладачеві слід використовувати віртуальну та доповнену реальність з метою занурення студента в мовне середовище через перегляд відео та слухання аудіо книг іноземною мовою.

Не менш важливим та ефективним для підвищення мотивації здобувачів вищої освіти є діяльнісно-орієнтований підхід. Лише у діяльності відбувається навчання, відтак варто використовувати проєктну діяльність, що стимулює критичне мислення та креативність.

Також одним із діяльнісних методів вивчення іноземної мови є гра [Mubaslat 2012, с. 3–4]. Застосування ігор на різних етапах заняття сприяє створенню дружньої, позитивної атмосфери, підвищенню самооцінки та рівня

комунікації, виявленню якостей, особливо, коли гра відбувається в невеликих групах.

Зміна ролі викладача сьогодні від контролера до фасилітатора, координатора, консультанта сприяє самостійній навчальній діяльності здобувачів вищої освіти та розвитку їхньої автономії [Дудені 2016, с. 46]. Педагогіка партнерства та демократична співпраця викладача і сучасної молоді створюють добрий психологічний клімат та сприяють підвищенню відповідальності здобувачів вищої освіти за свої результати.

Сучасні реалії вимагають від викладача вмілого використання цифрових технологій, таких як онлайн-платформи, мобільні додатки та інтерактивні матеріали (Duolingo, Quizlet, Zoom) для створення мовленнєвого середовища для студентів [Sigurðardóttir 2010, с. 8].

Отже, з метою подолання викликів сучасності, викладачеві слід впроваджувати у реалізацію навчання за новими стандартами методики, які передбачають:

- мінімізацію використання рідної мови у процесі навчання (20%);
- інтерактивність, динамічність, нестандартність та різноманітність завдань;
- зміну ролі викладача (фасилітатор, координатор, консультант) та впровадження педагогіки партнерства;
- максимальне залучення кожного студента у процес опанування мови через діяльнісно-орієнтований підхід, що зумовлює навчання матеріалу, максимально наближеного до реальних життєвих ситуацій;
- активне використання цифрових технологій.

Таким чином, синергія викладача та здобувача вищої освіти, створення для нього умов універсального дизайну у навчання, разом з використанням сучасних технологій та методів, підвищує впевненість останнього у своїх силах, комунікацію, уміння конструювати свої знання на практиці та орієнтуватися в інформаційному просторі.

Література

Булка Н. І. Креативність і соціальна компетентність. *Практична психологія та соціальна робота*. 2001. № 10. С. 46–49.

Дудені Г., *Гоклі* Н. Цифрові грамоти: дослідження та ресурси у викладанні мов: Лонгман : Pearson, 2016. 286 с.

Mubaslat M. The Effect of Using Educational Games on the Students' Achievement in English Language for the Primary Stage. 2012 p. URL: https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED529467.pdf/

Sigurðardóttir S. The use of games in the language classroom. 2010. 42 p. URL: https://skemman.is/bitstream/1946/6467/1/Sigridurdogg2010.pdf

ТИТАРЕНКО С. Ю.
Запорізький національний університет
Наук. кер.: к.п.н., доц. Борін К. А.

РОЛЬ РОЗВАЖАЛЬНОГО КОНТЕНТУ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ

У наш час соціальні мережі та розважальний контент посідають дуже важливу місце у нашому житті. Як діти, так і дорослі доволі багато вільного часу проводять за переглядом відео улюблених блогерів в YouTube або TikTok. Але яку роль може відігравати контент, який ми переглядаємо щодня під час вивчення іноземної мови, і як завдяки улюбленим соцмережам можна заохочувати учнів до вивчення мови.

Згідно з дослідженням, близько 77% студентів використовують соціальні мережі в навчальних цілях, 90% з яких оцінюють вплив мереж як позитивний [Дорошенко 2024]. Багато педагогічних і психологічних досліджень підтверджують, що розважальний компонент у навчанні є доволі важливим, оскільки він є ефективним освітнім середовищем для формування особистості початківців [Conati 2002, p. 944-954]. Саме тому дослідження потенціалу застосування медіа-контенту в освітніх цілях є на сьогодні актуальною темою.

Існує безліч різноманітних соціальних мереж, в яких можна переглядати або створювати розважальний контент. Яскравим прикладом таких ресурсів є YouTube, Instagram, Twitter, TikTok тощо.

Як зазначається у статті «Cambridge English», відео-контент може бути корисними для:

- ознайомлення з різними акцентами;
- спостереженням за мімікою, мовою тіла та жестами, що є типовими для різних культур;
- розвитку розуміння світу та «реальних» ситуацій поза межами навчального класу.

Слід також зазначити, що перегляд відео може стати чудовим джерелом мотивації для студентів, що є одним з найважливіших факторів під час вивчення іноземної мови [Cambridge English 2024].

Зокрема варто виділити таку соціальну мережу як TikTok, яка сьогодні має дуже велику популярність серед молоді. TikTok – це соціальна медіа-платформа, яка дозволяє користувачам створювати та ділитися короткими відеороликами з акцентом на музику, танці та комедію. Хоча здебільшого у багатьох людей TikTok асоціюється з розвагами, він також має потенціал, щоб стати потужним інструментом для вивчення іноземних мов [Ibrahim 2023]. В соціальній мережі можна знайти велику кількість акаунтів, що створені викладачами, а також однолітками та блогерами, які живуть за кордоном та так само вивчають мову і дають поради та діляться своїм досвідом у навчанні іноземних мов [Віхневич 2020]. TikTok також дозволяє користувачам створювати відео, які можна використовувати як інструмент для практики мовних навичок, таких як говоріння, аудіювання, читання та письмо. Користувачі можуть навіть отримувати відгуки від носіїв мови та інших людей, які вивчають мову та діляться своїми відео зі спільнотою [Ibrahim 2023].

Результати здійсненого аналізу дають можливість виділити наступні переваги застосування розважального контенту у вивченні іноземних мов:

- занурення студента в культуру та інформаційне середовище країни, мову якої вивчає студент;
- покращення сприйняття мови на слух;
- вивчення «живої» лексики.

Отже, є всі підстави зробити висновки про те, що розважальний контент у соціальних мережах є досить важливим інструментом у вивчені іноземної мови, оскільки його перегляд дає можливість учням значно покращити таку мовну компетенцію як аудіювання або поповнити свій словниковий запас і дослідити мову як таку, якою носії мови спілкуються у повсякденному житті.

Література

Віхневич Ю. Англійський для школярів: навчальний контент в YouTube, Instagram та TikTok. URL: https://greencountry.com.ua/journal/read/anglijskij-dlya-shkolnikov-obuchayucshij-kontent-v-youtube-instagram-i-tiktok. (дата звернення: 09.12.2024).

Дорошенко І. Learning and Teaching English Through Social Media. URL: https://naub.oa.edu.ua/learning-and-teaching-english-through-social-media/. (дата звернення: 09.12.2024).

Cambridge English. Learn English Through Videos and TV. URL: https://www.cambridgeenglish.org/learning-english/parents-and-children/your-childs-interests/learn-english-through-videos-and-tv/. (дата звернення: 09.12.2024).

Conati C., Zhou X. Modeling Students' emotions from cognitive appraisal in

educational games. *International Conference on Intelligent Tutoring Systems*. Springer. Cambridge : Cambridge University Press, 2002. P. 944-954.
Ibrahim N. H. The Use of TikTok in Learning English as a Second Language. URL: https://www.researchgate.net/publication/372787871_The_Use_of_TikTok_in_Learning_English_as_a_Second_Language. (дата звернення: 09.12.2024).

ТКАЧЕНКО Є. Є.
Національний університет «Одеська політехніка»
Наук. кер.: д.ф.н., проф. Громко Т. В.

ОНОМАСТИКА В ЮРИДИЧНОМУ ДИСКУРСІ: АСПЕКТИ ВИВЧЕННЯ ТА ВИКЛАДАННЯ В ЗВО МВС

Ономастика – це дисципліна, що досліджує походження, еволюцію, значення, функціонування та поширення власних імен. Вона тісно пов'язана з юриспруденцією, оскільки власні імена є невід'ємною частиною ідентичності особи та мають юридичне значення. Вивчення ономастики в юридичній мові охоплює різноманітні аспекти, які сприяють кращому розумінню та правильному застосуванню власних назв у правовій сфері.

Першим із цих аспектів є класифікація власних назв. Цей аспект охоплює вивчення різних типів власних назв, таких як топоніми, антропоніми, ойконіми, гідроніми та інші. Як зазначає В. В. Лучик у «Етимологічному словнику топонімів України» [Лучик 2014], аналіз географічних назв дозволяє зрозуміти їхню функціональність у правових текстах. Знання цих типів дозволяє точніше розуміти контекст та значення вживання власних назв у правових документах.

Другим важливим аспектом є походження та етимологія власних назв. Як підкреслює Вербич С. [Вербич 2010], дослідження етимології сприяє розумінню історичних, культурних і лінгвістичних особливостей, що є ключовими для правильного використання власних назв у правовому контексті.

Третій аспект - лінгвістичні особливості власних назв - включає дослідження фонетики, морфології та синтаксису власних назв. Ці аспекти особливо важливі для транслітерації, транскрипції та забезпечення точності перекладу у правових документах. Четвертий аспект стосується юридичних аспектів власних назв. Законодавчі положення, що регулюють право власності на імена та торгові марки, а також захист персональних даних, є невід'ємною частиною цього аналізу. Наприклад, роботи Тищенка К. М. [Тищенко 2010]

висвітлюють особливості адаптації іншомовних топонімів у правових текстах України.

Окремо можна виділити аспекти вивчення ономастики в закладах вищої освіти МВС України. Ця дисципліна має ряд аспектів, які спрямовані на розвиток знань, навичок та вмінь студентів у сфері ономастики, а також її застосування в правовій практиці та криміналістиці. Вивчення використання власних назв у юридичних текстах дозволяє студентам аналізувати закони, судові рішення та договори, що сприяє формуванню навичок роботи з правовими документами. Методика ономастичного аналізу передбачає використання класифікаційних підходів до розгляду власних назв і їхніх функцій у правовому дискурсі. Використання ономастики у криміналістиці, наприклад, у розслідуванні злочинів чи аналізі фальшивих документів, забезпечує студентам практичні знання. Викладання ономастики спрямоване також на підготовку до професійної комунікації у сфері правоохоронної діяльності. Студенти опановують інструменти ефективного використання ономастики в роботі з колегами, підлеглими та громадськістю.

Серед відомих прикладів юридичних термінів важливо відзначити такі поняття, як "договір" (англ. "contract") та "відповідач" (англ. “defendant”). Ці терміни використовуються для опису процесів і відносин, що виникають у сфері права. Імена правових діячів також є важливою складовою ономастики в юриспруденції. Наприклад, Сергій Васильович Ківалов у міжнародному контексті перекладається як Sergey Kivalov, при цьому пропускається ім’я по батькові. Декілька інших прикладів: Олег Володимирович Тодощак (ректор) стає Oleg Todoshchak, а Валентин Андрійович Федоров (проректор) перекладається як Valentin Fedorov. Аналогічно, назви судових органів, як-от Конституційний суд України, транслітеруються як Constitutional Court of Ukraine, а Київський апеляційний суд — як Kyiv Court of Appeal.

Підбиваючи підсумки, можна сказати, що викладання ономастики в ЗВО МВС України є багатогранним процесом, який охоплює різні аспекти вивчення та застосування цієї дисципліни в правовій практиці та криміналістиці, спрямовані на розвиток знань та навичок студентів у сфері ономастики. Роботи Вербича С., Лучика В.В., Тищенка К.М. та інших дослідників формують надійну теоретичну базу, що забезпечує ефективне викладання цієї дисципліни.

Література

Вербич С. Українська ономастика: перспективи розвитку. *Українська мова*. 2010. № 3. С. 73-80.

Головко О. П. Юридична ономастика: теоретичні аспекти дослідження. *Вісник Київського університету права*. 2015. (3). С. 38-41.
Лучик В. В. Етимологічний словник топонімів України. Київ: Академія, 2014. 544 с.
Тищенко К. М. Іншомовні топоніми України: Етимологічний словник-посібник. Тернопіль, 2010. 240 с.
Київ. Короткий топонімічний довідник. Довідкове видання. Київ : Видавництво «Павлім», 2003. 124 с.
Торчинський М. М. Українська ономастика : навч. посіб. Київ : Міленіум, 2010. 238 с.
Eduardo Tadeu Roque Amaral. Onomastics and Law Interface. Federal University of Minas Gerais. URL: https://www.researchgate.net/publication/352530348_Onomastics_and_Law_Interface

Наукове видання

Різдвяні студентські наукові читання:
Vita in lingua:
Матеріали ІІІ Всеукраїнської студентської науково-практичної конференції
(Запоріжжя, 13 грудня 2024 р.).

Відповідальний за випуск: Залужна М. В.
Коректор: Анпілогова Є. Д.